Ioan Groşan

TRENUL DE NOAPTE

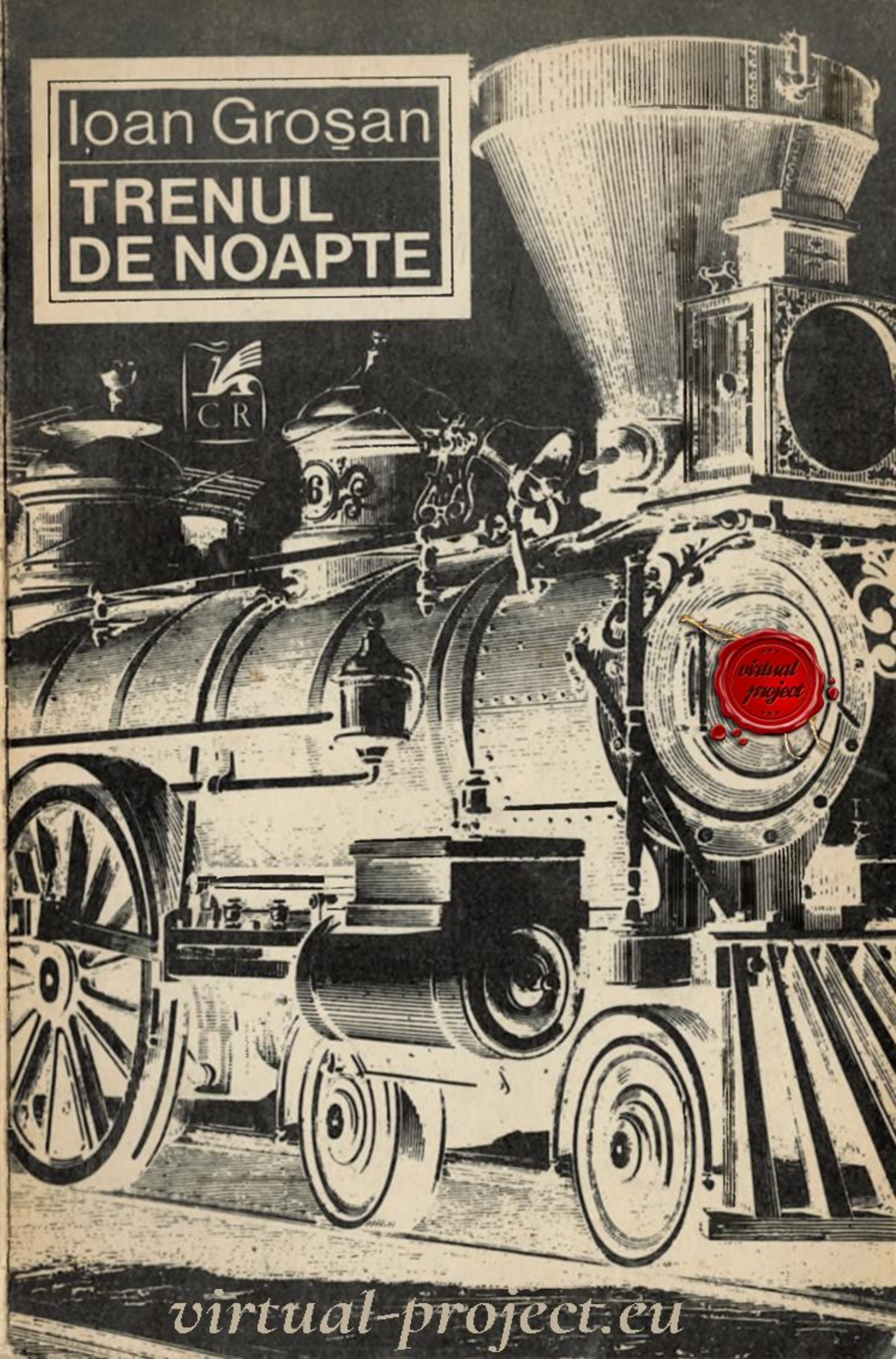

virtual project

Ioan Groşan • TRENUL DE NOAPTE

virtual-project.eu

IOAN GROȘAN

TRENUL DE NOAPTE

povestiri

CARTEA ROMÂNEASCA
–1989 –

Coperta de *Dan Stanciu*
ISBN 973-23-0087-6

TRENUL DE NOAPTE

— Hâș, făcu domnul Fotiade și-și mișcă laba piciorului drept. Găina înălță capul, cârâind nehotărâtă.

Era cald. Pe pieptul rozaliu al domnului Fotiade un pârâiaș de sudoare cobora spre abdomen. În fața măreției calme, rotunde a acestuia, pârâiașul forma o mică baltă, apoi se împărțea în două firicele ocolitoare, unul spre dreapta, celălalt spre stânga.

— Dom' șef, vă rog, mai serviți…

Domnul Fotiade deschise un ochi.

— Tu de ce nu te dezbraci?, zise el. Crapi dracului în… și privi spre haina de ceferist a celuilalt.

— Nu mi-e cald, dom' șef. Sunt obișnuit. Luați, vă rog.

— Cum nu ți-e cald, mă?! zise cu uimire potolită domnul Fotiade. Se aplecă icnind peste brațul șezlongului spre ligheanul pus alături, luă un pumn de zmeură și se lăsă înapoi pe spate.

Mesteca încet, cu ochii închiși. Nu strivea imediat zmeura, ci-o plimba încoace și-ncolo în spatele gingiilor și-abia înainte de a o înghiți, o plesnea scurt cu limba de cerul gurii, scoțând un mormăit surd de plăcere. Lângă el, așezat pe bordura peronului, cu tălpile între șinele ruginite ale liniei de manevră, acarul își dădu pe spate chipiul, scoase tabachera și-și aprinse o țigară. Fumul urca drept în aerul încremenit, străveziu.

— Hâș! făcu și el. Căută o piatră între bocanci, dar când se îndreptă, găina ocoli ligheanul, trecu pe sub șezlong și se depărtă. Rămas cu piatra în mână, acarul se uită după o țintă. Azvârli piatra cu boltă. Mai luă una și a doua oară panoul de lemn sună tare, sec.

— Dom' șef, zise acarul, panoul ăsta… ar trebui să-l vopsesc.

— De ce?

— Nu se mai văd literele.

Pe fața domnului Fotiade înflori un surâs. Își umezi buzele cu vârful limbii și zise tărăgănat, privind printre gene:

— Crezi că se uită ăia la panoul tău?

Acarul trase lung din țigară. O clipă, domnului Fotiade i se păru, ciudat, că și celălalt zâmbește.

— De ce să nu se uite?

Domnul Fotiade prinse a râde de-a binelea:

— Bine, dom'le, dacă vrei, vopsește-l.

— Fără panou, parcă nici n-am fi gară, zise acarul.

— Păi nici nu suntem gară, precizează domnul Fotiade. Asta-i gară?! Suntem haltă, aia suntem. Pot să mai iau?

— Vă rog, pentru dumneavoastră am adus-o.

— Nu știam că se face și pe-aici, zise domnul Fotiade, lăsându-și brațul masiv spre lighean, credeam că zmeura crește numai în sud.

— Se face și la noi, răspunse acarul. Dom' șef, ce să vă mai deranjați, puneți-l pe genunchi.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade și săltă ligheanul. Tu nu mai vrei?

— Sunt sătul de ea.

— Mă rog, zise domnul Fotiade. Probabil mănânci când culegi.

Acarul nu răspunse. Stinse țigara de bordură și scuipă printre dinți până la linia a doua, cea principală.

— Ar fi bună o scaldă… spuse el gânditor.

Domnul Fotiade dădu din mână a lehamite:

— E departe. N-avem timp.

— Eee, departe!… În cinci minute suntem acolo. Se uită spre soare: E două. Până la trei suntem înapoi.

Domnul Fotiade făcu un efort și-și privi ceasul.

— Două și unsprezece. Nu mă duc. Mai știi, poate vine cineva…

— Cine să vină?, zise acarul. Dracu vine aici. Și chiar dacă ar veni cineva, îl lăsăm pe Ursu.

Fluieră scurt. De peste linii, din bălării, se iți capul mare, somnoros al câinelui. Acarul mai fluieră o dată și Ursu începu să se miște spre ei fără grabă, clătinându-se ușor.

— Nu mă duc, spuse domnul Fotiade. Poate mă sună ăia între timp.

— Nu vă sună ei acuma. V-au anunțat, v-au dat ora, gata. Până trece patrumiicinciul, nu vă mai sună.

— Parcă poți să știi…, zise domnul Fotiade și deodată își trase repede picioarele. Ia naibii jigodia asta de-aici!

— Marș, zise blând acarul și împinse câinele cu bocancul. Ursu se sculă, săltă greoi pe bordură, traversă

peronul și intră în umbra sălii de așteptare. E bătrân, săracu, zise el uitându-se după câine. E mai bătrân decât gara.

— Cum mai bătrân?

— Păi când au făcut gara asta, Ursu era pui.

— A, te referi la clădire, se dumiri domnul Fotiade, nu la stația ca atare.

— Da, când au făcut biroul, sala și camera pentru dumneavoastră… adică nu pentru dumneavoastră, pentru celălalt, pentru domnu' Cazacu, el a fost prima dată…

— Mda, zise domnul Fotiade.

— Stație era și înainte, că trenul oprea, dar nu era gară, era numai cantonul meu.

— Atunci erai tu șef, ai?, zâmbi domnul Fotiade.

— Păi eram, zâmbi și acarul. Se ridică în picioare. Nu vreți apă?

— Un strop, răspunse domnul Fotiade.

— Să nu vă cadă greu. După zmeură…

Domnul Fotiade se uită în lighean: mai era.

— Cât să-mi clătesc gura, zise el.

Acarul merse la fântână și slobozi găleata care coborî cu huiet. Învârti roata și scoase găleata afară. Se aplecă să bea, dar rămase așa povârnit ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva și privi peste umăr cu o expresie de veselie pe chip:

— Dom' șef, ce-ar fi să tăiem o găină?

Domnul Fotiade se opri din mestecat:

— Ce?

— Să tăiem o găină.

— De ce?

— Păi… când mai avem noi ocazii din astea? Facem și noi o friptură.

Domnul Fotiade gemu încetișor și se răsuci spre fântână:

— Măi, măi… Până ieri erai ca Toma necredinciosu', și-acuma… he… Bine, dom'le, taie.

— O tai, dom' șef, ce-i aia o găină?

Bău din găleată, luă cana de tablă, o scoase din lanț, o umplu și-o aduse domnului Fotiade. Acesta bău încet, cu opinteli, și răsuflă adânc.

— Bine cel puțin că aveți apă bună, zise el.

Acarul primi cana și se duse înapoi s-o prindă cu lanțul. Apoi se uită după găini. Nu văzu decât una, în capătul celălalt al peronului, dând colțul pe lângă biroul de mișcare. Trebuia întâi s-aprindă focul și să pună apa.

— Simioane, făcu domnul Fotiade.

— Ziceți, dom' șef.

— Ești bun să vii să mă masezi puțin?

— Să nu vă usture, dom' șef. Ați prins ceva culoare.

Drept răspuns, domnul Fotiade puse ligheanul jos și se lăsă în față, ghemuindu-se. Acarul veni lângă șezlong și-și puse palmele pe umerii rotunzi ai celuilalt.

— Au, făcu domnul Fotiade.

— Vedeți? V-am spus eu.

— Al dracului soare… nu mi-am dat seama… gâfâi domnul Fotiade.

Acarul începu să-l maseze. Două dungi paralele, albicioase, semănând cu o linie ferată fără traverse, tăiau carnea moale a gâtului. Într-una din ele, ca-ntr-o tranșee surpată, stătea îngropat un lănțișor.

— Mă tot gândesc, dom' șef, zise acarul, că până la urmă ați avut noroc.

— Eu? De ce?

— Nici aici nu-i rău. Ce treabă aveți? Ce trece pe-aici? Un marfar și-un personal. În rest, pace. Nu te bate nimeni la cap.

— Păi da, după tine asta e viață… Apasă acolo mai tare.

— Unde?

— Acolo. Așa.

— De ce nu e viață?, făcu acarul. Vrei să dormi? Dormi. Vrei să stai? Stai. Vrei să muncești? Sapi puțin în grădină, mai pui un strat, mai verifici acele…

— Ce știi tu, măi Simioane…, zise domnul Fotiade clătinând din cap. Nici n-ai cum să știi, dacă n-ai ieșit de-aici.

— Lăsați, dom' șef, că vă obișnuiți și dumneavoastră. Acuma… dacă vine și trenu' ăla…

— Ei, și dacă vine și ăla, cât vine?, făcu trist domnul Fotiade. Două, trei zile…

— E destul, dom' șef, zise acarul. Măcar să-l văd și eu.

— Tu degeaba-l vezi.

Acarul se opri din frământat:

— Cum adică degeaba?

— Da, degeaba. Când ți-am povestit, nici n-ai vrut să crezi că există. Acuma la ce-ți folosește că trece pe-aici?

— Să văd și eu că există, răspunse acarul.

— Dar ți-am spus eu că există!, se enervă domnul Fotiade.

— Păi câte nu mi-ați povestit dumneavoastră că există și după aia ați lăsat-o mai moale…

— Da, dom'le, dar trenul ăsta există!, zise apăsat domnul Fotiade.

— O fi existând… răspunse acarul. Dom' șef, vă mai fac?

— Mai fă puțin.

Acarul coborî cu palmele pe omoplați. Se uită la spatele domnului Fotiade. Spate greu, de om care mai mult a șezut. De-aia nu-i venise lui ușor să se mute încoace, în pustietatea asta. Cine știe ce-a făcut, de l-au aruncat tocmai aici. Poate c-a băut, a scăpat vreun tren la vale sau a luat din aia, cum îi zice, mită. Săracu'. Altfel era om bun, n-avea nici familie. Avea un cufăr cu două costume de șef de gară din stofă extra, se cunoștea că fusese cineva, cărți, niște scule de pescuit și scaunul de pânză. Atât. Și mai avusese pasărea aia, papagalul, care murise la o săptămână după ce sosise aici și-atunci șefu' fusese supărat toată ziua, mai că nu plângea, și când el i-a spus „dom' șef, parcă v-a murit mama, dați-l dracului de pițigoi, că vă prind eu altul”, șefu' a zis, cum îi plăcea lui să zică, „ce știi tu, măi Simioane”, și el nu se supăra, da' când șefu' a adăugat că vrabia aia cum îi plăcea lui să zică, „ce știi tu, măi Simioane”, să vadă vreodată în viață, atunci s-a supărat puțin. A dracului pasăre. Nici nu oua, nici nu cânta, era numai colorată și văzuse multe. Pentru atâta, el nici nu i-ar fi dat de mâncare. Șefu' însă i-a săpat o groapă și-a îngropat-o frumos, numai slujbă nu i-a făcut. Da' era om bun. Și-i plăcea să povestească despre gara aia mare unde fusese. Le mai înflorea el, ce-i drept, nu erau de crezut toate, da' așa mai trecea timpul. Că ei doi ce să facă după ce veneau marfarul și personalul? Să povestească. Șefu' povestea frumos, el asculta, mai credea, mai nu credea. Și șefului nu-i plăcea când nu era crezut, la el toate erau adevărate. Mai ales

despre trenul ăla îi povestea. Spunea ce spunea și tot la el ajungea. Vedea că nu e crezut și-atunci se întărâtă și-odată l-a făcut prost. El, Simion, nu s-a supărat, da' a povestit cum în satul lui, peste deal, era o babă, una Todosia, care venea în fiecare duminică la gară, șapte kilometri, că zicea ea că trebuie să sosească un tren cu ceteri. Cu viori, îl lămurise el pe șef, care nu știa ce-s ceterile. Aici și murise baba, pe peron, pe bancă, într-o duminică dimineața, vânătă de frig, că era iarnă. Degeaba o tot trimitea domnu' Cazacu, șefu' dinainte, acasă, ea-și aștepta trenu'. Și cu trenu' s-a și dus, sărmana, că din sat n-a venit nimeni s-o ia, era a nimănui. A dat domnu Cazacu telefon la oraș și-au pus-o așa țeapănă la vagonul de poștă și cine știe unde-au îngropat-o sau ce-au făcut cu ea. „Adică vrei să spui că trenul ăsta e numai în capul meu?”, a zis șefu', după ce el i-a terminat povestea cu Todosia. „Nu vreau, dom' șef, a răspuns el. Vreau să zic că n-o fi trenul ăla chiar așa cum povestiți dumneavoastră”. „Treaba ta, a zis șefu'. Poți să crezi, poți să nu crezi. Dar să știi că așa e cum îți spun eu”. Dar nu putea fi chiar așa. Ce tren era ăla despre care nu știai nici unde merge, nici de unde vine? Ca șef de gară trebuia să știi, trebuia să ți se spună. Da, înțelegea să fi fost marfar, astea transportă și lucruri secrete, au indicative speciale, da' șefu zicea că vagoanele erau de călători. Sau dacă era internațional, trebuia să aibă lumini, iar în gara aia, zicea șefu, internaționalul oprea. Ăsta nici nu oprea, nici n-avea lumini, nici măcar o fereastră luminată. Și trecea numai noaptea, la trei și șapte minute, nici o secundă întârziere Ei, asta n-o mai credea! Care tren nu întârzie măcar o dată? Până și nenorocitul de patrumiicinci întârzia câte cinci-zece minute, deși linia era secundară și nu avea cu cine se încrucișa.

— Destul, oftă domnul Fotiade, îndreptându-se. Mulțumesc. Se uită la ceas: Trei fără nouăsprezece. Vine personalul. Mă duc să mă echipez.

— Mai e vreme, zise acarul. Puteți să vă întindeți puțin. Vă scol eu la și douăzeci.

— Nu mi-e somn, răspunse domnul Fotiade și se urni din șezlong. Unde e câinele?

— Doarme și el pe undeva.

Domnul Fotiade privi cu grijă în jur.

— Hai, dom' șef, că nu vă face nimic!, zâmbi acarul. Acuma vă cunoaște.

Domnul Fotiade porni legănându-se spre biroul de mișcare. Era numai în niște chiloți mari, albi, până la genunchi, și-n picioare avea papuci de casă cu ciucuri roșii. Ciucurii ăștia îl distrau foarte tare pe acar, dar se stăpânea de fiecare dată să râdă, șefu' s-ar fi supărat. Și-apoi, dacă șefului îi plăceau, el de ce să râdă? Când domnul Fotiade dădu să intre în camera lui, acarul își aduse aminte.

— Dom' șef, strigă el, unde să fac focul, la mine sau la dumneavoastră?

— Unde vrei!, răspunse domnul Fotiade. Poți să-l faci și la mine!

— Atunci îl fac aici la dumneavoastră. N-are rost să tot umblu cu cratițele.

În ultima vreme, făcea tot mai des focul pentru mâncare în camera șefului. Domnul Fotiade nu gătea, mânca salam sau conserve pe care i le aducea de la oraș mecanicul personalului patrumiicinci. De două-trei ori acarul îl chemase să mănânce ceva cald la el, la canton, vreo sută de metri mai încolo, unde ținea și-o mică gospodărie, găini, rațe, o grădină de zarzavat. Anul trecut, pe vremea lui Cazacu, tăiase și porc. Domnul Fotiade se mișca greu pe cărarea cu pietriș spre canton, așa că Simion, cu încuviințarea șefului, începu să gătească la gară, unde se afla și-o sobă mai bună. Mâncau amândoi în biroul de mișcare, când era frig, sau la o masă de răchită, pe peron, când era cald. Dacă se nimerea, mecanicul personalului le mai aducea carne, plătită totdeauna de domnul Fotiade. Așa erau mulțumiți amândoi.

Acarul merse în spatele gării la stiva de lemne și făcu așchii. Când intră cu ele în cameră, îl văzu pe șef călcându-și pantalonii de la uniformă. Asta era boala lui: că trecea marfar, că trecea personal, că venea câte-o amărâtă de drezină cu muncitorii de la terasamente, era totdeauna pe peron la patru ace, curat, bărbierit, ca scos din cutie. Ălalalt, domnu Cazacu, era vai de mama lui, avea o haină de parc-o uitase doi ani în țările calde, ieșise culoarea din ea. Pe când ăsta, când ridica paleta, parcă ridica un drapel. Cu chipiul dat un pic pe-o sprânceană, cu burta lui de om care-a știut să trăiască, ți-

era mai mare dragu' să-l vezi. Toți mecanicii ieșeau la fereastra locomotivei și duceau mâna la tâmplă.

— Cum vrei să faci găina?, întrebă domnul Fotiade.

— Tocăniță, dom' șef.

— E bine, spuse domnul Fotiade și puse pe scândura de călcat cămașa.

*

* *

— Noroc!, zise domnul Fotiade.

— Noroc, dom' șef, și să dea Dumnezeu să tot avem ocazii de-astea!

— Ehe!, făcu sceptic domnul Fotiade. Ciocniră paharele și acarul îl dădu pe-al său peste cap. Domnul Fotiade gustă puțin, puse paharul pe masă și se povârni asupra farfuriei.

Se înnsera. Departe, peste râu, cerul era încă roșu. Mâncau afară, pe peron, la lumina becului în plasă de sârmă de la intrarea în birou. Domnul Fotiade era îmbrăcat într-un halat de casă maro și-și pusese la gât un șervet. Din când în când ridica privirea din farfurie și trăgea cu coada ochiului spre Ursu, care stătea întins alături, mișcând încet coada. Din bălăriile de peste linii se auzeau țârâind greierii.

— Știți care-ar fi culmea, dom' șef?, spuse acarul, întinzându-se să ia sticla. Culmea ar fi să nu mai vină.

— Cine?, întrebă domnul Fotiade.

— Trenul.

Domnul Fotiade mestecă încet și dădu la iveală cu vârful limbii un oscior pe care-l luă și-l depuse lângă farfurie. Apoi înghiți. În sfârșit înălță capul și zâmbi:

— Ți-ar părea rău după găină… Spune drept.

— Ei, găina!, făcu acarul. Mi-ar părea rău să nu-l văd.

— Vine el, n-avea grijă. La noapte îl vezi. Adică, mă rog, cât apuci să-l vezi.

Luă paharul, dar nu-l duse la gură, ci în dreptul ochilor. Închise unul și cu celălalt se uită spre acar prin țuică.

— Culmea e altceva, spuse el cu glas tărăgănat. N-ai observat?

— Nu, răspunse acarul.

— Culmea e că vine tot la trei și șapte minute, ca dincolo.

Acarul făcu ochii mari:

— Cum dracu?!…

— Așa bine. Aici e culmea: la trei și șapte minute. Ei, acuma mai zici că le înfloresc? Bău paharul, de data asta până la fund, și-l așeză încet pe masă. Se uită țintă spre acar: Când ți-am spus eu prima oară despre trenul ăsta?

— Mai demult… cam la o săptămână după ce-ați venit.

— Ți-am spus sau nu ți-am spus ora?

— Mi-ați spus-o, dom' șef: trei și șapte.

— Păi vezi?, făcu triumfător domnul Fotiade și se aplecă iarăși asupra mesei. Avea un briceag cu mânerul în formă de trup de femeie. Tăia cu el pâinea în cuburi mici pe care le punea în farfurie și le acoperea cu sos. Din capul femeii deschidea apoi o furculiță cu care pescuia cuburile muiate.

— Dom' șef, zise acarul, da' dacă nu e trenul ăla?

— Ăla e, mormăi domnul Fotiade cu gura plină. Am știut de ieri, de la telefon, după ce mi-au spus.

— Da' ce v-au spus?

— Mi-au spus ca și atunci, să am linia principală liberă, că la trei și șapte trece o garnitură de noapte.

— Așa i-au spus, garnitură?

— Garnitură.

— Bine, da' ce e, personal, accelerat, expres? N-are un număr?

— N-are. Am întrebat. E o garnitură feroviară. Nici ei nu știau mai mult sau nu voiau să-mi spună.

— Ce chestie, dom' șef!, făcu acarul. Garnitură! Păi dacă e garnitură, te pomenești că nici n-are locomotivă, merge așa de capul ei.

— Are, zise domnul Fotiade. Și ce locomotivă! N-ai văzut în viața ta așa ceva. Auzi, pot să-i dau eu oasele?

— Dați-i-le, dom' șef, răspunse acarul gânditor. Da', ia ziceți, oare de ce trece pe-aici?

— Nu știu, n-am întrebat. Nu-i treaba mea, spuse domnul Fotiade, aplecându-se și punând oasele pe ciment. Eu trebuie să-i asigur cale liberă. Cine știe, s-o fi

stricat linia cealaltă undeva și face un ocol… Cuțu! Hai, cuțu.

Ursu întinse gâtul, mirosi oasele și le trase cu laba.

— Uite că de la mine nu le mănâncă!, șopti îngrijorat domnul Fotiade.

— Le mănâncă el imediat, zise acarul. Ursu! Vedeți? Le mănâncă.

— Ce cap mare are!, observă domnul Fotiade. Luă paharul: Hai noroc!

— Să trăiți, dom' șef, să fiți sănătos și să n-aveți nici o grijă! Și ia să-l mai dăm noi dracului de tren, că numai despre el am vorbit!

— Dacă merită… de ce să nu vorbim?, surâse domnul Fotiade. Am să mai iau o bucățică.

— Luați pieptul, dom' șef.

— Nu, lasă, ia tu pieptul, că n-ai mâncat aproape nimic, și dă-mi mie pipota.

— Nici vorbă!, se împotrivi acarul. Știți că nu-mi place carnea albă.

— Așa e, nu-ți place, își aduse aminte domnul Fotiade. Atunci iau eu pieptul și tu iei… dar parcă nici pipota nu-ți place. Păi ce-ai mâncat, omule?

— Aripile, dom' șef, răspunse acarul. Din găină numai astea-mi plac.

— Nu-ți place ce e mai bun, zise cu reproș domnul Fotiade, atent să nu picure sosul pe masă. Trecu pieptul din cratiță în farfurie și rămase câteva clipe nemișcat, contemplându-l. Nu sunt credincios, zise el, bâjbâind cu mâna după furculiță, dar de fiecare dată când văd asemenea… asemenea minunății date omului, mă gândesc că… nu știu cum să zic… totuși, dom'le… ceva-ceva trebuie să fie…

Acarul nu găsi de cuviință să răspundă. Se uită în lungul liniei, spre canton, unde semnalul era pus pe verde.

— Când eram mic, zise domnul Fotiade, punând cubulețele de pâine în farfurie, cel mai mult îmi plăcea duminica. Tăia mama câte-o găină din alea mari, roșii, nu știu dacă știi, rasa Rhode-Island, o nebunie, și toată dimineața, de la nouă și până pe la unsprezece, casa era plină de mirosul de supă, iar de la unsprezece la unu, după ce scotea mama carnea, de mirosul de friptură. La unu, unu și ceva, ne așezam la masă… aducea mama

castronul… era ceva solemn… toți aburii ăia… și ardeii copți… și tata lua primul pieptul… simțeai că e sărbătoare. Ei, azi obiceiul s-a mai pierdut… se mănâncă-n fugă… a dispărut și siesta…

— Toate ca toate, dom' șef, zise acarul turnând în pahare, da' panoul nu l-am vopsit.

— Poftim?, făcu domnul Fotiade. Panoul? Dă-l încolo de panou… Își tamponă ușor cu șervetul colțurile gurii și apucă paharul: Nimeni nu mai știa face supa ca mama. Eram șef dincolo și-aveam în gară o femeie de servici, o săsoaică de treabă, din alea rumene care acasă stau toată ziua lângă oale. Duminica o rugam să-mi facă supă. Nu pot să spun că nu ieșea bună, dar ca a mamei… Bău și se lăsă încet pe spate, ținându-și mâna dreaptă pe pântec. Și nici duminicile nu mai erau duminici, continuă el cu oarecare efort. Ce-i drept, duminica trenurile erau mai goale și dacă mă duceam în fața gării, vedeam două-trei perechi la plimbare, dar știi, nu plimbările alea frumoase de oraș când ieșea lumea să se vadă și să se salute, nu, ăștia mergeau repejor, se uitau mereu în spate și una-două treceau linia în pădure… Și când veneau înapoi seara, tot așa repede mergeau, ți-era și jenă să te uiți, parcă veneau de la servici. Și după ce trecea și expresul, nu prea mai aveai ce face.

— Expresul oprea?, întrebă acarul.

— Oprea, dar cine să coboare din el? Câțiva turiști, iarna, când veneau la schi. De urcat, tot ei urcau. Noaptea treceau marfarele, dar astea seamănă toate între ele. Până pe la unu-două jucam cărți cu impiegatul, apoi mă culcam.

Acarul își aprinse o țigară.

— Și când trecea garnitura?

— Garnitura trecea rar, răspunse domnul Fotiade. Cam trei-patru zile pe an. Țin minte că odată a venit primăvara, prin aprilie, când înfloresc spinii. Altă dată a apărut pe la Bobotează, era un ger și-o zăpadă, două zile i-am tot curățit linia. Acum trei ani, m-am trezit cu ea prin octombrie.

— Dom' șef, zise acarul și zâmbi, spuneți drept: când trecea garnitura, nu mai dormeați.

— Dacă voiam, puteam să dorm, se apără domnul Fotiade. Îl lăsam pe impiegat. Nu conta cine era pe peron.

— Da' nu voiați să dormiți, ieșeați dumneavoastră pe peron, făcu acarul.

— Nu dormeam, da, recunoscu domnul Fotiade. De ieșit, ieșea și impiegatul. Ne uitam amândoi.

— Și ce vedeați?, întrebă, zâmbind mereu, acarul.

Domnul Fotiade nu răspunse imediat. Se cuibări mai tare în șezlong și oftă. Cum se uita la acar printre gene, părea că în curând va ațipi.

— Ce vedeam?, zise el încet. Păi ți-am mai spus… E cel mai frumos tren pe care l-am văzut în viața mea… și-am văzut multe, poți să mă crezi… Culoarea aia a lui… și cum lucea…

— Avea de fiecare dată aceeași culoare?

— Da, răspunse domnul Fotiade, un fel de indigo, albastru închis, la viteza lui părea aproape negru.

— O fi tren sanitar, pentru morți, încercă să glumească acarul.

— Vezi-ți de treabă!, făcu domnul Fotiade. Știu cum arată un tren sanitar. Ăsta avea geamurile joase, mult mai joase decât cele obișnuite, cam la înălțimea asta, și arătă cu mâna, și puțin mai mari.

— Perdele erau?

— Din câte am putut observa, erau.

— Da' înăuntru nu se vedea nimic?

— La viteza lui? – spuse domnul Fotiade. Ce să vezi? Plus că n-avea nici o lumină.

— Nici una?

— Nimic.

— Ia mai dă-l în mă-sa de tren!, făcu scârbit acarul. Păi dacă era după mine… dar se opri și se uită în altă parte.

— Roțile erau mai înalte decât la vagoanele normale, urmă domnul Fotiade, în schimb n-am observat să aibă scări. Probabil că sunt în interior și apar numai când se deschide ușa. Și mai era ceva… asta nu ți-am spus-o… nu m-ai fi crezut… dar acuma, dacă tot vine, o să simți și tu…

— Ce?, întrebă acarul.

— Dom'le, zise încurcat domnul Fotiade, să nu râzi, dar era ceva ciudat… prima dată am crezut că mi se năzare numai mie… l-am întrebat pe impiegat și mi-a răspuns că și el simte… când trecea, dom'le, trenul ăsta

mirosea, mă-nțelegi?… lăsa un miros… îl simțeai o jumătate de oră după aia…

— Ce miros?

Domnul Fotiade plecă ochii și zise încet, ca și cum s-ar fi rușinat:

— De trandafiri. Mirosea extraordinar a trandafiri.

Acarul îl privi o clipă serios, apoi umerii începură să i se scuture și se porni să râdă. Domnul Fotiade se posomorî. Strânse resturile din farfurie și-n timp ce acarul râdea de se prăpădea, le așeză în fața câinelui. Ursu le trase cu laba și de data asta, fără îndemn, le mâncă.

— Vai, dom' șef, zise acarul ștergându-și lacrimile, vă rog să mă iertați, da' asta cu trandafirii… Bine că nu mirosea a cozonac…

— Vezi?, spuse jignit domnul Fotiade, uitându-se la câine. Nu mă crezi. Treaba ta. Însă la noapte, dacă simți și tu mirosul, ce dai?

— Dom' șef, răspunse acarul, dacă la noapte trenul ăsta miroase a trandafiri, mâine eu vă duc în cârcă până la râu și înapoi.

— Nu, zise domnul Fotiade, Mai tai o găină.

— Tai trei, răspunse acarul. Da' dacă nu miroase?

— Dacă nu miroase, nu tai. Hai noroc!

— Noroc, dom' șef!, răspunse vesel acarul.

Ciocniră și băură. Domnul Fotiade se uită la ceas:

— Mai sunt cinci ore. Mă duc să mă întind puțin. Scoală-mă, te rog, la două.

— Nici o problemă. Mergeți liniștit.

— Strângi tu aici?, întrebă domnul Fotiade, ridicându-se.

— Sigur, răspunse acarul. Somn plăcut, dom' șef!

— Numai să vină, zise domnul Fotiade. Strânse șezlongul și porni cu el spre cameră.

Acarul stinse țigara, se sculă în picioare, aruncă restul de oase câinelui, înveli pâinea în ștergar, strânse furculițele, farfuriile, acoperi cratița și le puse pe toate într-un coș. Luă masa și scaunul de răchită și le duse în sala de așteptare. Se întoarse după coș și-o apucă pe cărarea cu pietriș, spre canton. Ursu venea agale după el. Când ajunse la canton, intră înăuntru, lăsă coșul, dar nu aprinse lumina, ci ieși și se așeză pe trepte. Își aprinse o țigară și întoarse capul, privind în lungul liniei. Ca și

cum și-ar fi adus aminte de ceva, clătină din cap și zâmbi.

*

* *

— Dom' șef, scularea! Dom' șef!

— Ce?, tresări domnul Fotiade și deschise ochii.

— Scularea, dom' șef, că vine măgăoaia!, zise vesel acarul.

Domnul Fotiade își trase brațul de sub pătură și se uită la ceas. Apoi se întinse gemând și se sculă în capul oaselor. Își frecă ochii cu pumnul, cum fac copiii, și se uită la acar.

— Te-ai bărbierit și tu, remarcă el.

— N-am avut ce face, răspunse acarul.

— Te-ai dat și cu parfum, zise domnul Fotiade. Parcă te-ai duce la fete.

— E pentru dezinfectat, dom' șef.

— Da, da, făcu ironic domnul Fotiade, pentru dezinfectat, da. Își căută cu vârful degetelor papucii de casă și se sculă în picioare. În pijama arăta boțit rău de tot. Se îndreptă spre dulap târând papucii cu ciucur roșu și-atunci în biroul de mișcare se auzi telefonul. O clipă, se uitară fix unul la altul, apoi, cu o sprinteneală neașteptată pentru cărnurile lui, din trei salturi, domnul Fotiade trecu în birou și puse mâna pe receptor.

— Fotiade, da. Să trăiți, zise el gâfâind și încuviințând cu capul, ca și cum ar fi putut fi văzut. Bine-nțeles… da… da… la trei și șapte… nici o problemă, ce problemă?… da… Și mâine… Până joi?… Inclusiv joi sau?… Inclusiv, da. Da… sigur. Să trăiți.

Puse receptorul în furcă și căută prin buzunarele pijamalei. Descoperi batista în buzunarul de la piept și-și suflă nasul.

— Ce-i?, făcu acarul.

— Ce să fie?, zise domnul Fotiade. Nimic.

— Mai vine?

— Bine-nțeles, răspunse domnul Fotiade. Dacă ți-am spus eu că vine, vine!

— Când am auzit că sună, m-am gândit, gata, salut garnitură, că nu mai vine.

— Nu se întâmplă așa ceva, spuse domnul Fotiade. Traseul se stabilește probabil cu mult înainte. Se verifică fiecare gară, fiecare haltă, tot personalul de pe traseu, să nu existe vreo problemă. Trenul ăsta nu trece pe oriunde.

Cu pași mari, siguri, domnul Fotiade se întoarse în camera lui și deschise dulapul.

— Dom' șef, zise acarul, așezându-se pe colțul patului, dacă trenul trece pe-aici, înseamnă, cum s-ar zice, că suntem o haltă de încredere.

— Bine-nțeles, încuviință domnul Fotiade. Dacă s-ar fi știut de pildă că-ți place să bei, n-ai mai fi văzut tu trenul ăsta niciodată.

— Da' ce, dom' șef, îmi place mie să beau?!

— Nu, păi tocmai asta ziceam, că dacă ți-ar fi plăcut să bei, s-ar fi știut și nu i-ar mai fi dat drumul pe-aici.

— După cât beau eu, zise acarul, poate să treacă zilnic.

— Trece azi, mâine și joi, zise domnul Fotiade. Așa m-au anunțat.

— Numai trei zile?, se miră acarul și-apoi zise mai încet: Poate c-ați făcut dumneavoastră ceva, de trece numai trei zile…

— Deocamdată, trei zile e destul, zise domnul Fotiade, trăgându-și pantalonii de la uniformă. Nici dincolo nu trecea mai mult.

— Adică, dom' șef, dacă vine trei zile la rând, eu zic că putem să fim mândri, nu?

— Putem, dar nu trebuie să ni se urce la cap. La anul s-ar putea să nu mai vină deloc. Gata, du-te la canton. E două jumătate. Cum e linia acum?

— Deschisă, cum să fie?

— Închide-o și-o s-o deschizi când te-anunț eu, spuse domnul Fotiade. Glasul i se înăsprise puțin.

— M-am dus, zise acarul și ieși.

Afară era zăpușeală. Fluieră după Ursu și câinele apăru din întunericul sălii de așteptare. O apucă pe cărare. După câțiva pași, lovi cu bocancul o cutie goală de conserve. Se aplecă și-o aruncă în bălării. Intră în canton, aprinse becul și scoase de sub pat felinarul. Sticla îi era afumată și pătată de muște. Încercă să-l șteargă pe dinafară, dar murdăria nu ieșea. Renunță. În

întuneric și la viteza aia, dracu se uită la felinarul lui. Să se vadă, acolo, că-i aprins.

Ieși pe trepte. După căldura din ajun, cerul era înnorat și departe, peste râu, se lumina din când în când roșu, fără zgomot. În balta din spatele cantonului, ceva plescăi scurt, vreun pește sau vreo rață. Coborî treptele și merse la macaz. Era pus pe linia principală. Întinse mâna, apucă mânerul și împinse în jos. Se auzi zgomotul sec al fierului mișcat. Câteva fire de mohor crescute printre traversele liniei de manevră se clătinară. În viteza aia, ar intra direct în magazia de scânduri. Trase mânerul înapoi în sus și acele se lipiră din nou de linia principală. Apoi se duse la pârghia semnalului și mută cercul roșu în dreptul felinarului. Dorința șefului, săracu'. Să-i dea el liber. Șefu' tot șef. Se întoarse în canton și se uită la ceasul mare cu deșteptător care ticăia în fereastră. Mai erau șaptesprezece minute. Scoase din tabacheră o țigară și ieși. În gară, șefu' aprinsese toate luminile, și-n sala de așteptare, și becul de la magazie. Parcă era la Crăciun, când veneau colindătorii. Când veneau și ăia, că șapte kilometri peste coclauri, pentru zece-cinșpe lei și-o țuică, nu merita.

Țârâi telefonul.

— Îndată, dom' șef, răspunse el în receptor. Se întoarse în fața cantonului și ridică pârghia: discul verde reveni în lumină. Liber. Acuma poate să treacă.

Se așeză pe trepte. Își descheie nasturele de la gât și-și șterse ceafa cu batista. Se lăsa de ploaie. Măcar să plouă în noaptea asta, că mâine trebuie să vopsească panoul. Dacă s-ar fi uitat cineva din tren la numele stației, n-ar fi priceput nimic. Și chiar dacă nu s-ar uita, el tot o să-l vopsească. O broască sări prin fața bocancilor și dispăru în iarbă. Șefului îi plăceau broaștele. Și lui îi plăceau, da' nu așa tare. Va ieși mâine pe baltă și-o să-i prindă. Adică nu mâine, mâine, dacă miroase trenu' cum zicea șefu', va mai tăia o găină. Și-și aduse aminte și zâmbi. Mare figură și șefu'. Auzi, tren cu trandafiri…

Deodată, de lângă el, Ursu se săltă pe labele din față, ciuli urechile și mârâi ușor.

— Ce-i, mă?, zise acarul. Se uită și el în lungul liniei. Vreun iepure. Când era mai tânăr, vara, în lucerna mare dinspre râu, Ursu fugărea iepuri. Câteodată

prindea, câteodată nu. Acuma puteau să-i treacă și peste coadă, nu se mișca, săracu'. Se îngrășase și-i cădea părul.

Ursu se ridicase pe labele dinapoi și mârâia tot mai întărâtat. Se sculă și acarul. Poate stătea o vulpe pe linie. Nu văzu nimic, numai șinele lucind și pierzându-se drepte în întuneric.

— Ia taci, mă!, făcu el și întoarse urechea în direcția râului. Ascultă. Parcă se auzea ceva. Intră repede în canton și se uită la ceas: trei și patru minute. Asta era, se lumină el. Apucă felinarul, ridică sticla și aprinse cu greutate fitilul. Îi tremurau mâinile. Coborî treptele, ieși pe pietrișul din față și-n timp ce-și aranja chipiul, îl auzi departe, peste mârâitul câinelui.

— Marș! Marș de-aici!, făcu el și se aplecă să ia o piatră. Ursu nu fugi, ci se mută mai încolo. Când se ridică, văzu silueta domnului Fotiade în mijlocul peronului. Înălță și el felinarul, să se vadă că e la post, apoi azvârli cu piatra înspre câine, care începuse să latre răgușit, ca la lup. Nu nimeri. Vru să mai ia o piatră, dar atunci trenul se auzi clar, mai aproape. Întoarse capul în direcția zgomotului și fixă cu privirea crengile de salcie plângătoare de pe buza bălții pe care de fiecare dată le atingea coșul locomotivei personalului. Și când locomotiva garniturii intră în lumina puțină din jurul cantonului, văzu într-adevăr că e mai înaltă, pentru că izbi crengile cu partea de sus a cilindrului uriaș, orizontal, nu cu coșul, și mai apucă să-i vadă geamurile întunecate și roțile mari și albastrul închis al primelor două vagoane, pentru că praful stârnit îl învălui, îl izbi peste față, silindu-l să închidă ochii. Și-atunci, fulgerător, se gândi că nu simțise mirosul. Se șterse iute cu stânga și deschise ochii și mai văzu ultimul vagon gonind prin fața lui și-apoi tampoanele din spate între care nu era nici o lumină și umbra vagonului scurtându-se tot mai mult și dispărând când trenul trecu prin fața gării. Lăsă jos felinarul și adulmecă. Nu se simțea decât mirosul de tren, puțin mai puternic. Zgomotul trecerii se stinse treptat și se auzi numai Ursu, lătrând ca turbat din șanț.

— Fire-ai al dracului, zise încet acarul. Acuma te-ai găsit să latri.

Stinse felinarul și-l duse înăuntru. Se întoarse afară, mută semnalul pe roșu, apoi o luă pe cărare. Domnu Fotiade stătea în picioare în mijlocul peronului și ținea lanterna în mână. Îl aștepta. Acarul se opri în fața lui și-l privi.

— Da, dom' șef, zise el, există.

— Ai văzut?, șopti domnul Fotiade și i se putea citi pe chip cât e de bucuros. Vezi că există? Spune tu, am mințit?

— Nu, dom' șef, n-ați mințit, răspunse acarul. Există, ce mai, l-am văzut.

— Ai văzut tu un tren mai frumos?

— Ce să zic, n-am văzut. Da' să știți, dom' șef, că nu miroase.

— Cum nu miroase?, făcu uimit domnul Fotiade. Nu simți mirosul?

Acarul inspiră adânc:

— Miros de trandafiri?

— De trandafiri, sigur!

— Nu, dom' șef, nu simt.

— Ești răcit, spuse convins domnul Fotiade. Hai să-ți dau niște piramidoane!

— Dă-le dracului, dom' șef. N-am luat leacuri în viața mea.

— Mă, zise domnul Fotiade bănuitor, tu nu mai vrei să tai o găină.

— O tai, dom' șef, da' dacă nu simt, nu simt.

— Bine, zise domnul Fotiade, dar să știi că nu te cred.

— Treaba dumneavoastră.

Domnul Fotiade se uită la ceas:

— Trei și douăsprezece. Ce faci, vii la un șeptic?

— Nu mai vin, dom' șef. Mă duc să mă culc și eu.

— Atunci, noapte bună. Dacă vrei, trezește-mă, la marfar, pe la nouă.

— Bine, dom' șef. Noapte bună.

*

* *

Plouase toată ziua și abia seara cerul se limpezise pe o fâșie îngustă înspre râu, lăsând să se vadă stelele.

Mâncau de data aceasta în camera domnului Fotiade și soba, încă încinsă, îi făcea să asude. Domnul Fotiade se șterse pe frunte, apoi se întinse și apucă polonicul.

— Nu e rea nici supa ta, zise el și-și umplu din nou farfuria, deși la ora asta supa parcă nu mai are același gust ca la prânz.

— Ce să fac, dom' șef, răspunse acarul. Pân-am prins-o, pân-am tăiat-o, până s-a fiert…

— Ai prins-o greu, am văzut, zise domnul Fotiade.

— Parcă știa și ea că vreau s-o tai, zise acarul.

— Dac-ar trece trenul ăsta o săptămână la rând, ai rămânea fără găini, râse domnul Fotiade.

— Mai sunt rațele, dom' șef, răspunse acarul.

— La rațe trebuie un internațional, ai?, făcu domnul Fotiade.

— Nu, dom' șef, răspunse acarul. Noi să ne simțim bine.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade. Hai noroc!

— Să trăiți, dom' șef.

Băură, apoi acarul se sculă și aduse de pe sobă cratița. Luă capacul și domnul Fotiade se aplecă în față să miroasă:

— Ai pus și usturoi?

— Doi căței, dom' șef.

— Tu ești bucătar mare, măi Simioane! zise domnul Fotiade.

— Dac-am fost tot timpul singur… Nevoia te-nvață.

— Și eu am fost singur, zise domnul Fotiade, dar chestia cu gătitul nu s-a lipit de mine. Uite, poftim aripile.

— Mulțumesc, dom' șef.

— Mâine, gata, nu mai tăiem găină, zise domnul Fotiade. Trenul ăsta ne-ngrașă dracului. Mâine tragem o ciorbă de cartofi.

— Ba tai, dom' șef. Să ținem minte zilele astea, că după aia cine știe când mai vine.

— Poate la anul, răspunse domnul Fotiade. Cu reparațiile astea pe traseele principale, te poți oricând trezi cu el.

— Eu nu cred, dom' șef. Ăsta nu mai trece pe-aici până-i hău…

— Nu poți să știi, răspunse domnul Fotiade.

Acarul puse mâna pe sticlă și-n timp ce turnă în pahare, zise neutru:

— Măcar dacă l-am putea opri o dată.

— Ce spui?, făcu domnul Fotiade, înălțând capul.

— Să-l oprim o dată, să-l vedem mai de aproape.

— Nu-nțeleg, zise domnul Fotiade. Cum să-l oprești?

— Așa bine, dom' șef, cum se opresc trenurile: punem semnalu' pe roșu.

— Hai, mă, lasă gluma că ți se răcește mâncarea, zise domnul Fotiade, privindu-l neîncrezător.

— Nu glumesc, dom' șef. Chiar îl putem opri. Nu mult, cât să vedem ce-i cu el.

— Tu ai înnebunit, constată domnul Fotiade. Ai stat prea mult lângă sobă și ți s-a urcat căldura la cap.

— Dom' șef, putem avea și motiv!

— Ce motiv?

— A slăbit terasamentu', e lângă baltă, a plouat și s-a lăsat linia… La viteza lui, e periculos. Îl oprim și după aia îi dăm drumu', așa, încet…

— Fugi, mă, și vezi-ți de treabă! răspunse domnul Fotiade. Cine te crede? Trebuia s-anunți din timp.

— Păi când s-anunți dac-acum s-a întâmplat?, făcu acarul.

— Și când vin ăia și verifică și văd că l-am oprit degeaba, zburăm amândoi de-aici de nu ne vedem!

— Unde să mai zburăm?, zise acarul. Mai pustiu ca aici nu e nicăieri.

— Lasă, dom'le, nu mai vorbi, zise domnul Fotiade. N-ai nici un drept să-l oprești! Și nici nu-i sigur c-ar opri.

— Cum să nu oprească?, făcu acarul.

— Simplu, răspunse domnul Fotiade. Să tot treacă.

— Să nu oprească nici dacă semnalul e pe roșu?

— Nici!

— Eee, zise acarul, să văd eu trenu' ăla care nu oprește la roșu, că-l mănânc!

— Dacă el știe că are cale liberă, poate să nici nu se uite la rabla ta de felinar.

— Cum să nu se uite?, zise acarul. Da' ce, dom' șef, trenu' ăsta nu-l conduce nimeni?

— De unde vrei să știu eu cine-l conduce? Am fost eu în locomotivă? Poate că nu-l conduce nimeni, poate-i

tren automat.

— Automat?, zise acarul. Cum automat?

— Automat, neautomat, se înfurie domnul Fotiade, mai lasă-l naibii de tren, să-mi tihnească și mie mâncarea asta! Auzi la el, ce idee!… Să oprească trenul! Mai bine-ai vopsi panoul ăla!

Acarul nu mai zise nimic. Lăsă furculița și-și aprinse o țigară.

— Ce, nu mai mănânci?, observă domnul Fotiade.

— Nu-mi mai trebuie, răspunse acarul. Dom' șef, eu m-aș duce să mă-ntind o jumătate de oră.

— Bine, lasă că strâng eu aici. Ce să-ți las din?… și arătă spre cratiță.

— Aripa asta, dom' șef. Dacă nu e cu supărare, o pun înapoi.

— Dă-o-ncoace… Așa. Uite, du astea câinelui.

— Dacă se prinde Ursu că din cauza trenului roade atâtea oase, nu-l mai latră.

— Da, dom'le, am auzit, lătra ca la lup, zise domnul Fotiade. Ce-o fi având?

— Nu știu. Nu-i place trenu', răspunse acarul. Să vă fie de bine.

— Mersi, la fel. Semnalul e pe roșu, nu?

— Da, dom' șef.

— Bine, te sun eu când trebuie să-l schimbi.

Acarul ieși și merse la fântână. Se stropi pe față, își muie batista și și-o puse după gât. La canton se dezbrăcă, dar nu se culcă, ci-și schimbă cămașa, ciorapii, își perie haina de la uniformă, își făcu bocancii. Se îmbrăcă și coborî treptele. Ursu stătea culcat în cărare, lângă pârghia semnalului. Îi aruncă oasele, apoi merse în spatele cantonului, pe malul bălții. Nu-i era somn deloc. Stătu o vreme așa uitându-se la apa nemișcată, acoperită de lintiță. La un moment dat, în lumina ce cădea dinspre canton, văzu un șobolan de apă înotând fără zgomot paralel cu malul. În dreptul lui, șobolanul vru să iasă din apă, dar îl zări și se depărtă repede. Îl auzi mai încolo, prin papura uscată. Scoase tabachera și sui spre canton. Când sună telefonul, ședea pe trepte și era la a treia țigară. Îi răspunse domnului Fotiade, apoi aprinse felinarul și se îndreptă spre semnal. Împinse pârghia și discul roșu se schimbă cu cel verde. Trecu pe linie și merse de-a lungul ei în direcția râului,

călcând din traversă-n traversă, cam o sută de metri. Se opri și se uită spre canton. Semnalul verde se vedea pâlpâind ușor, flacăra felinarului era cam mică. Dar se vedea. Se întoarse și veni până în dreptul stâlpului. Se urcă pe scara metalică, desfăcu portița felinarului și făcu flacăra mai mare. Coborî scara și ajungând jos văzu aprinzându-se toate luminile din gară.

Când Ursu începu să mârâie, luă felinarul, îl aprinse și ieși. Nu mai merse în cărare. Rămase acolo pe trepte de unde putea să vadă mai bine și unde suflul trenului nu se simțea așa tare. Din cauza ploii, nu mai avea cum să fie nici praf. Ridică felinarul în așa fel încât să nu-l stânjenească lumina și aștepta.

Locomotiva apăru din întuneric cu aceeași viteză, lovind crengile salciei plângătoare de dinaintea semnalului. Acarul observă că avea niște apărători groase pe lângă cazanul cilindric din față, apoi văzu că primul vagon, cel care trebuia să fie de poștă, stătea aproape lipit de locomotivă, ca și cum n-ar avea tampoane. Încercă să numere vagoanele, dar privirea îi fugi cu vagonul al treilea, unde i se păru că distinge, sub ușă, o treaptă. Abia cu ultimul vagon pe care-l luă în primire de cum trecu de semnal și-l urmări până în dreptul magaziei, văzu că nu se înșelase: sub ușă, cam la un metru de clanța neobișnuit de mare, se zărea o treaptă. Lăsă felinarul și adulmecă din nou: nimic, doar mirosul cunoscut de cărbune și abur.

De pe peron, domnul Fotiade îi făcea semne de chemare cu lanterna. Stinse felinarul, îl lăsă în canton și-l fluieră pe Ursu. Câinele veni scheunând și i se lipi de picioare. Tremura tot.

— Ce ai, mă? zise blând acarul și-l mângâie pe spinare. Ce-ai văzut tu, mă Ursu?

*

* *

A treia zi, joi, fu din nou vreme bună, deși cam răcoroasă. O perdea subțire de nori alburii împiedica soarele să iasă întreg la iveală și lucrurile primeau o lumină moale, palidă, ca de la lună. După-amiază, după ce trecu patrumiicinciul, acarul strânse roșiile coapte din grădină și le duse în camera domnului Fotiade. Încercă

și merele din mărul de lângă fântână, dar fructele erau încă mici și acre. Când domnul Fotiade îi aminti că ar putea vopsi panoul, acarul îi arătă stiva de lemne netăiate: n-aveau cu ce face focul. Crăpă apoi lemne până spre seară și le cără cu coșul în magazie. Seara, domnul Fotiade nu mai vru găină, zicând că i se apleacă de-atâta carne. Făcură cartofi prăjiți cu slănină și cu salată de roșii. Cu briceagul în formă de femeie, domnul Fotiade curățase cartofii și îi tăiase subțiri-subțiri, cum îi plăceau lui.

Stăteau acum pe peron la masa de răchită și jucau șeptic american, unde domnul Fotiade zicea că e as. Peste halat, la șale, își pusese o pătură din dotarea camerei. Nici pe asta nu se mai cunoșteau literele cu numele stației.

— Verde!, ceru domnul Fotiade, stăpânindu-și un sughiț. Ultima!

— Ghindă!, zise acarul.

— Aha! făcu domnul Fotiade. Ești șmecher, ai ținut șeptarul. Am luat o carte. Dă-i.

— Iau și eu una, zise acarul.

— N-ai nici tu?, se miră domnul Fotiade. Ei, atunci te-am încălțat: verde! Și ultima!

— N-am, răspunse acarul.

— Așa, ia o carte, așa… Gata! Socoteala!

— Șaișpe, zise acarul.

— Ia să vedem… zise domnul Fotiade și numără cărțile celuilalt, apoi luă creionul: Șaisprezece și cu cincizeci și șepte… șaizeci și șepte… și cu șase… șeptezeci și trei. Mai ai puțin și-ai ieșit din joc. Cine face cărțile?

— Dumneavoastră.

Domnul Fotiade începu să amestece cărțile.

— Să vezi ce plictiseală ne-apucă mâine-poimâine, după ce trece trenul, spuse el gânditor. Trebuie să cumpărăm niște table.

— Șah nu știți?, întrebă acarul.

— Cât să mut piesele, răspunse domnul Fotiade. Na mă pot concentra, mă cam supără… și se ciocăni cu arătătorul în frunte. Câte ai?

— Patru, răspunse acarul. Mai dați-mi una.

— Uite-o, zise domnul Fotiade.

— Știți ce-am văzut la tren, dom' șef?, zise acarul, filând cărțile. Dumneavoastră ziceați că n-are scări. Are. Am văzut eu.

— Da?, făcu domnul Fotiade. Eu n-am observat. De fapt, e normal să aibă. Altfel pe unde să urce lumea? Verde vreau.

— Ce lume?, întrebă acarul.

— Păi… șovăi domnul Fotiade, lumea care merge cu el, că doară n-o umbla gol.

— Eu n-am văzut pe nimeni înăuntru, și m-am uitat bine, zise acarul.

— Nici eu n-am văzut, recunoscu domnul Fotiade, dar asta nu înseamnă că nu-i cineva înăuntru. Poate că dorm.

— Cine?, întrebă acarul.

— Călătorii, răspunse domnul Fotiade. Ce faci, nu joci?

— Chiar toți să doarmă? În halu' ăla? Și conductorii? Mie mi-ar fi frică să merg cu un tren în care toți dorm.

— Poate n-are conductor, răspunse domnul Fotiade. Ți se dă bilet în stația de plecare până-n stația de sosire, ți se verifică la urcare, pe peron, și-n rest, poți să dormi…

— Nu se poate, dom' șef! O lumină tot ar trebui să fie aprinsă undeva, la veceu, la spălător… Altfel s-ar bate unii de alții ca orbeții. Eu cred mai iute că e tren de rodaj, cu vagoane goale. Și dacă-s goale, ce să țină lumina aprinsă? Fac economie.

— Și locomotiva?, întrebă domnul Fotiade. Și cu ea fac economie?

— Vedeți c-ați greșit, dom' șef, arătă acarul.

— Vai, scuză-mă, zise domnul Fotiade, mereu confund cărțile astea.

— Roșu, ceru acarul. Cu locomotiva nici eu nu știu ce să mai zic. Ați văzut ce geamuri are?

— Am văzut, sigur. Sunt mai mari decât la astea obișnuite.

— Mai mari și parcă-s date cu catran, zise acarul. Mă și gândesc ce poate vedea mecanicul prin negreala aia. Tot roșu.

— N-am. Iau o carte, zise domnul Fotiade.

— Mai luați două și zic ultima. Gata.

— Mamă, mamă! făcu domnul Fotiade. Ai dublat. Ia să văd câte am… Mda, am cam ieșit. Mai facem unul!

— Dom' șef, n-aș mai face. Și-așa conduceți cu mult.

— Păi mai avem o jumătate de oră!, se uită domnul Fotiade la ceas.

— Da, da' până vă schimbați… până pun și eu ceva mai gros pe mine…

— Bine, cum vrei. Dar jucăm după ce trece.

— Jucăm, dom' șef. Aștept să mă sunați când îi dați liber.

Acarul se ridică și-i ajută domnului Fotiade să iasă din șezlong. Luă apoi masa și scaunul de răchită și le duse în sala de așteptare. Nu merse direct spre canton, ci ocoli pe la magazie. Deschise lacătul, intră și reveni în mână cu o canistră de tablă. În canton goli din canistră într-o cană mare, după care astupă canistra și ieși cu cana afară. Se îndreptă spre semnal, lăsă cana la picioarele stâlpului, sui scara, scoase felinarul din locaș și coborî cu el. Deșurubă căpăcelul rezervorului și turnă din cană până-l umplu. Înșurubă căpăcelul și sui înapoi pe stâlp, agățând felinarul la locul lui. Mări flacăra cât putu de tare și coborî. Se dădu câțiva pași mai încolo și privi. Se vedea acum foarte bine. Aruncă restul din cană în șanț și se întoarse la canton. Luă canistra și-o cără la magazie. Închise ușa cu lacătul, se uită spre fereastra luminată a domnului Fotiade și-și aprinse o țigară. După câteva clipe, porni încet spre canton, intră înăuntru, se lăsă pe vine și cotrobăi într-o ladă sub pat. Scoase un lanț și ieși afară. Fluieră încetișor. Ursu veni de după colțul cantonului și rămase în fața lui, așteptând. Se aplecă, mută țigara în colțul gurii și-i petrecu câinelui lanțul pe după gât. Celălalt capăt îl legă de răzătoarea de noroi de lângă trepte. Aruncă țigara. Câinele stătea liniștit. Nu-l mai legase de câțiva ani, de când era tânăr și rău, sărise odată și la biata Teodosie, mai s-o rupă. Se ridică și se așeză pe trepte.

Trecură câteva minute și luminile gării se-aprinseră și-auzi și telefonul.

— Da, dom' șef, acuma, zise el în aparat și-și trase bine chipiul pe cap și-apucă felinarul. Scăpără un chibrit și văzu că mâinile nu-i tremură. Lăsă felinarul aprins pe trepte, în ușă, intră pe cărare și puse semnalul verde. Își

frecă apoi palmele și se bătu peste umeri. Era răcoare bine. Se uită spre Ursu. Câinele stătea întins pe burtă, moțăia. Ochiul stâng începuse să i se închidă, avea puroi. O mai duce și el cât o mai duce, p-ormă… în baltă.

Un stol de rațe trecu fâșâind pe deasupra. Se uită, dar nu văzu decât luna mare, rotundă, luminând lunca râului. De-aia avea mâinile așa albe. Le băgă în buzunarele pantalonilor, unde dădu peste tabacheră și chibrituri. Nu-i mai ardea de fumat, avea gura acră, amară. Scuipă și nimeri exact pe una din șinele liniei principale. Scuipatul părea un bănuț de argint pus acolo să-l tocească trenul, cum punea când era mic ca să mărească suprafața monezii și să câștige când jucau „banu' la zid”. El câștiga mai rar, că avea palma și degetele mici, nu reușea să acopere bine banii celorlalți. Da' nu se supăra, că dacă tot trecea trenu' peste ei, banii nu mai aveau valoare.

Privi spre gară: domnul Fotiade tocmai ieșea pe peron, încercând lumina lanternei. El avea lanternă cu trei culori, nu felinar. Cu-atât rămăsese de la cealaltă gară, cu lanterna asta specială. Tot era ceva. Întoarse capul și se uită în lungul liniei, spre râu. Acuș-acuș. Scoase dreapta din buzunar și puse mâna pe pârghia semnalului. Pârghia era rece. Și mâna, la lumina lunii, părea dată cu praf de cretă. De câte ori a tras și-a împins el maneta asta, numai câte cinci bani să fi avut la fiecare mișcare, acum ar fi fost liniștit. Altădată treceau și câte patru marfare pe zi, când aveau ce duce. Nu creștea mohor printre șine, ca acuma. Încet, încet, au plecat toți și-a rămas numai el, să…

Ursu mârâi, înălțând capul. Acarul tresări și strânse degetele pe capătul pârghiei. Nu auzea încă nimic, dar era atent la câine. Ursu se sculase în picioare și se uita neclintit spre râu. Lanțul stătea întins și el își dete seama că-l legase prea strâns. Apoi auzi zgomotul. Încă zece secunde și va intra pe pod. Șopti „Doamne-ajută” și trase pârghia. Se uită spre stâlp: semnalul era roșu. Rămase așa povârnit, ascultând încordat. Acuma era timpul să frâneze. Nu auzi însă decât zgomotul apropierii crescând uniform, lătratul continuu al câinelui și parcă, dinspre gară, niște strigăte. Nu oprea. Vru să-mpingă pârghia înapoi, dar atunci văzu locomotiva

venind cu roțile în scântei și-n sfârșit auzi scrâșnetul oțelului frecându-se de-oțel și se-ndreptă de spate și simți că falca-i tremură și încă-i tremura când locomotiva veni neagră spre el și se opri la câțiva pași. Împinse pârghia la loc și fugi prin cercul acum verde al luminii spre locomotivă, apoi pe lângă ea, furișându-se aplecat ca și cum ar fi putut fi lovit cu ceva de sus, și ajunse la al treilea vagon. Sări și se agăță cu stânga de clanța mare, lucitoare, bâjbâind cu piciorul după treaptă. O găsi în momentul când trenul se mișcă lin înainte și văzu crengile salciei lunecând pe lângă ferestre. Apăsă pe clanță și împinse cu umărul, dar ușa nu cedă. Stâlpul semnalului cu lumină pâlpâitoare trecu pe lângă el și el continua să izbească în ușa întunecată cu umărul și cu genunchiul drept și-abia mai zări cu coada ochiului câinele zbătându-se în lanț și felinarul rămas în pragul ușii și-apoi cantonul dispărând și grinzile verticale ale magaziei de lemne înșirându-se tot mai iute în urmă și se-ntoarse puțin și văzu dalele peronului fugind una după alta și, ca-ntr-o fulgerare, în lumina verzuie a propriei lanterne, fața îngrozită a domnului Fotiade, fântâna și se gândi c-ar mai putea sări în șanțul cu iarbă ce trebuia să urmeze, dar atunci ușa se deschise, trăgându-l înăuntru, și-n clipa aceea simți, izbindu-l greu, mirosul de trandafiri.

ADOLESCENT

Îl jena gulerul cămășii. Ar fi vrut să-și desfacă puțin, fără să se observe, nodul de la cravată, dar probabil i l-ar fi aranjat la loc. Nici nu era cravata lui, era a unchiului Ghiță. Noroc că, din câte înțelesese, se potrivea la costum. Costumul i-l făcuseră anul trecut, de Paști, și-i rămăsese cam mic. La mâneci mai ales. Îl purtase doar atunci, de sărbători, apoi la nunta mătușii Tatiana și când l-au așteptat pe unchiul Ghiță la aeroport. Nu-i plăcea în costum. Trebuia să nu se păteze și să nu-și strice dunga de la pantaloni. În plus, când era în costum, trebuia mereu să zâmbească drăguț.

Întinse mâna și învârti manivela, să deschidă geamul. „Stai frumos, zise mama din față, de lângă unchiul Ghiță, fără să se întoarcă. E curent". Se opri surprins: cum îl văzuse? Apoi zări în Oglinda retrovizoare din centrul parbrizului ochii ei plânși urmărindu-l ce face. Închise geamul. Biata mama. Plânsese mult, toată noaptea, mai mult decât tata. Tata era mai bărbat. Și pe când începu să i se facă milă de mama, unchiul Ghiță frână brusc, cauciucurile țiuiră și trebui să se sprijine cu palmele de scaunul din față. „Fir-ar a dracului", zise unchiul Ghiță. „Ghiță, zise mama. Măcar acum încearcă și tu să te controlezi…" „Păi n-ai văzut? zise unchiul Ghiță. Voiai să intru în el?" „Condu mai atent", zise mama. „Bine, dragă. Altă, dată vă las pe voi", zise unchiul Ghiță și claxonă. Bivolul se feri alene, aproape atingându-se de mașină. „E bivolul lui Feri", zise el. Ar fi vrut să deschidă geamul și să-l atingă. „E bivoliță, zise tata, din dreapta lui. Uite ce uger are". „N-ai și tu altceva mai bun de vorbit?" zise mama și de data asta întoarse capul și el știu că tata se face mic în colțul lui. Tata se temea când mama se uita urât. Și el se temea, dar parcă mai tare se temea tata. Și câteodată lui i se făcea frică numai pentru că vedea ce tare se teme tata când mai greșea cu ceva și mama strângea din buze și se uita urât.

Unchiul Ghiță demară. Se apropiau de pod. Lângă pod era scăldătoarea. Probabil că deja îl așteptau. Până își aranjase mama în fundul sacoșei, ca să nu se observe, rochia neagră și baticul, până îl îmbrăcaseră pe el, până-au găsit loc în portbagaj, printre pungile cu orez, pentru

lumânările lungi, trecuse ceva timp. Să nu uite să ia chibriturile. Puse palmele pe bancheta moale și se săltă pe vârfurile picioarelor, să fie la înălțimea geamului. Trecură repede pe pod, dar el tot mai apucă să-i vadă: Cosmin, băiatul popii, și Feri, care se pregătea să sară de pe salcie. Și el putea sări de pe salcie. Numai el și Feri săreau de-acolo. Sărise și Cosmin o dată, dar se răsucise în aer și căzuse ca un bolovan, lovindu-se cu burta de apă. Acum Feri o s-o încaseze de la bunicu-său, dacă nu observă la timp că i-a ieșit bivolul la șosea. Adică bivolița. S-ar putea s-o încaseze și Cosmin, dacă află popa că s-a jucat cu Feri.

Unchiul Ghiță încetini și viră mașina pe podețul din fața porții. „Doamne, Doamne”, suspină mama, uitându-se în curte. Privi și el și-o văzu pe baba Gârda coborând treptele casei și-apoi pe zăpăcita de Ancuța alergând spre ei dinspre fântână. Pe ea o adusese unchiul Ghiță în sat dimineața. Tata ieși din mașină și desfăcu porțile. Intrară cu mașina în curte. Tata îi deschide portiera și el se dădu jos. Văzu că undița nu mai e lângă intrare și că treptele sunt măturate și stropite cu apă. Apoi se trezi cu Ancuța în față. Avea ochii măriți, ca atunci când erau mai mici și voia să-l sperie cu povești. „Moare bunicul!” șopti. Tâmpita. Parcă el nu știa. „Unde mi-e undița?” zise el rece. „Am dus-o în șură”, răspunse ea tot în șoaptă. El îi aruncă o privire disprețuitoare și porni după tata spre casă. Mama îi spuse însă ceva unchiului Ghiță și acesta se întoarse spre ei: „Copii, mergeți voi și vă jucați. Ancuța, ia-l pe Claudiu și arată-i bicicleta”. „Eu nu vreau să mă joc”, răspunse el bosumflat. Să-i comande Ancuței, nu lui. E tatăl ei, nu al lui. „Claudiu, lasă obrăznicia, zise mama. N-aveți ce căuta acum în casă”. „Pot să mă joc în costum?” întrebă el perfid. Mama șovăi un moment: „Poți să te joci, dar asta nu înseamnă că poți să te murdărești”. El se răsuci pe călcâie și se îndreptă spre șură. Simți că Ancuța îl urmează. Tâmpita. I-or fi cumpărat și bicicletă. Se opri. „Tu ce vrei?” zise el. „Unde te duci?” „Treaba mea. Ce te interesează?” „Nu vrei să-ți arăt bicicleta?” „Ce bicicletă?” „Bicicleta mea. Mi-a cumpărat-o tata”. „Tu nici nu știi să te dai cu ea”, zise el. „O să-nvăț. Dacă vrei, ți-o dau și ție”. „Nu vreau”, răspunse el și intră în șură. Știa acum ce-o să facă. Merse hotărât spre grămada

de scânduri de lângă peretele grajdului, uitându-se doar o clipă, cu coada ochiului, după bicicletă. O zări, strălucitoare, rezemată în stânga de butoiul cu varză. Se urcă pe scânduri, apoi își propti piciorul drept pe oblonul ferestrei dinspre grajd, cu mâinile se prinse de bârna de deasupra a peretelui și frecându-se cu genunchiul de zid, se săltă pe pod. Se murdărise doar pe pantaloni și la mâneci. Se scutură de praful de var și privi triumfător la Ancuța. „Te spun mătușii", zise ea. „N-ai decât, răspunse el. Nu m-am murdărit". Ea se răsuci și se duse la bicicletă. Mângâie scaunul de piele cafenie, apoi sună lung din soneria de pe ghidon. „Nu vii în curte să mă-nveți?" „Nu", răspunse el. Ea se mai jucă puțin cu soneria. „Uite, aici are și chei". Normal, gândi el. De-aia e bicicletă. Ea se întoarse și se uită spre pod. „Claudiu, vreau să mă urc și eu acolo." Vorbea ca și atunci când cerea de la tata smochine. Tata îi aducea. „Urcă-te", zise el. „Dar nu pot." Se bosumflase. Bosumflata. „Eu cum am putut?" se miră el. „Tu ești băiat". Aha. „Nu ziceai tu că ești mai mare decât mine?" „Sunt mai înaltă decât tine." „Atunci urcă-te", spuse el și lăsându-și genunchii în fân, se depărtă încet de marginea podului, în patru labe, ca un cercetaș. Cam pe la jumătatea drumului unde fânul creștea într-o creastă până aproape de acoperiș, se opri și, ridicând capul, privi. Găina era acolo, în colțul ei. Mai avea puțin, să n-o deranjeze. Era găina sură, cea mai blândă, nu se speria niciodată, puteai chiar s-o atingi cu mâna. Se întoarse pe spate, lărgindu-și lațul cravatei și urmărind cum se prind capetele țiglelor de scândurile orizontale ale acoperișului. O să ducă el bunicului oul. Și cu ocazia asta o să facă rost și de chibrituri. Numai să-l lase să intre. Mama ar fi fost în stare să ia oul și să spună că ea l-a găsit. Dar n-o să i-l arate. O să spună că… Ei, o să spună el ceva ca să intre și să ia chibriturile. Și să ducă bunicului oul pentru că numai el și bunicul știau unde oua Sura. De când căzuse bolnav și nu se mai putea scula din pat, bunicul îl trimitea pe el după ouă în podul șurii. Uneori, dacă mama nu-l lăsa să vină în sat mai multe zile la rând, găsea mai multe ouă în cuib. Câte un ou pentru fiecare zi lipsă. Și chiar după ce va muri bunicul, el n-o să spună nimănui unde oua Sura. Da' nu moare bunicul așa ușor. Mai erau încă mulți de murit în sat înaintea lui. Cum a zis și baba Gârda, care

venea după lapte, într-o seară, când bunicul a întrebat-o: „Ei, Gârdă ți-ai strâns bani de înmormântare?” „Da' de ce să-mi strâng?” a zis baba Gârda. „Că ne-a venit vremea. Nu suntem noi același contingent? Noi urmăm acum”, a zis bunicul. „Ba nu noi, a zis baba Gârda. Mai sunt.” „Ce vorbești? Cine?” s-a prefăcut bunicul că nu crede. „Păi uite, a zis baba Gârda, Avram din capătul satului și Anton sunt mai mari ca noi cu trei ani și Simion clopotarul cu doi” și-a mai înșirat baba încă vreo câțiva, toți mai bătrâni. La urmă, a mai găsit și bunicul pe unul, pe Rezmiveș, bunicul lui Feri, dar baba Gârda a zis că ea nu-l socotește pe ăsta, oricât ar trăi, că-i țigan. Bunicul a zis că și ce dacă-i țigan, că e om de treabă, îl cunoaște de când au fost amândoi la revoluție în Rusia. Și-atunci el știa că bunicul iară va povesti ca în fiecare seară când venea baba Gârda după lapte, cum a fost în Rusia, și iară baba Gârda se va minuna de ce se află acolo. Baba Gârda nu știa carte, nu ieșise niciodată mai mult de zece kilometri din sat și nici nu văzuse tren în viața ei. De numărat, număra până la zece și se oprea. Bunicul se distra tare și-l distra și pe el pentru că făcea ce făcea și tot la cât de mare e Rusia ajungea. „Cât de mare?”, zicea baba Gârda, gata înspăimântată de ce urma să audă. „O, lasă-mă, că nici nu-ți pot spune! – făcea bunicul. Știi cât îi de mare? Cât te-ai duce de-aici până la Bufet și-ai veni înapoi și iară te-ai duce și iară ai veni și-ai tot umbla așa pân-ai muri și tot nu i-ai da Rusiei de capăt”. Baba Gârda ducea mâna la gură auzind așa minunăție, dar bunicul nu terminase. „Și știi tu câte trenuri sunt acolo,?” „Câte?” îngâna baba Gârda. Bunicul căuta un lemn aprins în sobă, îl scotea, își aprindea țigara și se uita la baba Gârda. „Degeaba îți spun, că nu mă crezi”, zicea el. „Ba te cred, zicea ea cu sufletul la gură. Câte?” Bunicul arunca lemnul înapoi pe jăratic și zicea tare: „Unșpe!” „Vai de mine, da' unde încap atâtea?” se speria baba Gârda și bunicul ridica din umeri, adică nici el nu știa, asta era situația, apoi începea să râdă. El se gândise că baba Gârda nu putea fi chiar așa proastă să-l creadă pe bunicul de fiecare dată cu cele unșpe trenuri din Rusia, mai ales că îl vedea că râde; poate că ea nu-l credea, ci numai se făcea că-l crede ca să-l vadă bucurându-se. Pentru că bunicul era frumos când se bucura și baba Gârda zicea „frumos ești tu când

râzi, Simioane, nimeni nu râde ca tine” și i se umezeau ochii. Și-atunci bunicul nu mai râdea așa tare și baba Gârda se scula, își lua canta de lapte și șontâc-șontâc ieșea și se ducea la căsuța ei. Nu moare bunicul așa ușor, degeaba se temeau unchiul Ghiță și mama. Se temeau și ei că dacă moare bunicul n-o să mai aibă cine le crește porc. Că unchiul Ghiță nici lăturile n-a vrut să le ducă în ziua când a căzut bunicul la pat, a venit baba Gârda și le-a dus și tot ea le ducea de-atunci. Biata baba Gârda. Pentru ea a mâncat și bătaie, singura bătaie pe care i-a tras-o bunicul vreodată, cu cureaua, de n-a putut ședea pe fund vreo două zile, baba dracului. Și ce mare prostie făcuse? A râs și el o dată de ea, cum râdea și bunicul. Baba Gârda avea o căsuță la marginea dinspre țigani a satului, bunicul zicea că-i „muzeu”, unde trăia ea, că n-avea pe nimeni. Vara el se ducea des la ea, pe-acolo stătea și Feri cu care se împrietenise la pescuit, și baba le dădea zmeură din grădina ei, mai mult lui, că zicea că e palid, și lui Feri mai puțin, că el n-avea cum să fie palid. Lasă că și Feri își lua singur când baba era dusă prin sat, dar nu lua mult. Iarna nu prea mergea pe-acolo, nici la colindat, că baba nu-și făcea pom ca toți oamenii, rupea numai câte-o ramură de prun și punea vată pe crenguțe și bucățele de staniol, să simtă și ea că-i sărbătoare. Și la un Crăciun i-a adus bunicul și ei un brad mare și i-a spus să-și facă pom, că numai Sfântul știe dacă va mai apuca ea alt Crăciun. Și seara i-a îmbrăcat bunicul frumos și pe el și pe Ancuța, l-au așteptat pe Cosmin și le-a spus bunicul să meargă să-nceapă colindatul la baba Gârda, s-o colinde frumos cu „O ce veste minunată” și-apoi să vină spre casă. Pe drum s-au întâlnit cu Feri care avea ceata lui de puradei, dar când a auzit unde se duc, și-a lăsat ceata și-a zis că vine cu ei. Și pe drum le-a povestit Feri că a văzut-o dimineață pe baba Gârda la cooperativă cum și-a cumpărat vreo șase bomboane de pom și-atunci s-a gândit el ce va face baba numai cu atâtea bomboane la așa pom mare. Și după-amiaza a pândit-o pe fereastră și-a văzut-o că scotea dintr-o cutie foițe de staniol colorate și le umplea cu mămăligă, le tot moșmondea până semănau cu cele adevărate și le lega sus, în vârful pomului. Și le-a mai spus Feri că toată jumătatea de sus a pomului e cu bomboane de mămăligă, numai jos, unde ajungi cu mâna, sunt bomboane de la cooperativă. Ei au

râs și de-abia au așteptat să ajungă. Și-au ajuns și-au cântat tare „O ce veste minunată” și baba Gârda a ieșit bucuroasă și s-a poftit să intre și i-a pus pe scaune și le-a dat mere și nuci și trei bucăți de halva, că nu se așteptase să vină și Feri. I-a întrebat ce colindă mai știu și ei au zis că nu mai știu și-atunci ea a început să cânte singură o colindă cu niște păstori și ei se tot uitau să vadă care sunt bomboanele cu mămăligă. Și imediat le-au văzut, că n-aveau muchiile așa drepte și când baba a terminat colinda, el, care era mai curajos, a cerut o bomboană de pe pom. „Cum să nu, domnișoru' Claudiu!” a sărit baba și-a vrut să-i dea una de pe crengile de jos. „Lele Gârdă, a zis el, dă-mi-o pe aceea de-acolo”, și-a arătat una mai de sus. „Lasă, domnișor, că asta-i mai bună”, a zis baba și-a rupt iute bomboana și-a desfăcut foița și era corectă, de zahăr. Dar el n-a vrut s-o ia și-o tot arăta pe aia și Cosmin abia se putea ține de râs și baba a zis că nu ajunge până acolo și-atunci el s-a urcat pe scaun, a luat bomboana și-a desfăcut staniolul. Când au văzut mămăliga, au început să râdă toți patru, Cosmin mai tare, da' s-au speriat că babei îi dăduseră lacrimile, îi tremura bărbia și nu zicea nimic. Au plecat și el a aruncat bomboana aceea într-un șanț. Acasă tâmpita de Ancuța i-a povestit bunicului și bunicul o dată s-a înnegrit la față, l-a apucat de mână, l-a dus în șură și-a început să-l bată cu cureaua. „Da' ce-am făcut?” a urlat el. „Râzi tu de Gârda, mucosule? – a strigat bunicul. De ea, mă?” „Da' dumneata nu râzi? – a suspinat el. Cu Rusia, nu râzi?” Bunicul n-a mai dat, și-a suflat nasul într-o parte și și-a băgat cureaua în pantaloni. L-a lăsat acolo în șură plângând și s-a dus în casă. Ancuța n-a pățit nimic. Parcă ea nu râsese…

Deodată, în spatele lui, Sura începu să cotcodăcească. El se sculă și trecu peste creasta fânului. „Pui, pui, pui” făcu blând, cum făcea și baba Gârda când chema găinile la grăunțe, dar Sura se feri, bătu din aripi și-apoi o auzi zburând jos în șură și ieșind cotcodăcind ca proasta în curte. Mare scofală, a făcut și ea un ou. Ba nu, uite că erau trei. Înseamnă că lipsise trei zile din sat. Un ou era cald, celelalte două mai reci. Le luă cu grijă, sui înapoi creasta fânului și se lăsă să lunece până în colțul dinspre curte al acoperișului, unde o țiglă spartă fusese înlocuită cu o bucată de sticlă. Se aplecă și privi.

În curte nu era decât Ancuța care plimba bicicleta de colo-colo, fără să îndrăznească să pună piciorul pe pedală. Zâmbi. „Numai femeie să nu fii”, își aminti el cum spusese mama atunci când, într-un genunchi, trebuise să adune de pe parchet murăturile din borcanul scăpat de tata. Tata n-a zis nimic, dar când mama s-a întins după un castravete rostogolit sub dormeză, i-a tras lui cu ochiul, că adică „lasă-le pe ele să vorbească, noi bărbații avem alte treburi, nu trebuie să ne vârâm sub dormeză după castraveți”. Femeile aveau munci mai mici, erau mai neajutorate, ca Ancuța care nu se putea urca pe bicicletă fără sprijin. Ei nu i-ar fi putut veni în minte, oricât face pe deșteapta, ideea cu aurul, deși fusese și ea de față când bunicul le-a povestit despre mina unde-a lucrat după ce, în primul război, căzuse prizonier la ruși, și-apoi despre mina de-aici, unde-a lucrat după ce s-a întors. „Aurul e un lucru viu, a zis atunci bunicul, trebuie numai să-l trezești, să-l scoți din piatră, din apă, de unde se ascunde.” El a întrebat cum să-l scoți și bunicul le-a spus că turcii și tătarii când voiau să scoată aurul cu care erau poleiți pereții mănăstirilor, le dădeau foc și aurul se mișca, se scurgea pe ziduri și păgânii îl adunau, săreau pe cai și țuști cu el în stepă, la nevestele și copilașii lor. „Pentru că orice lucru viu se mișcă, se ferește din calea focului, că-l doare focul”, a zis bunicul și-a luat o floare de pe masă, o gherghină, că era duminică dimineața și bunicul ducea flori la biserică, a aprins un chibrit și l-a apropiat de petale. Imediat, câteva petale s-au înnegrit și s-au strâns și el a simțit cum o doare pe floare focul, dar nu i-a zis bunicului să stingă chibritul, că parcă îi și plăcea să vadă cum se trag petalele de flacără și n-au unde să fugă. „Dar în valea de-aici nu este aur?” a întrebat el, aducându-și aminte că văzuse un film unde niște oameni căutau aur în pietrele dintr-un râu. „Oho! – a făcut bunicul. Cum să nu fie, că doară apa asta de la mină vine! Dar nu-l știm noi scoate.”

Puse un ou în buzunarul stâng al hainei, pe celelalte două în dreptul și păși spre marginea podului. Se lăsă încet de-a lungul peretelui, ținându-se cu mâna de bârna din margine până găsi cu vârful picioarelor oblonul dinspre grajd. Își desprinse mâinile și sări de pe oblon pe

stiva de scânduri și de acolo jos în șură. Pipăi ouăle; rămăseseră întregi.

„Claudiu, hai te rog, ține-mă puțin”, zise Ancuța când îl văzu ieșind în curte. El trecu pe lângă ea fără s-o bage în seamă, uitându-se doar cu coada ochiului spre bicicletă. „Sputnik”. Bună bicicletă. Da' dacă nu știi să te dai… Urcă treptele și intră încet în tindă. Mirosea a varză de la butoiul pe care tata și unchiul Ghiță îl aduseseră aici din pivniță, că bunicul nu mai putea coborî în ultimul timp acolo. Îi plăcea bunicului moarea de varză. Îl ruga pe el sau pe baba Gârda să-i aducă moare într-o cană mare, iar dacă rămânea singur, se scula din pat, își punea tălpile în papucii de pâslă aduși de unchiul Ghiță din Libia și ieșea după un timp la butoi.

Vru să intre din tindă în camera dinspre grădină, dar ușa se deschise și apăru mama. „Ce vrei?” „Să duc bunicului ouăle.” „Unde le-ai găsit?”. „După șură, lângă gunoi”, minți el. „Uite cum te-ai murdărit, zise mama și-l scutură pe umăr, apoi îi strânse nodul la cravată. Nu poți și tu să stai liniștit, ca alții copii? Te-ai vârât în gunoaiele alea…” Care copii? vru el să-ntrebe, dar își dădu seama că, dacă devine obraznic, n-o să-l mai lase să intre în cameră. „Vreau să-i dau bunicului ouăle.” „Nu se poate acum, Claudiu. Bunicul doarme”. „Nu doarme”, zise el. Bunicul nu dormea niciodată la prânz. „Claudiu, te rog să nu fii obraznic! Nu ai ce căuta înăuntru. Bunicul s-a simțit puțin rău și-acum doarme”. El se gândi cu ciudă că se află numai la câțiva pași de cutia cu chibrituri de pe stelaj. „Da' stau numai un pic, mă uit la el și după aceea plec.” „Dacă ți-am spus că nu se poate, de ce ru vrei să-nțelegi? – zise mama mai cu blândețe. Lasă ouăle aici și-o să i le dai mai târziu”. El stătea cu capul plecat și văzu o muscă învârtindu-se pe loc ca un titirez. Probabil mâncase din farfuria cu „Muscamor” de pe masă. „Atunci mă duc până la vale. Nu fac baie”, adăugă repede. „Ce să faci la vale?” „Mă joc cu Cosmin, l-am văzut la pod.” „De ce nu vă jucați aici? – zise mama. Aici nu vă puteți juca?”. „Păi, dacă doarme bunicul..” făcu el. Mama tăcu un moment. „Bine, du-te, dar dacă aud că ai intrat în apă sau te-ai jucat cu țiganu' ăla… nu știu ce-ți fac. Cât stai?” „Puțin”; răspunse el, uimit că mama îl lăsa la vale în costum. „Cât?” „O oră.” Scoase ouăle din buzunare și le

puse pe masă, lângă „Muscamor”. „Într-o oră ești înapoi”, zise mama. „Da”, răspunse el și ieși.

I-a dat voie la vale în costum. Și-altă dată de-abia îl lăsa în trening. Înseamnă că se-ntâmpla ceva înăuntru. Poate chiar murea bunicul. Când mor oamenii mari, copiii poate că nu trebuie să se uite. Se gândi dacă văzuse pe cineva murind. Văzuse, la televizor, dar acolo oamenii mureau căzând pe spate, împușcați, sau în față, înjunghiați, țipau, gemeau, se zbăteau, făceau urât. Nu văzuse niciodată un om murind liniștit. Poate nimeni nu murea liniștit, poate și bunicul se gândea cine-o să-i sape porumbul din grădină, cine-o să-i culeagă via și roșiile, cine-o să aibă grijă de vacă și porc. Că pe unchiul Ghiță nu te poți bizui, tata nu știe să sape, mama nu mai e țărancă. Pe când erau mai mici și Ancuța nu îl depășise încă în înălțime, de câte ori bunicul pleca la cooperativă sau la câmp și ei rămâneau singuri în casă, el se juca „de-a moartea”. Ancuța se temea de moarte, nu de moartea ei, ci de-a lui, că ea nu știa muri. Numai el știa muri: se lăsa pe-o parte în pat, închidea ochii, deschidea gura și șoptea: „Ancuța, mor, mor”. La început ea râdea neîncrezătoare, dar când el se punea să respire din gât, cum făcea baba Gârda, se speria și zicea „hai, Claudiu, nu muri”. Atunci el respira tot mai gros și Ancuței îi dădeau lacrimile și se urca și ea în pat și-l zgâlțâia și-i simțea genunchii cum îl apasă pe coaste, „hai, Claudiu, te rog, nu muri, că te spun bunicului” și când: o vedea printre gene că plânge de-a binelea, se răsucea și gemea stins: „Dă-mi un leu”. Ancuța sărea din pat, își scotea de la gât cheița, fugea la pupitrul mesei din bucătărie unde o auzea cum descuie și scoate pușculița. Venea cu leul și i-l dădea și el deschidea ochii și cobora ca un moșneag din pat, ținându-se de șale. Puneau leul în pușculița lui și socotea în gând cam de câte ori trebuie să mai moară ca să-și poată cumpăra lansetă. Numai că odată Ancuța l-a spus bunicului și bunicul a învățat-o să-l gâdile dacă el o mai sperie cu moartea. Și-a cumpărat până la urmă minciog, că n-apucase să moară decât de șaptesprezece ori, plus unșpe lei pe care-i avea ei în pușculița lui.

În curte Ancuța reușite să-și treacă un picior peste apărătoarea lanțului și încerca pedala cu talpa. El se apropie de bicicletă. „În două zile învăț”, zise ea. El ridică nepăsător din umeri. „Hai, ține-mă”, cedă ea. „Te

țin dacă-mi aduci chibriturile din casă.” „Chibrituri? De ce nu iei din mașină?” întrebă ea. Tâmpitul. Sigur că da, unchiul Ghiță fuma și avea o grămadă de cutii în bord. Trebuia să se gândească. Se repezi spre mașină, se cocoță pe banchetă și deschise bordul. Luă o cutie și-o zbughi spre poartă. „Claudiu! – țipă Ancuța brusc deșteptată. Te spun la mătușa că fumezi!” El se opri fulgerat de strigătul ei. Țipa extraordinar, ca mama. Se întoarse și scrâșni încet, să nu se audă în casă: „Nu fumez, tâmpito!”. „Ba da, știu că fumezi!, răspunse ea cu glasul cu care la serbările de la școală era pusă să recite poezii despre eroi. Fumezi cu Feri!”. „Nu fumez”, aproape că scânci el, privind spre ușa de la intrare. „Atunci de ce-ai luat chibriturile?”. Cu glasul ăsta, o înscriseseră și-n corul copiilor din oraș, toți mototolii care nu se jucau după-amiaza și mergeau la repetiții. Ea cânta la microfon, solo, „Somnoroase păsărele”. Dac-ar auzi-o, n-ar rămânea una în cuib. „Vrem s-aprindem depozitul de fân”, minți el fulgerător. Ancuța holbă ochii: „Fânul de la C.A.P.?”. „Da, zise el privind-o țintă. Îi dăm foc”. „Vin și eu”, șopti ea. „Nu pot să te iau, că ne spui.” „Dacă mă iei, nu vă spun. Îți dau și bicicleta să mergi tu cu ea”. El șovăi o clipă, apoi spuse: „Ad-o încoace”. Ancuța veni împleticită spre poartă, împingând din greu de ghidon. El luă bicicleta și ieși la șosea. Se urcă în șa, începu să pedaleze atât cât Ancuța să se poată ține în fugă lângă roata din spate. „Claudiu, gâfâi ea după ce trecură de cooperativă, de ce vreți s-aprindeți fânul?” Nu răspunse. Privea în față, spre pod. Chiar credea, proasta, că el și Feri vor să dea foc fânului. L-a crezut și pe taică-său când i-a povestit cum a vânat lei în Africa. Mințea și unchiul Ghiță ăsta… Stătuse doi ani în Libia, da' la cât mințea, putea să stea și-acasă. „Claudiu, poți să și fumezi, să știi că nu te spun. Mergi mai încet”. „Eu nu fumez, răspunse el uitându-se peste umăr. Feri fumează”. „Da' Cosmin nu fumează?”. „Nu”, răspunse el. Ar fi fost în stare să-l pârască și pe Cosmin la tanti preoteasa. Mamă, ce-ar mai încasa-o grasu'! L-ar bate cu aia, cu cădelnița. „Numai Feri fumează”, adăugă. Pe Feri poate să-l pârască, la ei toți fumează. Feri ia bătaie când nu găsește mucuri destule pentru bunicu-său.

Încetini. Înainte, alb în soarele amiezii, se vedea podul și, dincolo de pod, pe malul dinspre deal, se

lungeau drepte și înalte șirele de fân ale colectivei. Ar ieși ceva foc. Cu pompița aia roșie ce ruginea în punctul P.C.I. și la care odată, când au făcut exerciții, l-au înhămat pe Truli, calul împiedecat al paznicului, da' bietul Truli n-a putut clinti pompa din fierăraia ei, n-ai apuca să stingi nici o căpiță. Ferească sfântu' de-o scânteie. „Lăudăm pe Iisus”, făcu tare Ancuța. El se uită în dreapta și văzu pe prispa unei case o babă care bolborosi ceva, dând respectuos din cap. Când venea în sat, Ancuța nu mai zicea „săru-mâna”, ci saluta ca țăranii, cu „Lăudăm pe Iisus”, iar ei răspundeau „În veci amin”. Ea voia să se vadă că nu mai e copil, făcea pe deșteapta, pe domnișoara, să zică țăranii „ce cuminte e fata domnului Ghiță”. Lăuda pe Iisus, dar la biserică se plictisea la fel de tare ca el. Abia aștepta să zică tatăl lui Cosmin predica și s-o-ntindă afară. El nu prea saluta, uita. Și-apoi era și greu să fii mereu atent, să pândești de pe drum, prin curți, când apare vreun țăran, ca să-l lauzi pe Iisus. Țăranii mergeau mai rar pe șosea, aveau ei cărările lor.

Trecură de ultima casă și după încă o sută de metri el descălecă. De la înălțimea șoselei care intra pe pod văzu jos, pe pietriș, trupurile lui Feri și Cosmin întinse la soare, iar în vale, în mijlocul apei, bivolul. Adică bivolița. Fluieră și cei doi ridicară capetele. Așteptă până observă că ei se uită mai mult spre bicicletă și-apoi începu să coboare cu grijă cărarea spre apă printre brusturi și pietre, ținând strâns de ghidon și încercând cu călcâiul locurile unde proptea piciorul. „Claudiu, eu ce fac?”, strigă Ancuța și vorbele ei se rostogoliră cu ecou sub pod. „Ce să faci? Vino și tu!” răspunse el. „Dar nu pot! E prea adânc!”. „E prea abrupt”, o corectă el. „E prea abrupt, repetă ea îndatoritoare. Să vii să mă iei, auzi?”. „Eee…” făcu el. Ajunse jos și lăsă bicicleta să cadă pe-o tufă. Cosmin și Feri se apropiară. „Claudiu!” strigă de sus Ancuța. „Vino, măi, că poți! – se enervă el. Ține-te de brusturi!” Asta ar mai lipsi acum, s-o care de mână jos, s-aibă de ce râde grasu'. Deși, dacă era și-o fată cu ei, putea fi mai interesant. Și la lectură suplimentară, în Jules Verne, erau fete. Mai găteau, mai aveai pe cine să aperi de bandiți. Feri însă nu știa ce-i aia lectură suplimentară, el tot ar fi râs. Și Ancuța nici nu semăna cu fetele din Jules Verne, una-două țipa și

smiorcăia. Mai bine-ar fi avut Cosmin o verișoară. „A cui e?” întrebă Cosmin arătând spre „Sputnik”. „A ei.” „Și pe ea de ce-ai adus-o?” zise Feri. „N-am putut scăpa, m-a văzut când am luat chibriturile. Dacă nu venea, mă pâra”. Se uitară spre Ancuța. Începuse să coboare în fund, cu picioarele înainte, ținându-se cu mâinile de brusturi. Cordeluța îi căzuse pe gât și i se vedeau deasupra șosetelor trei sferturi genunchii goi. Feri scuipă printre dinți, într-o parte. Scuipa cel mai departe. Avea și-o strungă între dinții de sus. „Ea crede că vrem să dăm foc fânului”, spuse el. „Și ce, îi dăm foc?” zise Cosmin. „Ești nebun? Cum să-i dăm foc? De-asta am venit?” făcu el. „Ești prost, mă, zise Feri către Cosmin. Du-te și-adună lemne”. „De ce s-adun numai eu? Adunăm toți”, zise Cosmin. „Eu am adus ceaunul și el chibriturile, zise Feri. Tu ce-ai făcut?”. „O să mă scufund și eu”, făcu bosumflat Cosmin. „O să te scufunzi pe mă-ta, zise Feri. Știi că nu poți. Du-te după lemne”. Cosmin se întoarse și se uită după vreascuri. „Claudiu, dă-mi chibriturile și trimite-o pe asta acasă”, zise Feri încet. „Mă spune la mama. Știi cum e”, răspunse el. „Nu mă pot scufunda cu ea aici”, făcu Feri. „De ce?” întrebă el, dar imediat înțelese. Se căută prin buzunare. „Uite, prinde-ți-i cu asta” și-i întinse cu chibriturile un ac de siguranță. Feri îl luă fără să mai spună nimic și se duse în tufe. Era mai mare decât el și Cosmin cu doi ani, dar n-avea slip cumpărat. Avea niște chiloți negri de sport care îi cam cădeau când ieșea din apă. Bine că el își luase slipul pe sub costum. Mama nu observase.

La jumătatea cărării, stând în fund, Ancuța se oprise. Cu stânga se ținea de un mănunchi de mohor și cu dreapta culegea niște flori galbene. Uitase cât de abruptă e cărarea. Tocilara. Va pune florile în ierbar și peste un timp le va arăta profesoarei de botanică, să ia premiu. Avea și flori din Africa. „Claudiu, știi cum se numesc?” strigă ea și-i flutură buchetul. „Vezi că te duci în cap!” răspunse el.

Din tufe, cărând o buturugă, apăru Feri. Avea între buze o țigară aprinsă. Din cauza fumului, ținea unul din ochi închis. Așa semăna cel mai tare cu bunicu-său, Rezmiveș, care și el avea un ochi închis, dar de tot, de la revoluție. Feri aruncă buturuga pe nisip și scoase din gură țigara. „Nu te dezbraci?” întrebă. El se uită în jur,

să vadă unde să-și pună costumul. „Pune-l aici pe crengi, zise Feri. Da' cum de-ai venit așa?”. „Cred că moare bunicul, răspunse el. E pentru înmormântare”. Feri dădu din cap în semn că a înțeles: „Era bătrân”, zise. El începu să se dezbrace. Întâi își scoase cravata peste cap, să nu-i strice nodul, apoi haina. „Al tău e sănătos?”. „Cine?” făcu Feri. „Bunicul tău.” Feri pufni pe nas: „N-are nici pe drac'”. Pantalonii și-i puse la dungă, peste haină. Crengile tufei se lăsară puțin în jos. „Te mai bate?”. „Mai, mânca-l-ar câinii”, zise Feri. „Lasă, făcu el, că poate n-o mai duce mult”. „Am văzut și eu, zise Feri, că nu mai poate fugi cât mine. Da' mă prinde seara, în casă”. El se așeză, își scoase ciorapii și-i vârî sub tufă. „Dacă m-ar vedea mama acum, cred c-aș încasa-o și eu.” „Și pe mine mă bate mama, săraca, zise Feri, da' mai mult așa, să nu mă bată chioru'. De ea nici nu fug. Nu tragi?” El arătă spre Ancuța. „Du-te mai încolo, nu te vede”, zise Feri. „Mă simte mama, după miros”. Feri mai trase un fum, apoi aruncă țigara și-o înveli cu nisip. „Auzi, Claudiu, zise încet, asta până la urmă o să vadă ce facem și ne spune”. „N-o să-și dea seama, răspunse el. E proastă. O să-i spun că facem niște reacții chimice”. „Ce-s alea?” întrebă Feri. „Niște chestii de la școală. Când fierbi ceva, sare sau bicarbonat”. Feri nu păru prea convins: „Și dacă se uită în ceaun?”. „Când vedem că începe să iasă, îl trimitem pe Cosmin s-o țină pe bicicletă, la drum.” „Mai bine îi zicem că…” începu Feri, dar tăcu, fiindcă Ancuța venea spre ei, cu florile în mână. „Uite, Claudiu, ciubotica cucului”, zise ea. Pe Feri se făcea că nu-l observă. Se temea puțin de el, mama le tot înșira povești cu țigani care fură copii, mai ales lui, ca să nu se mai joace cu nepotul chiorului. Sau aștepta să fie salutată prima, ca o domnișoară. He, pân-o saluta-o Feri… Stătea în fața lor, învârtind buchețelul între degete. „Pune-le în apă dacă vrei să nu se usuce”, zise el. Ea merse la marginea apei și ei o urmăriră cum se apleacă și fixează mănunchiul de flori între două pietre. Se înverzise pe șosete și pe fund. Așa-i trebuie, dacă nu stă acasă. „De ce v-ați dezbrăcat? – făcu ea. Treceți prin apă?” „Unde să trecem?” zise el. „Cum unde? La fân!”. „Nu mai mergem”, răspunse el. „Nu? – se ridică ea dezamăgită. De ce?”. „De-aia.” „Sunteți fricoși”, zise ea și se aplecă iarăși spre flori. Îi venea s-o-

mpingă în apă. Cum stătea așa pe vine, cu spatele la ei, numai s-o atingă și s-ar fi dus drept în cap. Auzi, fricoși. Se uită la Feri. Feri scuipă printre dinți. Și pe el îl enervau fetele. Ar fi voit să-i spună, ca s-o lase praf, ce vor să facă el, Feri și Cosmin, să-i arate cât e de toantă și ce mare încredere îi acordase luând-o la vale, dar nu putea, era secret, strict secret, juraseră toți trei să nu spună nimănui, chiar de vor fi schingiuiți, făcuseră, cum îi învățase el, un adevărat legământ de sânge, se înțepaseră la un deget cu un ac de gămălie, întâi el, apoi Feri și la urmă și Cosmin, care se chinuise cel mai mult, strâmbându-se de durere până când vârful acului izbutise să scoată din arătătorul lui gras o bobiță de sânge, și-și uniseră aici la pod bobițele roșii, pecetluind jurământul și-apoi ajutându-l pe Cosmin să-și lege arătătorul cu batista, că nu i se mai oprea sângele. Se gândi să-i aducă aminte mototoalei cui îi fusese frică și țipase când năvălise în curtea bunicului bivolul clopotarului, dar Ancuța, cum stătea așa, zise peste umăr: „Feri, tu ce mai faci?”. Feri se întoarse surprins spre ea, lungindu-și gâtul. „Te-ai dezvoltat de când nu te-am văzut”, zise Ancuța și Feri se uită de data asta spre el, că adică asta voia să-și bată joc sau ce era? Nici el, Claudiu, nu știu ce să spună și, instinctiv, privi la trupul subțire, maroniu al lui Feri și la chiloții lui negri de sport, prinși într-o parte cu acul de siguranță. „Câți ani ai?” – adăugă ea fără să se miște și Feri răspunse repede, ca și cum l-ar fi ținut cineva de piept: „Cinșpe”, apoi se răsuci spre tufe și strigă răgușit: „Grasule! Grasule!”. „Ce-i?” se auzi vocea lui Cosmin. „Vină, mă, că ne apucă noaptea!”.

Cosmin ieși de după tufe cu un braț de crengi, rădăcini uscate și rogoz. Era asudat și desfăcu brațele răsuflând greu. Pe pieptul lui alb se iviră câteva zgârieturi. „Să fie al dracului ăla care mai merge singur după lemne”, zise și se lăsă să cadă pe nisip. „Astea-s lemne?” făcu Feri. „Da' ce sunt?” întrebă Cosmin. Feri nu răspunse, ci porni prin spatele Ancuței de-a lungul malului, uitându-se în treacăt spre micul baraj de pietre pe care-l făcuse ea în jurul buchetului. „Când ți-au cumpărat bicicletă?” zise Cosmin. „Ai putea în primul rând să saluți”, răspunse Ancuța. Cosmin fornăi cu dispreț și începu să arunce cu pietre în apa de sub pod. „Sper că nu trebuie să-mpărțim și cu ea”, zise apoi tare

și el îi făcu disperat semn să tacă, dar era prea târziu. Boul. Mereu îl lua gura pe dinainte, iar când îl spovedea taică-său, dacă n-apuca să înceapă să plângă, spunea tot. Dacă se punea pe plâns, era bine, urla până părintele obosea plesnindu-l și uita pentru ce-l luase la bătaie. Bătea la el ca la fasole, cât era de gras. „Ce să-mpărțiți?" întrebă Ancuța. „Peștii, răspunse el iute și-i trase cu ochiul lui Cosmin, să-nțeleagă și tăntălăul. Vrem să prindem pești". „Da' n-ai undițele", observă ea. „Prindem cu mâna." „Și lemnele pentru ce le-ați strâns?". El se uită crunt spre Cosmin: măcar acum își dădea seama ce prostie făcuse? Poftim, ce să-i răspundă ăsteia? Pentru ce strânseseră lemnele? Îi arătă discret lui Cosmin pumnul și se trezi spunând: „Pentru diureză". „Pentru ce?" holbă ochii Cosmin. Ancuța se-ntoarse și ea, mirată. „Pentru diureză", repetă el cu putere. „Ce-i aia?" întrebă ea. „O experiență", răspunse el simțind că-i vine să-i dea cu ceva în cap grasului, care-l privea cu gura căscată. „Ce experiență?" zise ea. „Vezi că nu citești? – făcu el. Și te mai lauzi că ești la cercul de chimie". Trecu încet în spatele grasului și-i trase una cu vârful piciorului. Cosmin icni derutat. El se așeză pe nisip și, în sfârșit, își aduse aminte de unde auzise cuvântul: de la tanti Aglae, care la bucătărie, pe când el își făcea lecțiile în cameră, i se plânsese mamei că îi e tot mai greu cu diureza asta. Scria tema la matematică și notase cuvântul pe interiorul copertei, cu gândul să-l caute în dicționarul unchiului Ghiță, să vadă ce-nseamnă de tanti Aglae se văita că nu-l mai suportă. Apoi uitase să-l caute și schimbase caietul. Noroc că i-a venit acum în minte. Diureza. Parcă era nume de cățelușă.

Ancuța privi spre ei, apoi își puse mâna streașină la ochi și se uită spre soare. „Claudiu, dacă mă descalț și eu, mă spui?" „Nu", răspunse el. „Nici eu nu te spun că fumezi. Dacă vrei, poți să fumezi". „Eu nu fumez", zise el. Ancuța se ridică, își scoase sandalele și șosetele trei sferturi. Sub genunchi, pe piele, avea două cercuri roșii, de la elastic. „De ce nu fumezi? – întrebă ea. Încearcă măcar să vezi cum e. Au, ce rece e apa!". „Nu vreau. De ce nu-ncerci tu? Îl rog pe Feri să-ți dea o țigară". „Eee, și după aia mă spui lui tata…". „Pe cuvânt de onoare că nu te spun", zise el. „Dar tragi tu primul?". „Ți-am spus că nu fumez", zise el. Sigur, dac-ar fi tras el primul fum,

ea n-ar mai fi vrut, putea să jure. Șmechera. Dar cu el nu-i mergea. Ancuța mai înainta puțin în apă, apoi întoarse capul spre Cosmin și-l privi pe sub gene: „Tu fumezi?”. „Nu”, răspunse repede grasul. „De ce? – zise Ancuța. Uite, Feri fumează”. „Pentru că nu-mi place.” „De ce nu-ți place?”. „E amară”, zise grasul. El începu să râdă. „Înseamnă c-ai fumat!” făcu ea triumfătoare și ieși pe nisip. „N-am fumat!” zise speriat grasul. Gata, îl prinsese. Ce șmecheră. „Ai fumat, zise Ancuța convinsă, și te spun la tanti preoteasa.” „Degeaba mă spui, că tata e la mănăstire!” spuse grasul, cu disperare. Da, dar și când s-o întoarce, gândi el, continuând să râdă. Îl trimisese episcopul la mănăstire pentru că într-o duminică, după slujbă, se dezbrăcase și intrase în echipa de fotbal a satului, cum nu mai făcuse nici un popă înainte. Dacă erai popă, nu puteai juca fotbal. Nici handbal. Dar tatăl lui Cosmin juca și tenis de masă, la Căminul Cultural, îi bătea pe toți. „Dacă mă ții să mă-nvăț pe bicicletă, nu te spun.” „Te țin”, zise grasul.

Dinspre tufe se auziră pașii lui Feri, apoi îl văzură cum iese de-acolo cu spatele, trăgând un mănunchi mare de crengi legate cu cureaua de la pantaloni. Așa aducea lemne și spre sfârșitul toamnei sau iarna, din pădurea comunală, trăgându-le spre căsuța lor din lut bătut, unde stătea împreună cu maică-sa, cu bunicul și cu alți frați și surori mai mici, că tată n-avea. Nici n-avusese vreodată, la ei tatăl nu se știa totdeauna, era important să ai mamă, nu tată. Feri aduse lemnele lângă ceaun, merse la pantalonii lui și scoase un briceag. Alese din grămadă două crengi groase pe care începu să le cioplească. „Pentru ce-s alea?” zise Cosmin. „Pentru ceaun, răspunse Feri. Pe ce vrei să-l pui? Ia apucă-te tu și fă așchii”. „Și Claudiu ce face?”. „O să scoată cenușa de-acolo, zise Feri. Hai, nu fi putoare, treci la lemne”. El se ridică, îi ocoli pe Feri și pe Cosmin și se opri în fața micii vetre pe care cine știe ce pescari sau țigani cu șatra o săpaseră în peretele gălbui al malului surpat. Pe buza malului, după surpătură, salcia cea bătrână, cu o parte din rădăcini dezgolite, crăpate de soare, se apleca deasupra văii ca o trambulină. Se puse în genunchi și trase încet din adâncitura arsă, cu amândouă mâinile, cenușă fină și tăciunii stinși, sfărâmicioși. Curăță și gaura mare de deasupra, unde venea pus ceaunul, și

gaura mai mică, pentru fum. Feri se cățără pe mal și înfipse cele două crăcane de-o parte și de alta a vetrei. În colțul gurii avea o țigară nouă. „Gata, zise Feri. Putem s-aprindem”. „Nu acum, zise el. Întâi s-aducem pietrele”. „Feerii”, se auzi Ancuța. Feri rămase aplecat, privindu-l: „Ce vrea asta, mă?” șopti. „Nu știu”, răspunse el și se ridică. Ancuța stătea în picioare, cu capul aplecat, lăsat pe un umăr, uitându-se la spatele lui Feri. „Ce vrei?” zise el. „Să-mi prindă Feri un pește”. „N-avem timp. Tu nu vezi ce facem aici?” zise el. „Feeeri, îmi prinzi un pește?”. Feri continua să-l privească, de parcă ar fi așteptat să-l vadă cum o să se descurce. El ridică din umeri: „Du-te și prinde-i”. Feri stinse vârful țigării, o lăsă pe-un bolovan, sări pe nisip și intră în apă.

Ieșind de sub pod, râul venea mic, limpede, lunecând și gâlgâind peste colțurile pietrelor, apoi făcea un cot, săpând sub malul cu salcia aplecată o bulboană unde se învârteau pete gălbui de spumă. Aici își aruncau pescarii cârligele cu viermi pentru scobari, cu râme lungi, de pământ, sau cu coropișnițe pentru mreană și somn, cu lipitori ori cu mațe de găină pentru clean, cu mămăligă pentru crap, aici încercau ei trei cu râmă roșie de gunoi pentru ce-a fi să fie și tot aici, după ce se plictiseau să urmărească plutele rotindu-se la nesfârșit prin spuma gălbuie, el și Feri săreau în apa ce le trecea de cap, se lăsau duși de curent spre rădăcinile salciei și Feri se scufunda, își făcea loc printre rădăcini într-un ponor larg, sub mal, iar el îl ținea de glezne și când Feri zvâcnea din picioare, era semn că trebuia să-l tragă afară, că ori prinsese ceva, ori nu mai avea aer. La ponor mergeau de-o vreme amândoi pentru că la începutul verii Feri intrase singur sub borta salciei și o parte din mal se lăsase peste el, prinzându-l de la brâu înăuntru. Noroc că apa fusese mică și putuse sări cu Cosmin să-l tragă pe țigan de picioare, scoțând de-acolo un Feri parcă și mai vânăt, cu pieptul și spatele zdrelite de pietriș și cioturi. Băuse ceva apă, dar le spusese că, sufocându-se, înălțase capul și descoperise că ponorul se ducea în sus, râul nu-l umplea în întregime, și că deschizând ochii, văzuse în fața lui, prin apa puțin tulburată, un cârd întreg de cleni mari înghesuindu-se spre capătul ponorului pentru că n-aveau pe unde ieși, trupul lui închizându-le ieșirea. Nu se putuse însă întinde

după ei, cum era lipit pe fund de surpătura malului ce-l apăsa peste mijloc. Și le mai spusese că pe marginile ponorului, în apa aceea limpede, erau niște pietre foarte frumoase, lucitoare, cum nu mai văzuse niciodată pe vale, ca pietrele de mină. După ce, peste câteva zile, râul lărgise intrarea ponorului, Feri se scufundase iarăși și scosese cu greutate una să le-o arate. Era ceva mai aspră la pipăit și mai colțuroasă decât bolovanii de sub pod și-avea niște vinișoare gălbui, neregulate, ca vinișoarele maro din halvaua cu cacao adusă de unchiul Ghiță de la Tripoli. Și-atunci îi venise lui ideea. Ar fi vrut chiar în ziua aceea să se scufunde împreună cu Feri și să aducă toate pietrele pe mal, dar îi era frică, se gândea că dacă malul se prăbușea de tot și Feri n-apuca să-l tragă de picioare afară, mama ar fi înnebunit de plâns la înmormântarea lui, iar tata, cum era om blând, n-ar fi știut ce să facă și s-ar fi apucat de băut. Ancuța ar fi plâns și ea și s-ar fi îmbrăcat cu fustița bleumarin plisată, iar pe cap și-ar fi pus o cordeluță neagră și după ce l-ar fi băgat în groapă, i-ar fi luat albumul cu vederi.

Feri nu se lăsă spre bulboană, ci-o luă în susul apei, spre îngrămădirea de bolovani și grinzi de beton rupte rămase de la construcția podului. Era clar, voia să scape repede, să-i prindă Ancuței un porcușor, erau acolo o grămadă. Sub pod, „la baraj”, cum ziceau ei, învățase și el să prindă cu mâna, îi arătase Feri cum să-nceapă, totdeauna din josul ponorului și să-nainteze în sensul invers curgerii apei, cum să ducă palmele, cum să-nchidă cu picioarele și cu trupul ieșirile peștelui. La baraj până și Cosmin îndrăznea câteodată să-și vâre degetele grăsuțe pe sub betoane.

Acum Feri se lăsase în genunchi, apa îi ajungea până la brâu, și scotocea cu brațele lui lungi, subțiri la piciorul din mijloc al podului. Deodată scoase un țipăt. „Ce-i?” se ridică el. „E unu mare!”. „Să vin și eu?”. „Hai! – strigă Feri. Hai și tu, grasule!”. El țâșni spre apă, trecând pe lângă Cosmin care se scula cam fără chef; grasului nu-i plăcea să prindă cu mâna, se temea de șerpi și șobolani. Apa era rece, pielea i se făcu de găină. „Pune-te acolo, zise încet Feri ca și cum n-ar fi vrut să sperie peștele, și hai spre mine”. „Era mare?” șopti și el, lăsându-se în genunchi. „Mare, zise Feri, n-am putut să-l cuprind. Nu știu unde p… mă-sii s-a dus, că de mine n-a

putut trece”. El întinse brațele în adâncitura betonului, lunecând cu palmele pe fund. Apa îi intrase în chiloți, gâdilându-l. Cu fruntea se proptea de piciorul podului acoperit cu mușchi umed. „Ei?” făcu Feri. „Nimic, răspunse el. Nu dau de capăt”. „Bagă-te cu picioarele, zise Feri, să-l trimiți spre mine.” El se răsuci, se întoarse pe spate, se prinse cu mâinile de-o tufă ce părea crescută direct din beton și-și dădu drumul cu picioarele înăuntru. Intră în ponor până la brâu și-atinse cu vârful degetelor locul unde piciorul mâncat, zgrunțuros al podului se înfigea în mâl. În spatele lor, zgribulit, veni Cosmin. „L-ați prins?”. „Grasule, zise Feri, culcă-te între noi și nu te mișca”. „Nu mă bag în apă, e rece”, zise Cosmin. „Hai, mă, că nu mori. Dacă te pui, n-are pe unde scăpa”, zise Feri. „Da' ce e?”. „Clean. Clean mare. Hai, mă, Cosmin, pune-te să-l prindem”, zise Feri. Era întins întreg sub apă, numai capul îi era la suprafață. Pe nas, pe urechi și pe șuvițele de păr din ceafă avea spumă. Cosmin începu să se lase încet, țeapăn, în șuvoi, dar atunci Feri spuse: „Ia stai!”. Se lipi și mai strâns de piciorul podului, icni, apoi scoase brațul stâng. Din pumn ieșea zvâcnind coada unui porcușor. „Aruncă-l pe mal și hai pune-te cu picioarele spre mine”, zise Feri. Cosmin îi luă porcușorul din pumn, se întoarse și-l azvârli pe mal, lângă Ancuța. „Vai, ce frumos e! – țipă ea. Cine l-a prins?”. „Țiganu'”, răspunse Cosmin. „Da' voi nu prindeți nimic?”. „Cosmin, hai, mă, lasă-te-odată!”, făcu Feri. Grasu' se lăsă întâi într-un genunchi, sâsâind printre dinți de neplăcere, apoi se prăvăli pe-o parte. Îi clănțăneau fălcile. Privindu-l, el începu să râdă. Cum își întindea cât putea gâtul, încercând să-și țină afară capul, Cosmin semăna cu bivolița lui Feri când se scălda în bulboană. „Stai așa, să nu te miști, zise Feri. L-am închis, n-are pe unde ieși”. „Îmi intră apă-n urechi”, fornăi grasu'. „Nu-i nimic, te speli și tu, zise Feri. Claudiu, vezi că vin spre tine. Dă din picioare să tulburi apa”. „Pierdem vremea, răspunse el. A ieșit de mult de-aici”. Însă în clipa aceea tresări. Simțise pe toată lungimea gleznei stângi o atingere scurtă, ca o arsură. „E aici! L-am simțit! E mare!” – șopti, el, și prinse să dea din picioare. „Stați așa!” gâfâi Feri și, cu brațele în ponor, îngenuncheat, înaintă spre ei. „Auuu! – urlă înfricoșat grasu'. E la mine! M-a lovit!”, „Unde?” șopti

Feri. „Aici, la burtă!” strigă Cosmin. „Nu-i”, zise Feri pipăind burta grasului. „A fost aici! M-a mușcat!” făcu Cosmin. „Te-o fi mușcat de…” începu să zică Feri, dar deodată icni și se scufundă tot sub apă. Și-n timp ce lui îi veni să râdă, imaginându-și cum peștele cel mare, disperat, îl mușcă pe grasu' de păsărica mică și roz, simți degetele lui Feri atingându-l pe pulpe și, imediat, din nou, arsura aceea scurtă, de data aceasta la tălpii. Instinctiv, trase picioarele, dar îi fu rușine de frica lui și se împinse înapoi spre fundul ponorului; arsura era acolo. Tresări, apoi își ținu respirația. Capul lui Feri, cu ochii roșii, apăru la suprafață: „L-am avut în mână, dar l-am scăpat. S-a dus spre tine, Claudiu”. „E la mine, șopti el. L-am prins. Stau cu tălpile pe el”. Feri făcu ochii mari, apoi se dezmetici, trase aer în piept și se vârî sub apă. „E mare, Claudiu?” șopti și grasu'. „Juma' de metru”, răspunse el. Între tălpi și fundul ponorului, peștele tremura, zvâcnea, gâdilându-l. Din câte-și dădea seama, cu talpa dreaptă îl presa pe cap, iar cu stânga pe la mijloc. Peștele era rece ca mâlul. Mâinile lui Feri îi lunecară pe glezne. Își retrase încet talpa dreaptă și degetele celuilalt se strecurară iute în locul ei. Gata cu bietul clean. Dacă apucase țiganul să-l ia de urechi, era ca și fript. Își scoase din ponor și celălalt picior și imediat răsări și Feri strângând peștele la piept. „Mamă, ce mare e!” – strigă Cosmin. Ieșiră din apă și alergară pe mal. În fața Ancuței, Feri desfăcu brațele. Peștele bufni surd de pietriș. Se strânseră în jurul lui. Nu mai mișca și era plin de nămol și sânge. „E mort, zise Ancuța. Cine l-a prins?”. „Claudiu”, zise Feri. „Nu eu, zise el, Feri l-a prins. Eu n-aveam cum să-l scot.” „Ba aveai, zise Feri. I-ai rupt șira spinării. Când am pus mâna pe el, nu mai mișca.” „Săracu' zise Ancuța și se aplecă și puse arătătorul pe un ochi al peștelui. El simțea încă în tălpi furnicătura rece din ponor, când cleanul se zbătea să scape de sub apăsare. Poate că, de greață și frică, împinsese prea tare și-i rupsese într-adevăr șira spinării. Fără să vrea, își privi labele picioarelor. Nu le avea așa mari ca Feri, dar peștelui i s-or fi părut uriașe cum îl strângeau acolo în fundul ponorului. Ca ale lui Gulliver. Și Gulliver, dac-ar fi vrut, ar fi putut omorî o mulțime de omuleți în Liliput, călcându-i sau strângându-i în pumn, ca pe muște. Pentru pește, el, Feri și Cosmin erau niște

Gulliveri de care se murea. Da' și Gulliver putea fi omorât de uriași, în țara lor. Poate că moartea este totdeauna un lucru mai mare decât cel care moare. Se lasă asupra lui și gata. Nu zicea și bunicul în ultimul timp că-l apasă ceva pe piept? Îl pipăia cineva cu tălpile pe piept și voia să-l înghesuie între patul din tindă și perete, ca într-un ponor. Da' nu moare bunicul așa ușor.

Dinspre sat se auziră clopotele bisericii. Cosmin închise un ochi și se uită la soare: „E doișpe". Feri luă cleanul și-l spălă de nămol și sânge. Îi trecu printre branhii și-i scoase prin gură o nuielușă de salcie, apoi îl lăsă în apă, punând peste nuia un bolovan. Arăta acum frumos, lucitor, cu solzi mărunți, sidefii, încălecați unul peste altul. În curgerea apei, părea viu. „Are pe puțin un chil, zise Feri. Încă n-am văzut așa clean mare." „Ni-l dai nouă?" întrebă Ancuța. „Vi-l dau", răspunse Feri. „Nu ne trebuie, răspunse el. Mama nu ni-l frige, e păcat să-l aruncăm. O să-l iei tu, Feri". Măcar țigănușii, frații și surorile lui, s-or bucura când vor vedea peștele cel mare sfârâind seara în tigaie. În lipsă de altceva, toți țiganii mâncau mult pește, pe care-l prindeau cu coșurile, făcând hărmălaie, la râu sau la celălalt capăt al satului, în balta unde mama nu-i dădea voie să meargă, pentru că locul se numea urât, Câcaina, și unde, vara, țigănci tinere se scăldau, făcând tot felul de semne cu mâna mașinilor și celor ce treceau pe-acolo. Și-l închipui pe Feri intrând în coliba lui și aruncând fără vorbă cleanul pe masă, ca să-l facă pe ăl bătrân, bunicu-său, să se mire. El n-ar fi putut spune acasă cum l-au prins, pentru c-atunci mama și-ar fi dat seama că se dezbrăcase de costum și intrase în apă și-ar fi fost jale. Ea nici nu-i curăța peștele pe care-l prindea, nu suporta mirosul, și-l curăța singur sau cu bunicul, și tot amândoi îl și frigeau și-l mâncau, în timp ce mama se uita la ei strâmbându-se. Și-apoi, astăzi, nu i-ar fi trebuit nimănui pește, deoarece mama, când veniseră încoace, umpluse tot portbagajul cu pungi de orez, ceea ce însemna că va face sarmale.

„Gata, zise el către Feri, hai după pietre." Traseră lemnele lângă vatră, fixară ceaunul deasupra ei și Cosmin începu să rupă și să așeze crengile pentru foc. El vru să intre în apă, dar Feri îi făcu semn spre salcie „Nu sărim?". „Sărim", răspunse. Se cățărară pe trunchiul

înclinat, întâi Feri, apoi el. Ajuns deasupra bulboanei, Feri se ridică în picioare. „Vreți să săriți?” strigă Ancuța. „Tu nu vezi?” zise el. „Atunci săriți amândoi deodată, ca-n filme”, strigă ea. Feri se uită întrebător spre el. „Dă-te puțin mai încolo”, zise el și, încât se ridică în picioare. „Gata?” făcu Feri. „Gata, zise el. Un, doi, trei”. Simți apa învăluindu-l rece, lunecoasă, zvâcni de două ori din picioare până atinse cu palmele fundul și căută cu degetele rădăcinile salciei. Se prinse de una și începu să numere în gând. Dacă n-ar mai ieși, ce vânzoleală ar fi într-o jumătate de oră pe mal! L-ar căuta cu prăjini, cu greble, ar răscoli toată valea. Pe Cosmin l-ar bate popa cu cureaua, iar locului i-ar fi zis după aceea „scăldătoarea lui Claudiu”, așa cum, mai în josul văii, unde râul se lățea, era o scăldătoare numită „a podarului”, de când podarul se îmbătase pulbere, că-i fugise femeia cu unul de la drumuri, și după ce trecuse singur toată noaptea cu podul umblător dintr-o parte într-alta, ca nebun, căzuse dimineața în apă și se înecase. La „șaizeci”, ca de-obicei, dădu drumul aerului din piept și sui spre suprafață. Fricoasa: stătea în picioare pe mal și făcuse ochii mari privind spre apă. Apoi văzu că-i zâmbește: „Ai stat mai mult decât Feri”. Nu-i răspunse, se întoarse pe spate și se lăsă purtat de apă spre salcie. Da, aici îl bătea pe Feri, avea plămâni mai buni, fuma numai în vacanțe.

Înotă spre Feri care-l aștepta ținându-se de rădăcinile salciei. Apa îi ajungea la brâu. „O să le vadă când le aruncăm”, zise Feri. „Hai, mă, că nu-și dă seama, răspunse el. Dă-i drumul”. Feri inspiră adânc și se scufundă. El îl prinse de glezne și îl simți cum își face loc înăuntrul ponorului. Avea tălpi mari, negre, pline de crestături. În așa ceva nu intrau nici spinii. De cum venea primăvara și până toamna târziu, când dădea bruma, Feri nu punea nimic în picioare. Umbla pe oriunde, nu se temea să intre prin șanțuri și râpe, cu bivolița lui. Numai vara, când se încingea asfaltul, o ținea pe marginea șoselei, pe pietriș, să nu-l frigă bitumul. Iarna, maică-sa îl mai trimitea la școală, că n-avea ce face cu el acasă, și-atunci Feri lua bocancii bunicului său și stătea în ultimul rând, cu un caiet în față, fără să se miște. Cosmin îi spusese că dacă, rar de tot, profesorul îi punea vreo întrebare, Feri se scula în

picioare și asuda. Nu zicea nimic și asuda, curgea apa pe el. Tot Cosmin îi spusese că, atunci, Feri semăna, săracu', a prost și copiii râdeau. El, Claudiu, știa că Feri nu e prost și dacă n-ar fi învățat la oraș, ci aici în sat cu Feri și Cosmin, i-ar fi arătat prietenului său de vacanțe temele, i-ar fi explicat lecțiile, i-ar fi șoptit. Nu era prost, dar se temea de învățătură mai rău decât de moșu-său. Învățătura nu-l bătea, ci numai îl lăsa repetent, ceea ce însemna că iarna viitoare va sta iarăși, asudat, printre copii și mai mici, căci corpul lui refuza să repete clasa, promovând mai departe, de capul lui, în ciuda cataloagelor, care-l voiau mereu pitic și ascultător. Cum venea primăvara și se putea descălța, cum nu-l mai vedea nimeni la școală. Poate că bucuria lui nu era atât să arunce bocancii și să umble desculț pe pământul încă rece, ci să se descalțe și să scape astfel de școală.

Simți gleznele zvâcnind și trase. Feri ieși la suprafață, scutură capul și scoase încet mâinile din apă. În palme ținea două pietre. Spălă una de nămol și i-o întinse. „Cred că sunt bune”, zise el. „Care-i aurul?” șopti Feri. „Uite, ăsta trebuie să fie”, zise și-i arătă o dâră gălbuie care șerpuia la suprafață prin masa cărămizie a pietrei, apoi se pierdea înăuntru. „Să știi că mai sunt…” zise Feri, dar deodată se opri și privirea îi rămase fixată peste umărul lui, spre mal. „Ce-i?” zise el și Feri șopti: „Ia uită-te!” Se întoarse și văzu că Ancuța își scosese rochia, rămăsese în chiloți și-și strânsese părul la spate cu cordelușa. Nedumerit, se uită spre Feri, care clipea des, fără să-și ia ochii de-acolo. „Ce-i, mă, ce te-a apucat?” „Are țâțe”, șopti Feri. El se întoarse și privi din nou și văzu pe pieptul gol al Ancuței două umflături ca două mere pădurețe. La fel de mirat, se uită spre Feri: „Păi și ce-i?” „E mișto”, șopti Feri. Rămăsese așa în picioare, cu cealaltă piatră în mână, fără să miște, holbându-se spre mal. Chiar că arăta a prost. „Hai, mă, dă-o dracului și scufundă-te”, zise el enervat. Feri îi lăsă cealaltă piatră, se scufundă și reveni rapid la suprafață, cu alți doi bolovani. Cum deschise ochii, privi spre Ancuța. „Mai scoate două și deocamdată e destul”, spuse el. Îl strigă pe Cosmin și-i aruncă pietrele. Cosmin le prinse și le puse lângă ceaun. Nici pe el nu-l interesa Ancuța, nici nu se uita spre ea. Degeaba avea sâni, dacă

era proastă. Îl trase pe Feri înapoi din ponor, spălară ultimii doi bolovani și urcară pe mal.

„Ce faceți cu pietrele?” mieună Ancuța. Venise lângă ei, la ceaun, împletindu-și părul. Era mândria familiei, părul ăsta lung al ei. Să tot tragi de el. „Experiențe”, răspunse. „Aprind?” întrebă Cosmin. „Dă-i drumul”, făcu el. Flăcările suiră prin grămăjoara de paie și crengi subțiri din vatră. Cu grijă, puse doi bolovani în ceaun, apoi trecu pe sub toartă un lemn gros, verde, să reziste cât mai mult la căldură. „Prinde puțin de-acolo, Feri”, zise el, dar Feri nu se urni, ci se întoarse spre Cosmin: „Prinde, mă, tu, ce stai ca prostu'?” Cosmin sări îndatoritor și așezară ceaunul pe cele două crăcane, cu fundul deasupra găurii din vatră pe unde ieșeau deja flăcări mari. El se miră că Feri nu se sculase să-l ajute la un lucru așa important cum era fixarea ceaunului deasupra vetrei, preferând să stea turcește și să rupă în bucăți scurte lemnele pentru foc, treabă de tăntălău, treaba lui Cosmin. „Apă nu punem?” întrebă acesta. „N-are rost, explică el. Tot se evaporă.” Se uită din nou spre Feri: sta acum ciudat, își schimbase poziția de turc, lungindu-și picioarele și punându-și-le unul peste altul; coatele și le ținea în poală și se aplecase în față, ca și cum l-ar fi apucat o durere în pântece. Văzându-i fața mai întunecată decât de obicei, semn că țiganul roșise, crezu că într-adevăr se simte rău și vru să-l întrebe ce are, când deodată, fulgerător, își dădu seama ce i se întâmpla prietenului său. Privi mai atent și poziția, apoi rușinea, năuceala din ochii lui Feri îi confirmară vesela bănuială. El nu pățise așa ceva decât într-o singură împrejurare, de curând. Se întâmplase în excursia de sfârșit de an școlar, în prima duminică din iunie, când învățătoarele și profesoarele luau elevii și-i duceau în păduricea din apropierea cartierului, lăsându-i să joace fotbal, volei sau „de-a bandiții”, în vreme ce ele mâncau sau făceau plajă. Ca de-obicei, el se juca „de-a bandiții” și intrase mai adânc în pădurice, așteptând culcat îndărătul unor tufișuri, după ce se acoperise bine cu frunze uscate, să apară colegii care-l căutau. Nu colegii apărură însă de după tufișuri, ci profesoara de matematică. Ea se uită în jur, la nici zece metri de el, și începu să se dezbrace. Nu-l observase. Își scoase întâi bluza, o bluză verde, trăgându-și-o peste cap și

dezvelindu-și sânii. Semănau cu două coifuri culcate, cum văzuse el într-o vizită cu detașamentul la Muzeul Județean de Istorie, și aveau și ei vârfuri ascuțite, mai închise la culoare, ca niște țepușe. El nu mișca, ținându-și respirația. Profesoara se aplecă și-atunci coifurile se răsturnară și ele cu țepușa în jos, scoase dintr-o sacoșă costumul de plajă, reveni la verticală, își puse sutienul, adunându-și cu o mână sânii și aducându-i oarecum pe aceeași direcție, în față, deoarece, goi și liberi, unul o lua ușor spre stânga, celălalt spre dreapta, apoi, ca și cum ar fi bănuit că e văzută, se întoarse cu spatele și-și scoase pantalonii și ce mai avea pe dedesubt. Privirea lui rămase fixată pe fesele mari, orbitor de albe. Îngrozit, închise ochii, de parcă ștergerea imaginii acelui mijloc gol ar fi putut domoli șoarecele buclucaș ce se trezise sub el și care, foșnind frunzele uscate, amenința să-i trădeze prezența. Când deschise ochii, profesoara, cu tot costumul pus, se depărta, legănându-se pe sub crengi. Se întoarse iute pe-o parte și descoperi cu uimire că nici un șoarece și nici o șopârlă nu mișcase frunzele. Stătu așa în fund observându-se cu teamă și curiozitate, până când fu trezit de strigătul unui coleg: „Mâinile sus, Claudiu! Ești împușcat!” Pierduse partida. Înainte de plecare, reveni și se ascunse din nou în locul acela, dar profesoara de matematică nu mai apăru să se schimbe. Nici n-o mai văzuse de-atunci, venise vacanța.

Se uită cu coada ochiului la umflăturile de pe pieptul Ancuței și stătu câteva clipe încordat, atent, să simtă dacă nu cumva pățește același lucru ca Feri. Nimic. E proastă, gândi liniștit, degeaba. Nu-i plăceau fetele proaste, chiar dacă erau drăguțe, ca Ancuța.

Ocolindu-l pe Feri, care continuă să stea la fel, rupând vreascuri, luă bolovanii rămași și-i puse în ceaun. Doamne-ajută, se trezi gândind, cum spunea și bunicul când începea vreo treabă sau când se urca în autobuzul spre oraș. Apoi se așeză pe nisip, în genunchi, în așa fel încât să vadă ce se petrece în ceaun, alături de Feri și Cosmin. Numai Ancuța rămăsese în picioare, continuând să-și împletească părul. Ceaunul începu să fumege. „Vreți să fierbeți pietrele?” întrebă Ancuța. „Da, răspunse el. Ai ceva împotrivă?”. „De ce le fierbeți?”. „Pentru diureză”, răspunse el. „Nu te cred”. „Ce nu mă crezi?” făcu el. „Că le fierbeți pentru diureză.” „Treaba

ta, făcu el. Dar pentru ce crezi tu că le fierbem?" Ancuța îl privi nehotărâtă: „Ca să… le aruncați în apă să vedeți cum sfârâie". „Ei, vezi că știi? – făcu el. Dacă ești așa deșteaptă, de ce mai întrebi?". Ea se bosumflă și le întoarse spatele, depărtându-se. Cosmin o urmări cu privirea până când ea ajunse lângă apă, apoi șopti uluit: „Mamă, ce idee! Auzi, să le aruncăm în apă să vedem cum sfârâie!" „V-am spus că nu-și dă seama! – făcu el disprețuitor. Nu vă temeți, nu înțelege nimic". „Și dacă vede când îl scoatem?" zise Feri. Își schimbase poziția, stătea acum normal, îi trecuse. „Te duci tu, Cosmin, și-o ții să se plimbe cu bicicleta, până-l ascundem", zise el. „De ce eu? Să meargă Feri, o poate ține mai bine". „Taci, mă, din gură! Tu te duci", zise Feri. Păi sigur, nu se putea duce Feri, poate văzând-o cum își mișcă fundul pe scaunul bicicletei, i se putea întâmpla iar chestia. Săracu' Feri. „Te duci tu, Cosmin, ce ți-e așa greu?" zise el. „De unde știu eu că voi o să-mpărțiți egal?" întrebă Cosmin. „Hai, mă, nu fi bou! – răspunse el. N-am jurat toți trei?". Cosmin tăcu. „Numai să iasă, oftă Feri, să-l văd eu cum se mișcă acolo, gălbior…". El luă un băț și învârti printre bolovani. „Se vede ceva?" făcu Feri. „Încă nu, zise el. Trebuie mai mult foc". Rupseră vreascuri și le înfundară în gura vetrei. Flăcările suiră mai mari, învăluind ceaunul. „Claudiu – zise Cosmin – ce-nseamnă, mă, diureză?". „Ce facem noi, răspunse el. Nu v-am explicat o dată?". Luă o crenguță cu frunze încă verzi și-o ținu în foc. „Orice lucru viu, se mișcă, fuge din calea focului, zise el, ca frunzele astea. Uite cum se strâng". „Aurul e lucru viu?" întrebă Cosmin. „Păi sigur, răspunse el, și dacă-l ții mult în foc, se topește, curge, iese din piatră, care e lucru mort." „Am avut eu un unchi care făcea inele, zise Feri. Și tot cu foc lucra și el". „Să spargem bolovanii ca să iasă mai ușor", zise Cosmin. „Iese întâi ce-i la suprafață. Dacă iese numai puțin, îi spargem. Ne trebuie un baros".

Mai puseră lemne pe foc, iar el întoarse bolovanii pe altă parte. Erau afumați și firicelele gălbui nu se mai vedeau. „Bietele pietre, zise-ncet Cosmin uitându-se în ceaun. Ele nu-s bune la nimic, decât să le-arunci în apă să vezi cum sfârâie".

Se făcuse foarte cald, soarele se oprise exact deasupra lor. Din marginile și fundul ceaunului ieșea un

fum negru, împuțit. Se traseră mai la o parte, lăcrimând. De pe mal, stând pe vine lângă clean, Ancuța îi privea peste umăr, curioasă. „Feri, zise el încet, dacă iese, tu ce faci cu el?”. „Cu ce?”, întrebă Feri. „Cu aurul.” Feri își strânse picioarele sub el și privi în lungul văii. „Dacă iese mult, îl las pe moșu-meu în p… mă-sii și fug.”. „Unde?”. „În America.” „De ce în America?” se holbă Cosmin. „Eeee, de ce!… făcu Feri. N-ai văzut filmul ăla… cum îi zice… ăla cu motociclete…”. Își încreți fruntea, să-și aducă aminte titlul, dar nu reuși. „Acolo e viață… mă… în America…” adăugă el și-și aprinse o țigară, lăsându-se pe spate și slobozind fumul drept în sus. „Da' tu ce faci cu el?” „Eu”? întrebă Cosmin. „Da, tu!” „Eu îl ascund până la iarnă.” „Și la iarnă?”. „La iarnă îmi cumpăr câte portocale vreau”, răspunse Cosmin. „Parcă eu în America nu pot să-mi cumpăr… zise Feri. Claudiu, ia vezi, a ieșit ceva?”. „Nu”, răspunse el după ce răscoli cu bățul printre bolovanii încinși. Poate că într-adevăr pietrele trebuiau mai întâi sparte în bucăți mai mici, ajutând aurul să fugă mai repede din ele. Printre vălătucii de fum își închipui că vede pe fundul ceaunului aurul adunându-se într-un tremur ușor, ca un mercur galben. Ar fi scos pietrele moarte, acum și mai moarte, fără nimic viu în ele, ar fi răcit ceaunul și cât timp Cosmin ar fi ținut-o pe Ancuța cu bicicleta, el și Feri ar fi împărțit aurul în trei părți egale. Apoi el și-ar fi luat partea lui și-ar fi fugit să i-o arate bunicului, numai lui, pentru că bunicul știa să țină un secret. N-ar fi ascuns aurul, cum voia Cosmin, pentru că i l-ar fi găsit mama, totdeauna găsea ce-ascundea el, avea un simț special. Și copiii nu pot cumpăra nimic cu aur, că oamenii mari îi iau la întrebări, de unde-l ai, de ce vrei atâtea portocale și altele. Iar în America fusese și unchiul Ghiță și tot așa breaz era. Feri mai fugise o dată de-acasă, nu în America, ci la târgul de vaci și tot l-au prins, au trimis după moșu-său și-a încasat-o cât a ținut drumul de-acolo până-n sat, pe jos, că moșu-său, după ce l-a luat pe Feri de la miliție, a cumpărat și bivolul și-au venit agale prin pădure și Feri încasa una și bivolul alta. Adică bivolița. Nu, n-ar fi fugit și nici n-ar fi ascuns aurul, ci i-ar fi explicat bunicului cum l-au obținut, cum l-au scos din piatră, prin diureză, apoi l-ar fi rugat să-i cumpere cu o parte din el un video și casete cu toate

filmele lui Walt Disney, iar cu cealaltă parte rude de salam de vară uscat și lăzi cu Pepsi și pe toate să le ducă în pivnița de pământ de lângă casă, unde era răcoare și-ntuneric. În fiecare dimineață s-ar fi trezit, ar fi luat cuțitașul cu mâner de os al bunicului, ar fi aruncat grăunțe găinilor și-ar fi mers apoi în pivniță, deschizând ușa de lemn și intrând aplecat pe sub rudele de salam atârnate de grinzi, ca legăturile de ceapă și usturoi. Ar fi dat drumul la video, s-ar fi așezat pe scăunelul cu trei picioare unde ședea bunicul când scotea vin și, rezemat cu spatele de butoiul cel mare, s-ar fi uitat la desene animate, iar din salamul care s-ar fi bălăngănit cel mai aproape, în dreapta capului, ar fi tăiat prima bucată, cam de două degete grosime. Apoi ar fi deschis un Pepsi. Asta până la prânz. După-amiază i-ar fi chemat pe Feri și pe Cosmin și le-ar fi pus filmele de dimineață. Feri ar fi adus mere și țigări, iar Cosmin pișcoturi și miere de stupi sfințită de la cununii. Poate că pe policioara goală din stânga, deasupra cartofilor încolțiți, ar fi pus cărți de Jules Verne și poate că după-amiaza ar fi primit-o în pivniță și pe Ancuța.

„Nu iese nimic”, zise Cosmin, aplecându-se deasupra ceaunului. Se ridică și el și ferindu-se de fum răscoli printre bolovani cu bățul. „Să facem focul mai mare”, zise. Rupseră toate crengile și le vârâră sub ceaun. „Dac-am avea un aparat de sudură, zise Cosmin, una-două s-ar topi.” Da, da' de unde aparat? Și nici nu știau umbla cu el, ar trebui să-mpartă și cu sudorul.

Focul învălui tot ceaunul, apoi se potoli repede. În vatră mai rămase o flăcăruie jucând pe tăciuni. Privi din nou în ceaun. Pietrele nu mișcaseră, stăteau ca înainte, încremenite, nu cursese nimic din ele. Erau doar mai afumate. „N-a ieșit”, zise el. Se ridică să se uite și Feri. „Nici un strop”, zise Cosmin. „Când e să iasă, iese tot, nu numai un strop, zise el. Da' trebuie foc, nu ca ăsta”. Sau poate că bunicul uitase, nu-i spusese tot ce trebuia să facă, vreo șmecherie, ca să scoată aurul din piatră. „’Tu-i maica mă-sii, zise Feri și scuipă printre dinți, peste ceaun, în apă. Mâine aduc lemne din pădure.” „Și bolovanii să-i spargem în bucăți mici”, adăugă Cosmin.

Se așezară pe nisip în jurul vetrei. „Hai să trecem valea să scoatem cartofi de la C.A.P., cât ține jăraticul”, zise Cosmin, dar nici el nici Feri nu-i răspunseră.

Priveau ceaunul care fumega. Pe deasupra lor, zburând în linii scurte, frânte, trecu ciripind un sticlete, apoi, lin, dinspre sat, peste case și lanul cu porumb din margine, se auziră clopotele bisericii. El închise un ochi și se uită spre soare. Părea că nu se mișcase din loc, frigea la fel de tare. „Cât să fie ceasul? întrebă. Pentru cât clopotesc?”. „Ăsta nu-i clopot pentru ceas, zise Cosmin, trăgându-se mai la umbră, sub tufă, ăsta-i clopot de mort.” „Cum clopot de mort?”. „Așa bine, răspunse Cosmin. N-auzi? Ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. Așa trag clopotele pentru mort. O fi murit cineva”. „O fi murit bunicu-tău, zise Feri aruncând țigara. Dumnezeu să-l ierte”. „Cum să moară?” făcu el. „Așa, cum mor oamenii: hâc, hâââc, și gata”. „Sau cum a murit mătușa Ana, scoțând apă din fântână, zise Cosmin. A băgat găleata, a așteptat până s-a umplut și când s-o scoată, i s-a oprit inima. Da' n-a căzut, ci-a rămas așa aplecată de mijloc pe oala fântânii, cu o mână pe rudă, de credeai că trage găleata. A trecut unul spre cooperativă și i-a spus Lăudăm pe Iisus și când s-a întors, mătușa săraca încă scotea apă și iar i-a zis ăla Lăudăm pe Iisus, dar i s-a părut omului că stă cam îndoită și-a fugit în ogradă și-a găsit-o țeapănă. Da' era bătrână, bătea către optzeci”. „Ce faci, nu mai stai?” întrebă Feri. „Nu, răspunse el. Ancuța, îmbracă-te!”. „De ce?”. „Îmbracă-te-odată!”. Nu-și mai puse cravata, ci-o vârî în buzunar. „Sau cum a murit ăla, vecinul nostru, Petre, își aduse aminte Cosmin, când a căzut din podul șurii peste loitrea de la car. Până s-a văitat el, pân-a venit noră-sa să vadă cine face așa urât în șură, a fost gata. Era cu șira spinării ruptă.”. „Da' ce, zise Feri, eu nu l-am aflat atunci pe badea Vasile în cotețul porcului?”. „Da, așa e, îmi aduc aminte”, zise Cosmin. „M-am dus la ei după coropișnițe, că aveau gunoi vechi, zise Feri, și m-am rugat de lelea Veturia să-mi dea furcoiul și să mă lase să caut, da' și aia era a dracului, a zis că nu mă poate lăsa, să mă duc la grajd, că-i badea Vasile acolo și să mă rog de el, dacă mă lasă, bine, dacă nu, nu. M-am dus, da' badea Vasile nu era în grajd și nici în șură. L-am strigat, m-am dus după șură la gunoi și-am văzut că ușa de la cotețul porcului e deschisă și când m-am uitat mai bine, badea Vasile stătea în genunchi în coteț, îl vedeam de la brâu în jos. Am crezut că lucră ceva acolo și i-am spus

de furcoi și de coropișnițe, da' am văzut că mâinile îi stau așa, în jos, nu făcea nimic cu ele, și-am simțit că n-avea de ce sta așa. N-am vrut să m-aplec să-i văd capul și-am fugit la lelea Veturia și i-am spus că badea Vasile nu știu ce face în cotețul porcului, că nu mișcă. Lelea Veturia s-a dus să vadă și-apoi am auzit-o cum strigă. Cât a stat miliția acolo și-a măsurat cum s-a putut spânzura așa-n genunchi, că mai că atingea cu genunchii podeaua cotețului, eu am găsit vreo zece coropișnițe, uite așa de mari. Atunci am prins eu mreana aia, știi tu". „Nu era cât cleanul ăsta, zise Cosmin. Uite că ți l-au lăsat". „Claudiu, mai vii?" strigă Feri. De sus, de pe șosea, el le făcu semn că nu. Priviră cum se urcă în șa și începe să pedaleze, cu Ancuța, ținându-se de portbagaj, în fugă. „Acuma, dacă a murit, a murit, zise Feri. Parcă mai poate el să-l învie…". „Era om bun, zise Cosmin. Mie, când mergeam acolo, îmi dădea must oprit". „Îți dădea că ești al popii, zise Feri, de-aia-ți dădea. Ție toți îți dau". Întinse mâna după țigări și-și aprinse una. „Dacă iese ceva, zise Cosmin, îmi cumpăr și eu bicicletă." „Ce să iasă?, zise Feri. Nu vezi că numai s-au afumat?". „Dac-ai aduce lemne și-am face un foc mai mare, zise încet Cosmin, am împărți numai noi doi." Feri se uită la el și zâmbi: „Du-te, mă, în mă-ta". Apoi îi arătă țigara: „Tragi?". „Dă-mi un fum", zise Cosmin. Luă țigara, trase un fum, tuși de două ori, apoi rupse o frunză de brusture și cu ea apucă un bolovan încins din ceaun, azvârlindu-l în apă, lângă mal. În jurul lui se adunară iute, curioși, pești mărunți. Cosmin stătu o clipă atent, apoi zise: „Nici nu sfârâie".

*

* *

Când ajunse cu Ancuța lângă cooperativă, își dădu seama că, într-adevăr, bunicul murise, pentru că văzu unul din ștrafurile C.A.P.-ului oprit în dreptul casei lor și-apoi, imediat, pe tata și pe unchiul Ghiță ieșind din curte și luând de pe platforma ștrafului sicriul. Sicriul și-l comandase la tâmplărie chiar bunicul, avea C.A.P.-ul de aici o tâmplărie vestită, făcea sicrie pentru patru sate, și l-ar fi adus și-acasă dacă l-ar fi lăsat mama, care

spunea că numai scrântiții trăiesc cu sicriul în casă și ce-ar zice satul. Bunicul, până la urmă, o ascultase, dar uite că tot i-a venit. „Claudiu, șopti Ancuța, chiar a murit?”. Văzuse și ea ștraful. „Cred că da”, răspunse el și începu să pedaleze mai iute.

Curtea era la fel ca totdeauna, cu iarbă mică, aspră, verde închis la culoare, iar pe locul unde înaintea Crăciunului se tăia și se pârjolea porcul iarba era mai înaltă, mai grasă. Un cocoș fugărea pe lângă șură o găină, o prinse repede, o acoperi și se scutură deasupra ei. El rezemă bicicleta de gardul dinspre grădină și vru s-o ia spre scări, dar atunci mama ieși din casă, îi văzu, își împreună palmele și începu să plângă. Veni spre ei, se aplecă, îi cuprinse pe amândoi în brațe: „A murit bunicul, copii”. El îi recunoscu mirosul părului, al feței, de mult mama nu-l mai luase în brațe. Nici nu văzuse că n-are cravata. Ancuța se porni și ea să smiorcăie. „Vreau să-l văd”, spuse el. „Nu se poate acuma, zise mama ridicându-se și ștergându-și lacrimile. Vă chem eu mai târziu. Jucați-vă pe-aici prin curte”. Mama porni spre casă, dar după câțiva pași se-ntoarse: „Ancuța, du-te până la mătușa Mărie și spune-i c-am zis eu să-ți dea niște pătrunjel, da?”. „Da, zise Ancuța. Nu vii și tu?”. „Nu”, răspunse el.

O luă spre șură, acum deschisă, cu porțile mari date în lături, măturată și stropită cu apă. Aici, dacă poimâine la înmormântare o să plouă, vor așeza sicriul la capul căruia va sta tatăl lui Cosmin cu diecii, iar de-o parte și de alta mama, tata, unchiul Ghiță, el, Ancuța și celelalte neamuri din sat și puțin mai departe, între femeile bătrâne, și baba Gârda. Și dacă bunicul ar deschide numai puțin un ochi ar putea zări deasupra lui parii lungi pe care se usca fânul și sus, pe pereți, în cuie, fierăstrăul mic, de mână, și cleștele de tăciuni și-o bucată din hamul cu ținte al Vilmei, iapa care-i fusese rechiziționată în război, dar ea fugise peste dealuri acasă, apoi mai târziu de cei de-aici și ea nu mai avusese unde fugi și murise. Și dacă și-ar răsuci un pic capul, ar vedea înșirându-se pe lângă perete plugul vechi, ruginit, grapa cu dinți lipsă, lăzi descleiate, butoaie goale, cu doagele căzute, trei roți de car, coșuri uscate și rupte de nuiele, lucruri fără rost, cum era și codiriștea de bici atârnată într-un cui pe una din porți, cu care, altădată, bunicul

plesnea spatele mare al boilor ieșind din curte, peste podeț, hăis, cea, dar acum ce să mai plesnească; lucruri mărunte pe care bunicul nu voia să le arunce și între care, când era parcată în șură, „Dacia” roșie a unchiului Ghiță arăta ciudat, ca un tractor într-o biserică. Da' poate nu va ploua și-atunci sicriul va fi pus în curte și bunicul nu va vedea decât crengile răsfirate ale mărului din gardul grădinii, ce făcea mere mari, verzi, cu miez dulce-acrișor, făinos, și printre crengi cerul alb-albăstrui.

Ușa de la tindă se deschise și baba Gârda ieși cu un lighean în mâini. Nu-l văzu și merse aplecată, cu pași mici și iuți după cotețul porcului unde aruncă apa, apoi se întoarse în tindă. El ocoli șura, intră în via de după casă și trecând printre șiruri se urcă încet pe pivnița de pământ din dreptul ferestrei dinspre ogradă. Pe deasupra perdelei albe zări, ca la teatrul de păpuși, capul mic al babei Gârda mișcându-se încolo și-ncoace. În cameră nu mai era nimeni, nimeni în afară de ea și bunicul care acolo zăcuse și-acolo trebuia să fie și-acum, dar nu-l vedea din cauza perdelei. Asta însemna că n-o chemaseră pe mama lui Feri, ci-o lăsaseră pe baba Gârda să facă singură toată treaba. Mama lui Feri spăla morții satului înainte de-a fi așezați în sicriu; în sat se știa că nu e prea frumos s-o chemi și să-ți lași în seama ei, în mâinile ei, bunicul ori bunica, tata ori mama ori pe cine se-ntâmpla să treacă în lumea drepților, dar oamenii n-aveau ce face, un mort se spăla greu și se-mbrăca și mai greu, cu hainele lui bune, de Pași, și-o chemau într-ascuns pe ea, când încă nici nu se dusese vestea c-aveau mort în casă, și-apoi îi dădea drept plată lucruri de-ale răposatului, pantaloni, cămăși, svetere vechi, cușme, bocanci, ce se nimerea. Dintr-astea se-mbrăcau și Feri și moșu-său și când Feri apărea pe drum c-o haină nouă, știau toți a cui fusese și mai ziceau o dată „Dumnezeu să-l odihnească”, gândindu-se la cel ce purtase cândva haina aceea. Uite însă că baba Gârda nu voise s-o lase pe țigancă s-atingă cu mâinile ei trupul bunicului, îl spăla ea singură și poate că-n timpul ăsta suspina și plângea, el nu vedea mare lucru pe geam. Se înălță și mai mult pe vârfuri, dar tot nu putu decât să-și închipuie cum baba Gârda trecea ușor un ștergar umezit ori un burete pe brațele lui goale, subțiri, apoi peste umărul drept unde bunicul avea urma unei răni de glonț căpătată pe front,

în al doilea război, într-o localitate ungurească cu nume lung, greu de pronunțat și ținut minte, de unde fugise el spre casă, că fusese silit să facă armata la unguri, și unde, când să treacă frontul, fusese prins de ruși și nici una, nici două, povestea el, o femeie în uniformă, o femeie-ofițer, înainte de-a apuca să spună o vorbă, scosese pistolul și trăsese în el de la cinci-șase pași. Glonțul îi atinsese umărul drept și bunicul, mai mult de spaimă, căzuse în fund, îi căzuse și boneta din cap descoperindu-i părul alb, deși era încă tânăr, și pe când privea în ochii ei, așteptând să se apropie și să mai tragă o dată, femeia-ofițer parcă se muie, lăsă pistolul în jos, veni aproape, se uită la uniforma sfâșiată la umăr pe unde pornise sângele și se răsti către un soldat, după cum înțelesese bunicul, să fugă și să aducă sanitarul. Trei zile a stat bunicul prizonier al rusoaicei, îl ținea cu ea fără să-i vorbească, doar îl privea lung din când în când, și-n timp ce mâncau în bordeiul ei de ofițer, el se tot întreba de ce nu-l împușcă sau nu-l predă trupelor române, ce-o fi având cu el, semăna poate cu cineva de-al ei, cu soțul sau cu vreun frate mort pe front, care-o fi avut și el păr cărunt? După trei zile, la un contraatac al nemților, bunicul fugise iarăși, se săturase de război, de rusoaică, de tot, și ascunzându-se și hrănindu-se cu poame ori cu ce mai căpăta de pomană prin satele mici din pustă, a ajuns într-o sâmbătă seara acasă unde bunica, pe atunci mai trăia încă, mai-mai să nu-l cunoască, și unde el a așteptat să vină, cum se tot zvonea, vremurile noi, și-au venit și vremurile noi și-au trecut și ele și-acum baba Gârda îl ștergea cu un ștergar umezit sau cu un burete, iar unchiul Ghiță îl va îmbrăca, va pune pe el costumul negru cu dungi adus din Libia pe care bunicul nu-l purtase niciodată, că nu-i plăcea, prea era de domn, iar după aceea îl vor lua de pe patul lui și-l vor așeza în sicriul lăcuit de la C.A.P.

Coborî de pe movila pivniței și se așeză în iarbă. Luă un strugure și fixând câte-o boabă tare, verde între degetul mare și unghia arătătorului, începu să le azvârle peste gardul viei, luând drept țintă lămpașul fără sticlă atârnat de poarta șurii. Din casă se auzi un vaiet lung; nu era nici al mamei, nici al babei Gârda, ci al vreunei mătuși sau vecine care se repezise să vadă dacă bunicul murise într-adevăr. Murise, dar el nu se simțea nici

emoționat, nici trist, pentru că bunicul era încă acolo, în casa lui, în casa lor, nu-l duseseră încă la groapă de unde n-avea să mai iasă, cu capacul sicriului bătut în cuie groase și cu-atâta pământ deasupra. Niciodată nu înțelesese de ce se bat așa cuie mari, ca niște piroane, în capacul sicriului, de parcă cei vii, rămași afară, s-ar fi temut să nu se trezească la pomană, după înmormântare, cu mortul venind de la groapă, plin de pământ galben pe haine, cu capul gol, fără pălărie, șchiopătând ușor. „Moarte aparentă”, zisese unchiul Ghiță odată, povestind cum s-a găsit cândva un mort, dezgropat pentru nu se știe ce după câteva zile, strâns covrig, cu unghiile însângerate, cu cămașa sfâșiată, ca și cum s-ar fi bătut acolo cu cineva. Toți oamenii par că mor atunci când li se oprește inima și nu mai respiră, dar nu se putea ca ei să moară de tot, imediat, să nu mai simtă agitația din jurul lor, pregătirile pentru înmormântare, s-audă plânsetele, vorbele, bufniturile ușilor. Atâta doar că treptat-treptat simt tot mai puțin, aud tot mai slab, trec din moartea aparentă spre moartea cea adevărată și la două zile după ce-au încetat să respire, la înmormântare, trebuie că se-ncordează teribil să prindă ceva din ce spune popa și poate că ultimele lucruri ce le mai aud depărtat, ca prin vis, sunt loviturile ciocanului în cuie. Nu era nici trist, n-avea nici emoția aceea rea, strângându-se ca un cocoloș străin în coșul pieptului, cum i se-ntâmpla uneori înaintea unei teze grele, pentru că bunicul era încă foarte aproape de ei, îi auzea încă bine, deși trupul lui amorțise, ca atunci când adormi pe-o mână și, în somn, ți-e lene s-o tragi de sub tine și te trezești dintr-o dată c-o mână ce nu mai e a ta, nu te mai ascultă. Întreg trupul bunicului e acum cuprins de lene, destul se zbătuse să-i țină pe unchiul Ghiță și pe mama la școli, să-i facă oameni, cum zicea el, nu mai voia să-și tragă mâna de sub el, să se miște, ar fi putut spune exact ca în „Povestea unui om leneș” din clasa a V-a, „Trageți mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!”.

Dar de auzit, încă îi auzea. Mai era încă viu cât să știe cine-a venit să-l vadă, dacă vor tăia porcul pentru pomană sau îl vor lăsa până la Crăciun și dacă vor aduce mai mulți popi la înmormântare, ca să arate că bunicul n-a fost oricine în sat. Îi auzea și de-aceea el ar fi voit să

fie deja în casă, lângă sicriu, și când baba Gârda sau mama s-ar fi dus din cameră, să se-aplece și să-i șoptească acum, cât mai putea desluși o șoaptă, bunicule, am fost cu Feri și Cosmin la vale și-am găsit pietre cu aur și le-am dat foc, cum ai zis dumneata, dar n-a ieșit nimic, unde-am greșit? Și poate bunicul s-ar fi sforțat și-ar fi ieșit din lenea și amorțeala lui și i-ar fi zis încet, din gât, cum vorbea în ultima vreme, faceți așa și așa, acolo ați greșit. Sau dacă n-ar fi putut vorbi, el i-ar fi pus întrebări la care bunicul n-ar fi avut de făcut decât „da" sau „nu" mișcând ușor din cap. N-ar fi spus nimănui că bunicul n-a trecut încă în moartea cea adevărată, deoarece știa că pentru nimeni, în afară de el, Claudiu, bunicul nu s-ar fi străduit să se-arate viu; poate că mamei i-ar fi șoptit s-aibă grijă de casă, să n-o înstrăineze; dar nu era sigur. Sau poate că babei Gârda ar fi voit să-i mai spună o dată povestea cu cele unșpe trenuri din Rusia, ca să meargă în moarte râzând; dar baba Gârda s-ar fi speriat și-ar fi fugit. Numai el nu s-ar fi speriat, pentru că numai pe el îl întrebase bunicul când căzuse la pat: „Claudiu, după ce-o să mor, o să vii tu la mine la mormânt?" „O să vin, bunicule", răspunsese el, gândindu-se că lângă cimitir e arena de fotbal a satului, unde după-amiezile se jucau el, Feri și Cosmin. „Când vii la fotbal, zisese bunicul ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, să treci pe lângă mormânt și să bați așa, de trei ori, cu palma pe pământ. Eu o să aud și-o să știu că ești tu". Poate că atunci n-o să mai audă, amorțit de tot și cu-atâta pământ deasupra, dar acum, când doar de două ceasuri nu mai răsufla, sigur ar fi simțit că lângă sicriu se află el. Și trebuia să intre cât mai iute în casă și să rămână singur cu bunicul, pentru că mai târziu, spre seară, vor apărea la priveghi oamenii din sat, neamurile, prietenii lui bătrâni cărora le venea rândul să moară și care, cu ochii lor blânzi, triști, respectuoși, se vor uita la toate pregătirile din jur cu atenție și aproape cu recunoștință, de parcă grija ce i se arăta mortului îi asigura că atunci când vor fi și ei, în curând, culcați în hainele lor bune, totul va fi cum se cuvine. El mai fusese în priveghi, îl dusese bunicul de câteva ori, și observase că totdeauna oamenii aceștia bătrâni soseau printre primii, se așezau tăcuți pe scaunele înșirate pe lângă perete, lăsând loc lângă sicriu neamurilor apropiate, iar

după ce acestea terminau cu plânsul și se-ntorceau la treburi, ei începeau să vorbească încet, potolit, cu privirile în pământ, fiecare aducându-și aminte de-o întâmplare cu cel întins acolo, din tinerețea lui sau din vremurile mai apropiate, lăudându-l cum și-a crescut copiii, căinându-l cât de greu i-a fost într-o anume împrejurare sau chiar povestind vreo pățanie veselă cu fostul lor prieten. Ei nu plângeau și nici nu arătau speriați de ceea ce urma și lor să li se-ntâmple peste o săptămână, o lună sau un an, păreau învățați cu moartea și moartea însăși, în felul cum vorbeau despre ea și-n felul cum se pregăteau pentru ea, nu apărea drept un lucru mai îngrijorător decât strânsul fânului ori ploaia cu gheață din ajun, de care tocmai pomeniseră. Apoi li se aduceau prăjituri și câte-un pahar mic cu țuică să bea pentru odihna răposatului și rămâneau până târziu, căci nu se cuvenea, cum îi spusese bunicul, ca omul să fie lăsat singur în prima lui noapte din moarte, părăsit de cum închidea ochii, nu, ci trebuia ajutat să treacă cât mai ușor dincolo, trebuia obișnuit cu moartea, cum, gândise el, și ei, bătrânii încă vii, se obișnuiau cu ea privind faldurile scrobite, albe și dantelate ale giulgiului căzând din sicriu, lumânările groase arzând la cap și picioare, forfota întunecată a femeilor. Dacă nu jucau cărți, curând picoteau sau adormeau de-a binelea, rezemați de spătarele scaunelor, cu mâinile încrucișate în poală, începând tot mai mult să semene, observase el uimit, cu omul din sicriu, încât, odată, când și bunicul ațipise, avusese impresia că e înconjurat de morți, unul culcat și ceilalți stând pe scaune. Nu i se făcuse frică, ci numai rușine, pentru că un moșneag pornise să sforăie subțire, țiuind, și el se gândise că dacă tot veniseră să privegheze prima noapte de moarte a omului pe care-l cunoscuseră bine, măcar s-o facă treji, altfel cum să-l poată ajuta? Privise atunci minute în șir profilul acela culcat, gălbui-vinețiu, părându-i-se o clipă că și mortul mișcase nemulțumit din buze, dându-i dreptate.

Se auzi strigat. Recunoscu glasul mamei. Își scoase repede cravata din buzunar, o puse la gât și fugi aplecat printre șirurile de viță, ocolind șura și ieșind în curte pe cărarea dinspre ogradă, ca și cum ar fi venit de la WC. Mama îl aștepta în capul scărilor. Două femei, două vecine, intrau pe poartă trăgând un cărucior plin cu oale,

cratițe, farfurii. „Claudiu, zise mama blând când ajunse lângă ea, vrei să-l vezi pe bunicul?” „Da”, răspunse el. Mama îl luă de mână și păși în tindă. Dinspre sobă, unde fierbeau mai multe oale, venea un miros puternic de sarmale. Își aduse aminte de orezul din portbagaj. Pe patul mic de lângă sobă ședeau Ancuța și tata. Arătau amândoi speriați, vinovați, de parcă făcuseră ceva rău. Mama se opri în dreptul ușii dinspre odaia bunicului. „Ancuța, vrei și tu să-l vezi pe bunicul?”. Ancuța clipi neliniștită, se uită la el și încuviință iute din cap. Mama deschise ușa și el o urmă.

Zări întâi tălpile de la pantofii lați, negri, ai bunicului, pe care nu-i lua decât la biserică, în sărbători mari, că-l strângeau, apoi, de-o parte și de alta a sicriului, pe unchiul Ghiță, cu ochii roșii, și pe baba Gârda, șopotind ceva și făcându-și cruce. Mama se opri lângă unchiul Ghiță și începu să plângă tare, zicând „Uite, tată, a venit Claudiu să te vadă, nu-i spui nimic?” și-atunci el ridică încet privirea și simți cum în loc de plâns, crește în el o mare mirare: împrejurul feței, pe sub bărbie, pe lângă obraji și peste creștet, bunicul era legat c-o meșă de tifon, ca și cum l-ar fi durut o măsea. De ce l-or fi legat așa, se întrebă uimit, observând că meșa era strânsă bine și din cauza ei, chiar dacă bunicul ar fi vrut să deschidă gura și să spună ceva, n-ar fi putut. Plângeau acum toți, și mama și unchiul Ghiță și Ancuța și baba Gârda suspina și tata, care apăruse în cadrul ușii, își tot ascundea fața în batistă, numai el nu-și putea lua ochii de la meșa aceea albă ce-i dădea bunicului un aer comic, de joacă. I se făcu rușine că nu-i vine să plângă și porni și el să suspine, imitând-o pe baba Gârda, aflată de cealaltă parte a sicriului. În rest, bunicul nu părea prea schimbat, arăta doar mai serios în costumul negru cu dungi, semăna mai mult a domn decât a țăran. Era și proaspăt ras, avea chiar o mică tăietură între buza de jos și bărbie, totdeauna se tăia acolo și uite că nici acum, când probabil că-l bărbierise unchiul Ghiță, nu scăpase de ea. Coborî cu privirea pe trupul bunicului și deodată era cât pe-aci să tresară cu putere: îi legaseră și mâinile! Peste palmele puse una peste alta pe piept, se vedea înfășurată o altă meșă de tifon, cu nodul făcut chiar deasupra. Uită să mai suspine și privi mai bine. Meșa trecea peste podul palmei, așa că degetele rămăseseră

libere. Observă chiar că degetul mic de la mâna dreaptă, ce era deasupra, stătea puțin depărtat de celelalte și parcă ușor ridicat, fără să atingă stofa costumului. Cu degetul ăsta, sigur că da, acum își amintea, bunicul scutura scrumul țigării, era o obișnuință de-a lui, nu scutura niciodată țigara la fel cu ceilalți oameni, bătând-o cu arătătorul, ci-și înălța degetul mic spre vârful ei, atingând scrumul cu unghia. Îl și întrebase odată de ce face așa și bunicul, râzând, răspunsese că de șmecher. Să fie și-acum o șmecherie, un semn numai pentru el, căci numai el știa ceva în legătură cu degetul ăsta? Pot să mă lege ăștia, mă Claudiu, tu știi că încă n-am murit, mai am puțin, uită-te numai la degetul mic cu care scuturam scrumul, ți-aduci aminte, vezi cum îl țin și-o să-l și mișc o dată scurt pentru tine, să nu te sperii, uită-te numai bine. Nu mă tem, răspunse în el un al doilea gând, și se concentra cu privirea asupra degetului, să prindă tremurul mic, numai pentru el, dar atunci se simți luat de după umeri și auzi glasul mamei șoptind: „Hai, Claudiu, să mănânci, că trebuie să vină oamenii”. Vru să se împotrivească, însă unchiul Ghiță se aplecă asupra bunicului și trase învelitoarea de la picioare, acoperindu-i mâinile și fața. N-avea rost să mai rămână, oricum nu mai vedea nimic.

În tindă se așeză la masă, deși nu-i era foame; mama tot l-ar fi obligat să mănânce ceva. Ieșiseră toți din camera bunicului, numai baba Gârda rămăsese acolo. „Tată, zise el, de ce l-ați legat așa?”. „Poftim?” făcu tata. „De ce l-ați legat așa pe bunicul?”. Tata se scărpină încurcat în creștet. „Păi, ca să…” începu el, dar mama, de lângă sobă, întoarse iute capul și se uită la tata scurt. „Așa se face la morți, dragul meu”, sfârși tata și se aplecă asupra farfuriei. El nu mai zise nimic, mâncă doar o sarma din maldărul ce i-l pusese mama în față și se ridică de la masă. Era hotărât să nu mai ia nici o îmbucătură, chiar dacă l-ar fi bătut. Ciudat însă, nimeni nu-i zise nimic, nu-l întrebă nimic, nici când, fără o vorbă, ieși pe ușă afară. Se duse la fântână, slobozi găleata, o trase plină și bău. Apoi se așeză pe butucul de lângă oala fântânii și se uită spre drum; trebuiau s-apară moșnegii.

Din casă ieși Ancuța. Se apropie de fântână. „Ce vrei?” zise el. „Pot să stau și eu aici?” El scuipă în față,

printre dinți, cum făcea Feri. „De ce?”. „Așa”, zise ea. Îi e frică să stea în casă. Îi e frică de bunicul. Tâmpita. „Să știi că nici eu n-am mâncat decât una”, zise ea. „Și ce-i cu asta? făcu el. Ce dacă n-ai mâncat decât una?”. Ancuța nu răspunse și se așeză lângă el pe butuc. Îl atingea cu șoldul. „Claudiu, zise ea, știi de ce l-au legat așa pe bunicul?” Nu mă interesează, se gândi el să spună, dar tăcu. „I-am auzit eu vorbind când am adus pătrunjelul, șopti ea. Ca să nu rămână cu gura deschisă, să înțepenească cu ea închisă”. „Cum să înțepenească?” întoarse el capul. „Așa, cum fac morții. Ziceau să-l lege iute, că-ntr-o oră începe să înțepenească”. „Cine-a zis așa?”. „Tata”, răspunse ea. Adică unchiul Ghiță, deșteptu de unchiul Ghiță. „E deștept taică-tău”, zise el și scuipă iar printre dinți.

Poarta scârțâi și pe ea întrară primii doi. Pe unul îl cunoștea, cânta în strană la biserică și din când în când adormea, trezindu-se totdeauna cu un „Amiiiin”, după care tușea ca și cum și-ar drege glasul. Pe al doilea nu-și amintea să-l fi văzut vreodată, era probabil din capătul celălalt al satului. Moșnegii urcară încet micul dâmb spre casă, se șterseră îndelung pe pragul din fața treptelor, își luară de pe cap clopurile de paie și intrară în tindă. Pe ei nici nu-i zăriseră, poate nici nu vedeau până la fântână. Păreau amândoi trecuți de optzeci. În două ceasuri or să sforăie pe scaune. Acum, gata, cât stau ăștia, degeaba ar fi voit să fie cu bunicul, tot n-ar fi putut face nimic cu ei acolo.

Pe cărarea dinspre drum apăru o vecină, lelea Catița. Venea după apă. „Ce faci, Ancuța? Ce faci, Claudiu? Sunteți supărați, așa-i? Vai, cât a ținut la voi, arză-o-ar focu' de moarte!”. Da' la tine cât a ținut, gândi el, când te-a prins furându-i cocenii. Bunicul o găsise într-o noapte în șură, încărca într-un coș de spate coceni. Când s-a lămurit el ce căuta ea acolo, a zis „tu Catiță, ăsta-i coș? Stai să-ți dau eu coș” și chiar i-a dat unul mare și i l-a încărcat cu vârf, i l-a pus în spate și-a trimis-o acasă, și ea, de spaimă c-o bate, n-a avut ce face, s-a dus clătinându-se și era tot un cocean de la șura bunicului până peste drum la casa ei. Ținea minte că mai zisese bunicul despre ea că-i „rea de muscă”. O să-l întrebe pe Feri ce-nseamnă.

Lelea Catița se-ncrucișă pe podeț cu Simion clopotarul. Și ăsta era bătrân, trăgea clopotul cel mic al bisericii din primul război mondial. Bunicul zicea că așa face el politică, trăgând clopotele. A tras de ele și la Unirea Mare și la Cedare și cu nemții și cu rușii. Când a murit rusul ăla de care se temeau toți, a tras, zicea bunicul, cu toate clopotele, ca la Paști, de Înviere. Vara, sus în clopotniță era cald și moșu Simion adormea, dar se trezea totdeauna cu un minut înainte de-a trebui să tragă de funie, știa slujba mai bine ca popa. Avea acolo sus o haină și-un clop, le văzuse cu Cosmin, pe care și le punea numai când clopotea, albe amândouă de găinațul porumbeilor și turturelelor ce se așezau pe el, când dormea, ca pe-o creangă. Acum a clopotit și pentru bunicul: ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. „Claudiu, a zis mătușa că la noapte o să dormim împreună.” „De ce să dormim împreună?, făcu el. De ce nu dormi cu taică-tău?”. „Tata doarme în oraș, răspunse Ancuța. Se duce cu unchiu după coroane și colaci”. „Eu n-o să dorm”, zise el. „Mătușa a zis că o să dormi.” „O să vezi că n-o să dorm”, spuse el.

Se însera. Feri și Cosmin or fi ajuns și ei acasă. Poate c-au încercat să mai dea o dată foc pietrelor. O să-i întrebe mâine. Poate că până mâine va afla și de ce n-a ieșit aurul. Numai să plece moșnegii. Uite că veneau încă doi. Ăștia arătau parcă mai vioi.

Din casă ieșiră tata și unchiul Ghiță. Înainte de a se așeza la volan, unchiul Ghiță, se-ntoarse spre ei: „Să fiți cuminți până venim noi, da?”. „Da, tată”, răspunse Ancuța. „Dacia” trecu huruind podețul și coti spre șosea. Tata nu le spusese nimic, nu-și răcea gura de pomană. Se mira însă de mama, cum de nu venise să-i strige până acuma. Probabil uitase de ei, trebuia să stea cu moșnegii și să plângă, ca s-arate cât îi pare de rău. „Câte stele sunt!” zise Ancuța. Privi și el. Aici în sat cerul părea noaptea mult mai sus decât la ei la oraș. Din bloc, de la etajul șapte unde stătea, nici nu-i venea să se uite în sus, ci numai în jos. „Tu crezi că bunicul o să se ducă în cer?” șopti Ancuța. El nu răspunse. „Așa zicea baba Gârda, continuă ea, că bunicul o să se ducă drept în cer, că n-a greșit nimănuia.” Cum să se ducă în cer când o să-l bage în pământ! „Nu se poate duce, spuse el tare. Baba Gârda nu de bunicul zicea, ci de sufletul lui. Ea e

religioasă”. „Da' sufletul ce-i, Claudiu?”, Na, poftim, răspunde-i acuma! Ce-o fi sufletul? O fi ceva ca aurul din pietre, nu-l vezi până nu-l scoți de-acolo, un fel de lucru viu ce se ascunde într-un lucru mort. Da' bunicul avea suflet și când trăia. „Nu știu răspunse el. Dă-te mai încolo, ce te bagi așa?”. „Mi-e frig”, zise ea. „Atunci du-te-năuntru, ce stai aici?”. „Tu nu vii?”. „Nu”, răspunse el. Ancuța se ridică și porni spre casă. Șosetele ei albe, trei sferturi, luceau în întuneric. Abia după ce ea intră, își dădu seama că făcuse o greșeală. Mama o va întreba unde-i el, Ancuța va spune că la fântână și gata, va fi chemat la culcare. Bine-nțeles, uite. Mama apăru în ușă și-l strigă. „Mai stau puțin!” răspunse el. „Claudiu, nu mă mai supăra și tu! Treci și te culcă. Mâine dimineață ne sculăm devreme”. O luă spre casă. „Dimineață, zise mama mai încet când el ajunse lângă ușă, te trimit pe tine să chemi oamenii pentru groapă.” Mare brânză, gândi el. Totdeauna mama îl lăsa să creadă că va face o treabă importantă și când o făcea, își dădea seama că nu era nimic serios. Ce mare lucru era să mergi pe uliți, să intri în curți atent la câini, să spui bună ziua, a zis mama că dacă puteți veni mâine pentru groapă, iar omul să răspundă venim, domnișor, cum să nu, Dumnezeu să-l ierte, da' stați puțin, nu luați niște cozonac, tu femeie, unde ești, nu, mulțumesc, bună ziua. „Vezi că pijamaua ți-e pe valiză, zise mama. Să nu vă bateți. Nu mai vrei să mănânci ceva?”. „Nu”, răspunse el. Din camera bunicului nu se auzea nimic. Însemna că moșii nu jucau cărți, vor adormi repede.

Intră în camera dinspre drum. Ancuța era deja în pat. Stinse lumina și începu să se dezbrace. Avu un sentiment de ușurare când își scoase cravata. Ce prostie și cravata: s-o porți așa, fără rost, legată la gât. Mare tâmpit și cine-o inventase. D-apoi ăla care-a inventat papionul!

Își puse hainele pe lădoiul de lângă ușă, dibui pijamaua, o îmbrăcă și se vârî sub pătură. Spatele lui recunoscu salteaua tare, îndesată, foșnitoare, salteaua de vacanță. „Nu vrei să dormi la perete?” zise Ancuța. „Nu”, răspunse el și se răsuci pe-o parte. Cât să fie ceasul. Trebuie că era-n jur de zece, abia se-ntunecase bine. Pe la două vor pleca și bătrâneii, că doar nu-s nebuni să stea până dimineață, aveau de dat la vaci, la

porci, de slobozit găinile, ei făceau treburile astea, cum le făcea și bunicul. Bunicul. Pe peretele din stânga în camera asta era o poză mare, maronie, ovală, cu el tânăr. Și-atunci fusese cărunt. Da' arăta frumos. Toți care semănau cu el erau frumoși, și mama și ciumetele de unchiu' Ghiță, până și Ancuța. Săracu' bunicu'. Numai să plece moșnegii.

„Claudiu, dormi? Claudiu!”. Îl atinse cu mâna. „Ce vrei?”. „Claudiu, sufletul stă în trup?”. „Nu”, răspunse el. „Da' unde?”. „În urechi”, zise el. „Hai, mă Claudiu, de ce ești așa?” „Să știi că te spun la mama dacă nu mă lași să dorm, zise el. Trebuie să mă scol dimineață, să chem oamenii la groapă”. „Vin și eu!”. „Bine, te iau, da' acuma lasă-mă să dorm.” „Noapte bună”, zise ea. „Noapte bună”, răspunse el. O simți cum se-ntoarce cu fața la perete. Jos, sub plapumă, îl atingea cu glezna. Își aduse aminte cum se holbase Feri la vale când ea își scosese rochia. După o vreme, se făcu că-și schimbă poziția, se-ntoarse pe spate, coborî puțin pătura și trase cu coada ochiului. Ea era în maieu, avea umerii goi și ascuțiți, gâtul subțire. Tâmpit și Feri ăsta, n-aveai ce vedea. Dinspre trupul și părul ei desfăcut venea aer cald. Da, poate că sufletul stă undeva în trup. Aleargă-ncoace și-ncolo, din vârful picioarelor în creștetul capului, să-l încălzească, să-l miște, pompează sângele… Nu, nu, asta care pompează sângele e inima, dăduse și lucrare de control cu inima, luase șapte. Da' inima cine-o pompează? Creierul, parcă. Da' la creier cine pompează sânge? Inima… Simți cu spaimă cum începe să i se facă somn. „Ancuța!” șopti. Ea nu răspunse. Îi puse mâna pe spate, sub ceafă. Spatele era cald, se ridica și cobora ușor. „Ancuța!”. Adormise. Adormise de bucurie că mâine va umbla și ea după gropari. Tâmpita. Se întoarse la loc. Pe sub ușa de la tindă se vedea lumină. Mama nu se culcase încă, trebuia să termine mâncarea pentru parastas. Își vârî un braț sub corp și se lăsă cu toată puterea pe el. Dacă va adormi, măcar să-l scoale durerea.

Se trezi brusc, ca și cum i-ar fi turnat cineva apă în cap. Nu mai avea mâna sub el, ci atârnând pe marginea patului. Cât o fi dormit, boul? Se uită repede la geam: era încă întunecat. Trase pătura și se lăsă să lunece pe podea. Pe sub ușa de la tindă nu se mai vedea lumină. Se

ridică în picioare și privi spre Ancuța: dormea tot cu fața la perete. Merse la ușă și apăsă pe clanță. Cu talpa căută pragul, o găsi, păși în tindă și trase ușa după el. Nu se vedea nimic. Stătu în întuneric nemișcat până i se păru că aude dinspre patul de lângă sobă respirația mamei. Pe masă ticăia ceasul. Ochii lui începură să deslușească, mici mogâldețe negre, obiectele din cameră. Mama dormea cu fața spre el, cu palmele sub cap. Numai să nu se trezească. Fixă drumul spre ușa odăii bunicului, lipăi iute până la ea și se opri ascultând. Dinăuntru nu se auzea nimic. Deschise binișor ușa și-o lumină slabă, gălbuie, tremurătoare îi lovi ochii. Se strecură înăuntru și privi. Moșnegii plecaseră. Numai baba Gârda dormea pe un scaun, cu gura deschisă și ceafa rezemată de spătar. Închise ușa și se apropie de sicriu. Văzu imediat că bunicul nu mai avea meșa de tifon în jurul feței și nici mâinile legate. Se opri la capul sicriului, în dreptul mesei unde, lângă o carte groasă cu copertă neagră și cruce aurie pe copertă, ardea într-un păhărel de țuică o lumânare subțire, portocalie. Se gândi să spună întâi o rugăciune. „Înger îngerașul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu”, începu să murmure, atent la chipul babei Gârda, dar nu-și aduse aminte continuarea și șopti nerăbdător, aplecându-se în față: „Bunicule, sunt eu, Claudiu!”. Privi intens fața lui, așteptând, apoi se uită spre degetul cel mic. Era tot așa, desprins de celelalte și puțin ridicat, ca și cum bunicul voia să atingă scrumul unei țigări invizibile. „Bunicule, mă auzi? șopti. Nu te teme, au plecat toți!”. Baba Gârda gemu în somn și el încremeni. Asta ar mai lipsi, să se scoale și să-l vadă aici, singur. Apoi s-o cheme pe mama. Înger îngerașul meu, să nu se scoale baba Gârda, se trezi gândind, apoi ridică brațul și prinse mâneca dreaptă a bunicului, scuturând-o ușor: „Bunicule, șopti, trezește-te numai puțin, până nu vine mama! Nu te spun la nimeni!”. Trase mai tare de mânecă și văzu cum tot trupul se mișcă în sicriu, de parcă mâinile i-ar fi fost legate strâns pe lângă corp. Și capul i se clătina un pic. A înțepenit, gândi cu disperare, a amorțit de tot, n-o să mă audă. Dar nu se putea, nu trecuseră decât câteva ore de când nu respira. Se plecă mai aproape de urechea lui: „Bunicule, am fost cu Feri și Cosmin la vale și-am găsit pietre cu aur și le-am dat foc, dar n-a ieșit nimic, unde-am greșit?”. Șoptise

rar, să-nțeleagă și să-și aducă aminte că el, bunicul, îl învățase că aurul e un lucru viu și orice lucru viu se ferește, se mișcă din calea focului. Buzele bunicului erau întredeschise și cât de ușor i-ar fi fost să le miște și să spună atât, doar atât: „Trebuie mai mult foc, Claudiu”. Mulțumesc, bunicule, să știi c-o să vin la mormânt și sâmbăta și duminica. Și-n vacanțe și miercurea, ar fi spus el și s-ar fi strecurat înapoi în patul lui. „Trebuie mai mult foc?”, șopti. Buzele rămaseră neclintite. Nu putea vorbi, gata. Da' măcar să se miște cumva. „Bunicule, dacă trebuie mai mult foc, mișcă degetul mic de la dreapta”. Înălță capul și privi. Înger îngerașul meu, fă, te rog, să-l miște, te rog. „Poți să-l miști și dacă nu trebuie mai mult foc”, șopti, dar de data asta mult mai încet, aproape neauzit, pentru că se gândise fulgerător că bunicul nu că nu putea să-i răspundă, ci nu voia s-o facă. De-atâtea ori el, Claudiu, fusese obraznic, fusese rău, își bătuse joc de baba Gârda la Crăciun, iar când bunicul îl bătuse atunci cu cureaua, îi strigase în minte „lasă că mori tu, boșorogule”. Uite că murise. Un suspin lung îi urcă în piept, trecu gâdilându-l prin gât și prin cerul gurii și țâșni prin ochi, udându-l pe obraji și pe mâna stângă, uitată pe marginea sicriului. Murise supărat, nu mai voia să-i spună nimic. „Iartă-mă, bunicule, șopti aplecându-se la capul lui, o să fiu bun, o să vezi”. Se gândi să-i promită ceva și se aplecă și mai mult șoptind „N-o să-i las să vândă casa”, și-atunci simți aproape de tâmplă căldura lumânării de pe carte. Își trase repede capul. Lumânarea era spre sfârșite, mai avea vreun centimetru și ajungea la buza paharului. Se uită spre baba Gârda, își șterse lacrimile și-și duse palma stângă deasupra flăcăruii, lăsând-o în jos până nu mai rezistă. Baba Gârda dormea ca înainte, hârâind cu gura deschisă. Își frecă palma, apoi, mereu cu ochii la baba Gârda, luă ciotul de lumânare și-l trecu în mâna dreaptă. Umbra sicriului se lungi pe un perete, se scurse pe celălalt, acoperind geamul dinspre ogradă. Începea să se lumineze de ziuă, fereastra părea dată cu vopsea albastră. Rămase nemișcat un timp, apoi apropie încet flacăra de degetul mic al bunicului. O apropie și-o depărtă și iar o apropie și-o depărtă și la urmă o ținu chiar sub deget. Flacăra se jucă un pic cu degetul, apoi se-mpărți în două, învăluindu-l. Trebuia acum să se

mișe, pentru că orice lucru viu se mișcă, fuge din calea focului, numai să fie cât de cât viu. În aer se răspândi miros de ars ca atunci când mama pârlea cu ziare aprinse pielea găinilor pentru supă. Mâna porni să-i tremure și flacăra lunecă de sub deget, dar el o aduse la loc. Un bănuț de ceară căzu pe stofa costumului negru. Își auzea respirația și-aproape că-și auzi și plânsul cum se adună în el gâlgâind ca o apă și luă lumânarea de-acolo și mai văzu, înainte să vină lacrimile, degetul afumat, neclintit, de piatră al bunicului, un pic depărtat de celelalte. Bâjbâi după pahar, lăsă lumânarea în el și flacăra se stinse. „Bunicule”, șopti, uitându-se la sulul de întuneric din sicriu, dar atunci își simți spaima din glas și se trase cu spatele spre ușă. Trecu prin tindă cu fălcile încleștate să nu-l audă mama, intră în camera lui și se vârî sub pătură.

Prin fereastră venea o lumină cenușie, rece. Se strânse lângă Ancuța, atingându-i cu palmele spatele cald. Prin trupul ei sufletul se mișca ușor, respirând.

SPOVEDANIA

În aerul limpede, rece, de februarie, glasurile lor se vedeau suind în văzduh albe, drepte, ca niște frânghii răsucite cu care cineva nevăzut, mult dincolo de turla bisericii, ar fi voit să tragă încet spre cer, scârțâind și clătinându-l, sicriul. În jurul trupului mare, descoperit, al părintelui Dima, urcau alte fuioare mai subțiri, respirațiile sătenilor, ce se destrămau însă repede, deasupra capetelor, de parcă, ieșite din gurile lor aspre, păcătoase, s-ar fi rușinat ori nici n-ar fi putut să se înalțe acolo unde se duceau, împinși de forța sfântă a cântărilor, aburii din gurile preoților. Era oare adevărat sau numai i se părea lui că, atunci când îi venea rândul, vocea sa, mai tânără decât toate, se cățăra pe frânghia aceea vizibilă și totuși iluzorie, cel mai sus? Trufie, gândi plecând capul și privind din nou mâinile ușor umflate ale răposatului, subțiri probabil și tremurând de emoție în 1918, la Alba Iulia, când atinseseră Actul proclamând Marea Unire, alături de alte mâini febrile ce se vor fi umflat și învinețit și ele cândva și care totuși au scăpat de moarte atingând hârtia aceea, ca și cum ar fi atins poala Mântuitorului. Ultimele mâini care-au atins atunci hârtia aceea, încă înveșmântate în carne, iată-le în fața sa. Lângă el Simion diacul tuși de două ori, tusea lui de avertizare și, reflex, realiză că îi venise rândul și că întârziase o secundă. Puterea glasului său șterse însă mica pauză. Îi venea cam des rândul, erau, oarecum surprinzător, destul de puțini preoți sosiți din satele vecine să ajute sufletului părintelui Dima s-ajungă în loc luminat, în loc de verdeață, în loc de odihnă, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea. Și orice greșeală ce a săvârșit el cu cuvântul sau cu lucrul sau gândul să i se ierte, ca un Dumnezeu bun și iubitor de oameni; că nu este om care să fie viu și să nu greșească; că numai El singur este fără de păcat, dreptatea Sa este dreptate în veac și cuvântul Său este adevărat.

Nici protopopul nu venise, lucru de mirare, poate, pentru turma credincioșilor strânși, desigur, și să-și ia rămas bun de la cel ce-i păstorise atâția ani în șir, dar și să vadă cu ochi avizi omenescul chip al vreunui episcop ori, cel puțin, defilarea întunecat-strălucitoare a

odăjdiilor unui masiv sobor de preoți; lucru firesc pentru cine știa cât de cât raporturile nu totdeauna de cea mai bună înțelegere ale părintelui Dima cu superiorii săi eclesiastici. O mărturie a acestor raporturi erau chiar deja învechitele schele din interiorul bisericii, de lângă peretele de răsărit, sacii cu ciment din clopotniță, sculele, gălețile, toate obiectele acelea ce apar, făcând o inevitabilă mizerie, acolo unde se-ncepe și nu se mai termină o lucrare de zugrăvit și din pricina cărora însuși sicriul trebuise să fie lăsat afară, în fața pronaosului, în loc să fie dus înăuntru, în casa în care trupul din el, însuflețit până mai ieri-alaltăieri, slujise mai bine de cincizeci de ani. La un moment dat, cu consimțământul tacit al enoriașilor, prea puțin interesați de nuanțele ce deosebesc interioarele unor locașuri de rituri diferite, la refacerea picturii murale a bisericii, părintele Dima nu schimbase mai nimic din vechea iconografie, renovând doar culorile frescelor, nu și conținutul lor. Astfel, în locul afumatei și tot mai greu vizibilei Căi a Crucii, cu soldații romani, cu femeile milostive și cu însuși Hristos pătimind împreună chinurile igrasiei și-ale trecerii timpului, apăruseră nu chipurile prelungi, ascetice ale marilor sfinți ai Orientului dinaintea ori de după – nenorocita? binefăcătoarea? – schismă, ci o nouă, vie, șocantă Cale a Crucii, în culori de poster, un soi de hiperrealism în care fiecare mușchiuleț păgân al pulpelor centurionilor era desenat cu precizie, fiecare cârlionț al pletelor divine avea viața lui fremătătoare, fiecare iris al celor trei Marii decupa exact conturul unei lacrimi. Cât plăcuse sătenilor rezultatul blândei, tăcutei încăpățânări a bătrânului preot de a păstra biserica lor și-a lui ca altădată, nu e greu de imaginat. Nu de aceeași părere fusese episcopul chemat la obștească sărbătoare a sfeștaniei; numai mulțimea adunată, faptul împlinit și informația strecurată la timp că întreaga cheltuială a lucrării o suportaseră localnicii l-au convins, cu greu, e drept, să dea binecuvântarea necesară, nu înainte de a-l lua deoparte pe părintele Dima și de a-i cere, cu un ton destul de laic, ca în cel mult un an să facă bine și să picteze biserica așa cum se cade, căci altfel, cu tot respectul datorat vârstei și prestigiului și celorlalte fapte demne de laudă, episcopia va fi obligată la măsuri și n-ar fi potrivit ca după atâta vreme de liniște și pace în părțile

locului, tocmai acum să se-ntâmple lucruri dintr-acestea. Păcat de bani. Cât a costat? Părintele Dima spusese o sumă și episcopul clătinase cu reproș din cap, atâția bani aruncați. Îl privise nemulțumit și pe el, care stătea mai la o parte, ca unul ce era doar de câteva luni în sat, și-apoi la masa de după slujbă îl întrebase încet, în treacăt, ce păzise, de ce nu venise la episcopie ori barem la protopopiat să spună ce făcea bătrânul. Sau nu știa că o asemenea pictură nu aparține bisericii pe care o slujea? Ce învățase la seminar? El înghițise în sec, spășit, de fapt fals spășit, fiindcă în fond admirase tupeul cu care vajnicul părinte își permisese această ieșire necanonică, iar succesul ei, chiar temporar cum era, demonstra că Dima știa cum să-și conducă parohia, era iubit de oameni și că va trece oarece vreme până imaginile acelui drum de suferință, proiectate parcă pe pereți cu un epidiascop, vor fi șterse și înlocuite cu altele.

Așa se și întâmplase: părintele Dima nu zisese „nu” pretențiilor episcopului, ba chiar îi făgăduise că va sta de vorbă cu oamenii și va încerca să-i convingă, la fel ca prima oară, să ia asupra lor o mare parte din cele necesare modificărilor și, minte bătrână, le și vorbise credincioșilor în prima duminică de după sfeștanie, când abia se uscase bine vopseaua frescelor: „Iubiții mei, se pare că ne-am cam grăbit și că lucrul nostru nu este pe placul tuturor. Vina este a mea că n-am întrebat decât aci în sat cum și ce să facem cu pictura asta. Trebuie s-o stricăm și să punem alta”. O tăcere mai rea decât orice murmur se înstăpâni în biserică. Părintele coborî din amvon demn și trist, în fața ușilor împărătești se opri și mai aruncă o privire plină de o mâhnită dragoste operei sale, apoi intră povârnit, ca și înfrânt, în altar. De fapt, câștigase.

Sigur că se grăbise. Avea optzeci și patru de ani și turnul gros, falnic, care fusese, se vedea săptămână de săptămână cum se surpă încet pe dinăuntru și ecoul cel mai clar al acestei căderi interioare era vuietul, altădată teribil al vocii sale, tot mai slab, mai stins, ca și cum ar fi ieșit dintr-o fântână părăsită, pe jumătate astupată. Se grăbise să lase în urmă o biserică arătând ca nouă și de febrilitatea aceasta a isprăvirii fură cuprinși și sătenii, altminteri destul de strânși la pungă, de parcă împlinirea visului părintelui lor era unica posibilitate de a mai

cumpăra și ei prin el, Dima, cea de pe urmă indulgență pentru iertarea nu numai a greșelilor trecute, ci și a celor viitoare. Brusc, păreau a se simți toți dacă nu atât de bătrâni și aproape de sfârșit ca Dima, atunci puternic sensibilizați de ideea că *ea* îi așteaptă răbdătoare, rezemată în coada coasei ca omul ce privește cât mai are de culcat la pământ, să le vină, mai iute sau mai târziu, dar inevitabil, sorocul. Plătiră regește un pictor tânăr care înțelesese deîndată despre ce e vorba și-n mai puțin de șase luni avură acele fotograme tehnicolor din filmul suișului spre Golgota, plus tavanul boltit cu cei patru apostoli, cu cete de heruvimi acoperiți pudic de norișori pufoși, plus un iconostas impresionant unde asupra fiecărui moment evanghelic zugrăvit și asupra fiecărui semi-profil de apostol își aruncau concomitent o lumină caldă, economicoasă, în cerc, șase becuri lunguiețe de veioză.

Sigur însă că Dima nu se grăbise să înceapă a doua renovare, a doua vestire a pătimirilor financiare ale enoriașilor. Dintr-o dată, tot ceea ce cu un an înainte apăruse rapid, ca printr-o minune neotestamentară, în curtea bisericii, ciment, nisip fin de carieră, var lăptos, cutii cu vopsea de ulei, scânduri și țevi pentru schele, meșteri zugravi ascultători și îndemânatici, se găsea acum foarte greu; șoferii care cărau pietriș spre oraș, de la râu, și care una-două se repeziseră să descarce câteva basculante în dosul bisericii își schimbaseră, nu se știe de ce, traseul și nu voiau în ruptul capului să se abată din drum, invocând riguroase controale de trafic și sporirea numărului zilnic de curse; antrepriza de construcții ce refăcuse podul distrus de inundații din apropierea satului și de unde, printr-un benevol și generos virament sosiseră în înstelate nopți fără lună sacii de ciment și ghips, își terminase lucrarea și se mutase cu tot calabalâcul spre alte râuri; și, colac peste pupăză, toți pictorii de biserici păreau intrați în pământ ori pur și simplu desființați ca breaslă. În sfârșit, după câteva luni protopopiatul, înștiințat cu o oarecare neregularitate despre greutățile noii demarări a refacerii, găsise și trimisese un meșter zugrav însoțit de trei ucenici, un băiat și două fete, dar și aceștia, spre plăcuta surpriză a părintelui ce nici nu mai trebuise să se ostenească să le explice că au timp berechet, nu dădeau semne c-ar fi să

sfârșească repede ce-aveau de făcut, arătând mai degrabă ca veniți într-un lung concediu: își aduseseră o butelie mică de aragaz, de excursie, și toată ziua frigeau în curtea coratorului, unde fuseseră instalați, slănină sau pești pe care îi prindea la râu cu undița unul dintre ucenici. O emoționantă, spontană simpatie, dublată de o reciprocă înțelegere se stabili, în ciuda negrelor premise, între săteni și echipa artiștilor: nici ei nu se omorau cu munca, nici credincioșii nu-i prea îndemnau la ea. De fapt, nu-i îndemnau deloc. „Merge treaba, merge?" întreba câte unul, întorcându-se de la câmp cu sapa pe umăr, pe ucenicul pescar, un bărbos roșcovan ce stătea, personificare a răbdării, cu undița-n mână pe malul râului, având lângă el una din colege, personificare a ispitei, făcând plajă. „Trebuie să meargă", răspundea acesta, schimbând calm amețita râmă. Singurul pericol potențial, avându-se în vedere durata cu totul nedeterminată a muncii lor, era secătuirea proviziilor familiei coratorului, așa că, într-un tacit acord și după un orar secret, se puteau vedea la căderea serii umbre de femei strecurându-se prin ograda fruntașului satului cu oale de lapte și traiste burdușite, spre îndestularea leneșilor mâncăi tineri despre care se aflase, cu un alt suspin de ușurare, că, absolvenți de curând ai unui institut de arte plastice, erau la prima lor lucrare de acest gen și că deci amânarea hotărârii de a purcede în fine la treabă își avea probabil înțelesul în explicabila sfială de a aborda cu tremurătoarea pensulă a începătorului teme atât de înalte, chipuri atât de nobile precum le impuneau pereții unei basilici. Cât despre meșterul lor, om mai în vârstă, el suferea, însă cu demnitate și uneori chiar cu bățoșenie, de o altă meteahnă dobândită cu siguranță în cursul altor sfinte zugrăviri: îi plăcea să cam tragă la măsea și nu orice, ci numai țuică, și nu orice fel de țuică, astfel că aria sa teritorială de activitate se mărginise a cuprinde, după cum singur mărturisise, numai județele unde înviorătorul lichid avea o tărie cel puțin echivalentă cu tăria de caracter cu care recunoștea că el nu poate picta decât inspirat în acest mod, anume județele Maramureș, Bistrița, Cluj, Sălaj, Bihor și Satu-Mare. Trebuie că locul în care nimerise acum, sat gospodărește înconjurat de livezi, având horincie proprie, i se păruse un mic paradis abulic unde nu mărul

era pomul cunoașterii, ci prunul, și de unde era păcat să fie izgonit repede.

Această echipă atât de omogenă în intențiile ei reuși în două săptămâni să ridice o mică schelă lângă peretele de răsărit, alături de strana diecilor, după care făcu o pauză, timp în care, cocoțat în vârf, pe ultimul rând de scânduri, aproape atingând cu creștetul plafonul, meșterul făcea într-o uimitoare echilibristică niște măsurători savante, ajutându-se din când în când cu câte-o sumară, dar des repetată înghițitură dintr-un recipient plat, de aluminiu, ținut în buzunarul de la spate, precum un cow-boy, sub privirile blajin-acuzatoare ale capului de bovină ce se ițea de după umărul sfântului evanghelist Luca. În alte trei săptămâni, cei patru desfășurară pe o masă mare din curtea coratorului o pânză, o tăiară într-o formă anume și pe contururile desenate de meșter, ucenicii, adică ucenicele, căci la vremea aceea mreana trăgea de rupea și bărbosul era mai mult la râu, începură să coloreze cu vopsele chipul, trupul și veșmintele unui sfânt din Răsărit. Abia acum își dădu el seama, preotul tânăr, ce înțelesese bătrânul Dima când le spusese oamenilor că o *să pună* o nouă pictură în locul celei deja existente. El voia pur și simplu *să pună,* să lipsească acele siluete desenate pe pânză de-a dreptul pe perete, ca un tapet, peste scenele Căii Crucii și nici măcar peste toate, ci numai din două-n două, astfel că fericiții sfinți ierarhi se vedeau intercalați, ca o premoniție a martiriului lor ulterior, în martiriul exemplar al drumului spre Locul Căpățânii. Nu era deci vorba de o răzuire a frescelor, de refacerea tencuielii și de o proaspătă pictură, ci numai de acoperirea unora de mai mică importanță în linia tradiției, cum era aceea în care Simon Cirineul ia crucea s-o ducă el sau aceea în care Veronica șterge fața lui Iisus. Era clar că, atâția ani în șir cu imaginile arhicunoscute în fața ochilor, credincioșii vor ști ce se ascunde în spatele cutărui sfânt placat pe perete și încă o dată tânărul preot nu se putu opri să nu admire inteligența cu care înaintașul său își obișnuia enoriașii să perceapă într-un chip atât de original tehnica palimpsestului.

Existau, desigur, și justificări pentru respectivul mod de lucru: puținii bani strânși, ce nu permiteau cumpărarea unei cantități de materiale necesare unei

renovări complete și însăși lipsa cronică a acestor materiale. Ba chiar și soluția aleasă de părintele Dima se vădi surprinzător de greu de pus în aplicare, căci, de pildă, se constată, la capătul celor trei săptămâni de lucru, când sfântul Ștefan fu gata și trebuia lipit peste judecata lui Pilat, că nu se găsea, ca să vezi, un flecușteț, o nimica toată, un mizilic, fără de care însă protopărintele prinzând viață sub mâinile gingașe ale celor două grații în *blue-jeans* nu-și putea păstra verticalitatea necesară: aracet. Mai trecu așadar ceva vreme până dreptunghiul de pânză să poată fi pus în locul stabilit, îngăduindu-i astfel sfântului mucenic să privească trist, având parcă în ochi conștiința vinovată a imixtiunii lui, peste șirul de bănci, vizavi, spre peretele celălalt, unde se derulau chinul răstignirii, punerea în mormânt și Învierea. I se alătură, într-un târziu, spre sfârșitul toamnei, sfântul Dimitrie ce-avea neașteptatul și nedoritul privilegiu de a urmări la nesfârșit batjocorirea și sfâșierea veșmintelor celui căruia își închinase, cât trăise, viața.

Și cam asta fusese tot. Doi sfinți, atâția reușiră să spargă coerența tragicelor versete ilustrate, fiindcă vrând parcă să potolească uimirea femeilor din sat ce se întrebau cum de mai poate sta în picioare după cât bea, meșterul le dădu în cele din urmă dreptate, îmbolnăvindu-se bine și internându-se în spital. Lipsit de cap, trupul echipei se-mprăștie cu o rapiditate determinată oarecum și de faptul că infatigabilul pescar schimbase de-un timp, din câte se observase, fata ce-l priveghea la râu, luând-o pe cealaltă, lucru care, în loc să întărească, distrusese unitatea omenești lor treimi. Rămăseseră, ca o dovadă că încă se mai lucrează sau că oricum se va mai lucra, schela și vraiștea de unelte, de tuburi și cutii, așteptându-se întoarcerea meșterului, aflat într-o dură, intensă și eroică luptă cu îngerul cirozei.

Și-n timpul acestei așteptări se-ntâmplă ca ruga tot mai posomorâtă a părintelui Dima („Mă rog, Emiliane, îi spuse el într-o zi, pe când trăsura îi aducea de la o înmormântare, să mă strângă odată și pe mine Dumnezeu de pe fața pământului, să nu mai apuc să văd ce va fi cu biserica asta. Zilnic mă rog”) să fie ascultată și trupul său uriaș, prăbușit în sine, să fie lăsat să se odihnească după lumescul zbucium, învăluit în pacea

zilei limpezi, reci, de adierile atât de familiare lui ale ecteniei funebre, ale ecfonisului, condacului, ale tuturor troparelor, irmoaselor, podobiilor, sedelnelor, psalmilor și, puțin mai încolo, spre sfârșitul slujbei, ale minunatelor stihiri întocmite de preafericitul Ioan Damaschin, pentru care răposatul avusese o adevărată slăbiciune, mai ales pentru unul, pe glasul al doilea, cântat dumnezeiește de Simion diacul, la auzul căruia ochii acum închiși, ceruiți, se umezeau de fiecare dată și care începea jos, grav, cu „Vai, câtă luptă are sufletul când se desparte de trup”, pentru a urca, într-o disperată revelație, la tonalitatea înaltă a cutremurătorului adevăr: „către îngeri, ridicându-și ochii, în zadar se roagă; către oameni, mâinile tinzându-și, nu are cine să-i ajute”.

Mai era însă până acolo, abia se citea a doua pericopă evanghelică din cele cinci hărăzite rânduielii înmormântării preoților. Întorcând capul, trecu cu privirea peste bărbuța preotului Vancea, dintr-unul din satele vecine, mișcându-se vioaie în cadența paremiologică și parcă ușor plictisită de atâta neînțelegere a răspunsurilor Fiului către nelămuriții iudei și se uită spre mulțimea adunată în curtea, pe podețul și pe drumul din fața bisericii, compactă masă neagră tresăltând ici și colo, așteptând sfârșitul lungii slujbe și, cu siguranță, substanțiala pomană de la casa părintelui unde, înghesuiți la mese, oamenii nu vor obosi să repete din două-n două minute „apoi popă ca Dima n-am avut și nici nu vom mai avea în veci” și el, care îi urma ca paroh, nu va trebui să se supere sau să se simtă jignit de aceste superlative prelungite și în viitor, în propriul său viitor, fiindcă așa se cuvenea să lauzi un mort, îndeosebi un mort de o asemenea talie, și-apoi, desigur, el n-avea cum să fie ca Dima, exact ca Dima, avea personalitatea sa și va ști, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se impună în ochii nu răi, ci doar foarte atenți ai celor din sat. Poate că deja se și impusese într-un an, un an și ceva de când slujea, la-nceput alături de bătrân, apoi singur, „titular”, aici în biserică. Sigur, Dima îl ajutase, îi spusese multe lucruri, îl învățase o serie din chițibușurile preoției, altele decât cele pritocite pe băncile seminarului, și pentru asta tocmai se ruga acum, cu sinceritate și-nduioșare, în vorbe melodioase, puternice, ca robului Domnului, Valentin, cu care-a fost

împreună-slujitor al bisericii și care a adormit în nădejdea învierii vieții celei veșnice, să i se facă odihnă în sânurile lui Avraam, ale lui Isaac și ale lui Iacob. Merita asta cu prisosință, măcar numai pentru cât bine îi făcuse lui, înlesnindu-i accesul și rămânerea într-o astfel de parohie. Chiar dacă el, Emilian, fusese – mai era – o „pilă" a protopopului (și urmând o firească ierarhie a influențelor, și una a episcopiei), fără acordul părintelui Dima dobândirea acestui post numai cu studii de seminar n-ar fi fost prea lesne posibilă, pentru simplul motiv că bătrânul i-ar fi putut convinge repede pe săteni să nu accepte un preot lipsit de diploma de institut. Un conflict între opțiunea episcopiei și împotrivirea satului nu era de dorit, cu toate că, probabil, până la urmă forul bisericesc ar fi avut câștig de cauză. Așa însă se-ntâmplase fericitul lucru că părintele Dima și, din câte-și putuse da seama, obștea însăși să-l placă de la început, hirotonirea și numirea venind repede, spre bucuria un pic neliniștită, emoționată, a sa și imensă a tatălui, Dumnezeu să-l ierte, care apucase totuși să-l vadă, cum visase, îmbrăcat cu stihar, felon, patrafir și celelalte. Astfel înveșmântat, dăduse replica în primele liturghii ca „mâna a doua", apoi, treptat, bătrânul îi lăsase locul și după ce-i ascultase câteva predici, îl invitase acasă la el (nu stătea în casa parohială, ci-și ridicase o locuință proprie, impresionantă poate cândva, depășită însă acum de impetuozitatea orgolioasă a caselor cu un etaj ale majorității țăranilor ce știuseră cu viclenia lor tăcută, seculară, să se așeze perfect pe direcția vântului industrializării și să-i folosească *pro domo,* oarecum în sensul prim al expresiei, avantajele), la un păhărel de lichior de nuci verzi, spunându-i de-a dreptul: „Pentru cât ești de tânăr, vorbești destul de bine. Ai plăcut și satului. Ai însă grijă să aduci mereu pildele spre ei. Asta îi interesează. Nu te depărta prea tare de înțelegerea lor. Ai voce frumoasă: folosește-o nu numai pentru patimile lui Hristos, ci și pentru păcatele care ne-ncearcă pe noi". Apoi, după ce umplu din nou paharele și-l întrebă două-trei lucruri despre ce se mai învață în „școlile astea de popi", zisese: „Am auzit că-ți place să prinzi pești. E-adevărat?". El cu siguranță că roșise oleacă, fiindcă simțise dezaprobarea ce se ascundea nu în tonul cu care fuseseră rostite vorbele, absolut neutru, ci în faptul că

Dima zisese „să prinzi pești” și nu „să pescuiești”, ca și cum „a pescui” era una și „a prinde pești” era altceva, o ocupație de o calitate îndoielnică, ceva asemănător cu a prinde dihori sau șobolani. „Da, părinte”, răspunsese. „Și-ți place mult?”. „Da, mult.” Bătrânul sorbise nițel din pahar, apoi spusese: „Mă rog, bine că nu-ți plac altele”. Și imediat adăugase: „Te-am văzut venind la biserică pe bicicletă. La pești du-te cu ea, da' la biserică să lași să vină după tine trăsura. Ești preot, nu brigadier”. La sfârșit îi dăruise o carte groasă, de vreo șapte sute de pagini, *„Păstorul și Turma”,* un manual de hodegetică, apărut la Lugoj în 1930. „Citește-o, e folositoare. Nu te uita că-i scrisă de-un unit, problemele pastorației sunt aceleași și la noi și la ei. La cine te spovedești?”. El șovăise o clipă, neștiind dacă se cade să spună sau nu: „La părintele protopop”. „Mda”, făcuse bătrânul, apoi îl condusese până la poartă, binecuvântându-l.

Se instalase deci în vechea casă parohială aflată pe unicul dâmb al așezării, lângă locul unde se înălțase cu mult în urmă dispăruta bisericuță de lemn. Casa, deși spațioasă, era cam prost întreținută fiindcă, părăsită de părintele Dima încă imediat după război, devenise succesiv sau uneori concomitent sediul administrativ al mai multor fantomatice cooperative meșteșugărești răsărite și stinse pe raza comunei, atelier de croitorie, casă A.R.L.U.S., sală de cinema înaintea construirii căminului cultural și chiar magazie și loc de întâlnire al membrilor și susținătorilor asociației sportive sătești „Avântul”, a cărei echipă de fotbal activase un an într-un onorabil eșalon divizionar; era și departe de biserica actuală, compensând însă slăbiciunile și urmele amestecatului ei trecut prin peticul de livadă ce-o înconjura și prin poziția privilegiată ce-i oferea preotului posibilitatea să vadă satul la picioarele lui ca dintr-un permanent amvon de unde, altădată, desigur, ochii blajini ai tuturor acelor luminători apostoli perindați pe-aici și rămași sub șirul de movile tot mai mici din livadă au putut predica mut, peste case, „fiți liniștiți, veghem asupra voastră”, cum nu mai aveau acum dorință, putere și sens să predice ochii săi privind, fugind, revenind peste mulțimea petrecaniei, ca și cum ar fi căutat pe cineva. Venise ceva lume, cu toate că era zi de joi,

imediat după amiază, și majoritatea oamenilor erau sau trebuiau să fie la lucru, în oraș. Veniseră mulți și din partea răposatului, o adevărată expediție de mașini mici aparținând rudelor din țară, fii, nurori, nepoți, strănepoți, cumnați, spre care bătrânul, rămas fără soție din ’44, pompase fără întrerupere tot ce i se cuvenea să primească în calitate de vrednic slujitor al tainelor, ierurgiilor și celorlalte lucrări creștine și care, iată, sosiseră claxonând și cu farurile aprinse să-mpartă ce mai era de-mpărțit, întru veșnica lui pomenire. Lângă capul părintelui, de-a dreapta sa, stăteau cu frunțile plecate cei doi fii, medici amândoi, unul în Arad, altul în Beiuș parcă, încărunțiți și ei, cu nevestele alături, înalte, elegante, deturnând privirile îndreptate spre mort către mantourile gălbui de nutrie în care se căzneau să pară copleșite, îndurerate; apoi, de-o parte și cealaltă a coșciugului, se înșirau celelalte neamuri, mai mult sau mai puțin apropiate (le-avea notate numele la toate, căci lui i se lăsase sumbra cinste de a rosti predica finală și „iertăciunile”, cuvintele adică de rămas bun în numele celui dus), vecini, cunoscuți de-ai părintelui din împrejurimi, primarul, venit în calitatea sa de păstor *de iure* al comunei, profesorul de istorie ce-l vizitase uneori pe Dima în legătură cu marele eveniment de la Alba Iulia, iar în spatele lor grosul oamenilor, bătrâni lăcrimând de ger și femei cu năframe negre, unele povârnite, aplecate deja spre lutul în care se vor întoarce conform mâniosului blestem și către care bolboroseau abstrase, ca și-n biserică la liturghie, nesfârșitul lanț de rugăciuni alcătuind terapeutica apropierii morții, altele încă drepte, zvelte, chemarea pământului nesimțindu-se decât în felul gingaș cum țineau capul ușor lăsat pe umăr, cu chipuri proaspete, îmbujorate, de pliant folcloric, abia atinse de asprimea stării de nevastă, cum era, uite-l, cel al, cum sfântu' o chema, Viorica sau Maria sau Ana sau Floare, cam toate se numeau la fel pe-aici, al femeii care… „Domnului să ne rugăm”, repetă încet, cu un ton mai jos, Simion diacul și el se dezmeteci, ce Dumnezeu, să fie mai atent, noroc că avea psalmul 50 pregătit înainte, asta urma, da, sigur, se citise ultimul pasaj evanghelic, culmea ar fi fost să-ncurce slujba spre stupoarea bănuitoare a celorlalți preoți și-a diecilor. Bunul Simion. Totdeauna știa s-acopere fără

greș micile nesincronizări, să nu lase pauze între preot și strană, repetând cu un ton mai jos, când se putea, ultimele cuvinte ale replicii sau tușind cu nemaipomenit firesc și dând astfel de înțeles celor ce ascultau, neinițiaților, că nu din neatenție, uitare de sine sau prea înceată preparare a împărtășaniei preotul întârzie să-și rostească partea cuvenită, creând supărătoare hiatusuri în curgerea liturghiei, ci pentru a nu intra cu înălțătoarele și plinele de har vorbe peste pământeasca lui tuse. De altfel era convins că Simion știa dacă nu pe de rost, atunci măcar tipicul, structura exactă a tot ceea ce trebuia să se citească sau să se cânte fie de popă, fie de diac, în orice ocazie posibilă, chiar și-n acelea rare de tot, cu rânduieli și rugăciuni aproape dispărute în practică, precum „Rânduiala slujbei la înfierea de copii" sau „Rugăciune ce se face când s-a întâmplat să cadă de curând ceva spurcat sau necurat în vasul cu vin, cu untdelemn, cu miere sau cu altceva" de care, cu iertare fie pomenit, se amuzau murmurând-o ei, seminariștii clujeni, când evadau la o halbă în hrubele răcoroase ale berăriei „Ursus". Spre rușinea sa, Emilian nu se putea lăuda cu o asemenea ținere de minte, având de fiecare dată la îndemână cărțile trebuincioase la care ades trăgea cu coada ochiului după ce, de cu seară, punea printre pagini, conștiincios, discrete semne de carte.

Citi tot psalmul 50, deși în mod obișnuit se sărea peste o serie de versete, cu un sentiment de nemulțumire față de sine. Ca și la înmormântarea tatălui său, nu se putea concentra asupra gravității împrejurării, nu se putea pătrunde, așa cum știa că e bine, de cucernicia umilinței în fața înfricoșatei, mereu repetatei dovezi a puterii de nepătruns cu care El își arăta supremul atu lumii: faptul morții. „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila ta", sunau cuvintele, dar din ele, în gura lui, fugise toată acea febrilitate temătoare a gândului psalmistului ce se va fi rugat sub cerul jos al Ierusalimului cu întreagă ființa strânsă, ghemuită în acest scâncet: „șterge fărădelegile mele". Nu, nu se putea umple, cel puțin acum, de starea aceea vag dureroasă, comunicativă, creatoare a unui mic, necesar dezechilibru, a unei „înclinări" prin care ceea ce s-ar putea numi „eu" se scurge lin, cald, în afară, în șuvoiul domol al rugăciunii, stare pe care, își aducea perfect

aminte, o încercase prima oară, copil fiind de vreo șapte-opt ani, într-un ajun de Crăciun când se rugase fierbinte îngerului său de pază, seara, înainte de a adormi, să-i aducă și să-i pună în bocancii de lângă pat o lansetă, cum avea băiatul veterinarului. Nu exista probabil o „Rugăciune de copil pentru adusul și dăruitul unei lansete", așa că în zori găsise în bocanci tot obișnuitele bomboane de pom învelite în staniol colorat, plus o ascuțitoare de plastic în formă de elefant pe care, regăsindu-și instantaneu „eu"-l migrat fără folos spre îngerelul său, o urî definitiv. Nu, gândul nu voia să se aplece sfios, șoptitor spre cele tainice, născute de-a pururi iară nu făcute, ci hoinărea liber, plutind ca un fulg de păpădie, agățându-se la întâmplare când într-un loc, când într-altul, zăbovind o clipă asupra vocii subțiri, feciorelnice a preotului din dreapta sa ce dădea pildelor și rugilor un aer serafic, de jucăușă inocență, de parcă grădina Domnului n-ar fi fost decât o vastă, foșnitoare, feerică grădiniță cu orar permanent, unde educatorul, distinsul domn Savaot, ar fi împărțit micuților săi catehumeni cu același înțelegător, calm zâmbet și jucării și blânde na-na-uri la popou, apoi altă clipă asupra felului repezit, stropitor în care rotundul părinte Pop cânta, încălecând original, în mare viteză, punctuația și logica frazelor, terminate acolo unde se sfârșea și respirația sa fornăitoare, astfel că în noul aranjament instituit de durata unei singure expirații, sacrele texte căpătau înțelesuri neașteptate, când comice, când stranii, totul determinat desigur de obișnuința grabei cu care în parohia sa pe cale de dispariție din sătucul izolat de peste râu, tot mai pustiu, părăsit de tineri, zicea galopând slujba duminicală în fața acelorași șapte-opt babe și-a acelorași cinci-șase moșnegi neîndurându-se a lăsa lumea aceasta, patriarhala lor lume, moartă deja înaintea lor, și a-l slobozi pe îngrijitorul lor sufletesc spre o așezare mai acătării, apoi asupra acestei Marii sau Ane sau cum o fi chemând-o, cu nimic diferențiindu-se în șirul, în casta nevestelor tinere, poate numai printr-o mai mare finețe a liniilor feței ce-i dădeau, ajutate și de-o clipire lentă, nehotărâtă a genelor, o expresie, ce ciudat, abia acum remarca, de om trezit dintr-un somn adânc. Asta numai la prima vedere, căci altfel, biata de ea, se înfiripă în el un surâs, se deosebea binișor de celelalte. O

fi simțit oare, când ascultase zguduita mărturisire „că fărădelegea mea o cunosc și păcatul meu este înaintea mea de-a pururea”, o fi simțit ea spaima mai mare decât pocăința din cuvintele lui David, nici el ușă de biserică dacă i se punea la socoteală, printre altele, faptul că-i luase femeia lui Urie Heteul, că o „cunoscuse”, cum obișnuia în astfel de ocazii să grăiască Scriptura, trimițându-l apoi pe Urie la moarte? Dar mai ales o fi trecut ceva din spaima născătoare de smerenie a psalmistului în cugetul ei, împovărându-l și făcându-l să se plece în strigătul lăuntric: „Nu mă lepăda de la fața Ta?” Se uită din nou într-acolo și-și dădu seama, surprins, că privirea nu-i mai dansa hoinărind fără oprire, ci se fixase, se legase de ceva și acest „ceva”, măi, măi, frumoasă treabă, era tocmai femeia. Femeia asta. Păi da, într-un fel – și încă bine de tot – ea închipuia viața și totdeauna când moartea e atât de aproape de tine, la nici un metru distanță, la cât stătea moartea părintelui Dima, ești probabil instinctiv înclinat să cauți semne ale viului, apărându-te, trăgându-te, înghesuindu-te spre turma celor rămași, chiar dacă în turma asta, din loc în loc, nici multe, dar nici puține, se pot vedea mișcându-se petele oilor negre. Morții cu morții, viii cu viii. Nu există o aprinsă, o neostoită dorință de viață, de a mai trăi *hic et nunc* în ruga psalmistului, poate chiar mai puternic manifestă decât nădejdea vieții viitoare? Ba da, și când citise pentru prima oară cu atenția celui studios *Psalmii,* rămăsese uimit câtă tânguire, uneori aproape văicăreală se înălța din aceste pagini, ca de altfel din multe altele ale Vechiului Testament, implorând cerul să mai lase un răgaz păcătosului pe acest pământ, să-i întârzie cumva, aproape oricum, moartea. „După mila Ta, viază-mă și voi păzi poruncile gurii mele” sau „Lipitu-s-a de pământ sufletul meu; viază-mă după cuvântul Tău” sau „Tată, am dorit poruncile Tale; întru dreptatea Ta, viază-mă”. Abia apariția lui Mesia, se gândise atunci, privită mereu cu destulă neîncredere, avea să mute definitiv accentul, prin osârdia niciodată slăbită a Fiului, spre cele veșnice, spre viața de apoi, făcând din trăirea pământeană un pasaj, o stație de tranzit, o transbordare temporară prin deliciile și suferințele cărnii în vehicolul greoi numit trup pe ai cărui pereți interiori pâlpâiau intermitent

prescripțiile avertizoare ce numai riguros îndeplinite în timpul călătoriei asigurau sufletului pasager atingerea tărâmului visat: „A nu se avea alți dumnezei afară de Mine; A nu se face chip cioplit” și celelalte, până la a zecea, care pâlpâia parcă mai dihai decât toate: „A nu se pofti femeia aproapelui tău”. Căci, cum glăsuia acum cu patos hârâit, semn că slujba era pe sfârșite, celălalt diac, Ioan, căruia numai trei ani trebuia în nepătrunsa sa aritmetică să-i adauge Domnul pentru a-l face să atingă suta, „nemăsurat este chinul pentru cei ce viețuiesc în desfătări: scrâșnire dinților și plângere nemângâiată, negură neluminată și întunericul cel mai din afară, vierme neadormit, lacrimi fără trecere și judecată fără milă.” Scrâșnire dinților: n-avea o imaginație tocmai slabă stihuitorul, vădind o sensibil sporită forță expresivă într-ale zugrăvirii suferinței finale față de cele ce țineau de laudă și slăvire. Escatologia bătea doxologia.

Își trase la vedere notițele pentru predică și-n timp ce părintele Savu, cel mai în vârstă dintre ei, pogorât deja întru pensie, făcea apolisul, le parcurse încă o dată rapid, apoi despături hârtia cu lungul pomelnic al celor lăsați de răposat să-i ție vie, cât s-o putea, amintirea.

De data asta intră perfect, tonul reținut, îndurerat și totuși vibrând cu suficientă putere stinse imediat orice freamăt al mulțimii, încremenind-o într-o pioasă ascultare: „În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.” Făcu o mică pauză, stând cu capul plecat, recules, apoi atacă subiectul scurt, *ex abrupto*: „Întristată adunare, se-ntreabă psalmistul: Doamne, cine va locui în locașul Tău și cine va sălășlui în muntele cel sfânt al Tău? Și răspunsul, mâhniți credincioși, nu întârzie să vină; cel ce umblă fără prihană, și face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa, cel ce n-a viclenit cu limba, nici n-a făcut rău împotriva vecinului său și ocară n-a rostit împotriva aproapelui său.” Credea cu tărie, urmă el, și-i știa pe toți cei de față împărtășind aceeași convingere, că părintele Dima a fost cu siguranță unul din aceștia fără de prihană, slujitor desăvârșit nu numai al adevărului credinței, ci și al adevărurilor istoriei, cum a dovedit-o în atâtea mari, hotărâtoare împrejurări. Și dacă despărțirea de un asemenea om este totdeauna de nemângâiat, puternic izvor de lacrimi, durerea plecării

este întrucâtva ușurată de conștiința clară a faptului că sufletul răposatului va sui acolo unde-i este locul, bucurându-se în veci de slava și mărimea cerului.

Socotește cineva că la o astfel de bucurie se ajunge ușor? Pe buze îi înflori un surâs compătimitor. Deșartă socoteală! Exemplu stă însăși viața părintelui, adeseori trecând prin largi vaduri de amărăciune ivindu-i-se în cale din nesocotința oamenilor și-a vremurilor, prin grele încercări ce puteau – cum s-a întâmplat în atâtea alte cazuri – să-i îndoaie, să-i clatine tăria sufletească. Dar nu i-au îndoit-o, nu i-au clătinat-o! Își trecu mâna prin păr, așezând la loc moțul căzut pe frunte din cauza mișcării energice a capului și reluă mai domol. Îi revine lui trista îndatorire de a evoca doar câteva momente din drumul acestei pilduitoare existențe și ierte-i-se dacă puținătatea cunoștințelor și slaba sa înzestrare de vorbitor nu vor putea nici pe departe să zugrăvească așa cum s-ar fi cuvenit o atare grea, dar frumoasă cale. Dar cine oare ar reuși s-o facă? „Iată, parcă-l văd la Alba-Iulia – crescu glasul său și ochii i se pironiră departe, în zare, spre pâcla gălbui-cenușie de fum ce adăsta deasupra orașului – un fecior înalt, mândru, ieșit de curând de pe băncile școlii, cu lumina vie a încrederii în ochi, mișcându-se cu explicabilă sfială printre marii bărbați ai acestui pământ, ca unul care avusese fericirea și binemeritata onoare de a fi inclus printre fruntașii semnatari ai unui Act ce împlinea visul nostru de veacuri. Cel mai tânăr, mâhniți credincioși, cel mai tânăr dintre toți, tânăr și mare precum tânără și mare era țara ce se năștea în hotarele ei firești.” Începută sub asemenea nobile, înălțătoare auspicii, misiunea pentru care se pregătise cu excepțională aplicație, duhovnicească sa misiune, avea să se desăvârșească aici. Aici – aproape că-i veni să facă un gest retoric, nelalocul lui, rotind cuprinzător brațul drept – în acest sat-grădină, de oameni așezați, toți unul și unul, iubitori de credință, care un astfel de păstor așteptau și un astfel de păstor au primit. „Să spună cei bătrâni – continuă el și oftaturile ce se auziră îi dădură unanim confirmarea – care au apucat acele vremuri, câtă sârguință, câtă zbatere, cât sacrificiu personal până la urmă a pus cel adormit în ridicarea acestei mândreți de biserică.” Au trecut ani buni de-atunci, dar, îngăduită-i fie această constatare și păcat că

nu sunt aici s-o audă și alte înalte și cinstite fețe bisericești, el nu cunoaște prin împrejurimi și chiar mai departe prea multe locașuri precum acesta zidit prin osteneala părintelui. Și tot cei cu păr acum alb știu prea bine și le-au povestit și mai tinerilor consăteni cum, la vremea nefastă a celui de-al doilea război mondial, se înălțase vocea părintelui tunând și fulgerând împotriva împilărilor hoardelor vremelnice de cotropitori, și împotriva unora, și împotriva celorlalți, neținând seama de consecințele grave ce s-ar fi putut abate, din cauza curajoasei atitudini, asupra persoanei sale. Și-apoi alte și alte timpuri mai puțin limpezi, înnourate de-a dreptul, dar cărora bătrânul le-a ținut piept drept, cu înțelepciune, stejar în furtună, făcându-și neșovăitor datoria preoțească. Și ce mărturie mai bună în privința îndeplinirii fără reproș a datoriei sale ar fi alta decât aceea că marea, imensa majoritate a celor de față au fost împărtășiți, cununați sau cel puțin botezați de părinte, începând cu pe drept lăudatul primar al comunei, prezent și el aici, și terminând cu copilul de colo care, neștiutor, în nevinovăția sa de înger, plânge și face gălăgie? Toate capetele se întoarseră în direcția arătată și mica atenționare își făcu efectul: mama își înșfăcă pruncul și se scurse spășită afară din mulțime, îndepărtând zgomotul. Îl iritau de fiecare dată izbucnirile, țipetele cu neputință de anticipat și controlat ale copiilor în biserică, minând uneori, cu efectul unei torte de frișcă zvârlite în capul unui sever magistrat, toată solemnitatea ritualului liturgic sau stricându-i frumusețe de predică, și se uita chiorâș la femeile care sub masca ipocrită a apropierii micuților de cele sfinte, nu urmăreau de fapt decât să etaleze bluzițele, scufițele, pantalonașii și rochițele odraslelor. Poftim, chiar și-acum, unde rămăsese? Se uită fugitiv pe hârtiuța de pe masă și văzu subliniat un șir de cuvinte: *Dar totul pe pământ are un sfârşit.* Da, urmau iertăciunile.

Dar totul, pe pământ, are un sfârșit, făcu vocea sa, și floarea vieții fiecărui om este în cele din urmă culeasă cu rădăcină cu tot din lutul unde-a crescut și din nou răsădită, dac-a plăcut ochilor Domnului, acolo sus, în eterna grădină, sau dimpotrivă aruncată să se facă scrum în jăratecul hulpav, niciodată stingându-se, al gheenei. Și tot ce i se mai îngăduie celui chemat, în scurt răgaz, este

să-și ia rămas bun de la dragii lui, cu speranța că poate cândva se va revedea cu ei în preajma Tatălui, a Fiului și-a Sfântului Duh. Asistența își făcu repede, încordată, cruce, căci urma partea cea mai dureroasă, mai „frumoasă" a predicii, cea în care un bun orator putea elibera cu toiagul vorbelor lui mari șuvoaie de lacrimi. „De voi mă despart mai întâi, Gabriel și Petru – rosti el tremurat, suplinind prin artificiul retoric obișnuit în asemenea cazuri tăcerea obiectivă a răposatului – de voi, dragii mei fii, pe care numai Dumnezeu cunoaște cât v-am iubit. Știu cât v-a fost de greu, cât ați suferit din pricina tatălui vostru cândva, dar credeți-mă c-am încercat tot ce mi-a stat în putință pentru a vă feri de răutatea oamenilor și-a vă ajuta cu slabele mele mijloace să vă-mpliniți visurile. Acum, când plec pentru totdeauna, iertați-mă dacă v-am greșit." Se auzi un hohot masiv, bărbătesc, al fiului mai mare, Gabriel, și șoapta sa înăbușită: „O, tată, tată!" O clipă, se simți și el înduioșat de această durere țâșnită peste digul sobrietății masculine; își scutură însă repede emoția: pentru o predică desăvârșită, trebuia să rămână detașat. „Bucurați-vă, totuși, dragii mei copii – urmă el, simțind nevoia să mai insiste nițel aici – la gândul că acolo sus o voi întâlni pe maica voastră Tereza și-i voi spune cu mândrie: draga mea, copiii noștri, pe care atât ai dorit tu să-i vezi mari și n-ai apucat, sunt oameni așa cum i-ai vrut, oameni întregi, medici renumiți, tămăduind cu dragoste rănile trupului așa cum eu am tămăduit, cât mi-a fost hărăzit, rănile sufletului." Pleacă liniștit, împăcat spre zările înalte, cu atât mai liniștit și mulțumit cu cât știe alături de fiii lui pe vrednicele lor soții – privi iute hârtia – Lucia, profesoară, și Elisabeta, medic, care l-au înconjurat cu dragoste și respect, când au mai fost pe-aici prin sat, și cărora le urează viață lungă și fericire alături de soții și copiii lor. Cele două femei suspinară evident și-și îngropară fețele în batiste. Cu nestins dor se desparte apoi de nepoții săi Ovidiu, student la medicină, Sabina, elevă, de Iustin, care n-a putut veni, dar care cu siguranță varsă o lacrimă și înalță un gând pios de-acolo, de peste mări și țări, de la specializare, de Sandu și soția Iuliana și mai ales de fiica acestora, mult iubita lui strănepoțică Andreea, de trei anișori, care iată cât de frumos s-a îmbrăcat să-l conducă pe ultimul drum pe

străbunicul ei. Să-i dea Dumnezeu minte și sănătate s-ajungă mare, căci tare i-a mai bucurat bătrâneţile.

Plânsul, crescut dintr-o dată din imaginea fetiței drăgălașe, cu zulufi blonzi, îmbrăcată cochet într-o rochiță albă cu volănașe, se-ntinse bine de tot, cuprinzând și rândurile din spate ale mulțimii. Își scoase batista cernită, de înmormântări, și-și șterse fruntea și buzele. Fără să vrea, privirea îi fugi spre locul unde stătea femeia aceea, Ana, da, acum își amintea, așa se numea, Ana, „Ana", șoptise ea cu genele plecate când el îi întinsese linguriţa cu miezul de pâine muiat în vin, cântând pe nas, să tot fi fost vreo două luni de atunci, în Postul Crăciunului, „se-mpărtășește roaba lui Dumnezeu…" „Ana", șoptise ea și ciudat era că numele îi venise în minte legat de momentul împărtășaniei, nu de momentul spovedaniei, când bineînțeles că fusese rostit prima oară. Ana, deci. De la Ana la Caiafa. Plângea și ea. Mda.

Și cum ar putea să nu aibă la despărțire un gând bun pentru cumnatul Onoriu, contabil pensionar, cu care s-a înțeles totdeauna ca frații, atât în timpul cât a trăit blânda Tereza, cât și după ce milostivul Dumnezeu o luase, atât de repede, la sânul lui; pentru nepoții de frate Sabin, director de întreprindere în Gherla, cu soția Rodica. Silviu, avocat în Sibiu, cu soția Aurelia, Tinel, regizor în București, cu soția Carmen, cărora le mulțumește că s-au ostenit bătând atâta cale și pentru care se va ruga Atotputernicului să le ierte păcatele cu voie sau fără voie și să-i primească, atunci când le va veni rândul, întru împărăția lui.

Citi apoi mai la repezeală o listă nu prea lungă de nume de veri, nepoți și cunoștințe la care nu era atașată profesiunea sau vreo altă precizare, cu excepția unuia, Gheorghe, în dreptul căruia scria, destul de vag de-altminteri, „campion național". Probabil că în graba și emoția întocmirii listei, cei doi fii ai părintelui uitaseră să adauge și sportul în care nepotul excela, așa că el sări peste formula cu pricina, lăsându-l pe Gheorghe în anonimat.

Cu amărăciunea și întristarea dintotdeauna ale unui definitiv rămas bun se adresa în continuare preoților din satele vecine, care atât de frumos, de înalt creștinește i-au făcut slujba de îngropăciune și, în sfârșit, cu sporită

mâhnire în suflet, iubiților săi consăteni, cu deosebire coratorului bisericii, vrednicul Vasile Pop cu familia, diecilor Ioan și Simion, ce l-au însoțit cu glasurile lor pline de devoțiune în oficierea sfintelor servicii, paracliserului Nuțu, lui moș Buie ce l-a purtat atâta amar de vreme cu trăsura, înveselindu-l cu vorba lui glumeață, tuturor celorlalți credincioși din comună, de care cu greu se desparte, rugându-i să-l ierte de le va fi greșit cândva cu vorba sau cu fapta și să-l pomenească de-acum înainte în rugăciunile lor. „Căci așa cum proorocea dreptul Daniel – spuse el cu glas schimbat, semn că sfârșise iertăciunile în numele părintelui – mulți dintre cei ce dorm în țărâna pământului se vor scula, unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și rușine veșnică. Și cei înțelepți vor lumina cu strălucirea cerului și cei care vor fi îndrumat pe mulți pe calea dreptății vor fi ca stelele în vecii vecilor, amin.” Isprăvise. Ieșise bine.

Se trase puțin în spate, făcând loc oamenilor ce trebuiau să ducă sicriul, în timp ce fiii, nurorile și nepoții lui Dima se strânseră să mai privească o ultimă dată chipul neîmpărtășind nimic al răposatului și să treacă peste trupul lui colacii și năfrămile ce urmau să fie împărțite groparilor, purtătorilor de prapori și altora care într-un fel sau altul avuseseră treabă cu înmormântarea. Totdeauna fusese uimit, ar fi putut spune chiar încântat, dacă n-ar fi existat o mare nepotrivire între ce exprima cuvântul și împrejurarea morții, de modul în care datinile, mișcările dictate de tradiție reușeau, prin chiar existența și desfășurarea lor, să îmblânzească durerea pricinuită de plecarea bruscă, fără sens, a cuiva drag, să facă suportabilă insuportabila ciudățenie a existenței și, concomitent, a nonexistenței omului care până mai ieri a vorbit, te-a îmbrățișat, te-a certat, să distragă atenția de la năucitoarea realitate a dispariției totale. Observase – observa și-acum – cum în toiul celei mai impresionante manifestări de jale (plâns tăcut, mocnit la bărbați, vaiet prelung la femei) ființa cuprinsă de lacrimi se oprea deodată, amintindu-și nu știu ce amănunt din cortegiul cizelat la extrem al treburilor urgente cerute de îngropăciune, fugind astfel pentru câteva clipe – clipe esențiale – din cercul fierbinte al durerii. „Ai, ai, cum mă lași a nimănui în lume”, striga sfâșietor câte-o nevastă, rezemându-și hohotind fruntea de marginea

sicriului unde stătea întins în hainele lui de sărbătoare soțul, pentru ca în momentul imediat următor aceeași nevastă să se-ndrepte și să spună către cineva peste umăr cu alt glas, un glas preocupat, aproape rece, „vezi că restul de farfurii sunt la cumnata Catița.” Din clipa când cel chemat închidea ochii și până era acoperit cu pământ (ba, judecând bine, și destul timp după aceea), toți ai casei nu erau lăsați prea mult singuri cu înspăimântătoarea prezență a nemișcării, ci luați binișor de mână și purtați de colo-colo în spațiul precis trasat al ritualului și-al nevoilor legate de el, ca și cum ceremonialul creștin al sfârșitului, dincolo de scopul soteriologic inițial, consacrat prin tradiție, ar mai fi avut un țel, unul mai ciudat, special, nemărturisit, urmărind tenace o anume îndepărtare de ceea ce s-ar fi putut descoperi stând mereu în proximitatea morții, între patru ochi cu ea, ceva cumplit, „păgân”, pe care, cu o inteligență și un rafinament al detaliului de admirat, rânduielile funebre știau să-l ocolească de fiecare dată elegant, întorcându-i pe cei deja aproape hipnotizați de un rudiment de revelație cu fața spre grijile lumești, trăgându-i de mânecă înapoi, de la ceea ce era de gândit la ceea ce era de făcut. Niciodată gândul încropindu-se chinuit în singurătatea unei odăi unde stătea un om viu privind un om în coșciug, gândul început șovăitor cu „moartea este…” nu putea fi dus până la capăt, căci urmarea, răspunsul cu spaimă așteptat, acel scurtcircuit întunecat între privitor și privit, acea șoaptă fulgerătoare a nimănui scurgându-se dinspre sicriu era la nesfârșit precedată, amânată de alte șoapte, „a venit popa”, „unde-ai pus țuica pentru gropari”, „trebuie scoasă masa” și celelalte. Chiar și-acum, de fiul cel mare ce se uita intens, întrebător, la fața colțoasă a tatălui său de pe care se luase pocrovățul, se apropie un bărbat și-i spuse ceva la ureche, trezindu-l din acea contemplație temătoare, mută.

Împături hârtiile, închise Molitfelnicul și-n vreme ce Simion începu „Veșnica pomenire”, mai privi și el o dată părul alb, des, pentru care în taină îl invidiase pe părinte și care căpătase, ca la toți morții, un aer de perucă, pomeții mari pudrați cu un fel de făină cenușie, palmele masive cu degetele ușor desprinse de pe sfânta cruce, ca și cum ele, degetele, fiind mai ușoare, ar fi

intrat deja în starea de levitație, anticipând levitația corpului țintuit încă jos de greutatea argintului crucii și-a Evangheliei ferecate de pe piept. Vor înconjura de trei ori biserica, se vor opri tot de-atâtea ori implorând cu formulele știute milă și odihnă pentru cel adormit, îl vor lăsa în groapa gălbuie dintre salcâmi, alături de osemintele soției sale, în dreptul zidului altarului, unde, hm, dacă nu se va muta în altă parohie, îl vor așeza și pe el, Emilian, cândva, era loc destul între salcâmi; apoi, cuprinși toți de un jenant, vinovat sentiment de ușurare, vor merge la pomană. Dormi în pace, părinte.

Suspinele rudelor crescură dintr-o dată și el se obligă să-și ia privirile de la operația de potrivire și fixare a capacului pe sicriu, ce i se păruse întotdeauna a avea ceva deopotrivă impudic și fascinant, ceva precum despicarea gâtului unei căprioare atinse de glonț, încă zvâcnind din picioare. De altfel, vedea că ochii tuturor erau ațintiți spre mișcările îndemânatice cu care tâmplarul satului bătea cuiele în margine, boc-boc-boc, trei lovituri la un cui, unii se și săltaseră pe vârfuri să vadă mai bine, până și moșnegii care de-atâtea ori auziseră toaca asta ridicaseră capetele, până și povârnitele babe, până și zvăpăiații copii încremeniseră ca niște pui carnasieri ce simt întâia oară mirosul de sânge, până și… Ba nu. Ea nu privea forfota din jurul sicriului, ea se uita chiar la el. Cu ochii ei somnoroși. Ana. Te pomenești că-l privea de mult. I-o fi plăcut predica. Își scoase batista, își tamponă fruntea îngână puțin, ca pentru sine, rugăciunea Născătoarei pe care-o rostea preotul Pop și se uită din nou, pe furiș, pe sub palmă, într-acolo: da, continua să-l privească.

*

* *

Râul venea somnoros, întunecat, clipocind pe sub pojghița străvezie de gheață prinsă încă de mal. Spre mijloc, unde apa părea crescută într-o coamă verzuie, se rostogoleau gheme alb-murdare de aburi. De pe dâmbul pe care se găsea, vedea în razele piezișe ale soarelui cotul mare, larg, făcut de albie în jurul satului și la fel ca întotdeauna când ajungea aici și privea cu liniștită

bucurie pacea și lumina împrejurimilor, dădu să coboare spre apă, la salcia crescută oblic chiar din buza malului, dar își aduse aminte că nu luase nici o undiță cu el, nici n-ar fi avut rost, râul abia scăpase de sloiuri, mare minune să prinzi ceva, vreun somotei mai dezmorțit sau vreo mreană flămândă rău, la urma urmei ar fi trebuit să-ncerce și-așa; pe șest, să fi luat un băț, cel telescopic, mic, încăpea tot în servietă, nici Getuța nu și-ar fi dat seama, iar dacă s-ar fi întâlnit cu cineva pe cărare încoace, ar fi spus că se duce la un bolnav, peste râu. Chiar, oare de ce nu luase bățul mic și cutiuța cu viermi pitită bine în congelator, până aici precis s-ar fi dezghețat, uite ce soare era, sau măcar un boț de mămăligă, în apa asta limpede, mai știi? Nu-i nimic, va veni mâine, adică nu, mâine nu, nici poimâine, poimâine era duminică, Lăsata Secului de brânză, atunci luni, da, sigur, luni începea și Postul Paștilor.

De fapt, nu cu ideea de-a pescui se repezise în dimineața asta la râu, riscând să apară nițel cam ciudat în ochii celor ce s-ar fi nimerit să-l zărească și să-l recunoască aici, la o depărtare bună de sat. Ca orice pescar adevărat iubind nu numai propria sa pasiune, ci și locurile ce-i îngăduiau s-o practice, obișnuia să vină la râu, e-adevărat, mai pe ferite, și-n intervalele de vreme când peștele mușca rar ori nu mușca deloc, la sfârșitul toamnei, iarna sau la începutul primăverii, numai să vadă cum e apa, să observe micile modificări ale albiei în urma ploilor și-a viiturilor, să stea pur și simplu pe mal, singur cu gândurile lui, cu mirosurile, foșnetele, „priveliștea” râului mare, somnoros, curgând leneș și lat la vale, la fel cum un țăran adevărat nu merge totdeauna la pământurile sale cu plugul, sapa, coasa sau secera, ci și așa, fără treabă, cu mâinile goale, de dragul de a le privi sub brumă, sub petice de zăpadă, de a vedea „ce mai fac”. Se așeza, cum se așează și-acum după ce coborî spre apă, pe bolovanul uriaș, albăstrui de lângă salcie, cu un obscur sentiment de mulțumire că face un lucru mai puțin obișnuit, ceva oarecum fără sens nu numai pentru un preot, ci pentru oricare om „normal”, cu timpul strict împărțit, comprimat de îndatoririle zilnice, și privea lunecarea greoaie a apei, cârdurile de gâște domestice de pe malul celălalt, mai jos, cu prundiș, zborul iute al turturelelor, iar vara, în zilele fără vecernie, prindea

asfințitul și uitând minute întregi să supravegheze undițele, savura înfiorat ieșirea din somnolență a marilor răpitori anunțați de agitația întețită a cârdurilor de peștișori, de țâșnirea disperată din apă a vreunui oblete urmărit sau de plescăitul puternic al cozii vreunui nevăzut, incomensurabil somn. Nimănui n-ar fi putut să explice cu claritate ce-l atrăgea atâta la râu și când Getuța, nevastă-sa, îl întreba ce tot făcea el acolo, că nici pește nu prea aduce, nu știuse ce să răspundă, murmurând în final cu o ușoară enervare în glas, „îmi place, e frumos; era mai bine dacă-mi plăcea să beau?" Nimănui, nici măcar lui însuși, cu atât mai mult cu cât plăcerea de a sta pe malul unei ape nu venea de demult, din copilărie; crescuse într-un sat de munte și-acolo singura apă era un pârâu, de fapt un șănțuleț aproape secat vara, ce trecea pe lângă casa lor și intra într-alt șanț mai mare, șanțul colector al așezării, cu un lichid roșietic scurgându-se când și când dinspre fostele mine de neferoase. S-ar fi dus poate la câțiva kilometri buni de sat, la o vale zgomotoasă și limpede, la păstrăvi, dar indiferența îngerului său de pază ce nu catadicsise să coboare cu lanseta cerută în rugăciune îi amorțise dorința. Râurile calme, bălțile, așteptarea bâzâitoare între trestii, deplasarea lin-pâlpâitoare a plutei colorate sau zvâcnetul neașteptat al vârfului vergii le descoperise mai târziu, în adolescență, pe vremea liceului și-a seminarului, după ce părăsise satul, revăzut tot mai puțin, doar în vacanțe; le descoperise însă ca și cum asta ar fi așteptat mereu să descopere și de-atunci nimic nu-l putea ispiti mai mult decât această imagine: el așteptând pe malul unei ape.

Și nici măcar nu știa să-noate. Era secreta lui rușine, ultima sfială pe care-o mai păstra în fața apei, ultimul atu pe care apa îl mai avea în fața lui. La munte n-avusese cum să-nvețe, nici nu-i trecuse prin cap s-o facă, iar în ștrandul meschin al orașului, cu două bazine în care adăsta o apă maronie, uleioasă și lângă care se lungea la soare alături de alți câțiva liceeni interniști tuliți de la meditații pentru a fura cu privirea arcuiri de coapse și sâni orgolioși, nu îndrăznise să intre și să facă mișcările stângace, ridicole ale începătorului. Le făcuse totuși ferindu-se de privirile celorlalți în râul ce-i curgea acum la picioare, într-o excursie de sfârșit de săptămână

cu clasa, când ochise un vad cu apa ajungându-i doar până la brâu și se străduise să-nvețe de unul singur nonșalanța cu care colegii și colegele lui se zbenguiau mai la vale, la loc adânc. O sâmbătă și înc-o sâmbătă și-apoi o duminică întreagă doar el, fără colegi, și râul, luptându-se aprig, într-o inutilă bălăceală, singurul rezultat fiind crescânda lui disperare că apa nu-l suportă, că-l trage la fund. Renunțase, renunțase definitiv atunci și cu toate că-n vara după ce reușise în sfârșit la seminar ar mai fi avut prilejul să-ncerce, la mare, unde-i îngăduise taică-său să meargă, ceva îl oprise, poate acel bun simț al țăranului ardelean care, mai în glumă, mai în serios, îi șoptise că dacă nu izbutise să-nvețe să-noate în Someș, cum să izbutească în atâta apă, în însăși Marea Neagră?

Însă tot răul spre bine. În acea duminică a ultimelor încercări când sta zgribulit pe mal, tremurând de oboseală și ciudă, descoperise pescuitul. Descoperise un pescar. Nu-l observase când răsărise mai sus de el și-și aruncase undițele. Părea șezând acolo de când lumea. Se simțise penibil gândindu-se că omul acela îl văzuse în sforțările lui jalnice de a da din mâini și din picioare ca să se mențină cât de cât la suprafață. Se îmbrăcă repede, ieși pe cărarea spre autobuz și când, dând bună ziua, trecu prin spatele pescarului, acesta, ca și cum i-ar fi ghicit gândurile, spuse fără să se întoarcă: „Nu prea merge treaba, îi?” El se opri surprins: „Poftim?” Atunci pescarul întoarse capul și-l privi zâmbind: „Cu scăldatul”. Apoi deveni serios, zâmbetul îi pieri: „Să ai grijă, mai încolo e adânc rău și curentul vine tare. Săptămâna trecută s-au mai înecat doi.” „Păi nu mă bag eu acolo”, răspunse el. Pescarul se întoarse cu fața spre râu. El stătu o clipă nehotărât, neștiind dacă să plece sau să rămână. „Da' la dumneavoastră merge?” întrebă. „Asta-i altă meserie, zise pescarul. Te pricepi?” „Nu prea, recunoscu el și se apropie și privi peste celălalt în apă. Nu se văd plutele”, spuse. „Dau cu plumb, la fund, răspunse pescarul. Stai jos.” El se așeză. Celălalt îl privi lung, curios, cu un fel de miloasă simpatie, apoi începu să-i explice pe-ndelete cum se pescuiește la fund, unde trebuie pus plumbul, ce formă trebuie să aibă să nu agațe, care e cel mai bun cârlig pentru somn, pentru scobar, cum se comportă fiecare pește după ce se-agață,

îi desfăcu o trusă cu linguri, alta cu muște, făcu două-trei aruncări demonstrative, schimbă momelile scoțând la iveală viermișori, râme, coropișnițe, cosași, un borcănel cu peștișori vii, o pungă cu broscuțe, boabe de porumb, mațe de pui. Vorbea cu o însuflețire bruscă, părea că toată viața lui n-așteptase decât un novice căruia să-i dezvăluie până la capăt tainele undițarilor, că nu pești venise să prindă la râu, ci neinstruiți ca el, era ca un comis-voiajor perfect al unei firme de pescuit total și, ascultându-l, cu toate că nu mai văzuse niciodată de-aproape un pescar și uneltele sale, el avu câteva clipe o senzație nelămurită, un fel de teamă că insul nu e normal, nu e „întreg", cum se zicea în satul său: prea le știa și le avea pe toate. Arăta cam în jur de cincizeci de ani, era neras de mai multe zile, cu țepi cărunți în barbă, avea doi ochi mici, negri, foarte mobili, ce-i dădeau un aer șmecheresc, un nas îngropat între pomeți și-un ciot de țigară ce nu se mai sfârșea în colțul gurii; pe cap, înfundată bine până peste urechi, purta o șapcă ponosită de navetist și era îmbrăcat cu o salopetă kaki, cam murdară, cu o mie de buzunare și buzunărașe, ce sfârșea jos în niște cizme de cauciuc noi-nouțe, tot de culoare kaki. Pescar clasic, se liniști el, gândindu-se că orice pescar veritabil e nițeluș, imperceptibil „sărit", „altfel" decât omul comun. Ceea ce însă îl ului și-i întări convingerea că are norocul de-a se afla lângă un exemplar pursânge, strălucitor, al tagmei, fu faptul că la un moment dat când el, amețit de atâtea amănunte tehnice, întrebă „Da' ați prins ceva până acum?", celălalt răspunse zâmbind cu aerul lui de șmecher: „Eu? Azi e ziua ta. Poftim", și-i trecu în mâini unul din bețe, se uită la soare, șopti „cam acu' trebuie să muște" și – minune! – după nici un minut el simți bățul smucit cu putere, simți nylonul vibrând ca o strună și mai simți că va încerca mereu să regăsească, ori de câte ori va putea, fascinația secundelor pe care tocmai le trăia, emoția stranie ce-i urca, părând că vine din apă, prin fir, prin mâini, în tot corpul. „He, he – făcu celălalt – ce ți-am spus, îî? Îl simți? Îl simți? E măricel, lasă-l încet, mai dă-i fir, mai dă-i, așa, așa, acuma remorchează-l ușor, nu te grăbi, ține contactul cu el, nu-l slăbi, da' nici nu-l rupe, vezi să nu intre sub bolovani c-atunci adio… Gata, s-a dus! Ei, nu-i nimic, așa-i la început!" „Cum s-a

dus?” zise el dezolat. „S-a dus, a rupt nylonul.” „De unde știți?” „Uite ce ușor vine firul. L-ai scăpat.” Într-adevăr, firul ieși din apă retezat, fără plumb, fără ac. „Ce-a fost?” întrebă el. „Somn. Somn mare. Da' acum, saluti!” zise celălalt și el crezu întâi că spune așa, în glumă, peștelui, dar apoi își dădu seama că i se adresase lui deoarece, cu o repeziciune uimitoare, își strânse sculele, le vârî în rucsac, îl săltă în spate, merse după un tufiș de unde ieși c-o motoretă și-o încălecă „Nu mai stați?” zise el fără rost. „Pentru astăzi e destul. Ne mai vedem noi. Și ai grijă cu scăldatul, râul ăsta-i al dracului”, spuse celălalt, privindu-l scurt cu ochii lui mici, întunecați, după care ambală motorul, făcu un semn de rămas bun cu mâna și dispăru pe cărarea spre sat.

Nu-l mai văzuse de-atunci, deși în timpul liceului, în vacanțele de seminar și de când venise preot în sat bătuse malurile râului pe kilometri întregi, cunoștea toate locurile bune, și nici nu mai întâlnise un alt pescar asemănător, unul care să sugereze mai bine sau măcar la fel ca primul ideea de undițar complet, fără nici o lacună în cunoștințe și-n unelte.

Oricum, pentru el, liceanul în căutarea inconștientă a unei pasiuni, întâlnirea de pe malul râului se dovedi providențială. Treptat, rupând din banii puțini pe care taică-său îi trimitea la internat când și când pentru nevoile lui zilnice, își cumpără ace, gută, o mulinetă primitivă, sovietică și-o trestie autohtonă, sumar material didactic cu care începu spre sfârșitul clasei a IX-a abecedarul pescuitului. De câte ori o putea întinde de la meditații, fugea la Biblioteca Orășenească unde se cufunda la „Periodice” în lectura nemaipomenitelor întâmplări cu știuci și lostrițe-gigant, cu cleni vicleni și crapi îndărătnici, cu partide la copcă și atacuri nocturne, toate găzduite și ilustrate de revista și almanahul „Vânătorul și pescarul sportiv”. Imaginația prindea să-i fiarbă, uita de toate și-n mica sală mirosind a hârtie veche unde rar se-ntâmpla să fie mai mult de doi-trei lectori orășeni el auzea susurul pâraielor de munte în care zvâcneau păstrăvi curcubeu, fâlfâitul lișițelor plutind în asfințit peste vreun ghiol din Deltă, ba până și, cum scria acolo un fericit pescar ziarist, „sunetul specific, de neuitat, produs de crap cu buzele în timp ce

scurmă cu botul mâlul de pe fundul apei în căutarea hranei”. Observase că toți cei care scriau obișnuiesc, ca o regulă generală, înainte de a prezenta felul propriu-zis cum au prins sau – mai rar – scăpat peștele, să facă lungi, frumoase descrieri de natură și el le parcurgea înfiorat, răbdător, întârziindu-și plăcerea aflării deznodământului, zăbovind cu ochii minții în poieni fastuoase, pe cărări umbrite, pe unde trecea îndeobște însingurat, ușor neînțeles, ocolind mici cascade, cu rouă pe cizme, pescarul-scriitor.

Dacă sta bine să judece, însăși alegerea viitoarei profesiuni fusese într-un fel determinată și de proaspăta lui – pe atunci – pasiune. Știa ambiția tatălui său (mamă nu mai avea, murise când el împlinise trei ani și oricât încerca să și-o amintească, cu jenă constata că din molozul imaginilor rămase în capricioasa sa memorie nu reușea să-nchege nimic, nici o siluetă, nici un gest, o mângâiere, ecoul unei voci, nimic) de a-l face cum-necum preot, dar o tratase totdeauna ca pe ceva năstrușnic, ca un plan adolescentin cu o excursie în America de Sud. Nu izbutise niciodată mai mult de cinci secunde să se imagineze slujind în biserică fără să-l podidească râsul. Pentru el tagma preoțească era închipuită fie de popa Dunca de la ei din sat, care avea un nas uriaș, tot mai vânăt spre vârf, fie de o reprezentare generală, cu iz satiric, venind din Creangă și din sumedenia de bancuri făcute pe seama viciilor omenești ascunse sub masca sfințeniei. Abia în vacanța dintre clasa a IX-a și a X-a, când tatăl îi puse înainte un teanc de cărți bisericești spunându-i să se apuce să le învețe „la virgulă”, că din toamnă va lua și meditații, își dădu seama că problema devenise foarte serioasă și rămase atât de descumpănit încât nici măcar nu se împotrivi atunci, pe loc, planului părintesc ce-i stârnea mai degrabă o mare uimire prin tenacitatea cu care fusese construit în timp decât o reacție clară de respingere. Răsfoi vreo două ore prin acele tomuri și ieși aiurit de mulțimea cuvintelor ciudate, cu aer arhaic, nemaiîntâlnite până atunci, „sobornicească”, „antimis”, „harismă” și câte și mai câte, o grămadă. Era acolo, în cuvintele acelea, o altă lume, o lume paralelă cu cea reală, una uriașă din câte-și dădea seama, având legile, organizarea, scopurile ei. Sigur, erau și cuvinte al căror

sens îl cunoștea, îl trăise, îl „văzuse”, știa din pipernicita viață religioasă a satului ce-nseamnă liturghie, parastas, maslu, acatist, ungere cu mir, pomenire, fusese și el în liota de copii ce-nsoțea preotul și diecii când aceștia umblau pe la case cu crucea, cântase și el colinde și purtase steaua magilor la Crăciun, se și spovedise o dată, cum făceau mai toți băieții și mai toate fetele satului la paisprezece ani, așteptând cu mațele chiorăindu-i de foame să se termine slujba și preotul să-i dea o linguriță de pâine înmuiată în vin, ce i se păru extraordinar de bună, dar nu se gândise niciodată că lucrurile care țineau de biserică au o lume a lor, aparte, atât de mare, crezuse că ele nu sunt decât un fel de completare, de prelungire sărbătorească a lumii, a vieții obișnuite, că liturghia, spre pildă, nu e decât un spectacol duminical păstrat de demult, precum erau azi filmul de la căminul cultural și meciul de fotbal de pe tăpșan, cu care se afla în ultimul timp la concurență, un obicei, o datină ce era de „bon-ton” s-o cultivi, să te-mbraci frumos și să mergi duminică dimineața, în vacanțe, desigur, la biserică în sat, nu la toată slujba, nu, ci de pe la jumătatea ei, era bine, era frumos, mai schimbai o vorbă, mai vedeai lumea, era și util, te puneai bine și cu *ăștia*, în fond, mai știi, atâția oameni *cred,* atâția oameni chiar de știință, aici era buba, tocmai ăștia de știință *credeau,* trebuie că era ceva la mijloc, nu se demonstrase inexistența clară a *Băiatului,* și-apoi, ce dracu', suntem până la urmă creștini, suntem și noi botezați…

Și iată că descoperea, deocamdată mai mult intuitiv, că *ăștia* trăiau, așa-zicând, de capul lor, că universul credinței pe care și-l imaginase mic, chircit, desuet, asemenea babelor îngenuncheate la utrenie, nu mai pare un apendice al lumii reale, ci însăși realitatea lumii prelungită palid, ca o slabă reflexie, în chipul vieții normale, „civile”, că „apendicita” credinței nu e o boală minoră, ci, după cum susțineau *ei,* chiar starea de sănătate. Descoperise că de fapt nu știa ce-nseamnă liturghia, maslul, ungerea cu mir și celelalte, nu le știa adevărata semnificație. Noutatea acestor lucruri, orgoliul și forța simțite în ele îl speriară. Ce să facă el în mijlocul atâtor cuvinte încâlcite, cum să le stăpânească și mai ales de ce? Ieșise din casă să-i spună tatălui că nu vrea să se facă popă și-n timp ce-l căuta pe-afară (aveau

gospodărie mare, cai, vaci, oi, stupi, pășuni întinse, o livadă cu meri,) îi veniseră în minte, însă fără haloul lor de văicăreală comică, vorbele lui Creangă din *Amintiri:* „Nu mă duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori! Mai trăiesc ei oamenii și fără popie.” Tata era la grajd și când îl auzi ce spune, lăsă furcoiul, liniștit, ca și cum s-ar fi așteptat la așa ceva, apoi ieși aplecându-se pe ușa grajdului, îl ocoli, coborî în pivniță și apăru cu o cană de vin și se așeză la masa de lemn de sub nuc, alungând cu mâna muștele din cele două veșnice pahare așteptând acolo. „Ia vino tu încoace”, zise. El se așeză pe laviță alături, simțind că se apropie una din acele discuții despre care tot auzise, între tată și fiu, de la bărbat la bărbat, dar pe care n-o avusese niciodată, tata lua hotărâri de unul singur și judecând după bunăstarea casei lor, nu le lua tocmai rău. Tata turnă în pahare, ciocni cu el, își scoase tabachera cu harta României desenată pe-o parte, își aprinse o țigară. „Și de ce nu vrei tu să te faci preot?” „Că nu-mi place”, făcu el îmbufnat, încercând să scape de nodul din gât cu-o gură de vin. „Da' ce ți-ar place să te faci?” întrebă tata. Pescar, îi trecu lui prin minte „Nu știu, nu m-am gândit”, răspunse. „Păi vezi?” făcu tata și începu domol să-i explice cât de greu e să reușești la facultate, la oricare, de parcă el, care avea șapte clase, dăduse cel puțin cinci-șase examene de admitere. „Bun, și să zicem că te pui cu burta pe carte și reușești, la medicină, de-o pildă. Vrei să te faci doctor?” „Nu”, zise el repede, căci își aduse aminte de muncitorul forestier plin de sânge, zdrobit de bușteni, pe care-l aduseseră cu un tractor de sus de la exploatare și care murise gemând aici la dispensar lângă doctorul stagiar. Ori poate vrea să fie veterinar, să stea toată viața cu mâna-n c… vacii, ca dom' Stelică al lor, și să miroasă mereu a grajd, oricât s-ar spăla. Nu există, s-asculte el bine, meserie mai bună ca popia. Sigur că-i va fi greu la început, sunt multe materii, dar oare nu e el un băiat deștept, cum i-au spus și profesorii, că doar s-a interesat, și dacă va pune osu', nu vor fi probleme. Nu va reuși prima oară? Nu-i nimic, va mai da o dată și încă o dată, de câte ori va trebui. Să nu-i fie frică, îl ține tata, îl scapă și de armată, că numai pentru el a muncit de i-au ieșit ochii și-a strâns atâta, lui îi va rămâne tot, că nu le va duce în mormânt, hai noroc, băiatu' tatii. El bău și

simți cum vinul i se împrăștie în tot corpul până-n vârful degetelor. I-a luat tata și meditator, pe ăl mai bun, c-o metodă specială, cine se pregătește cu ăsta intră cât ar fi de prost, i l-a recomandat protopopu', cu care, să știe și el acum, sunt un fel de neamuri, verișori de-al treilea, adică lui unchi, cum ar veni. Protopopu' ăsta, unchiu', chiar așa să-i spună când l-o vedea, unchiule, săru-mâna unchiule, așa se cade, era om mare, cu carte, nu intra oricine la el, da' când duci un miel de sfintele sărbători și-o damigeană, ți se deschid și porțile raiului, he, he… Protopopu' l-a sfătuit să nu-l dea la institut la Sibiu, se intră greu acolo, tărășenie mare, și-apoi cinci ani pe brânci, materie peste materie, să-l dea la Cluj, la seminar, tot ca un liceu, numai patru ani și tot popă ieși, popă de țară, plus că poți da examen de cum termini zece clase, nu trebuie să aștepți doișpe. Mai vorbise cu protopopu de una de alta și uite-așa din vorbă-n vorbă aflaseră că sunt neamuri, că părintele era și el de-aici, de peste deal, îi mai trăia o mătușă, trebuia s-o cunoască el, una bătrână, mătușa Gafia, nepoată de frate cu moșu'-său, cu bunicu', Dumnezeu să-l ierte. El nu zicea nimic, se uita la pahar și se gândea uluit ce planuri exacte își făcuse bătrânul, cât de bine-și urmărise ideea despre a cărei încăpățânată persistență el abia acum lua cunoștință, ideea de a-l face preot, cum știuse să pună în slujba ei întreg mersul îndestulatei lor gospodării, de parcă fiecare oaie din frumușica turmă, fiecare vacă, albină, găină, fiecare cal și porc pe care le aveau n-ar fi făcut altceva decât să „tragă” pentru el, să pască, să caute nectar, să ouă, să care și să se-ngrașe pentru a ajunge el preot. De la o vreme, vorbele tatălui îi treceau pe lângă urechi fără să le mai audă, căci îi răsărise din nou în minte o imagine din Creangă, mulțimea de seminariști bărboși, cu bărbi „cât badanalele de mari” șezând pe iarbă la Socola; deodată însă deveni atent și nu mai bău. Că, zicea tata, știe cât îi e de drag lui să pescuiască, a băgat de seamă și i-au spus și colegii din clasă că asta îi este plăcerea, foarte bine, peștele e bun, poți să-l mănânci și-n post. Să se gândească numai, dacă tot îi place să stea cu undița, cât timp ar avea ca preot pentru așa ceva. Timp berechet! Că preotul ce mare brânză are de făcut? Liturghia duminica, una două sărbători pe lună, un botez, o cununie, o înmormântare

când și când, mai o vecernie, dar nu e obligatoriu, vecernia o pot face și diecii. În rest, ia-ți, frate, bățul și fă-ți plăcerea! Are sau nu dreptate? Uite, tata s-a gândit la toate, nu e calic, iar dacă el e băiat de înțeles și-l ascultă, tata nu se uită la niște sute, ce sute, mii de lei, și se ridică, luă cana goală și coborî în pivniță și el se gândi că se-mbăta pentru prima oară în viață și se uită spre șură și șura parcă se clătina ușor și-și mută privirea și-atunci îl văzu pe tata ieșind din pivniță cu cana plină în mâna stângă și-n dreapta cu o lansetă. Încremeni. Îngerul, gândi. Poftim, zise tata întinzându-i lanseta, s-o folosească sănătos, e pentru export sau import, nu mai ținea minte ce i-a spus vânzătoarea, sculă bună, l-a costat ceva bănuți, dar dacă el e cuminte, tot ce vrea, absolut tot ce vrea îi cumpără tata, i-a cumpărat și ace și nylon și din aia, cum îi zice, lunetă, mulinetă, dracu' s-o ia, scumpe toate, sunt în pivniță, hai noroc. El privea lanseta, răsucind-o, încercându-i inelele, elasticitatea și șoptindu-i în gând, deja beat, îngerului, acuma mi-o aduci, acuma? Era o lansetă „Gemina", roșie, cum văzuse c-avea și acel super-pescar întâlnit atunci la râu. Tata se îndepărtă spre grajd, considera discuția încheiată, și-așa și era, el n-avu puterea să se împotrivească unui plan atât de bine ticluit că până și amănuntul că-i plăcea să pescuiască fusese cântărit și folosit cu grijă. Și-apoi cu ce să i se opună, ce să spună că vrea să se facă? Era și amețit și-n cap îi jucau frânturi hazlii de imagini, el în sutană pe malul râului zvârlind cu plumbul sau făcând peste o uriașă mulțime de pescari perfect echipați semnul binecuvântării cu lanseta. În pivniță găsi și celelalte daruri, o cutie cu ace, alta cu plumbi, mulineta (aici bătrânul se calicise: era cel mai ieftin model, îl cumpărau numai copiii), un juvelnic. Ieși din pivniță și pe când urca treptele i se făcu rău și-abia apucă să ocolească șura și să vomeze în dosul ei, printre straturile de cartofi, icnind cu oarecare veselie, căci își aduse aminte de expresiile cu care colegii de liceu desemnau ceea ce tocmai făcea: „a da la rațe", consecință a beților de la țară și „a răcni la instalații", când aceeași consecință se producea în mediu urban, evoluat, la bloc. El da deocamdată la rațe, mai avea până să răcnească la instalații.

Din toamnă, tata îl scoase de la internat și-l duse în gazdă la o bătrână văduvă, într-o căsuță prin fața căreia suia amenințător asfaltul mereu reparat al drumului spre marea uzină chimică de la periferia orașului. De aici, din camera curată, mică, mirosind a haine vechi, urmărea pe geamul împărțit în patru de crucea ramei picioarele trecătorilor și mai ales ale trecătoarelor, roțile imense ale autobasculantelor ce-i luau lumina și cufundau căsuța într-un tremur prăfos, străduindu-se să țină minte scene din Vechiul și Noul Testament, răspunsuri din „Învățătura de credință ortodoxă", expresiile impersonale cerând subiectiva la gramatică, versuri pașoptiste, pricesne și axioane, căci începuse meditațiile cu un popă pensionat locuind nu departe. Faimoasa metodă specială se rezuma la indicația de a învăța „de aici până aici, ca pe apă", la o lucrare scrisă o dată pe săptămână acasă la popa unde trebuia să reproducă în prezența acestuia pasajele date spre toceală, și la îndemnul stăruitor să se roage seara Domnului să-i ajute să reușească. Împreună cu el se chinuiau alți patru învățăcei care când se așezau să scrie la masa ovală din sufrageria părintelui, scoteau la iveală niște fizionomii atât de tipice de tâmpiți, încât el avea credința că într-adevăr numai puterea fără de margini a Celui de Sus ar fi izbutit, cu o sforțare considerabilă, punându-și în joc întreagă dumnezeiasca dibăcie, să-i facă să intre la seminar. Chipurile lor rotunde luminate de o veșnică stupefacție, ochii lor mari în care se ghicea groaza că nu pricep nimic, cu toate că probabil niciodată la școală nu-și dăduseră o asemenea silință, șoapta înspăimântată „tu știi ceva?" când popa le dădea „subiectele" pentru lucrări îi intraseră pentru totdeauna în memorie și, iată, stârnindu-i un surâs, îi apărură clare și-acum în minte, aici, șezând pe piatra de pe malul râului, sub salcia plângătoare, zgribulit ușor și socotind c-ar fi cazul să plece spre sat, destul a stat, poate-l prinde vreo răceală.

Și totuși, atunci, perioada aceea nu i se păruse din cale-afară de grea, chiar dacă trebuia să-nvețe și pentru liceu. În toată învălmășeala crescândă de cuvinte, de definiții, de povești noi scurgându-se spre el, existau și lucruri ce-i trezeau realmente interesul, ca imaginea lui Dumnezeu așa cum se contura ea în prima parte a Vechiului Testament, șirul de pedepse promis a se abate

asupra celor neascultători în „Deuteronom”, capitolul „Despre păcat” din manualul ortodox de învățătură, figura lui Pilat în Evanghelia lui Ioan. În plus, ceea ce-l ajuta să suporte cu chiu cu vai acest tip de învățare în asalt era și un nedeslușit sentiment de mândrie izvorât din conștiința că în vreme ce colegii lui de liceu buchiseau legea lui Ohm sau a lui Avogadro, el „studia” legile lui Moise, că făcea ceva aparte, „secret”, nebănuit de alții. Nu mergea până acolo încât să se considere făcând parte dintr-un soi de elită ezoterică, pentru că numai ideea de elită nu i-o evocau fețele de tăntălăi ale celorlalți patru candidați la preoție și nici măcar chipul opac și posac al meditatorului lor, popa Bercea, dar faptul că se pregătea, așa cum putea, pentru ceva mai puțin obișnuit, că în timpul său liber nu se preocupa de pronosticurile la fotbal, cum făceau aproape toți colegii săi, ci de proorocirile lui Ieremia, Iezechiel și ceilalți – toate acestea îi zgândăriră orgoliul, îl determinară să se simtă oarecum *altfel,* ușor, foarte ușor, *deasupra.*

Bineînțeles, nu intră la seminar. Căzu cu medie mică, între cinci și șase, având totuși satisfacția că frații săi de studiu, pe care probabil tot niște visuri părintești încercaseră să-i salte din laicitatea prostiei lor și să-i împingă cel puțin prin preajma lumii unde cei săraci cu duhul sunt fericiți, căzuseră și ei, cu note sub patru la toate obiectele, zdruncinând astfel serios prestigiul de meditator infailibil al popii Bercea. Nereușita nu-l întristă prea mult. Fapt interesant, nici tata nu păru afectat peste măsură, ci mai degrabă împărtășind o curioasă vinovăție. În trenul ce-i aducea acasă, îi spuse gânditor: „Emiliane băiete, aici nu mai merge cu desaga. Poți să le aduci un camion de brânză, nu se uită la tine. Aici trebuie altceva”, și-și frecă arătătorul de buricul degetului mare. Se vedea cât-colo că nu renunțase la idee și că mustăcea strategii noi, nici măcar obosindu-se să-l întrebe dacă mai vrea să-nceapă încă o dată întortocheatul drum catehetic care până una-alta nu-l scosese nicăieri, ci-l împotmolise în fața unei liste cu candidați respinși. La drept vorbind, nici el n-ar fi dorit să fie întrebat pentru c-atunci ar fi fost silit să spună ceva și efectiv habar n-avea ce. Așa că se lăsase în voia hotărârilor paterne cu o anume voluptate chiar, aceea care i-ar fi permis să zică mai târziu, indiferent ce s-ar fi

întâmplat, „păi așa-i vrut dumneata, tată, cu ce-s eu vinovat?”

Își subaprecia însă părintele, din câte-și dădu curând seama. Bătrânul se făcu luntre și punte și toamna, după ce întreaga vară îl lăsase să umble după pești până aproape de sastisire, îl instală în gazdă chiar acasă la protopop, acesta luându-și – prin ce minune, la ce preț, n-o va ști niciodată – și obligația tacită de a-l medita. „Săru-mâna, unchiule”, spuse el încă năucit de amploarea succesului obținut de tata – auzi, să-l mediteze însuși protopopul! – în fața bărbatului blajin, exact așa cum și-l imaginase, poate arătând doar puțin mai tânăr, și care, cu un gest „clasic”, îl mângâie pe creștet și-l luă pe după umeri, spunându-i zâmbitor: „Noi doi o să facem treabă bună, nu?” „Da, unchiule”, spuse el, simțindu-se stupid de mic, de copil, ceva cu pantalonași scurți și bretelițe.

Făcuseră, într-adevăr, treabă bună, deși nu știa exact care din ei făcuseră, el și protopopul sau mai degrabă tata și protopopul. Avea acum și timp, nu mai era obligat să-nvețe pentru liceu, tata socotise că-i sunt de ajuns pe *partea asta* zece clase și-l încadrase, pe hârtie, bineînțeles, în echipa sa forestieră, asigurându-i astfel un statut trebuincios în ochii cârtitori ai lumii. De dimineața și până după-amiaza târziu, cu o pauză de două ore la prânz când lua masa „în familie”, cu protopopul și doamna, „mătușica”, masă la care ades recunoștea gustul multor bucate de-acasă, învăța pe brânci, cu sinceritate, cu „aplecare”, căci spectrul încă unui an petrecut în caz de eșec în casa liniștită, umbroasă, prea liniștită și prea umbroasă, îl urmărea, înfiorându-l mereu. Seara protopopul îl asculta, de fapt conversa cu el, îi punea întrebări, răspundea apoi însuși unde existau chestiuni mai dificile, lămurindu-i fără grabă, cu același aer blajin, nelămuririle și arătându-i ce să citească ziua următoare, după care cinau și se uitau la televizor, unchiul scoțând din când în când un sfios, neutru „măi să fie!” El sta țeapăn, părând un alt scaun pus întors peste primul, rugându-se în gând la toți Dumnezeii să nu cumva să se scape și să strice atmosfera aceea de matură, tihnită seriozitate printr-o mișcare sau vreun sunet involuntare, nelalocul lor, vreun plescăit, vreun sughiț, vreun nenorocit râgâit sau – ceea

ce l-ar fi băgat în pământ de rușine – printr-un incontrolabil și obraznic zgomot posterior, nu cu neputință de produs având în vedere mesele îmbelșugate de zacuscă, iahnie de fasole și alte alimente ce se mistuiau cu destul patos interior în stomac. Trecea frânt de efortul autocontrolului în camera lui, ascultând semnele sobre ale pregătirilor de culcare de alături, din dormitorul gazdelor sale, fâșâitul îmbrăcării pijamalelor, urcarea în pat întâi a mătușii, la perete, apoi a unchiului, foșnetul ziarului răsfoit în grabă, mieunatul, bâzâitul, fluieratul radioului până unchiul prindea emisiunea, în fine terminarea emisiunii, stingerea veiozei și răsucitul pe-o parte. Atât. Oricât își încorda urechile să asculte ce urmează (căci nu se putea, gândea el, să nu mai urmeze nimic, unchiul avea patruzeci și cinci de ani, mătușica abia împlinise patruzeci), n-auzea nimic, nici o mișcare, un oftat, o adiere de șoapte, un trosnet, un geamăt, nimic, nimic. Da' nici sforăit nu se auzea. Părea că Domnul, respectând voința pudibondă a distinsei perechi, învăluia dormitorul cu o nevăzută perdea de izolare fonică, neîngăduind sunetelor ciudate să părăsească încăperea și să reverbereze infinit în închipuirea pofticioasă, așteptândă a adolescentului de vizavi. Adormea târziu, chinuit de imagini unde doamna protopop apărea în posturi îngrozitor de expresive, astfel că dimineața la micul dejun când ea turna laptele în căni, se ferea s-o privească de-a dreptul în față, urmărindu-i cu vinovată șmecherie doar frumoasele arcuri de cerc mai mici sau mai mari pe care i le făcea pe trup capotul înflorat, fiind ros în același timp de bănuiala că domnul și doamna purced de fiecare dată la treabă abia spre dimineață, când el dormea dus.

Dacă neștiința privitoare la ceea ce se petrecea sau nu în dormitorul conjugal nu i se risipi niciodată, în schimb neștiința într-ale teologiei, mulțumită sârguinței sale și bunăvoinței protopopului, prinse a scădea treptat. I se limpeziră o serie lungă de noțiuni, începu să deslușească firele ce leagă Vechiul de Noul Testament, să perceapă fundamentul solid din care creștea istoric întreg eșafodajul creștinismului, felul cum riturile, actele, manifestările sale esențiale își „răspund”, se completează, se definesc reciproc, cu o anume monotonie, desigur, și-o anume lipsă de imaginație, de

„evoluție” în limbaj, mereu același, încremenit, hieratic, autofag. Lucrările sale scrise căpătară cursivitate, precizie, împrumutară ceva din patina textelor pe care le comentau și deja în iarnă creionul roșu al protopopului avu tot mai puțin de subliniat. Îi amenda doar opiniile prea personale, judecățile ce deviau prea tare de la linia cunoscută a tradiției – reflexe ale goanei după originalitate cu orice preț moștenite de la orele de literatură din liceu, reflexe de „ateu”, la descoperirea cărora unchiul zâmbea înțelegător, amintindu-i că deocamdată trebuie să reușească și-apoi va avea tot timpul în seminar, sub supraveghere specializată, să-și dea frâu liber interpretărilor sale necanonice.

Și reuși. Nici printre primii, dar nici printre ultimii. Taică-său, după ce ieșiră din înghesuiala din fața listelor, îl luă și-l invită solemn „la cel mai scump restaurant din Cluj”, la „Continental”, unde bătrânul, săracul, se făcu pulbere, intrând în vorbă cu mușteriii de la alte mese, fraternizând cu toată lumea și fericind chelnerul cu un bacșiș enorm, de valoarea unui băț de bambus. La un moment dat, la a treia sau a patra sticlă de vin, îl întrebase cu ochii sticlind de înduioșare: „Ce-ai scris tu acolo, mă Emiliane, despre Dumnezeu, că i-ai lăsat în c… pe toți? Mi-a spus văru'”. „Ce ți-a spus?”. „Că era cât pe-aci s-o-ncurci, băiatu' tatii, că la-nceput, când au citit ăia ce-ai scris, au zis că nu-i corect, că adicătelea tu n-ai respectat nu'ș ce mama dracului și-au vrut să-ți dea puțin, trei sau patru, da' ăla cu care-a vorbit văru' a văzut și el și i-a lămurit că nu-i rău, că nu… stai puțin, să-mi aduc aminte, așa, da, că nu contrazici pă nime, așa a zis ăla cu care-a vorbit văru', că Dumnezeu *suportă,* da, așa a zis, suportă și ce-ai scris tu acolo despre el, a fost ceartă mare, a citit toată comisia și unii au zis ba, alții da și până la urmă au zis că e păcat să piardă un element așa deștept, adicătelea ăsta, elementu', erai tu, și ți-au dat șapte”. Mai târziu, când se întâlnise cu protopopul, după felicitările de rigoare, acesta îi explică și ce anume stârnise obiecții în lucrarea lui la religie: caracterul ei prea literar, prea liber, tratarea subiectului („Ieșirea din Egipt”) cam prea de sus, cam prea detașat, cu o nejudicioasă insistență asupra figurii Domnului, depășind limitele subiectului și luându-și argumente – bine alese, nimic de zis – din întregul Pentateuh. „La

tine, Emiliane dragă – surise protopopul – Dumnezeu e personaj literar; însă El nu e ficțiune, nu e un „erou” ca Ion al lui Rebreanu sau ca Vodă Lăpușneanu, să-l interpretezi cum vrei, după cum nici Pentateuhul nu e un roman în cinci părți al unui talentat scriitor numit Moise, înțelegi? Norocul tău a fost că-n toată, scuză-mă, bălmăjeala aceea, dovedeai că ai cunoștințele necesare și că știai ce trebuie să scrii; însă ce era bine să scrii, n-ai scris decât ca să poți trece la portretul acela ciudat al Domnului. Cu greu, să știi, ți s-a scos nota șapte. Bine c-ai fost mai cuminte la oral.”

Un portret ciudat fusese într-adevăr finalul lucrării sale pe care-l scrisese fără poticneli, nefăcând altceva decât să dea frâu liber mirării resimțite la prima lectură a cărților lui Moise și amplificate la fiecare nouă parcurgere a lor, anume că Dumnezeu așa cum era sau părea a fi azi, stăpân suprem, instanță absolută, izolat în propria-i înțelepciune, cu alte cuvinte un Dumnezeu matur, maturizat de conștiința infinitei sale puteri, nu semăna deloc sau semăna puțin cu Dumnezeul de-atunci, al lui Moise. „Portretul Domnului la tinerețe – scrisese el în lucrare – așa s-ar putea numi Pentateuhul” și nu era greu de imaginat ce ochi făcuse cel care corecta când dăduse peste o asemenea erezie. Dar nu se oprise aici, la acest titlu iconoclast, ci mersese mai departe, tratând toată relația mereu tensionată între poporul ales și Alegător nu atât ca o căutare spinoasă a căii spre credință întreprinsă de mulțimea cârcotașă și încă necredincioasă, cât ca expresia unei demonstrații de forță făcută sieși de Domnul, ca probă absolut necesară atotputerniciei Sale. Ieșirea din Egipt era astfel și o ieșire din hibernarea, lâncezeala, apatia în care intrase Cel de Sus după izgonirea lui Adam, apatie abia uneori întreruptă de ideea unui gest spectaculos (potopul, gluma cu amestecarea limbilor la turnul Babel, alegerea lui Avram, Sodoma și Gomora), era de fapt actul energic prin care El își aduna prezumtiva oaste, căci ce stăpân este acela fără supuși? Sunt de înțeles atunci uimirea, gelozia, mânia prin care trece succesiv văzând că turma căreia îi hărăzise augusta bunăvoință, departe de a-l asculta fără crâcnire, nu ratează un prilej de a i se împotrivi și a-i nesocoti poruncile, punându-l într-o jenantă concurență terestră cu tot soiul de vraci și idoli

locali și făcându-l la un moment dat să scape o exclamație exasperată către Moise: „Până când Mă va supăra poporul acesta și până când nu va crede el în Mine, cu toate minunile ce am făcut în mijlocul lui?”. Nu înțelepciunea pare a fi, acum, atributul de căpetenie al Domnului, ci o febrilitate de conquistador dornic de a-și instaura ordinea, legile proprii, de a-și dovedi supremația nu numai în ceruri, ci mai ales aici, pe pământ. E un misionar grăbit, imprevizibil pe alocuri, zbătându-se într-un teritoriu indolent, de o indolență ironică la adresa dogmatismului său orgolios (nu îi mărturisise oare cu greu reținută mândrie lui Moise că El fusese cel care „învârtoșase” inima Faraonului, făcându-l să le întârzie iudeilor plecarea?), în mijlocul unui popor care știe ca nimeni altul să se vaite, cerându-i, sugerându-i mereu, nesătul, să facă minuni. E emoționant, scria el în aiurita lui interpretare, e fascinant să vezi cât de *uman* era Domnul pe-atunci, ocupându-se grijuliu, haios și empiric de simptomatologia și terapeutica leprei, cum, pe nesimțite, datorită frecușului continuu cu cei de jos, suferă și el influența omenescului, astfel că în capitolul 28 din „Deuteronom” ce cuprinde bunătățile făgăduite celor ce vor păzi legea și răutățile ce vor veni asupra călcătorilor ei, numai paragrafele 1-14 se referă la răsplăți, tot restul (15–68) fiind rezervat pedepselor și alcătuind în cadențe într-adevăr divine un neiertător cod penal. Cât de aproape a fost de om, ce bine a înțeles El firea celui făcut după chipul și asemănarea Sa, stabilindu-i acest frumos procent punitiv de 80%, după ce înainte îi aruncase praf în ochi cu 20% drepturi!

Aici își dăduse seama că sărise binișor peste cal și încercase în ultimele fraze s-o dreagă din condei, încropind ceva, pe un ton encomiastic, despre „măreața lucrare de trezire la viața cea fără de prihană” ce fusese întreprinsă de Cel de Sus asupra rătăcitului popor, despre „necurmata grijă și iubire de om”, „atotcuprinzătoarea cunoaștere” etc., etc. Nu șterse, evident, impresia rea făcută asupra unor membri ai comisiei de „eseul” dinainte și-abia după-aceea realiză de ce la oral examinatorul îl plimbase mai mult de-o jumătate de oră prin materia biblică, ascultându-l și

privindu-l foarte atent, ca până la urmă să facă „mda” și să-i dea totuși zece.

Reușise deci și prima urmare a succesului fu achiziționarea unui „Shakespeare” de șase metri de la Consignația și-a unei mulinete „Becker Max” din talciocul timișorean unde ajunsese vara aceea într-o etapă a excursiei prin țară oferite drept recompensă de tata. Va avea deseori prilejul să le folosească în anii de seminar, după-amiezile, sâmbăta și duminica, pe Someș, în dreptul cartierului Grigorescu, pe lacul de acumulare de la Gilău sau în alte locuri unde-l mâna încercarea de a regăsi senzația-momeală avută prima oară alături de pescarul model, nu departe de locul unde se afla acum, după cotitura largă făcută de râu în dreptul satului.

Se ridică în picioare și-n aceeași clipă auzi clopotele bisericii. Se uită la ceas: era amiază. De pe suprafața apei aburii dispăruseră și râul venea strălucitor, primăvăratec, masiv. Luni se va întoarce sigur cu undița, ce-o fi o fi. Sui malul și după ce se convinsese că pe câmp nu e nimeni, o luă grăbit, tăind hotarul, spre casă.

*

* *

„Hooo, brrr!” se auzi moș Buie de-afară, apoi clinchetul clopoțeilor și-ndată zări prin fereastra deschisă trăsura întorcând în fața casei și pe moș Buie cocoțat pe capră lăsând hățurile și aprinzându-și o țigară. Închise fereastra, spălă sculele de ras, se îmbrăcă rapid aruncând o privire plină de jind restului de cafea din ceașca băută de Getuța, își luă servieta și ieși. Întotdeauna când avea de slujit și nu putea pune nimic în gură până la împărtășanie, dimineața i se făcea invariabil sete și apa nemișcată, rece, din găleata din tindă, cana goală de alături îl îmbiau cumplit. Nu cedase niciodată ispitei, nu de frica păcatului, ci pentru că știa că setea bruscă din aceste dimineți nu e decât o autosugestie copilărească, că oricâte pahare ar bea înainte de culcare, cum băuse și-n seara trecută, tot va dori la trezire să ia cana, s-o cufunde încet în găleată, s-o vadă cum se umple, s-o ridice cu picături șiroind pe ea, s-o ducă la

buze, să țină puțin apa proaspătă în gură și-apoi… Prostii. Înghiți în sec.

„Bună dimineața, moș Buie!”. „Bună dimineața, părinte. N-am venit prea iute?”. „Tocmai bine.” Se prinse de spătarul caprei, puse piciorul pe scăriță și se săltă în jilțul din spate, capitonat și-acoperit c-o pătură cenușie. Moș Buie șuieră scurt și trăsura se puse în mișcare la vale, spre centrul comunei. Moștenise folosirea trăsurii de la părintele Dima. Deși de la casa parohială și până la biserica nouă nu era mai mult de-un kilometru și-ar fi putut face drumul pe jos, de fiecare dată când se știa că trebuie să meargă la slujbă, moș Buie se înființa dimineața în fața porților înalte de lemn și-l aștepta să iasă. Odată, chiar la începutul sosirii în sat, îl întâlnise pe primar și-i spusese că nu e nevoie să trimită trăsura după el, luând-o astfel de la alte treburi, mai importante. „Ei cum, părinte, se poate?! – făcuse primarul, luând o mină de om jignit. Adică pe oamenii noștri să nu-i băgăm în seamă?”. Se-ntrebase atunci cam în ce fel era el „omul” primarului, mă rog, al primăriei; probabil faptul că Getuța, soția sa, era contabilă la Consiliu, îl făcea pe primar să-l considere „de-al lor”, deși după Getuța nu trimitea trăsura și nici n-o aducea acasă cu ea. Observase apoi că numai câțiva foloseau propriu-zis trăsura, primarul, președintele C.A.P.-ului, inginerul agronom, el și cam atât. Restul ce puteau fi zăriți când și când în spatele lui moș Buie erau intruși, pasageri temporari. Se-mpăcase până la urmă cu situația, cu rolul democratic al trăsurii care aduna pe jilțul din spate, nu în același timp, desigur, reprezentanții de frunte ai satului, cu diversele lor îndatoriri. În fond, de ce să n-o recunoască, îi și plăcea să stea tolănit așa, boierește, și-n hurducăiala ușoară a arcurilor să privească defilarea caselor de-o parte și de alta a drumului, să fie salutat de gospodarii și femeile de prin curți, răspunzând cu o mică înclinare a capului, să schimbe o vorbă mai lumească, zâmbind, cu moș Buie.

Dimineața se ridica tăcută, luminoasă, cu un soare blând, pieziș, abia ieșit pe cer. Pe drum și pe trotuarele de ciment de lângă garduri nu se vedeau decât două femei bătrâne mergând încet, neauzit, spre biserică. Era zi de vineri, prima vineri din Postul Mare, zi de spovedanie după obiceiul locului. Nu vor fi mai mult de

zece-douăsprezece persoane, ființele cele mai evlavioase ale satului, ce se spovedeau lunar. Grosul credincioșilor va veni mai târziu, în Săptămâna Patimilor, când alături de bunici și bunicuțe vor fi aduși la prima împărtășaniei și câțiva din adolescenții comunei, emoționați, temători, stângaci, așa cum fusese și el în fața popii Dunca ce-l spovedise în doi timp și trei mișcări, dându-i un canon ușor, îndeplinit plin de zel, în așteptarea îndelungă, a cuminecării, de mai multe ori la rând.

„S-a dus iarna, părinte, ce ziceți?” făcu moș Buie peste umăr. „Așa se-arată”, răspunse el. „Bine că s-a dus, că de mai stătea mult, mă duceam și eu cu ea.” „Ei, lasă, moș Buie, că dacă și dumitale ți-e rău…”. „De ce să nu-mi fie rău? Mi-e rău și mie. Ce credeți, părinte, că e așa bine să stai toată ziua-n frig? Ăștia-s tineri, mai pun o pătură de ei, mai intră-ntr-o casă, mai un pahar, se descurcă, au sânge cald.” „Da' pe dumneata nu te cheamă, te țin afară?”. „Mă cheamă, da' pot eu să beau cât pot ei? Ăștia, părinte, unde se duc, zvântă, mi-e și drag să-i văd, da' dacă eu nu pot? Și chiar dac-aș putea, tre' să fie până la urmă cineva mai treaz. Că dacă-i bag în șanț? Ei? Cine-a răsturnat pe tovarășii? Moș Buie! Păi?” Depășiră cele două babe care se opriră la vederea trăsurii și ziseră iute „Lăudăm pe Iisus”. „În veci amin”, răspunse el tare, binevoitor. „S-au calicit și oamenii, urmă moș Buie întorcându-se din semiprofil, nu mai scot pe masă ca altădată. Acuma interesul primează. Chilul s-a făcut jumate, slănina jumări și dă-i cu prăjituri. Da' câte prăjituri poți să mănânci? Ți se-apleacă și pleci. Asta vor și ei, să le ieși mai iute din casă.” Moș Buie scotoci prin pufoaică și-și aprinse altă țigară. „Păi când umblam cu cotele, nu era casă fără o găină făcută atunci, la repezeală, cât vorbeai cu gazda, iar la vremea Crăciunului, la închidere de an, când se tăiau porcii, abia dacă rezolvam trei-patru case pe zi. Un sfert din cotă o mâncam acolo, pe loc. Aveam un perceptor bătrân, paralizat de picioare, îl duceam în cârcă, da' om cu carte, nimeni nu învârtea actele ca el, Feher-baci, nu l-ați apucat, a murit săracu', Dumnezeu să-l ierte. Păi pe ăsta, până-l luai din trăsură, până-l purtai în casă, până-l puneai la masă, până-și scotea el hârtiile și socotea, avea vreme omu' să-și taie și să-și belească vaca, nu o amărâtă de găină sau gâscă.

Vremuri, părinte, nu timpuri, ca acum.” Rămase așa pe gânduri, cu ochii mijiți, cu fumul țigării învăluindu-i obrajii nerași. „Uite și la Avram, arătă el cu bărbia, ce casă și-a tras, tâlharu'. Apăi a avut și de unde: ierte-mă Dumnezeu că suntem în post și iertați-mă și dumneavoastră că vi-i socru, da' mai al dracului om ca ăsta nu se există. Nu ți-ar da un capăt de ață.” Casa socrului era, nimic de zis, frumoasă, impunătoare și privind-o, zâmbind încă de vorbele lui moș Buie, își aminti cum intrase prima oară în ea dus tot de părintele Dima, într-un soi de pețit la fata gospodarului, și cum stăteau aliniate pe patul înalt din camera dinspre drum, camera de cinste, perne mari, scrobite, iar alături, pe ceea ce el bănuise a fi lada de zestre, plapume și cuverturi înflorate ridicându-se până aproape de tavan. „V-ați supărat, părinte?”, întrebă moș Buie. „De ce să mă supăr?”. „C-am zis de socru că-i al dracului.” „Nu m-am supărat, moș Buie, zâmbi el, da' vezi că-ți faci păcate.” „Apăi, părinte, drept să vă spun, eu nu mă tem de iad. Atâta mă tem, că m-oi duce acolo și Avram n-a fi și el în cazan. E-n stare să-și aranjeze și să scape.” „Ei, moș Buie!…”. „Știu eu ce zic. Da' casa tot dumneavoastră vă rămâne”, schimbă el vorba. Asta cam așa era, Getuța era singura moștenitoare, nu puteau sta la nesfârșit în casa parohială. „Că e ofticos, zise moș Buie, l-a tras boala de cât a șezut portar la spitalul de plămâni, n-o mai duce mult. Și nici lelea Rozica nu s-arată prea sănătoasă. Cât a luat ea peste șale de la zgârcitu' ăsta, nu-i de mirare.” El nu zise nimic, silindu-se să pară sobru. „Ia uitați-vă, părinte, făcu moș Buie lăsând hățurile deoparte, să mă trăznească dacă le fac ceva, ia uitați-vă cum știu ei săracii care-i halta.” Caii într-adevăr încetiniră și opriră pe marginea drumului, în fața bufetului comunal. „Hai, dragii tatii, zise moș Buie apucând hățurile, hai, că e zi de post.” Pe ultimele două sute de metri, de la bufet până la biserică, pe drum asfaltat, prin fața Consiliului Popular, moș Buie merse la trap. Trase lângă podeț, înviorând grupul de câțiva moșnegi care fumau la soare pe treptele clopotniței mari. „Văd că nu-i multă lume, spuse moș Buie. Eu zic că până la doispe i-ați mântuit.” „Așa zic și eu. Mulțumesc, moș Buie.”. „Dumnezeu primească”, răspunse acesta.

El coborî, trecu podețul și intră în curte, salutându-i pe moșnegii care se înșiraseră de-o parte și de alta a pridvorului, cu capetele descoperite. Păși în pridvor unde stăteau îngenuncheate în șir femeile bătrâne așteptând spovedania, apoi pătrunse în pronaos. Spre deosebire de alte locașuri pe care le văzuse, biserica aceasta n-avea pronaosul și naosul prea clar delimitate, ele alcătuind împreună o singură încăpere dreptunghiulară umplută cu bănci ce înaintau până aproape de masa darurilor dinaintea altarului și lăsau la mijloc un culoar nu prea larg. De aceea, la prima spovedanie pe care-ar fi trebuit s-o facă, rămăsese încurcat în privința locului în care să stea s-asculte mărturisirile, deoarece, pentru a nu fi stânjeniți de prezența celor ce-și așteptau rândul în bănci sau a celor care pur și simplu veniseră la utrenie, oamenii fuseseră obișnuiți de părintele Dima să intre pe ușa de miazănoapte în altar, unde imediat după perdele preotul își avea scaunul de spovadă. Așa ceva el, Emilian, nu acceptase și chiar îi spusese asta lui Dima atunci, în momentul acela, riscând să-și piardă simpatia bătrânului. Însă prea fusese educat în spiritul ideii că altarul e un loc în care nu poate intra oricine, în care mai ales femeile nu aveau ce căuta, pentru a renunța una-două la ea, din simple considerente de spațiu. Nu-și pierduse simpatia lui Dima, destul de înțelept pentru a-i înțelege proaspătului hirotonit, tobă de toate povățuirile din Liturghier, juvenilele, fireștile scrupule. Spovedise el, Dima, în ziua aceea și tot el – aici i se vedea ireproșabilul caracter – îi anunțase pe credincioși la sfârșitul slujbei că de-atunci înainte pocăința se va face în naos, în fața icoanei Mântuitorului, și că toți ceilalți vor aștepta să le vină rândul în pridvor sau în ultimele două șiruri de bănci din pronaos și-acolo se vor și întoarce după mărturisire, până la începerea liturghiei. La drept vorbind, nici în naos nu prea era îngăduită spovedania, îndreptarele indicând pridvorul sau pronaosul ca locurile cele mai potrivite, dar el, mulțumit că i-a scos pe păcătoși din sfântul altar, trecuse cu vederea această altă – mult mai mică, e-adevărat – inadvertență comisă de sprijinitorul său. Spovedea astfel între primul șir de bănci și iconostas, aproape de scara amvonului, având în partea opusă, la o depărtare

rezonabilă, într-o firidă a zidului, strana cantorilor, de care n-avea pentru ce se feri, ei își auzeau doar propriile glasuri cântând.

Străbătu culoarul prin biserica goală în care glasul răgușit, volatilizând consoanele, al cantorului nonagenar Ioan reverbera profund, adunând rugăciunile utreniei într-un stol compact undeva sub cupolă, intră în altar, lăsă servieta, făcu obișnuitele metanii, deschise dulapul de lângă proscomidiar. Fiind în Postul Păresimilor, luă de pe umerașe odăjdiile negre și le îmbrăcă. Stiharul îi venea cam larg, aparținuse părintelui Dima. Se strânse bine cu brâul, își puse felonul și patrafirul, apoi scoase din servietă Liturghierul și Molitfelnicul și le așeză pe masă, în stânga antimisului. Îngenunche și se rugă o vreme. Se sculă, așteptă ca diacul să sfârșească unul din condace, luă crucea de pe masă și ieși prin ușile împărătești, slobozindu-și în același timp vocea în cuvintele binecuvântării și ștergând ecourile slabe ale glasului dinainte. Era momentul când ascultând șuvoiul sonor ce-i ieșea din gâtlej, intra efectiv în starea de slujbă, când începea să oficieze, în sensul prim, nobil al cuvântului, lucrarea liturghiei, pătrunzându-se de-o liniște și-o siguranță care deși nu însemnau chiar evlavia neapărat trebuincioasă recomandată preoților, nu erau nici departe de ea. Se simțea bine slujind și monotonia mișcărilor, formulelor, tot ritualul știut pe de rost, intrat în cea mai adâncă obișnuință și repetat cu mici variații duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, nu-l ducea spre plictiseală, cum crezuse și se așteptase după primele liturghii, ci spre altceva, spre un fel de bucurie calmă, de încredere senină venind din înseși mișcările și rostirile sale în spațiul sigur, neschimbător al cuvântului pe lângă care treceau întâmplările lumii de-afară. Era de-ajuns să se-audă spunând, cum tocmai spusese, „Binecuvântat este Dumnezeul nostru” ca pacea profundă a bisericii să-l învăluie dintr-o dată și să i se parcă că, zgândărite de tânguirea lin urcătoare a rugăciunii, pulberi fine de lumină se trezesc pe sfeșnice, pe iconostas, pe marele policandru din centru, pe lemnul întunecat al scorușului. Din bănci oamenii îl priveau nemișcați și vocea sa unduia deasupra lor ca o pânză transparentă. Veneau apoi clipele când în altar, însoțit de osana diecilor, percepea uimit, nu tulburat, doar uimit,

frumusețea stranie a rugăciunilor de jertfă, a acelorași rugăciuni pe care le șoptea mereu și care refuzau să-și piardă după atâta întrebuințare înțelesul, dar care, în același timp, se fereau parcă să și-l dezvăluie tot, să fie perfect, transparent, până la capăt, inteligibile.

Rosti cele trei tropare de umilință, citi rugăciunile de iertare, după care se îndreptă spre scaunul de spovedanie din vreme pus de Nuțu paracliserul la locul lui. Ca de-obicei printre șirurile de bănci înaintă un om în vârstă, căci el, Emilian, respectase voința predecesorului său de a primi întâi mărturisirea bărbaților, apoi a adolescenților, dacă erau, și la urmă a femeilor. Pe omul care-i îngenunche înainte și deasupra capului căruia puse patrafirul îl știa bine, era unul din cei spovedindu-se regulat, o dată pe lună. Foarte mic de statură, cam un metru și cincizeci, avea niște ochi mari și triști ce clipeau fără încetare, înviorând un obraz smochinit, brăzdat de cicatricile bătrâneții. Fusese în tinerețea lui, din câte-i povestise moș Buie, un nenorocit, o pacoste a familiei, asta nu pentru că s-ar fi dovedit leneș, bețiv sau muieratic, ci pur și simplu din cauza micimii sale fizice ce-i scotea oarecum din rândul celor de-o vârstă cu el, făcându-l să fie ținta batjocurii și-a glumelor crude, frecvente între copii și tineri. La vremea școlii, dacă-l striga cineva „piticu”, suduia cumplit, la fel cum îl suduia, beat, taică-său când îl vedea, o mogâldeață sperioasă, umblând crăcănată prin curte, sau sărea la bătaie și dădea întruna din mânuțele lui, plângând, până celuilalt, oricum mai puternic, i se făcea milă și-i trăgea o palmă mai tare, doborându-l. Avusese și ghinionul ca într-un sat unde fiecare pereche făcea de regulă patru-cinci copii, el să fie singurul născut într-o familie nu tocmai înstărită, lipsit fiind astfel de protecția averii paterne sau a unui frate mai mare, neavând nici șansa de a-și pierde trupul pipernicit în hărmălaia unei gospodării cu mulți copii. Fusese refuzat și la încorporare, iar pentru a-i pecetlui definitiv destinul de neom, fata pe care cu chiu cu vai, bătând toate satele dimprejur, i-o găsise taică-său pentru însurătoare, fugise în noaptea nunții de lângă el după ce, se zicea, i-ar fi cărat și câțiva pumni în spate, azvârlindu-l din patul țărănesc înalt, prea înalt. Ce să-i mai fi rămas de făcut bietului om în afara gestului de a-și pune capăt zilelor și

de a-și arunca astfel rudele apropiate dacă nu într-o mare durere, atunci într-o perpetuă rușine? Un singur lucru: refugierea în unica lume unde statura sa minusculă nu era privită ironic sau compătimitor, unde exista înțelegere și milostivire pentru orice suferință și unde descoperise, probabil pentru prima oară, bucuria ce ți-o dă speranța, fie ea cât de firavă, a unei fericiri viitoare: lumea credinței. În săptămânile ce urmară imediat după atât de dezastruoasa nuntă, fu văzut rugându-se concentrat, cu ochii închiși, la liturghie, la vecernie, la utrenie, el, ce din aceleași pricini din care ocolea orice adunare de oameni, se ferise până atunci să vină la biserică, să pară îngenuncheat când toată lumea stătea în picioare. Încet, încet, bătrânii se obișnuiră să-l aibă între ei pe acest tânăr teșit, rugându-se șoptit, făcându-și des cruce cu mișcări largi, expresive și încet, încet întreg satul se învăță să-l privească și să-l judece nu ca pe arătania săracă de pe ulița spre râu, ci ca pe omulețul credincios, cuviincios îmbrăcat, din șirul al treilea de bănci, din dreptul scenei murale unde soldații imperiali îl biciuiau pe cel căzut sub greutatea Crucii. Pe poarta înaltă a bisericii trupul său liliputan intrase și el în rândul oamenilor și certitudinea că-și aflase un rost, un loc al lui sub soare îl făcu să-și învingă nenumăratele-i sfieli, să iasă la câmp, la munci, să intre într-o bună zi cu hotărâre în bufet și-n fața tejghelei de-o înălțime amețitoare să ceară un pahar de rachiu alb, dându-l scurt, bărbătește peste cap și lăsându-i pe toți, după cum povestise moș Buie, cu gura căscată. Nu se auzise nici un comentariu, nu fu aruncată nici o vorbă în doi peri, nici în bufet, nici în celelalte locuri unde putea fi acum zărit micul om harnic, tăcut, îndârjit, renăscut, silindu-se să-ndrepte gospodăria năruită de bețiile părintelui său. Până la urmă s-ar fi găsit și femeia care să-l ajute să spele amintirea primei și ultimei nopți matrimoniale, însă aici omulețul rămăsese inflexibil: părea că făgăduise să-i dea în puritate Domnului nu numai sufletul, ci și fărâma sa de făptură, nevrând s-o întineze printr-o unire trecătoare și oricum greu de îndurat. Rămăsese și îmbătrânise burlac, cununat cu cele sfinte, gustând doar plăcerea trupului din pâine și vin de care-și atingea buzele tremurânde la împărtășanie.

Îl spovedi iute și-i dădu un canon ușor, pe măsura păcatelor neînsemnate mărturisite, petrecându-l cu privirea cum se duce, umil și fericit, să murmure „Tatăl nostru”, „Crezul” și „Născătoarea”.

În fața lui îngenunche acum un om solid, de vreo șaizeci de ani, îmbrăcat într-o haină neagră de piele, proaspăt tuns și ras, cu urma unei tăieturi de brici sub lobul urechii stângi. Făcea parte din categoria destul de numeroasă în sat a bărbaților înstăriți, autoritari capi de familie, apropiați de biserică nu din pricina vreunei revelații, a vreunei bruște luminări interioare și nici în urma vreunui necaz adânc, neașteptat, ci tocmai din pricina instinctului lor gospodăresc ce le spunea că dacă au avut și încă au o viață sub semnul neîndoielnic al belșugului, plină de târguri încheiate avantajos, de vânzări și cumpărări în câștig, aceasta se datorește într-o oarecare măsură și Domnului care în bunăvoința Sa le permisese să-și înalțe case și șuri falnice fără a-i lovi cu nenorociri, să-și așeze copiii în servicii bănoase, închizând luminoșii Lui ochi albaștri la faptul că ei, fruntași, „bocotanii” satului n-avuseseră timp până mai deunăzi să vină prea des la liturghie, ocupați fiind de zecile de treburi care pornesc, susțin și desăvârșesc averea unei curți țărănești. Acum însă, când vârsta mai domolise zelul lor întreprinzător, când nepoții lăsați la țară de copiii stabiliți la, oraș se făceau dolofani cu laptele, brânza și carnea din avuția bunicilor, ei se întorceau, aveau răgazul să se întoarcă spre puterea cerească, mulțumindu-i în rugăciuni cumpătate, în haine frumoase de piele, pentru sprijinul discret acordat lumeștii lor împliniri. Așa era bine, așa era firesc căci, în fond, Dumnezeu le fusese un partener rezonabil, un sfătuitor din umbră sau, mai mult, o instanță, o putere, un „Boier” locuind mai mult acolo, departe, *în străinătatea lui,* așa cum altădată boierii stăteau mai mult la Paris ori Viena, un latifundiar de la care luaseră în arendă timp, timpul necesar înjghebării marilor lor gospodării, și căruia i se cuvenea acum, la apropierea scadenței, la „recoltă”, să-i aducă prinos nu prin jertfe sângeroase, ca în vechime, ci jertfind câteva ceasuri la liturghie sau câțiva zeci de lei în farfuria milelor. Era, în credința lor regăsită și sobru cultivată, și un gest de prevedere: putea oare cineva dovedi negru pe alb că

dincolo, în împărăția-i veșnică, Domnul nu s-ar bizui tot pe oamenii harnici, descurcăreți, cu un cuvânt greu, hotărâtor, în orice comunitate? Nu putea, desigur. Tot pe ei trebuia, nici vorbă, să-i țină Atotputernicul aproape de Sine, că doar nu i-o fi plăcând să facă îngeri din toți leneșii, trențăroșii și bețivii satului. Cu această bănuială plină de speranțe își ocupau duminicile și sărbătorile locurile în bănci, ascultând cu dignitate slujba, murmurând ei înșiși, prudenți, cântările cele mai cunoscute, zăbovind la sfârșit câteva minute pe podeț ca să schimbe două-trei vorbe despre nevoile bisericii cu preotul, ca unii ce, la o adică, nu se uitau la niște sute de lei, acolo, dacă în joc era înfrumusețarea sfântului locaș. Se întorceau apoi cu pas măsurat, gravi, spre vastele lor curți, în masivele lor case unde se așezau la masă, își făceau o cruce exemplară și cu împăcată bucurie pe fețe gustau un păhărel de țuică din producția proprie înainte de a-și lăsa lingura în supa grasă, galbenă de găină ce le aburea în față.

Îi ascultă gospodarului mărturisirea scurtă, sumară, după care începu să-i pună întrebări, să moșească nașterea și a ceea ce creștinul trecuse cu vederea, aflând printre altele că de când se spovedise ultima oară, omul, mânat de ispită și nevăzut de nimeni, luase într-o seară de pe câmp niște baloți de paie nu tocmai ai lui. Se căia, firește, de fapta urâtă, după cum se căia și că-l gândise de rău pe tehnicianul veterinar, dându-i o palmă fiindcă-l trecuse în scripte cu trei viței, nu cu doi, ca pe alții. Postul da, îl ținuse, și-n fiecare seară se rugase; da, se-mpăcase și cu veterinarul. Cuvine-se atunci să-l fericească drept canon cu atâtea și atâtea rugăciuni, cu ajun în toată Săptămâna Patimilor și cu două zile de lucru la acoperișul clopotniței, când va voi el, dar nu mai târziu de sâmbăta viitoare, că-i apucă Pastele cu țigla spartă, mai mare rușinea. „O să vin miercuri și joi”, șopti omul scoțând de sub patrafir un chip roșu-rușinat și ridicându-se cu un oftat în picioare, după ce sărută crucea.

Mai spovedi trei moșnegi și cum nu era nici un tânăr, veniră la rând femeile. Urma s-asculte acum șirul păcatelor mărunte, aproape aceleași, făptuite la mânie și necaz, când muierile știu a rosti mocnit blesteme și sudalme luând în deșert numele Domnului și atribuindu-

i acțiuni cu totul nedemne de menirea Sa, ori la mare veselie, la nunți mai ales, când strigă aprinse de dănțuit tot soiul de măscări și lucruri fără perdea. De o îngrijorătoare frecvență erau apoi consultările unor ghicitoare din satele vecine de peste râu și-a unui șarlatan din reședința de județ care, din câte auzise el, Emilian, descânta în haine vechi și la care ades femeile se duceau pe furiș să le ajute să-și întoarcă bărbații din patima beției, a cărților de joc sau a vreunei codane oacheșe, plătind bani frumoși bătrânului hoțoman și văduvind astfel casieria bisericii de sumele cu care, pentru aceleași pricini, ar fi putut face el slujbe suplimentare. Pe cele mărturisind asemenea păgânești îndeletniciri le certa cu asprime și le da epitimii mai severe decât în mod obișnuit, neuitând în predică să să bată apropo-uri străvezii la ceea ce le-așteaptă acolo unde-i numai pucioasă și fum, în cazul în care-ar fi continuat să-și facă de lucru cu jucăriile diavolești. În rest, păcate capitale, păcate de moarte nu se prea arătau și el, ca păstor duhovnicesc, ar fi trebuit să fie mulțumit de relativa curăție în care-i trăiau enoriașii, dacă nu s-ar fi îndoit nițeluș de ea, bănuind că vremurile noi, cu tot alaiul inevitabil de lucruri și fapte nemaiștiute și nemaiîntâlnite înainte, îndepărtând încet, dar fără oprire pe om de respectul și teama datorate unei depărtate tutele spirituale, vremuri cu împrejurări și situații mult mai în măsură să-nvețe ființa să se educe singură decât să se supună rigorilor catehezei creștine, cam perimată, cam primitivă în mijloace, că vremurile acestea deci au dus și la o diminuare considerabilă a sincerității spovedaniei, resimțită mai degrabă tot ca un obicei, ca un act ritualic vidat de conținutul adevăratei pocăințe. Spus mai pe șleau, credea că oamenii nu-i mărturisesc chiar tot, preferând să primească iertarea preotului doar pentru o parte din greșeli, urmând cu restul să se descurce cum or ști, în fața judecății de pe urmă. În asemenea condiții, nu se putea împiedeca să nu se gândească, oarecum nemulțumit, că el nu îndeplinește decât rolul unui plictisit judecător de plasă pus să rezolve numai găinării, furturi din buzunare, păruieli în crâșme, al unui membru într-o banală și ușor ridicolă comisie de împăciuire, cum exista, pare-se, și la primărie, în vreme ce marile procese de conștiință,

spectaculoasele delapidări și trădări de credință, grandioasele înșelăciuni pasionale erau înaintate, peste capul lui, la județ, la județul de apoi, în fața Cerești Curți Marțiale. Or, vrednicia preotului, înzestrarea sa deosebită, îndeplinirea în grad înalt a misiunii apostolice nu se verifica oare pe deplin abia în lupta cu păcătoșii cei mai răi, cu ispitele cele mai tainice, cu plăgile cele mai profunde ale sufletului omenesc și nu în hărțuiala penibilă cu bătrânele satului ce mai toate mărturiseau, fals pocăite, că se îndulciseră cu carne și cârnați în Postul Crăciunului, când se tăiau porcii, și care cu siguranță vor face la fel și la Crăciunul viitor, știind că el, de pe acest scaun, le va absolvi oricum? Iat-o și pe baba asta trupeșă, a treia sau a patra de când începuseră să se perinde la scaunul lui femeile, răspunzând șoptit că da, suduise și că da, nu ținuse post în toate zilele, dar că nu, de alte păcate – se putea altfel? – nu-și aduce aminte.

Îi dădu canonul și-n vreme ce baba se îndepărta făcându-și des cruce, el se săltă puțin să vadă dacă mai era cineva la rând. Mai era o femeie. Când ea ieși din umbra pronaosului, el aproape că tresări: cât de iute îi arăta Dumnezeu că se plângea degeaba, ce rapid dădea peste nas trufiei și uitării sale netoate! Pentru că uitase, efectiv uitase că avea totuși în parohie – sau cel puțin avusese, dacă s-o fi îndreptat cumva între timp – o păcătoasă veritabilă, o păcătoasă pursânge, femeia ce se apropia, Ana, da, Ana cu ochii somnoroși, nevasta zveltă a cărei mântuire stătea în mâna lui, în puterea lui de-a o pune pe calea cea bună, de-a o ajuta să-și oprească mersul greșit, lăturalnic, dovedindu-și astfel că nu degeaba se făcuse preot, că vorbele cu „salvarea unei oițe rătăcite” nu mai au acel aer rizibil, găunos când în joc era, poate, propria sa vocație, abia așa și abia acum manifestându-se, de păstor.

Ana veni, îngenunche și el îi puse patrafirul pe creștet s-ar putea zice cu duioșie, ocrotitor, căci nu era ea într-un anume fel ființa „lui”, singura care descoperindu-i ceva grav și dând astfel spovedaniei sensul de profund exorcism al penitențelor de odinioară, îi permitea să-și exercite cu adevărat virtuțile de tămăduitor? Se aplecă ușor într-o parte, mai aproape de capul ei, și rosti rar formula introductivă pe care-o sărea de obicei, din economie de timp: „Iată, Hristos stă

nevăzut…” Îi vedea numai o parte a obrazului și-o șuviță de păr castaniu ieșind de sub năframa neagră. „Numele de botez ți-este Ana, nu?” „Da”, spuse ea încet. „Ei, vezi că n-am uitat cum te cheamă” și-și aduce aminte și ce i-a mărturisit la ultima spovadă și a pomenit-o de multe ori în rugăciunile lui s-o țină Domnul și Preacurata Fecioară Maria departe de ispita cea rea. Rugatu-s-a și ea cu râvnă, împlinitu-și-a canonul dat? „Da, părinte.” Ultima oară s-a-mpărtășit în Postul Crăciunului? „Da.” E bine că n-a lăsat să treacă multă vreme și-a venit din nou în fața lui Dumnezeu, căci plăcut Îi este Lui și a primi ușurarea sufletului omenesc și mai plăcut Îi este a ierta. Așadar, de atunci și până azi, de ce păcate știe că se face vinovată? Rosti întrebarea și plecă și mai tare capul, după ce aruncă o privire scurtă în față, spre strană, unde Ioan diacul își continua șirul de pricesne; de altfel, nici nu credea să vadă până la ei, Ioan era pe jumătate orb, iar ceilalți erau îngenuncheați în bănci, în fundul pronaosului, își făceau canonul. Urechea stângă ajunse aproape de tâmpla ei. „Părinte – șopti ea și-n același timp el simți în nări mireasma ușoară a părului de femeie – eu nu știu ce să mă fac. M-am rugat în toate zilele, și noaptea mă rog…” Ea se opri și el auzi un zgomot ca și cum femeia și-ar fi fript buzele cu ceva și-o privi și văzu că începuse să plângă. „Liniștește-te, Ana”, spuse. Ea își desfăcu batista strânsă în pumn și-și șterse ochii. „De ce plângi? Te-ai rugat și nu te-a ajutat cu nimic?” „Da.” „Ai păcătuit iarăși?” „Da.” „Ai făcut același lucru?” Ea încuviință iute din cap. El ridică fruntea și se surprinse răsuflând ușurat. „Rău ai făcut ce-ai făcut, femeie, spuse. Nu te-ai rugat cât trebuie”. Auzi din nou zgomotul acela al buzelor și văzu patrafirul tremurând ușor. „Nu mai plânge, spuse. Plângi pentru că te crezi părăsită de Dumnezeu. Însă El îți vede lacrimile și te va ajuta să scapi de păcatul tău greu. Căci greu păcat ai, Ană. Însă trebuie să vrei și tu să scapi de el. Nu mai ești o copilă, să te ducă oricine cu vorba, ești femeie în toată firea, soție, poate ai și copii. Sau n-ai?” „Am un băiat.” „Păi vezi…” făcu el dojenitor și se aplecă și spuse mai încet: „De la Crăciun de câte ori s-a-ntâmplat?” Ea șovăi o clipă, apoi răspunse stins: „De două ori”. O fi nimfomană, îi trecu, prostește, prin minte. „De două ori ai vătămat tare pe Domnul, spuse, și

nu te-ai gândit că El te vede și te judecă. Și-apoi făcând ce-ai făcut, ai luat asupra ta și alte rele, căci o greșeală mare trage după sine un lanț întreg de necazuri”; avut-a, de pildă, din pricina pomenită, supărări cu bărbatu-său? „N-am avut”, șopti ea. Nici nu l-a gândit de rău, stându-i mintea la celălalt? „Nu l-am gândit, șopti ea. El e om bun.” Atunci poate-o fi avut pizmă pe nevasta aceluia, dac-o fi însurat. „Nu.” „Cum adică nu? N-ai avut sau nu-i însurat?” „N-am avut”, șopti ea. Și pe nimeni n-a gândit de rău? „Ba pe el l-am gândit.” Pe cine, pe omul cu care-a păcătuit? „Da.” El se aplecă și mai tare, să-i vadă fața. „De ce pe el?” „Că nu-mi dă pace”, șopti ea. Da' cine-i? era cât pe-aci să-ntrebe, dar își înghiți vorbele. Câteva momente rămase în tăcere, privind-o: ea ținea ochii închiși și de sub gene ieșeau lacrimi. „E bine că te căiești”, spuse îndreptându-se în scaun și uitându-se spre moș Ioan ce cânta înainte, netulburat. Căința e primul semn de îndreptare, dar trebuie desăvârșită și cu fapta, nu numai cu inima. De alte păcate-și aduce aminte? Ea clătină aproape imperceptibil din cap. Dacă nu-și mai aduce aminte, atunci să-și pună toată nădejdea în puterea nevăzută a Domnului și-n vrerea de bine a Sfintei Născătoare Maria și-n fiecare seară și dimineață să zică de-atâtea ori „Tatăl Nostru”, „Crezul”, „Împărate ceresc”, să țină postul și ajunurile cuvenite, iar în prima vineri a lunii viitoare să se înfățișeze din nou la spovadă. De se va întâmpla să nesocotească iarăși poruncile Celui de Sus, apoi să se gândească la aceea că desfrânații pot fi opriți de la împărtășanie și nu este alta mai cumplită și mai de ocară pedeapsă ca asta. Dădu să-nceapă molifta de iertare, dar își aduse aminte de ceva: „Și luni și marți să vii de dimineață aici la biserică; facem clacă pentru clopotniță.” Rosti apoi molifta și-i dădu dezlegarea vorbind repede, fiindcă o ținuse cam mult. Îi luă patrafirul de pe cap și ea se sculă ștergându-și ochii, se-ntoarse încet și se depărtă. Cine-ar fi zis privind-o că silueta aceasta înaltă, subțire, cu glezne lungi, fragile, abia ivindu-se de sub poalele rochiei lungi… Asociase întotdeauna ideea de păcat cu imaginea unor trupuri împlinite, bine hrănite, în care poftele să se nască și să aibă spațiul de a se manifesta în voie, în care voluptatea să fie rezultatul nepotolit și firesc al duduitoarelor arderi interioare, o cerință a lor cu neputință de ignorat.

Înălțime mijlocie, picioare solide, mușchiuloase cu coapsele urcând oblic spre mijlocul larg și temeinic, un bust pietros, o față lată și niște ochi clipind rar peste-o privire tâmpă – cam așa își închipuia el femeia de țară predestinată plăcerilor, neputându-se sustrage lor și practicându-le cu dexteritatea, eficiența și, într-un fel, cu nebăgarea de seamă cu care amestecau un rântaș, hetaire rurale pe care și soții obosiseră să le tot bată fără folos, așteptând resemnați să vină singurul lucru ce le putea domoli: bătrânețea, Ana n-avea însă nici pe departe înfățișarea asta, la ea, biata, păcatul era, din câte se vedea, ceva străin, un vis urât, o veste rea luând-o pe neașteptate, o boală, un soi de pojar nenorocit, o… Ia te uită la ce mă gândesc, se trezi el deodată și se ridică din scaunul de spovadă, privind în biserică. Ana se oprise și îngenunchease într-un șir de bănci aflat mai în față; probabil se ferise să meargă în spate, să-i vadă hoțomanele de babe ochii plânși.

Intră în altar pe ușa de miazănoapte și se opri lângă proscomidiar, înmuindu-și degetele în apa rece din micul căuș de marmură de pe masă. Auzi glasul lui Ioan grăbindu-se cu „Întru numele Domnului” și-apoi fâșâitul ușilor mari deschizându-se în spatele său: venise și Nuțu paracliserul. Își șterse degetele și deschise Liturghierul la Liturghia darurilor mai înainte sfințite. Dintr-o vignetă, mic, inexpresiv, sfântul Grigorie Dialogul îi făcea un fel de „Ai grijă!” cu degetul. În manualul de liturgică din seminar se spunea că dacă preotul vrea, poate săruta înainte de slujbă chipul acestui părinte. El nu voia. Sărută numai Evanghelia, masa și crucea, inspiră adânc și-apoi dădu în forță, pe nas, „popește”, binecuvântarea de început. După ea, „Amin”-ul diaculuisună cu un ecou șters, parodic, ițindu-se o clipă ca un motan curios de după perdelele ușii de răsărit. Se-ntoarse să-nchidă ușile împărătești, cuprinzând într-o singură, fugară privire biserica goală, punctată doar de mogâldețele negre din pronaos, iar în rândul patru, parcă, de bustul ei. Reveni la masă și porni să citească în murmur cele patru rugăciuni ale luminilor, uitându-se la ceas: zece și-un sfert. Durase binișor spovedania. Din cauza ci. După primele fraze, își dădu seama că trece peste cuvinte în fugă, fără să fixeze nimic, și se opri din bolborositul mecanic, închizând o clipă ochii. Parcurse

într-o cadență mai rară rugăciunea a doua și de data aceasta cuvintele începură să prindă viață, să se înșurubeze în propriile lor înțelesuri, căci nu mai pluteau purtate de adierea egală și somnoroasă a formulelor doxologice de care era înțesată întâia rugăciune, ci căpătau concretețea unui scop, a unei cereri, păreau a se trezi, a deveni mai săltărețe exact când nu înșirau o laudă, ci o *rugă,* o solicitare, implorând ceva. Observase mai demult acest lucru, anume că părțile cele mai vii, cele care spărgeau monotonia repetatelor rostiri și care captau cât de cât atenția unuia obișnuit să le spună pe de rost a zecea, a suta, a mia oară, erau tocmai pasajele în care mărunta ființă omenească, ridicând ochii sfioși spre înalt, începea *să ceară:* „păzește fără de bântuială viața noastră", cum se spunea și la sfârșitul acestei rugăciuni a doua, prin harul neștiutului ei întocmitor, un anonim în genunchi, nerămas în nici o vignetă.

Rosti ectenia mare mai în grabă, silindu-l și pe moș Ioan să țină pasul cu răspunsurile în cadența impusă, șopti la fel de iute primul antifon, apoi aduse de la proscomidiar vasele trebuincioase, ridicând capacul chivotului de argint și uitându-se înăuntru: Agnețul pregătit de duminica trecută se întărise, se făcuse un pesmet vișiniu, cu sângele vinului uscat urmând să prindă viață și gust în gurile flămânde, calde, așteptând împărtășirea.

După ectenia mică și antifonul al doilea, se-ntoarse să ia cădelnița. Nuțu i-o aduse. Avea ochii roșii și privirea vinovată a omului după beție. Când o făcea lată cu o seară înainte, dimineața, înainte de slujbă, ca să-și mai spele din păcate, punea mai mulți cărbuni și mai multă tămâie în cădelniță, semn de căință ridicându-se invizibil cu fumul gros și plăcut mirositor ce umplea altarul. El cădi chivotul, apoi scoase bucata de prescură, o așeză pe disc, o acoperi cu steluța și înveli totul cu pocrovățul, trecând printr-o simplă cădere a vocii de la ectenia mică la antifonul al treilea. Când Ioan ajunse cătinel cu psalmul 131 la „Închina-ne-vom la locul unde-au stat picioarele Lui", Nuțu sună cu putere din clopoțel, vestind credincioșilor că trebuie să-ngenuncheze. Asta îi plăcea moșului cel mai mult, să sune din clopoțel. Avea și-un fel aparte de-a o face: întâi încet, mai mult în joacă, pregătind oarecum urechea să

primească sunetul ce se apropia, apoi tot mai tare, în crescendo, sfârșind într-un soi de triluri puternice, urmate de-o mică pauză și înc-un clinchet scurt, ca un punct.

El ridică discul, se închină și ocoli masa spre proscomidiar. Așeză discul acolo și Nuțu scutură clopoțelul de două ori, pornind și vocea tremurată, de disc interbelic, a diacului. Șterse potirul și turnă în el vin și apă, simțind din nou setea născându-i-se în cerul gurii. De după perdeaua lăsată, Moș Nuțu se uita trist-pofticios la sticla cu vin adusă de diac. Acoperi potirul, întinse cădelnița paracliserului și reveni la masa mare. Strânse pânza antimisului și șopoti rugăciunea cuvenită a stării a treia, surprinzându-și la un moment dat o anume nerăbdare bucuroasă, alta decât aceea de a termina repede slujba. Aștepta ceva parcă mai apropiat decât finalul liturghiei și întoarcerea acasă, ceva ce trebuia să se-ntâmple acum, imediat, și-abia după a, treia ectenie, primind cădelnița de la Nuțu, își dădu seama, mirat, ce era: aștepta de fapt prima ieșire din altar, ieșirea în biserică. Încă și mai mirat, realiză că aștepta să se apropie, să treacă prin fața ei, a păcătoasei, a „protejatei" sale.

Ieși în fața ușilor, cădi imaginea Fiului, a Fecioarei, se-ntoarse ocolind masa darurilor și cu o neașteptată senzație strengărească păși pe culoarul dintre bănci. În dreptul ei aproape se opri și-o privi învăluindu-i bustul, printr-un balans mare al cădelniței, în fum albăstrui. Ea nu ridică ochii și-și făcu cruce. Era frumoasă. Cădi mai departe până sub policandru, aruncând câțiva norișori și-n direcția moșilor și-a babelor din pronaos, apoi se-ntoarse spre altar. Ea stătea în picioare din semiprofil și el fu sigur, depășind-o, că acum nu se va mai uita în pământ, ci-o să-l privească din spate. Cu ochii ei somnoroși. Înțelepciune, drepți. Cu lumina vie a ochilor ei somnoroși. Da, îl privea, nu se înșelase. Să luăm aminte. Pace tuturor. În pacea tuturor și-n liniștea bisericii, Ioan începu cântarea prochimenului. El se uită peste bănci înspre scoruș, apoi îi căută privirea și i-o întâlni. Rămaseră așa câteva secunde și dintr-o dată, cu un fior friguros, fu izbit de frumusețea scenei: biserica aproape goală, mirosul de tămâie, ei doi privindu-se liniștiți, fără teamă, glasul de demult al diacului citind

din Cartea Facerii, iar în dreapta Nuțu, cu capul plecat pe umăr, ținând un sfeșnic aprins. Doamne iartă-mă, gândi desprinzându-și privirea și luând sfeșnicul din mâna paracliserului, Doamne iartă-mă. Înțelepciune. Înțelepciune, drepți. De data asta se feri s-o privească și numai cuvintele ritului luminii porniră într-acolo: „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Până și pe ea. Doamne iartă-mă, gândi iarăși intrând în altar, după care zise tare, cădind mereu și speriat ușor de cât de ciudat se potriveau aici stihurile: „Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă" și „Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de-ngrădire buzelor mele" și „Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug". Prostii, gândi apoi surâzând, superstiții. Se speriase degeaba: ce rău îi putea face biata Ana? Nu pentru el, cum crezuse, înfiorat, o clipă, ci pentru ea se rugase. Și, bine-nțeles, pentru bătrânii și bătrânele din pronaos; nu pentru el. Se jucase puțin „de-a privirea", cum făcea și-n liceu, atâta tot. Nu trebuia, desigur, mai ales într-o asemenea împrejurare, dar dacă se-ntâmplase, se-ntâmplase. Dumnezeu să-l ierte.

Nuțu închise ușile mari și de-aici încolo, intrând pe terenul familiar al liturghiei obișnuite și profitând de lipsa citirilor din Apostol și Evanghelie, el mări și mai mult „strocul", trăgând vocea lenește a diacului în acest ritm impetuos, ca o recitare fără pauze a unui elev mediocru. Trecu accelerând prin ectenia întreită, zise cu iuțeala gândului rugăciunea pentru cei chemați (altădată, demult, la începuturi, după ruga lui, ea ar fi trebuit să se scoale frumușel și să-și ducă afară din biserică trupul zvelt, necredincios; însă sub pleoapele blând întredeschise ale Atoatevăzătorului și sub oblăduirea Tradiției, turma celor chemați să iasă și a celor lăsați să rămână se amestecaseră în vremuri și ea putea să stea să se roage mai departe și să privească din când în când spre altar. Neștiute căile Tale), apoi pe cele două pentru credincioși, zăbovind o secundă cu ochiul asupra tânguirii din „liberează toate simțurile noastre din amorțeala patimii", luă cădelnița din mâna mahmură a lui Nuțu, tămâie altarul și naosul fără să se uite *într-acolo* și se-ntoarse la sfânta masă. Amorțeala patimii. În mintea cărui vechi, greu încercat părinte se săvârșise întâia oară împerecherea aceasta de vorbe? Se închină atingându-și buzele de răceala antimisului și-a crucii,

veni între ușile mari și se plecă spre absența poporului din biserică. La proscomidiar luă discul și potirul, așteptă clinchetul zglobiu al clopoțelului și ieși în naos prin ușa din dreapta. Sub policandru se opri și binecuvântă cruciș cu discul trupul ei îngenuncheat. I se păru c-aude un suspin. Se-ntoarse și trecu pe lângă amorțeala patimii ei, revenind în altar. Nuțu agită măiestru clopoțelul, credincioșii se ridicară în picioare și cu credință și dragoste din gâtlejul smochinit al diacului se scurse afară partea a doua a cântării Heruvicului.

O salivare intensă, cunoscută, îi dădu de știre că se apropie împărtășirea. Făcătoarele de viață taine așteptau pe disc să se curețe el, păcătosul, de gândurile de prisos, de murdăria altor simțiri decât cele cuvenite; un șir întreg de rugăciuni îl conducea pe preot spre clipa de fină emoție când trebuia să-și atingă buzele de bucățica de pâine ce în dospirea ei simbolică detronase regi și răsturnase imperii, și acest șir îl murmura acum, nedumerit că starea de calm, lina mulțumire sufletească, „luarea-aminte” nu mai coboară în el și-n jurul lui ca de-obicei, deși vocea-i vibră la fel de solemn ca totdeauna când rosti „Sfintele, sfinților”, deși melodia chinonicului vălurindu-se singuratică în frigul bisericii nu-și pierduse nimic din farmecul ei dureros, iar degetele-i sfărmară cu aceeași precizie Mielul de grâu în părțile trebuincioase. Până și cuvintele rugăciunilor de dinaintea împărtășirii ce, în perfecta lor topică arhaică, îi dăduseră mereu senzația că ies puțin din pagină, ca și cum ar fi fost tipărite în basorelief, de data aceasta se-mprăștiară în toate părțile ca niște vrăbii tăcute, astfel că, mestecând în sfârșit cubulețul acrișor de pâine, el se gândi că pentru prima oară într-o liturghie un Dumnezeu neiertător, pedepsindu-i lipsa de evlavie și mintea aiurea, i-ar fi putut întoarce împărtășirea nu spre tămăduirea sufletului și-a trupului, cum spuneau săltând din hârtia gălbuie cuvintele rugii, ci spre judecată și osândă.

Puse în vin bucățile rămase și merse între ușile mari unde se opri, înălțând potirul. Cei spovediți ieșiseră din bănci și așteptau îngenuncheați, în rând, chemarea lui. O rosti tărăgănat și primul care veni fu omulețul credincios, robul lui Dumnezeu, Timofie. Îi alese o bucată mai mare de miez și ea se mistui între buzele subțiri, pergamentoase spre iertarea păcatelor și viața de

veci. Pentru gospodarul în ale cărui fălci puternice stăteau înfipți la loc de cinste trei dinți de aur alese o bucată mai mică. Oamenii veneau, întindeau gâtul, deschideau cu sfială gura și linguriţa le răsturna în trupuri o clipă lungă de împăcare. Treceau apoi pe lângă el și din farfuria de pe masa darurilor luau cu vârful degetelor anaforă. Gustau și vedeau că bun este Domnul. Ceva din frumusețea imnelor cântate de strană pogora pe chipul lor, se vădea în felul grijuliu cum călcau, mai rar, mai aduși de spate, ca și cum ar fi păşit dintr-o dată într-o încăpere scundă, boltită, cu ecou.

În potir vinul scăzuse la jumătate. Până la ea mai erau cinci bătrâne. Maria, Viorica, Maria, Maria, Ruje. „Se-mpărtășește roaba lui Dumnezeu, Ana…”. Vârful tremurător al limbii primi cinstitul trup însângerat și, mic animal de pradă, îl trase repede în vizuina gurii. Pe buza de jos, răsfrântă, rămase un strop roșu. Ea plecă ușor bărbia și se șterse cu pânza albă a pocrovățului. Nu-și ridică privirea și trecu mai departe. Pe pânză rămăsese o pată vișinie, neregulată.

*

* *

La câteva zile după spovedanie, în seara joii Sfântului Grigorie Dialogul, în a doua săptămână a Postului Mare, Emilian sta întins în pat și citea. Alături, întoarsă cu spatele, doborâtă de oboseala adunării coloanelor de cifre, cuprinzând averea C.A.P.-ului, dormea Getuța. Pe peretele de vizavi, ceasornicul mare cu pendulă adus de la socru-său urma să bată peste zece minute miezul nopții. Rezemat de o pernă uriașă, roz, de zestre, Emilian răsfoia prin *Păstorul și Turma,* cartea dăruită de părintele Dima. N-o citise niciodată de la un capăt la altul, ci mai mult, așa, pe frunzărite, cum citești un almanah. Acum o luase din raft cu un anumit gând și se oprise la capitolul „Tratamentul păcătoșilor și îndrumarea lor pe calea îndreptării”, la paragraful „Desfrânații”. O sfântă indignare, o greu reținută oroare în fața celor învrednicindu-se de păcate trupești se înălțau din frazele autorului, canonicul Nicolae Brânzeu, ce recunoștea nu numai că „reprimarea acestui păcat a

cauzat cea mai mare grijă a creștinismului”, dar și că, în asemenea cazuri, „îndreptarea dacă nu e imposibilă, e foarte grea.” Păi da… În minte îi răsări silueta zveltă a Anei, părând și mai înaltă, așa cum o văzuse de jos, din curtea bisericii, pe schela clopotniței, primind și dând mai departe țigla pentru acoperiș. Venise și luni și marți la clacă și deși lui i se păruse că ea a roșit întristată când o privise, arăta totuși parcă mai veselă, mai puțin mohorâtă, poate și din cauza celorlalte femei, mereu puse pe șotii și glume muierești.

„Fantazia să fie ocupată cu gânduri nobile, evitând cele ale delectațiilor venerice.” Apăi ce gânduri să aibă ea, biata, în afara celor că trebuie să dea de mâncare găinilor, să fiarbă la porci, să adape vaca… Iar „delectația venerică” trebuie că se-ntâmplase prin vreun cotlon de grajd, în vreun păpuriș sau vreun șanț, la repezeală, așa cum văzuse el odată, puști fiind în satul lui, nimerindu-se întâmplător lângă un siloz părăsit unde un oșan angajat la tăieri de pădure o trăsese din cărare pe solida lui tovarășă, urmase o luptă scurtă, mai mult o joacă de sumețire a fustelor ei și-o zbatere gâfâită a amândurora într-o delectațiune venerică de circa trei minute, după care oșanul se sculase, își potrivise clopul mic căzut pe ceafă, o ajutase să se ridice și pe ea scuturând-o de paie, și-apoi coborâseră, bărbatul mai în față cu-o jumătate de metru, spre cantina exploatării forestiere.

„În ce privește meditația și spovada, observăm că întrucât ele ar însemna pentru penitent în cele mai multe dintre cazuri răscolirea vechilor amintiri și ar putea pune fantazia în mișcare, sunt periculoase în starea de reconvalescență a sufletului.” Mda. Și totuși cum altfel decât prin mărturisire în fața preotului se poate ușura un cuget păcătos, cum altfel poate ști păstorul dacă ființa înrobită de patimă trupească s-a îndreptat sau nu? Altă posibilitate de a afla el n-are și chiar și onestul Brânzeu recomanda duhovnicului să nu prea facă vizite acasă la femeia marcată de anumite „cestiuni sufletești”, să nu rămână „solus cum sola” cu ea, căci „celibe sau căsătorit, e expus acelorași primejdii și bănuieli din partea lumei”, cu atât mai mult cu cât, suspina canonicul, „femeile sunt inepuizabile în a-și ajunge scopurile, s-a întâmplat și cazul că au căutat sub

pretextul boalei să aibă pe preot lângă sine.” Nu era, totuși, cazul Anei, mai degrabă cuprinsă de sfială la apariția lui în curtea bisericii, luni dimineața, decât manifestând cine știe ce interese obscure în ceea ce-l privește. Asta ar fi fost chiar culmea, surâse el părăsind o clipă paginile cărții, l-ar fi flatat nițel, dar nu, nu simțise nimic în sensul ăsta, nu, nici vorbă… A, privirea din biserică, mda, însă ea, privirea de-atunci, nu exprima o chemare, nu fusese ocheadă, ci-o rugă, ceva în sensul „ai grijă de mine, nu mă lăsa, ajută-mă”, adică, mă rog, chiar mai respectuoasă, „aveți grijă de mine, nu mă lăsați, ajutați-mă”. Dar dialogul, scurtul dialog de marți dimineață? Se sculase, nu știa de ce, bine dispus în ziua aceea și când ajunse la biserică, treaba, supravegheată de coratorul Pop, era în toi, femeile cărau țiglă la schelele meșterilor de pe acoperiș, deja învelit jumătate. El se învârtise în jurul clopotniței, ascultând explicațiile coratorului, apoi se desprinsese de acesta și prinzând un moment când ea venea singură spre stiva de țigle, o întrebase cu un aer vesel: „Ei, cum merge, e greu?”. Era o întrebare ca oricare alta, ar fi putut-o pune, vorbind mai tare, tuturor celor ce se mișcau pe-acolo, și răspunsul imediat ar fi fost: „Nu, părinte, cum să ne fie greu? La amiază suntem gata” și cam așa ceva se aștepta s-o audă spunând și pe Ana, numai că ea, abia încetinindu-și pașii și uitându-se în fugă spre el, răspunsese încet: „E greu”. „De ce?” întrebă el descumpănit și ea se opri în sfârșit și se-ntoarse și el o văzu pentru prima oară zâmbind. Zâmbea cu ochii, și-i mijea și-atunci somnul din ei dispărea, făcând loc unei luciri scurte, verzui. „Nu mi-s învățate mâinile”, răspunsese ea și-și desfăcu palmele și el le privi, erau roșii din cauza prafului de cărămidă. „Da' se-nvață ele”, mai spuse zâmbind cu-aceeași lucire blândă verzuie în ochi și se îndepărtă.

Ei, mare lucru nu era nici în dialogul ăsta, deși răspunsul ei neașteptat, dacă stăteai să-l scuturi bine, putea însemna mai multe, căci cărei femei de la țară, învățată cu tot soiul de munci, îi vine greu să poarte de colo-colo niște țigle? Doar n-avea mâini de domnișoară, să o irite orice fleac mai aspru la pipăit. Rămânea atunci că-i venea greu altceva, că răspunzând așa când oricare altă femeie de-acolo ar fi spus ceva convențional, voia

să-i dea de înțeles că e vorba de *problema* ei, de *problema* lor, nu de o banală usturime a palmelor. Și-atunci îi venea greu ce? Să poarte în ea rușinea păcatului, rușinea că el, Emilian, știe? Posibil, dar nu credea. Sau să nu-l mai vadă, să nu mai poată da ochii cu bărbatul, cu ciumetele ăla? Să-i fie greu să reziste avansurilor lui? Da' cine poate să fie, tâlharul, cine-a mai descoperit distincția tristă, somnoroasă, aproape pierdută a trupului și chipului acestei necăjite, trezite dintr-o dată în mijlocul unei noțiuni atât de străine spiritului sătesc, în mijlocul unei aventuri? Cine nu-i dă pace?

„Viața preotului celibe e împreunată cu o mulțime de dificultăți de ordin corporal, spiritual și economic. Preotul are să fie mereu atent la ele, să le înlăture din timp și în chip potrivit, ca nu cumva să cadă jertfă acelora. Dificultățile trupului le descrie admirabil sf. Pavel la Rom. 7, 14 și urm.”. Ei, ia să revadă care sunt dificultățile trupului după sf. Pavel. Lăsă *Păstorul și Turma,* se-ntinse și luă de pe noptieră Biblia. Căută la paragraful indicat și citi: „Căci știm că legea e duhovnicească, dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu știu; căci nu săvârșesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc, aceea săvârșesc”. Mda. Însă n-avea rost să urmărească mai departe subtilitățile logicii apostolice, el nu era preot „celibe”, era căsătorit. Dovada, zdravănă, sforăia încetișor alături, întoarsă cu spatele. La rădăcina gâtului, în lumina veiozei, i se vedeau punctele roșcate ale pistruilor. Era cam pistruiată Getuța. Cam pistruiată și cam trupeșă. Nici vorbă să fie… – oare cum zicea Solomon? – ciută, parcă, sau căprioară, uite că nu mai ținea minte, deși altădată, în seminar, știa mulțime de pilde dintr-astea pe de rost, și din Cântarea Cântărilor… Ca majoritatea colegilor, de altfel. *Astea* frigeau memoria, se întipăreau fierbinți în ea. Răsfoi prin pagini și găsi, da, da, frumos scria parșivul înțelept, nimic de zis, cunoștea bine treaba, nu degeaba o luase lângă sine pe fiica faraonului, așa să tot dai sfaturi: „Binecuvântat să fie izvorul tău și să te mângâi cu femeia ta din tinerețe. Cerboaică preaiubită și gazelă plină de farmec să-ți fie ea”. Mă rog, Getuța cerboaică, mai mergea, o cerboaică zdravănă păscând toată ziua tarlalele pline cu cifre ale C.A.P.-ului, ciulind

urechile și ridicând temătoare capul, să nu intre președintele ori primarul s-o vâneze învârtind andrelele, cerboaică da, mda. Da' gazelă… Poate cândva în liceu, în școala generală, la grădiniță să fi fost gazelă, acum însă nu, nici vorbă. A cerboaică, și încă a una bine hrănită în rezervația curții tatălui ei, chiabur de tip nou, arătase și când o văzuse prima oară, dus, împins la pețit de mâna fermă a părintelui Dima. Pesemne că el, Emilian, nu prea semăna a cerb, așa deșirat, jigărit, proaspăt absolvent al cantinei extrem de canonice din seminar, unde burtosul administrator respecta cu voioasă strictețe zilele de post, obligându-i pe unii teologi să-și cheltuiască tot mărunțișul la restaurantul cu sățioase mâncări pe bază de fasole, aflat nu departe de căminul lor. Getuța nu se prezenta pe-atunci tocmai rău, nu era urâtă și respira prin toți porii ei o sănătate agresivă, înduioșătoare, era – clișeul îi venise imediat în minte – ca o piersică bine coaptă, cu coaja fin plesnită într-o parte, atârnând mai mult dintr-un capriciu de pețiolul aproape uscat al crengii părintești și așteptând o adiere, fâlfâitul unei aripi de pasăre, apăsarea unui bondar ca să se desprindă și să cadă. De ce nu? – își spusese el văzând că i se oferă pe tavă această carne trufanda cu pielița irizată de pistrui, de ce nu? Dac-ar fi refuzat, ar fi trebuit să pornească să-și caute nevastă prin satele din jur și bănuia că în afara unor învățătoare stafidite și marcate deja nervos de lupta dintre ideea de corectitudine și ideea de promovabilitate și-a unor copile scoase la măritiș după absolvirea a zece clase, n-ar fi găsit mare lucru. Că Getuța îl plăcuse, și-a dat seama din sprinteneala cu care aranjase masa, din zâmbetul mulțumit și emoționat ce-i roșise obrajii și mai ales din fierbințeala umedă a degetelor pe care el, amuzat de scenă, i le apucase într-o doară în tinda intenționat lăsată în întuneric când ea ieșise să-l conducă – bătrânul Dima, ca un pețitor autentic, își aranjase să fie chemat de cineva mai devreme, ca să rămână el, Emilian, singur cu fata. Cum stătea așa în fața lui, masivă, caldă și întunecată, Getuța i se păruse o locomotivă sub presiune ieșind din depou, învăluită în aburii fornăitori ai propriei respirații, gata să-l strivească de peretele apropiat cu tampoanele pieptului. Voise s-o tragă spre el să vadă ce-o să se mai întâmple, dar atunci din odaia cealaltă se

auzise miorlăitul binevoitor al vocii mamei, dându-le liber: „Să nu stați mult”, și-această complicitate maternă îl iritase și plecase. Revenise apoi și rămăsese și-n două luni după căsătorie, răsfățat de belșugul alimentar în care intrase, prinse a arăta și el a cerb, îi sporise parcă și vocea tot boncăluind duminică de duminică din amvonul părăsit de părintele Dima.

Cerboaică, da, Getuța corespundea metaforei, însă gazelă… Simți cum gândul se-apropie, îi dă târcoale și până la urmă gândi: gazelă era Ana. Ea, cu gleznele ei fine, nervoase, ea alerga sau era alergată pe câmp, prin poieni, pe unde-o trăgea s-o sfâșie, s-o mursece leul, tigrul, șacalul, coiotul acela nesățios. Chiar, oare unde se întâlniseră, unde se consumase faptul? În casa ei? Soțul îi era navetist, pleca la cinci dimineața, venea la cinci după-amiaza, ca toți muncitorii din sat, timp ar fi fost deci, însă mai rămâneau copilul, maică-sa ori soacră-sa, n-ar fi îndrăznit ea în propria casă. În casa ăluia? Posibil, cu condiția să nu fie căsătorit, să fie „celibe”. Cine era burlac în sat? Nu prea mulți, burlăcia mai era socotită în lumea țărănească o anomalie, un soi de impotență socială. Inginerul agronom. Nu, nu. Stătea singur, e drept, dar era rotofei, scund, nu se potrivea cu Ana. Gestionarul magazinului mixt. Ăsta, hm, deși cam maroniu la chip și buzat, ar fi avut ceva șanse. Și spațiu. În magazia din spate, stofe, butoaie, baloturi: ia hai, Ană, să-ți arăt ceva, hai, tu, că nu te mănânc, ia vezi-cum îți vine rochia asta. Locuia și-ntr-o comună vecină, venea dimineața și pleca seara cu bicicleta, s-ar fi putut întâlni pe cărare, între sate. Însă nu, prea era urât, dă-l încolo. Sau vreun văduv căutând să-și potolească tulburarea periodică, singurătatea încinsă. Nu știa nici unul, aici bărbații se recăsătoreau repede, înlocuiau rapid nevasta defunctă, era atâta de lucru într-o gospodărie, și copii, și animale de-ngrijit, trebuia neapărat o mână de femeie. Și-apoi pe ei, pe țărani, nu credea să-i atragă Ana, ea nu umplea tiparele frumuseții ce le convenea lor, o frumusețe utilă, vânjoasă, în care fiecare parte a corpului să se exprime la superlativ, nu, pentru frumusețea Anei trebuia un nas mai fin, simțul unui degustător versat. Tot un intelectual trebuie să fie, ăștia sunt în stare să perceapă subtilitatea unei dizarmonii, linia aristocratică a piciorului sub o fustă ordinară,

lăbărțată, să intuiască fulgerător noblețea unei tristeți tânjinde, inconștiente dintr-o fizionomie rurală și să savureze, bovarici și esteți, o cucerire erotică în „lumea a treia”. Profesorul de istorie. Nu era prost, lucra și la monografia satului, avea și articole în ziarul județean, făcuse și recensământul animalelor și probabil atunci o *văzuse* pe Ana. Cu puțin fler, era imposibil să n-o *vezi* până la urmă. În plus, numai un om cu, lecturi se putea bucura ca lumea de o tăvăleală în sânul naturii, între brazde, prin văioage, în fânețe, pe sub sălcii, când femeia miroase ăăă… teluric, parcă așa se zicea, a iarbă și-a pământ reavăn. Ia te uită, te pomenești că profesorașul ăsta, spânache ăsta care culegea și folclor, umbla prin case după cimilituri străvechi și se-alegea cu un pahar de vin nou, te pomenești că ăsta nu-i dădea pace… Însă Ana-i mărturisise că de la Crăciun încoace se-ntâmplase de două ori și asta însemna că *problema* avusese loc înăuntru, la căldurică, doar nu fuseseră nebuni să se-așeze în zăpadă, iar istoricul comunei stătea în gazdă la părinții unui elev, acolo, clar, nu se putea. Nu era el. Rămâneau atunci cei însurați, nemulțumiții întru căsnicie. Mulțimea dezolantă a indivizilor de acest fel și-a posibilităților de a-i identifica îl făcură să renunțe la deducții. Adevărul, medită el, era că în sat se făcea dragoste pe rupte și că habar n-avusese.

Oftă și luă din nou *Păstorul și Turma.* „Cu deosebire să se ferească clericul de a căuta frumseța, calitatea de orășană aleasă, care cere mereu distracții și societate. Mai mare nenorocire nici că se poate închipui pentru un preot.” Poftim, el nu căutase „frumseța”, își luase o fată de țăran nici prea-prea, nici foarte-foarte și cu ce mare brânză se-alesese? „În sfârșit, una din principalele condiții ce trebuie să întrunească viitoarea preoteasă e sănătatea. Oricât ar corăspunde altfel, o fată nu e permis să se mărite după un cleric, dacă nu oferă garanții sanitare absolute.” Apăi aici n-avea de ce se teme, o nimerise bine cu alegerea lui, Getuța era beton, nimic nu se lega de ea. O dată n-avusese și ea un guturai, o răceală, s-o doară ceva, capul, pântecul, un dinte. Avea în schimb o mulțime de pistrui, uite-i. Îi privi spatele puternic, umerii rotunzi, brațul dolofan în care carnea dormea, piciorul vânjos ieșind gol peste plapumă. Umbra poftei îi trecu o clipă pe sub pleoape.

Clipi și-o alungă. „Tria fugienda: leo rugiens; mulier blandiens; oculus seduciens”. Zâmbi: inepuizabilul Brânzeu nu-și slăbea deloc atacul concentrat împotriva slăbiciunilor omenești, folosind până și săgețile minuscule și inofensive ale unor târzii poezioare iezuite latinești. Ce păcat că nu avusese cartea aceasta în seminar! Cum s-ar mai fi amuzat cu amicii lui de naivitatea sobră a versurilor, plasându-și-le unul altuia, pe șoptite, la chefurile, la „ceaiurile” de sfârșit de săptămână când fugeau să dea trupului ce era al lui în apartamente modeste prin noile cartiere ale Clujului, unde domiciliau în gazdă studente la filologie și medicină! Pentru ele, pentru fetele scăpate de chingile liceului și-ale familiei și ajunse pe tărâmurile libertății înnobilate universitar, ei, seminariștii teologi, erau un soi de animale exotice purtându-și cușca credinței peste tot, cum își poartă melcul casa. Și-i imaginau locuiți de sfieli grandioase, luptând prin rugăciuni cu poftele cărnii, martirizați de interdicții și tainice impulsuri. Își aminti cum la un asemenea chef nocturn, o fată, auzind că urmează să fie preot, se sculase din fotoliu, îl trăsese la dans, lipindu-se expert de el și împingându-și un picior insistent între pulpele lui. Cam jenat, el dansa în tăcere. La un moment dat, ea urcase spre urechea lui, aproape atingându-i lobul cu buzele, și șoptise: „Te superi dacă te-ntreb ce simți?”. Furios, era cât pe-aci să-i spună pe șleau ce, dar se stăpâni și se gândi să-i facă jocul: „Simt că mă tem”, răspunse înăbușit, strângând-o ușor. „De ce?”. „Nu știu dacă mai rezist, gâfâise el. Trebuie să plec. Iartă-mă.”. „Unde să pleci? se speriase ea, ațâțată. Vino cu mine” și-l luase de mână și-l dusese dincolo, în camera liberă, „camera de lucru”, pe-o canapea desfundată, unde, fără să închidă o clipă ochii, privindu-l mereu ca pe un înger rănit, îl oblojise, îl mângâiase, îl ajutase să-și descheie nasturii, preluase în genere toată inițiativa, întrebându-l din când în când, printre suspine: „Spune-mi ce simți. Simți că păcătuiești, da, da?”. „Da”, mormăise el în plină delectațiune venerică.

Mai citi câteva pasaje despre „Casa și familia preotului”, apoi ajunse la o *Anexă* cu „Reguli pentru ținuta externă”: „Fața ta să nu fie prefăcută, îngândurată, întristată, severă, ci serioasă, liniștită și deschisă. Nu-ți umfla obrazul, nu-ți încreți fruntea niciodată și nu-ți

strânge sprâncenele.” Își ridică ochii din carte și întoarse capul privindu-se în oglinda mare din stânga, de lângă ușă: își umflă obrajii, își încreți fruntea și-și strânse sprâncenele. Arăta, într-adevăr, stupid. Dar care om stă tot timpul așa, umflându-și obrajii? Se strădui să aibă o față liniștită și deschisă, își zâmbi blând. Din oglindă îl privea un naiv. Putea oare chipul ăsta pasiona pe cineva, avea el ceva atrăgător? Dumnezeu știa… „Nu ține gura deschisă.” Bine-nțeles, că doar nu era oligofren. Ce sfaturi dădea și Brânzeu ăsta… „La râs nu-ți arăta prea tare dinții, nu-ți schimonosi fața și înconjură a râde cu hohot.” Aici, da, i se potrivea, n-avea o dantură tocmai perfectă, o cam neglijase, se temea de dentiști ca de Necuratu'. Pe toate le știa bunul Brânzeu. „În o cameră străină nu cerceta scrisorile ce se găsesc acolo.” Mă rog, da, desigur. „Umblă cu pași moderați, iuțindu-i dacă o cer împrejurările.” He, he. Parcă-l și vedea pe micul, exhaustivul, moralul Brânzeu cu manuscrisul voluminos al cărții sub braț umblând moderat, serios și liniștit prin Lugoj, într-o seară interbelică, și iuțind deodată pașii când din umbra unei porți se aude o șoaptă parfumată chemându-l șăgalnic: „Hei, domnu', nu vreai o companie?”. „La urcarea treptelor nu lua mai multe deodată. Balustrada treptelor folosește-o numai la caz de nevoie ori de istovire.” He, he, he. „Dacă mergi cu un superior, stai pe partea stângă și ceva mai înapoi.” Ei, ciuciu… Atunci mai bine stai acasă, să meargă superiorul singur. Întoarse pagina. Recomandările continuau în cascadă. „Grijește să nu se atingă mâneca de mâncări.” Corect, avea dreptate, o pățise de câteva ori, chiar la nunta lui, Getuța observase prima. „Oasele și alte rămășițe nu le arunca sub masă.” De unde cunoștea Brânzeu tentația asta?! Extraordinar… „Să nu vorbim cu nime' într-o limbă pe care ceilalți nu o înțeleg. Orice spui, trebuie să fie adevărat, dar evită a spune, fără motiv, tot ce știi.” Ehei, ehei, adevăr grăit-a gura ta, bunule Brânzeu… La un moment dat, tot întorcând pagină după pagină din nesfârșita anexă, se gândi că nu s-ar mira prea tare să descopere, printre altele, și o regulă sunând în felul următor: „Dacă ai cunoscut o ființă păcătoasă numită Ana și gândul ți-este de o vreme necurmat la dânsa, atunci fă așa și așa.” Cu excepția unor împrejurări mai intime în care se vedea că nu e în

largul său, neobositul Brânzeu nu lăsase nimic pe dinafară din pomelnicul sfaturilor sale ce îndeplinite întocmai riscau să facă din preot un fel de monstru pozitiv, mortificat de suma calităților sale, o caricatură etică, un personaj de comedie, Doamne, grija asta pentru perfecțiune, nevoia asta de a da sfaturi, de a cere tuturor, imediat ce te vezi cocoțat la o mică tribună, să fie după chipul și asemănarea ta! Uite-l și pe autorele Brânzeu, altfel om onorabil, știutor de latină și germană: după ce conspectase o grămadă de volume cu *Theorie der Seelsonge, Theologia Pastoralis, Wissenschaft der Seelenleitung,* ce găsise el de cuviință să-i aducă aminte tânărului preot? „Nu-ți sufla nasul tare. Dacă ai să tușești ori ai să-ți sufli nasul, întoarce-te în lături."

Închise cartea, o puse pe noptieră, stinse veioza și lunecă sub plapumă. Căldura trupului Getuței îl adulmecă precum un câine uriaș, placid. Își zise rugăciunile, apoi, cum nu mai făcuse de mult, se lăsă în voia vechii plăceri de a fantaza înainte de somn cu ochii deschiși. Altădată, inventivitatea sa reprimată diurn, atâta câtă era, se dezlănțuia în mari ficțiuni coerente al căror secret ori recunoscut erou era, bine-nțeles, el. Ținea minte că pe vremea seminarului două erau scenariile favorite ale acestor construcții visătoare. În primul își imagina un plan infailibil de a pătrunde noapte de noapte, neștiut de nimeni, în cămările cantinei aflate sub internat și de a consuma acolo, fără urme, câte 200–300 grame de salam de vară. Cu câte delicii se gândea în dormitorul comun, populat de oftaturi și respirații șuierătoare, la drumul plin de pericole spre subsol, pe lângă ghereta paznicului, la intrarea în sala cazanelor și de-acolo, pe o ferestruică numai de el descoperită, un fel de oberlicht înțepenit, la aterizarea tăcută în mijlocul dormitânde-lor comori alimentare, fabuloase conserve de pește, butucănoase șunci afumate, masive cașcavaluri deslușindu-se pâlpâind gălbui ici-colo și mai ales – aici saliva îi transforma limba într-o insulă umedă – la candelabrele stinse ale rudelor de salam de vară atârnând la uscat de tavan! Și el, înarmat doar cu un cuțitaș și-un coltuc de pâine, adăstând pe-o ladă în întuneric și mestecând fără grabă, ca un șobolan imens, inteligent. Al doilea exercițiu de fantazare, mai complex și un pic mai confuz, țintea o miză sensibil sporită, căci sursa și

finalitatea lui nu erau stomacul, ci orgoliul. Își închipuia, cu mici variațiuni, același lucru: o vizită a patriarhului în seminar, asistarea Prea-Sfinției-Sale la o lecție în care el, Emilian, să se remarce în chip extraordinar, să fie o sinteză desăvârșită de geniu și modestie. „Aveți elevi buni aici la Cluj – să spună apoi Prea-Fericitul pe culoar, îndreptându-se spre separeul rezervat preoților profesori. Cum îi zice băiatului acesta care a vorbit atât de frumos?”. „Emilian Marcu – ar fi răspuns imediat, în al nouălea cer, dirigintele lui. E un copil eminent”. „Da, da, încuviința patriarhul, Emilian Marcu, frumos nume. Nume de creștin, de-altminteri. Chemați-l și pe el la masa noastră. Vreau să-l cunosc.” Și el, în admirația și-n invidia colegilor, ar fi mers la acel prânz de taină și patriarhul l-ar fi așezat de-a dreapta sa, l-ar fi privit cu ochi blânzi, binevoitori și l-ar fi întrebat: „De unde ești de loc?” și el ar fi răspuns de unde, iar patriarhul ar fi spus „Da, vrednică și frumoasă regiune”, apoi punându-i părintește mâna pe umăr, ar fi zis tare, s-audă toți, care oricum erau numai ochi și urechi: „Am aflat numai lucruri bune despre tine. Ce zici, dacă te-am trimite cu o bursă la Muntele Athos, nu ne-ai face de rușine? Cum stai cu greaca?”. „Excepțional”, ar fi răspuns în locul lui, de peste masă, profesorul de greacă. „Atunci, nu văd nici un impediment, ar fi spus Prea-Sfinția-Sa în aprobarea zgomotoasă a tuturor, așa că haideți să-mbucăm ceva.” Aici, cele două visuri se cam amestecau, căci, îndemnat de înalt-protectorul său, el descoperea pe masă, ca-ntr-o apoteoză, înconjurate de un nimb divin, felii de salam de vară la discreție.

Încercă și-acum să-ncropească o poveste cu o vizită în sat a patriarhului, cu o masă mare, afară la soare, în curtea coratorului, cu lume multă… Nu mergea, lucrurile nu se legau, lipsea aerul acela de adevăr posibil pe care-l au visurile visate cu ochii deschiși. Ce să caute patriarhul în sat, așa, tam-nesam… Ba mai bine să nu vină, să vadă Calea Crucii, Fecioara suavă din ghips în fața iconostasului și pe sfântul Anton stând în picioare lângă strana diecilor, în brațe cu Pruncul semănând a fetiță, cele două statui lăsate în biserică de părintele Dima și care, în toiul cântărilor ortodoxe, păreau a avea o expresie nedumerită. Nu, marele său vis nu mai era cu putință, Muntele Athos fugea, se depărta în pâclă, de

unde atâtea burse… Decădem când decad visurile noastre, medită el întorcându-se pe-o parte, cu fața spre spatele larg al Getuței. Ce-și mai putea oare închipui cu plăcere și cu oarecare șansă de a trăi așa ceva? Să prindă un somn gigant, de vreo 20–30 de kile, o dihanie cu spinarea întunecată, cu un cap monstruos și mustăți de juma de metru răsfirate în iarba malului abia după două ore de luptă, de hăis și cea cu firul, nimeni nimerindu-se pe-aproape? Ori totuși nimerindu-se cineva să-l vadă aducând bușteanul acela zvârcolitor la apă mică și trăgându-l cu gafa pe prund, cineva trecând întâmplător pe-acolo, adică nu întâmplător, de ce întâmplător, putea foarte bine să vină de la prășit cu sapa pe umăr sau de la întors fânul, cu furca, cu grebla, cu mersul ei drept, mândru, cu gleznele, mâinile, gâtul și chipul bronzate și-n rest albă, neatinsă de soare, țărăncile nu se dezbracă de tot nici când se scaldă, văzuse câteva bălăcindu-se în niște cămeșoaie lungi, lipindu-li-se de trupuri… Zâmbi în întuneric, trist. Un vis mic, un vis pitic. Nu mai știa visa frumos. Ori poate nu mai era în stare, o fi având și visatul un simț al lui pe care timpul, necazurile, viața de zi cu zi ți-l tocesc, ți-l micșorează, trebuie să te întorci din cămările cu salam, din aerul curat al Muntelui Athos, de pe malul în amurg al râului la lumea ta, la casa ta, la femeia ta, mulți ar fi fost fericiți să aibă lângă ei, sub plapumă, uite, o asemenea muiere. Muierea lui. Îi puse palma pe șold și-o mângâie, închizând ochii. Corpul ei adormit tresări ușor, îl recunoscu. Ce să mai viseze, n-avea rost, lucrurile sunt mult mai simple: probabil toate fac la fel, la început tresar, apoi recunosc puterea ocrotitoare a mâinii bărbătești, se supun, se trag mai aproape, se lipesc cu tâmpla de pieptul mascul, se transformă din visuri în simplă realitate… – și cuvântul următor îi veni în gând însoțit de-o lumină veselă – „palpabilă”, „realitate palpabilă”, expresia împotriva căreia tuna și fulgera profesorul lor de dogmatică, avea o adevărată ură împotriva „palpabilului”, cum e posibil, exclama el din fața catedrei, cu un dispreț nemărginit, să pretindă cineva demonstrarea existenței lui Dumnezeu cu dovezi palpabile, și pronunța adjectivul umplându-l de salivă, „balbabile”, cum e posibil ca până și o minte onorabilă precum a lui Arghezi, fost călugăr, preciza profesorul, să-i ceară lui Dumnezeu într-unul din psalmii

lui poetici, cel mai nereușit, căci are și mai bunișori, admitea el, să-i ceară să-l pipăie, să-l „balbeze”, auzi, să vrei tu să pui degetele tale pline de nicotină pe corpul Lui! De fapt, conchidea compătimitor profesorul, puțini artiștii trec cu gândul dincolo de vârful nasului lor, căci, având firi nepotrivit de iscoditoare, i-a pedepsit Domnul să-și iscodească trupul. Na-vă un trup, a zis El, și iscodiți-l, „balbați-l” pân-o să-l faceți ferfeniță!

Haios, simpatic profesorul și om bun altminteri, nu dădea niciodată patru, puteai să fii tămâie la dogmatică, dar care om reușește să treacă tot timpul de vârful nasului lui, de vârful trupului lui? Poate că oamenii nici nu vor, că artiștii sunt mulțumiți cu ce li s-a dat, să iscodească trupuri. Nu asta era și el acum, un artist al trupului? Al trupului Getuței? Poate că mâna lui acum fierbinte, palpând, căuta, se străduia să găsească ceva uitat, ceva de demult, de foarte demult, o senzație veche, poate că ea, mâna, mișcându-se așa în sus și în jos, încerca inconștientă să dea o formă, un tipar, și iată că trupul însuși al Getuței se răsucea, se întorcea docil spre el sub bâjbâiala mâinii, ca și cum ar fi știut ce vrea mâna asta, ce formă, ce tipar pierdut caută, uite-mă, șoptea trupul Getuței, eu sunt ceea ce cauți, eu sunt lutul Tău, hai, recunoaște-mă, mângâie-mă, trezește-mă. Mâna lui avu o scurtă șovăire, apoi parcă se alungi, coborî pe coapsele, pe gleznele mușchiuloase ale Getuței căutând niște glezne fine, zvelte, ochii săi se deschiseră o clipă sperând să întâlnească pâlpâitul temător al unor gene lungi, somnoroase, dar se închiseră din nou și ce nu găsiră ei începură să caute buzele și sub pleoape i se lămuri malul în amurg al râului, un bust alb răstignit în iarba verde-întunecată, buzele lui acoperindu-l, suind spre umărul firav și umărul, sub atingere, tresărea ușor, și întreg corpul deslușindu-se subțire alb zvâcnea cuprins de un fel de plâns liniștit, prinzând forma prelungă, zveltă pe care mâna și buzele lui o instituiau peste tot. Baloturi de stofe răsturnate și împrăștiate în întunecimea râncedă a unei magazii, un șanț buruienos, podul cu fân al: unei șuri din margine de sat, o tranșee neștiută într-un lan de grâu copt, patul sordid, adâncit, al unui burlac – fundaluri din mucavaua închipuirii derulându-se sacadat, ca un film dat cadru cu cadru și-n mijlocul tuturor un singur lucru comun fiecăruia, trupul

alb, îmbietor, fără apărare, așteptând într-o lumină piezișă. Nu așa, nu așa! strigă în el un gând când Getuța, trezită de-a binelea, fu cuprinsă de obișnuita ei jubilație mecanică, nu așa, trupului acela nu i se potrivea cadența asta vulgară a câtorva minute încinse, ci altceva, mai tăcut, mai pur, o ondulație suavă, aproape imperceptibilă, nu așa; Doamne, cum se strica totul, nu broboane de sudoare pe frunte, pe gât trebuiau să distileze cele două ființe arzând, ci doar o lacrimă sub niște gene lungi. Atât. Plăcerea însă, zgândărită de salturile Getuței, i-o luă rapid înainte târându-l după ea și el se lăsă cu ipocrizie dus, nu înainte de a gândi să nu scape cumva, puțin mai târziu, în urechea mare, cărnoasă a nevestei, numele unei blasfemii: Ana.

*

* *

Luă din cutie o coropișniță mare și-i înfipse sub cap vârful acului lunguieț pe care apoi îl împinse tot în corpul moale al gânganiei, ascunzându-l. Un suc maroniu mirosind a gunoi îi pătă degetele. Făcu pe nylon un laț și fixă cu el coropișniță pe tija acului, să nu poată fi desprinsă ușor. Apucă lanseta, trase piedica mulinetei și cu o mișcare scurtă din încheietura palmei, azvârli momeala spre mijlocul râului. Trasă de plumb, coropișniță căzu departe, cu un plescăit surd. Curentul întinse nylonul, aducându-l aproape de mal. Puse piedica și așeză lanseta în suportul de aluminiu pe care i-l făcuse fierarul satului, alt nebun după pescuit. Așteptă câteva clipe să vadă dacă nu cumva prinde vreo mușcătură „din prima”. Vârful lansetei rămase însă nemișcat. Atunci pregăti a doua sculă. În ac vârî o râmă groasă, de pământ. Una lângă alta, prima roșie, a doua alb-argintie, cele două lansete arătau ca două arme sofisticate țintind celălalt mal. Ce mai, arătau frumos. Numai pește să fie. Nu mai încercase niciodată în locul ăsta. Sta chiar lângă apă, ascuns privirilor de malul înalt și prăvălit. Ca să vadă ce se petrece pe câmp, putea să se suie pe un buștean din apropiere și să ajungă cu capul puțin deasupra nivelului unui ogor cu porumb sfârșindu-și șirurile plăpânde de-a dreptul în buza malului.

Își aprinse o țigară, aruncă o privire lansetelor și săltă pe buștean. Pe câmp nu era nimeni. Nici n-avea cum să fie, de-abia se luminase de ziuă. Aerul era încă răcoros, îndesat, pișcând nările. Înspre răsărit cerul mov, curat se umplea iute de-o lumină roșietică. Ziua se vestea a fi caldă, cum se-ntâmplase de fapt cu toate zilele din aprilie și ale începutului de mai. Porumbul fusese semănat încă înainte de Paști și răsărise devreme, așa că acum oamenii ieșeau cu mirare bucuroasă la prășitul dintâi. Curând, câmpul se va popula de siluete aplecate mișcându-se încet în liniștea foșnitoare a dimineții. De undeva se va auzi zgomotul îndepărtat al unui tractor, un lătrat sau un muget. Apoi, la amiază, clopotele bisericilor din satele luncii râului.

Ei, fir-ar să fie. Se uită în jur după pietre. Din susul râului luneca tăcut la vale înspre el un cârd masiv de gâște domestice. Încă un minut și vor intra în firele de nylon. Mai pățise o dată treaba asta și-un boboc, pe când el încerca să scoată guta din calea cârdului, se agățase în acul triplu. Îl trăsese cu mare greutate la mal, într-o gălăgie și-o zbatere formidabile, și-i desprinse acul prins tocmai într-o pulpă, mânjindu-se de sânge. Noroc c-avusese nylon gros, de 0,40. Asta i-ar lipsi acum, să remorcheze încă una. Și-n timpul ăsta s-apară ea să-l vadă: părintele care prinde gâște cu lanseta. Începu s-arunce cu pietre și cârdul se trezi dintr-o dată, gâștele înălțară capetele și cotiră spre mijlocul apei. Continuă s-azvârle până toate ieșiră pe malul celălalt, scuturându-și aripile.

De fapt, nu era malul celălalt, ci al unei insule lunguiețe, aproape acoperită primăvara de viiturile apei, pustie, doar cu câteva tufe sărăcăcioase de salcie aținându-se la suprafață. Vara însă, când râul scădea, fâșia lutoasă se dezvelea căpătând întindere și umplându-se de mohor, lumânărică, brusturi, pâlcuri de papură și-o iarbă deasă, înaltă, în care câteodată se pierdeau păscând trei-patru bivoli din satul vecin. Malul insulei era jos, larg, cu nisip, o plajă în miniatură, iar apa pe partea aceea cu siguranță mai mică, fiindcă se auzeau din când în când plesniturile răpitorilor sărind după pește mărunt. Probabil știuci. Era mult mai bine să fi stat dincolo, ar fi încercat la lingură sau cu peștișor viu, iar la fund ar fi mers la fel de bine sau la fel de rău ca și pe

malul de aici. Ei, nu-i nimic, altă dată. Nici n-ar fi avut cum să treacă, nu știa adâncimea, și apa, înghesuită între peretele lângă care stătea și botul mai ridicat al insulei, se iuțea, prinzând coame murdare de spumă la suprafață. Cu o barcă pneumatică, ehe, alta ar fi fost socoteala. Ce-ar mai pluti, una-două ar fi dincolo.

Aruncă o privire plină de jind insulei înverzite, apoi se uită spre lansete. Vârfurile lor se mișcau încet, aproape imperceptibil, în sus și-n jos, ca și cum bețele ar fi picotit. Așa „mușca" râul, lin, somnoros, jucându-se cu firul, cu momeala. Nu te scalzi de două ori în același râu. Cine spusese asta? Un antic. Da, da' care? Democrit, Heraclit, Anaximandru, Anaximene. Erau o grămadă. Uitase. *Noli tangere circulos meos.* Ei, pe ăsta-l știa, Pitagora, teorema lui Pitagora. Îl știa fiindcă avea o poveste, cum stătea el liniștit și desena cercuri pe nisip și vin niște soldați romani și-l împung cu sulițele și moșneagul, auzi, *noli tangere circulos meos!* Și ăia, tăntălăii, îl omoară. Ca și cum stând el aici sub mal, ar apărea vreo trei necunoscuți și l-ar lua din senin la bătaie și el le-ar spune „mă băieți, nu știu ce-aveți cu mine, da' de lansete să nu v-atingeți!" Și ăia l-ar arunca în râu. L-ar ține minte lumea, c-ar ține minte povestea. Totul e să ai o poveste. Nu te mai uită nimeni. Da' dacă n-ai o poveste sau ai una prea simplă, lumea își aduce aminte de tine tot mai rar, poate neamurile, poate cunoscuții, poate vreo femeie care-a ținut la tine fără să știi și după aceea te scurgi, te duci din mintea tuturor. Ce, parcă el se mai gândește atâta la taică-său? Mai că nu se gândește deloc, deși cât să fi trecut? Un an și două, ba nu, și trei luni. Bine c-apucase să-l vadă popă, murise împăcat. Din cât fusese, ajunsese în ultimele zile o mână de om. De pe urma lui rămăseseră casa, pământul, animalele și nici o poveste. Nici măcar o vorbă ca a ăstuia că nu te scalzi de două ori în același râu. Poftim, tot; nu-și aducea aminte. Cine să fi fost? Anaximandru, Anaximene… Simți că-l ia somnul. Se aplecă, luă un pumn de apă și se stropi pe ochi, apoi se sui pe buștean și privi. Nimeni. Cam puturoși consătenii lui, trăgeau de timp, se-ntorceau pe-o parte sub plapumă. Soarele ieșise între două dealuri și-n razele lui orizontale râul părea să fiarbă mocnit, acoperit de aburi. Lansetele stăteau la fel, aproape încremenite. În mod normal, ar fi trebuit să aibă cel puțin o bătaie. N-

o fi locul bun. Și nici nu-l interesa dacă e bun sau nu, nu de asta poposise el aici, cu toate că nu i-ar strica unu-doi somotei în juvelnic, să-i ia ochii Getuței. Getuța. Cât de uimită fusese ea cu vreo săptămână și ceva în urmă, în sâmbăta unei sărbători laice, 2 mai, când la rugămintea lui îl însoțise la râu și el, după ce instalase lansetele, porni acolo pe nisip, abia ascunși de un pâlc de sălcii, preludiul unei scene conjugale. „Ești nebun? Ce ai?" zisese ea deopotrivă contrariată și măgulită când ceea ce păru la început o hârjoneală obișnuită a mâinilor de soț se transformă în intenția clară a posedării. „Ce să am, nimic", murmurase el, continuând metodic asaltul. „Bine, da' aici?! – făcuse ea deja îmbujorată, aruncând priviri în jur. Dacă vine și ne vede cineva, îți dai seama?". „Nu vine nimeni până aici, șoptise el. E 2 mai, nu se lucrează." Getuța totuși se ridicase, urcase malul și cercetase împrejurimile și-abia apoi, fără să-și poată ascunde mirarea, se dezbrăcase zgribulită și se-ntinsese pe pătură. Însă când peste trei zile el voise să repete *problema* în podul șurii lor, în fân, ea se împotrivise cu putere din capul locului, nici nu voia s-audă. „Tu te-ai scrântit de-atâta stat la râu, zisese ea privindu-l curioasă. De ce în pod? În casă nu e bine?". „Ba e bine, răspunsese el, da'-n pod de ce să nu fie bine? E fân, e ca-n natură". Degeaba. „Tu de asta m-ai luat, să mă duci în pod? întrebase ea. N-avem casă? Ce-ți trebuie natură? Numai ăia care înșeală și n-au unde se-ntâlni, se duc în natură, pe coclauri, să nu-i vadă nimeni." Păi da, exact! – ar fi voit el să exclame. Asta era! Dar putea să-i spună așa ceva Getuței? Nu putea. Renunțase dezamăgit la ideea cu podul. Renunțase de fapt la mai multe, căci dacă Getuța ar fi avut numai un pic de imaginație, dacă nu i s-ar fi părut așa ciudată dorința de a se împreuna și altundeva decât între cei patru pereți ai odăii parohiale, ehei, pe unde n-ar fi purtat-o, pe unde n-ar fi luat-o în brațe! Descoperise în ultima vreme, tot îndesind drumurile la râu, o mulțime de locuri parcă anume făcute să protejeze și să bucure o pereche de iubeți, o colibă ciobănească sau poate făcută de pescari, încă în bună stare, perfect camuflată, mai în josul râului cu vreo trei sute de metri de locul unde stătea acum și unde-și lăsase bicicleta, o pădurice cu puiet de stejar cotropită de tufe de mure pe lângă care trecuse de-atâtea ori fără să

se gândească o clipă ce minunății de ascunzișuri are, dărăpănătura fostei mori de apă, brațul mort al râului, cu tot felul de coturi și ocolișuri unde creștea acum un trifoi mărunt, și câte și mai câte alte gropi, șanțuri, intrânduri, desișuri, vâlcele, albii, secate care te-mbiau fără încetare „intrați aici, hai, ascundeți-vă aici!” și-n curând același lucru vor șopti foșnind lanurile de grâu, orz și ovăz și secară și mai încolo te vei putea pierde prin înaltul, ocrotitorul porumb. Pretutindeni, oriunde te uitai pe lângă râu, din o sută-n o sută de metri exista un colțișor unde te puteai aciua cu cineva. Uite, până și pe insula din fața lui, dacă reușea să treacă dincolo, o pereche se putea tăvăli fără grijă, nici dracu' n-ar fi văzut-o. Dracu'. Doamne iartă-mă, gândi reflex.

Parcă la cea albă vârful mișcase. Se așeză pe vine și apucă mânerul. Da. Vârful clipi de două ori, apoi se curbă brusc. Simți în podul palmei vibrația cunoscută și trase nu prea tare, înțepând. La râmă, deci. Oare ce-o fi? Oricum, nu era mare, venea ușor, abia de se smucea din când în când, lateral. Luă cu stânga minciogul, îl lăsă în apă și cu dreapta ridică lanseta. He, he, ca să vezi, clean. Cam 400 de grame, poate mai puțin. Va să zică începuse să muște cleanul, se-ncălzise râul. Peștele se zbătu frumos în plasa minciogului, părând o lumină pală, jucăușă. Scoase cu greutate acul înghițit și agățat într-unul din operculi, mânjindu-se cu o spumă însângerată, apoi lăsă peștele în juvelnic și juvelnicul în apă, prins cu sfoară de-o creangă. Bucuria că prinsese ceva, vechea și mereu noua bucurie, urca în el ca o febră ușoară, era o precipitare a degetelor punând râma, era pofta de-a fuma repede o țigară. Numai să-i meargă toată dimineața așa. Și-și aduse aminte și azvârli iute, lăsă lanseta pe suport și urcă pe buștean. Apăruse cineva departe pe câmp, mult în stânga. Scoase din geanta de piele binoclul. Nu. Era un bărbat, un moșneag, săpa. Numai ei, moșnegii, și femeile erau pe câmp diminețile. Bărbații tineri veneau, care mai veneau, spre seară, după slujbele lor de portari, de magazioneri, de încărcători și de lucrători la întreținerea drumurilor de la oraș. Moșneagul înainta încet, aplecat, într-un ritm egal. Dacă era moș Buie? Văzându-l aici pe malul râului la o asemenea distanță de sat, tocmai lângă lotul ăsta, cine știe, poate că bătrânul s-ar prinde, nu era prost deloc. Cât aflase, de la el, de la

moș Buie aflase. Și ce ocoluri, ce strategii subtile folosise pentru a-l aduce pe moșneag la ceea ce-l interesa! Moș Buie nu se lăsa tras greu de limbă, era destul să-i dai un capăt de ață și el depăna cu rară plăcere întreg ghemul. Da' și cât divaga! Îi înșirase astfel istoriile tuturor familiilor mai importante din sat, îi zugrăvise mărirea și lenta, ireversibila lor erodare și egalizare sub dinții vremurilor noi; în legănarea trăsurii prin primăvara venită dintr-o dată cu un farmec copleșitor, el, Emilian trebuise s-asculte cu urechea la pândă povestea ridicării cutărei troițe, a prăbușirii cutărei gospodării falnice din care nu se mai vedea decât o casă bătrânească, mare, cu cerdacul șubrezit, într-o rână, apoi poveștile mai noi ale căminului cultural, ale sediului Consiliului Popular, ale transformării castelului cochet, la umbra căruia trăise altădată satul, în Gostat fruntaș. Dacă în limbarița lui moș Buie se depărta prea tare, riscând să întreprindă monografia când duioasă, când sarcastică a fiecărei cocioabe, a fiecărei șuri sau a fiecărui loc viran pe lângă care treceau, el îl trăgea înapoi spre secretul său țel, întrebându-l de pildă „Da' femeia asta cine-i?", când depășeau cu trăsura vreo babă și obișnuindu-l astfel treptat pe moșneag cu singurele întrebări la care aștepta pasionat răspunsurile. „Asta?! – făcea moș Buie, uimindu-se deja de soarta muierii. Dumneavoastră o vedeți cum arată?". Da, o vedea, o babă, acolo, ca toate babele. „Apăi asta, părinte, a umblat la viața ei pe unde dumneavoastră nici cu gândul n-ați fost." Ei, pe unde-a umblat? „La Paris. La Paris și la Viena. La Viena a stat șase luni și la Paris un an, făcea moș Buie cu mândrie, de parc-ar fi fost vorba de el însuși. Fată de-aici, de la noi din sat. Da' a avut cap." El se uita neîncrezător la moș Buie, apoi se-ntorcea pe banchetă și mai privea o dată bătrânica, mogâldeață cenușie pierzându-se în praful trăsurii. „Chiar la Paris, moș Buie?…". „Mira-m-aș să nu fi fost și la Roma, curva, da' nu vrea să spună, făcea moș Buie schimbând tonul admirativ într-unul tăios. A fost țiitoarea grofului cel tânăr. Era frumoasă ca o iapă, picai când te uitai la ea. A luat-o ăla tânăr cu el, a îmbrăcat-o, a făcut-o doamnă, a dus-o la Viena și i-a tras o operație, să nu poată avea copii. După care, trai, tată, numa-n baluri și-n fripturi." „Părinții ei au lăsat-o, n-au zis nimic?". „Care

părinți?! Astea cu părinții sunt vorbe, că părinții nu vor, că fac moarte de om… Vezi de treabă! Ăia, săracii, au crezut că le-a pus Dumnezeu mâna-n cap când și-a lăsat grofu' ochii pe ea. Păi cui nu i-ar place să umble prin lume, să mănânce bine și, să mă iertați, să se… Nu era nici proastă dac-a ținut-o domnișoru' atâta pe lângă el, avea foc în ea. Și după ce s-au întors n-a lăsat-o pe drumuri, i-a dat o căsuță și-o grădină și când îl apucau pe el năbădăile, o chema la castel prin spate, pe la grajduri, da' oricum, tot la castel." „Da' ea, ea cum se ținea, țărancă sau doamnă?". „Ea, săraca, făcea moș Buie brusc înduioșat, tot de-a noastră era, se-mbrăca tot ca înainte, nu uita de unde-a plecat, mergea cu noi la sapă, la fân, la coasă. Ce-i dădea grofu', împărțea cu noi. Atunci am mâncat eu portocală. Și când a venit frontu' și grofu' a-ntins-o, ea aici a rămas, n-a mai vrut străinătățuri. Și după un timp au venit dintr-alea, știți dumneavoastră… cum le zice… epurări, da, au venit epurări, da' cu ea n-a avut nimeni nimic, că-și ținuse originea. Numai copii n-a mai putut face."

Ascultase astfel de istorii sărbătoare de sărbătoare și se gândise, amețit de mulțimea amănuntelor și-a întâmplărilor ce fremătau încă sub crusta subțire a prezentului, că Ana nu se făcuse cu nimic remarcată pentru a intra în memoria feroce a lui moș Buie, că nu va afla nimic de la el. Ana nu părea să se miște pe traiectoria sinuoasă a acelui fel de viață ce primește la capăt numele de destin; ori, poate, pentru ea trebuia un alt moș Buie, unul mai atent, mai răbdător, nu numai un simplu arhivar vesel al amintirilor spectaculoase din trecutul satului. Deodată însă, cu o săptămână înainte de Paști, în duminica Floriilor, se trezise aruncat drept în mijlocul a ce aștepta să audă. Treceau pe lângă o livadă neîngrijită, cu câțiva meri chirciți, aproape uscați, înfloriți numai pe crengile din vârf. Moș Buie îi arătase cu codoriștea: „Vedeți dumneavoastră merii ăștia? Știți ce mere făceau? Cât un cap de prunc. Nu știu ce soi să fi fost, erau verzulii la coajă și-aveau miez făinos, acrișor. Nu puteai mânca două, te săturai cu unu'." „Și-acum nu se mai fac?" întrebase el. „Nuuu, zisese moș Buie, sunt bătrâni, nu s-a ocupat nimeni de ei, să scoată puieți. Erau meri speciali, numai bietu' Pătru le știa rostu', el i-a adus, el i-a pigulit." „Și-a cui e livada?". „A nimănui, a

noastră, a satului, da' nu mai e livadă, e parc.” Adică Pătru murise? Murise, da, însă și de-ar fi trăit, n-ar mai fi fost a lui. „Că dac-ar fi fost a lui, când i se măritase fata, Ana, i-ar fi dat-o ei de zestre, să aibă grija merilor ginere-său, da' așa… A avut pământ mult Pătru și cu ce s-a ales?”. „Care Ana?” întrebase el. „Ana, Ana lui Pătru, e măritată cu Lae, stau ei lângă baltă, trebuie să-i cunoașteți.” „A, da, făcuse el, Ana… Ana asta nu-i o femeie așa, înaltă, și umblă mai mult supărată?”. „Așa, da, ea e, zisese moș Buie, seamănă cu Pătru dinspre partea asta, adică și cu mă-sa, că nici aia n-a dus-o mai bine. La drept vorbind, mă-sa a dus-o mai rău, și nu o zi, două, ci cât a trăit.” Și de ce-au dus-o așa rău când aveau atâta pământ? „Ei, zâmbise moș Buie, de la pământ li s-a tras. Că ei doi, Pătru și nevastă-sa, Măria, nu s-au plăcut de la început, înainte de-a se lua, da' atunci, părinte, cei tineri n-aveau cuvânt, ăi bătrâni făceau și desfăceau. Erau cele mai extra case din sat, aveau pământurile cele mai bune, de lângă râu, și s-au înțeles să-și cunune copiii. Pătru când a auzit a fugit de-acasă o săptămână și l-a adus tătâne-său înapoi legat c-o funie de car, ca pe-un bou, iar pe asta, pe Mărie, a țesălat-o mă-sa, Lămăroaia, că era văduva unui neamț care-a fost administrator la grof, Lamer, de la el îi rămăseseră numele și pământul, a bătut-o până n-a mai mișcat și-a băgat-o-n curte la Pătru. Acuma, știți și dumneavoastră, după cununie femeia se dă pe brazdă, tot dracu' ăla e, și Pătru era el cam dungos, da' era om frumos, om în putere. Măria, săraca, a-nghițit și-a trăit și ea cum a putut, că era noră la casă. Da' Pătru nu.” „Cum adică nu?” întrebase el. „Pătru, părinte, a făcut ce n-am auzit să facă nimeni până la el: n-a vorbit o dată cu nevastă-sa.” „Nici o dată?” zisese el neîncrezător. „Ba o dată, după vreun an de la nuntă, când Mărie a rămas grea cu Ana, s-a dus la el în grajd, că aveau vaci multe, și i-a zis măi Pătrule, eu ce vină am, de ce nu vorbești tu cu mine? Ce rău ți-am făcut? Că și către vaci zici cea și hăis și le sudui, numai către mine nu zici nimic. Și Pătru numai s-a dat mai încolo și Mărie a început să plângă și l-a întrebat: Când îi vorbi cu mine? și el a zis atâta: În veci! și din minuta aceea nici n-a mai scos o vorbă către ea pân-a murit. Ăla, da, om” făcuse moș Buie, mirându-se el însuși după atâția ani de puterea lui Pătru, apoi adăugase: „Mi-era milă și de

Mărie, că venea la femeia mea, eram vecini, și plângea, părinte, plângea una-ntruna, da' și de el, ce-o fi fost în sufletul lui. De bătut, n-o bătea; nu se uita la ea, n-o vedea, ca și cum nici n-ar fi fost pe pământ." „Și dac-au trăit așa, cum au avut-o pe Ana?". „Apăi lucrul se mai întâmplă, că Pătru-și ținea casa, nu era din aceia să sară gardul la altcineva. Dormeau în același pat, ca omu' cu femeia lui, atâta că el nu-i spunea nici fă-te-ncolo. S-a-nvățat și Mărie cu el, că nu era timp de discuții, aveau la pământ cum n-avea nimeni în sat." „Sucit om, zisese el. Da' cu Ana vorbea?". „Cu ea vorbea, că era oricum fata lui, chit că n-a făcut-o din dragoste, cum se fac copiii, ci din ciudă. Cu el semăna. Da' nici cu ea nu vorbea cine știe ce, nu era el de soi prea gureș, el mai mult cu pământul, cu averea. Poate că voia să le-arate alor săi și Lămăroaiei: avere-ați vrut? Poftim avere! Da' altceva de la mine să n-așteptați! Nici când l-au luat în '52, că era fruntea satului, era chiabur, și Mărie striga după el cu fata-n brațe când îl scoteau din curte, Pătrule, Pătrule, nu te duce fără să-mi spui nimica, așa-i striga, săraca, spune-mi ceva, Pătrule, el s-a ținut tare, nici n-a-ntors capul." „Ana cât avea pe-atunci?" „Cât să aibă? N-avea un an, nu mergea în picioare." În '52, deci, calculase el uimit. E mai mare ca mine, mult mai mare. Doamne, și bine arată. „Putea să nu se mai întoarcă, urmase bătrânul. Ce, parcă toți s-au întors? Da' el n-a scos nici atunci un cuvințel. Și după ce-a venit, tot așa era, mai slab oleacă, da' tot așa, de parcă nu mersese acolo în pustietăți unde i-au dus, ci-n târg, după cai. S-a apucat iară de avere, cât l-au mai lăsat vremurile. Și când nu l-au mai lăsat, a dat pământul și gata, s-a tras deoparte. În livadă n-a mai călcat și nici pe unde-a avut el ce-a avut. S-a făcut portar la fabrica de pâine. După ce-a murit Mărie, Dumnezeu s-o ierte, că ea a murit înaintea lui, a mai stat doi ani și primul care-a cerut-o pe Ana, l-a luat de ginere." „Lae?" „Lae, da." „Lae era bogat?" „Apăi el venea mai de la coada satului, da' era băiat de treabă, știți dumneavoastră vorba ceea, nu-s bogat, da's amărât. Parcă mai poți să știi astăzi care cum stă? Că te uiți la câte unu' și-ți aduci aminte cum curgeau peticele pe el și știi cine i-a fost și tată și dintr-o dată te trezești cu el că are Dacie, ba te și claxonează să te dai pe marginea drumului." Până la biserică mai aflase că Ana abia

împlinise șaptesprezece ani când se măritase, că nici la înmormântarea neveste-sii Pătru n-a plâns („A lăcrimat, își amintise moș Buie, da' n-a plâns”) și că la câtva timp după nunta Anei cu Lae („Om de treabă, repetase bătrânul, harnic, da' cam tăntălău. Nu bea, muncește cât patru și câștigă bine la mină, da' nu știe când trebuie să râdă și când nu. Nu-l duce mintea”), a murit și el, Pătru, lăsându-le celor tineri, din tot ce-avusese, numai casa de lângă baltă și-o fâșie de teren pe lângă râu.

În biserică, citind lista de pomenire a morților, observase atunci pentru prima oară printre atâtea alte nume de Gheorghe, Ion, Mărie, Vasile, Petre, Floare, Tanasie, Viorică, alăturarea „Mărie, Pătru” și făcuse în așa fel încât sfârșitul respirației și-al perioadei melodice să cadă asupra ei, astfel că numele celor doi răsunaseră cu putere, împreunate de urcușul prelung al glasului său. Și se uitase imediat spre locul unde stătea Ana. Nu păruse a băga de seamă acest mic semn. Și nici altele pe care el le lăsase anume în timpul slujbei și-al predicii. La cădirea mare se oprise chiar lângă ea, trimițându-i două ghemotoace de fum, apoi când citise foaia cu numele celor vii, pomenise cu de la sine putere, bucurându-se ca un școlar de-o poznă reușită, și numele ei, de mai multe ori, deși nu era scris acolo. N-avusese sentimentul că face ceva rău, în fond preotul poate să pomenească și alte nume decât acelea care cer ajutorul Domnului contra taxei de un leu, plătit de mame și bunicuțe. În șirul de Petronele, Cosmini, Diane, Steliani, Patricii, Loredani, Arabele și Mirabele, cum obișnuiau mai nou să-și boteze copiii părinții din sat, Ana sunase oarecum vetust și ea ar fi trebuit să-și dea seama despre cine e vorba. Dar nu ridicase capul. Și nu-l ridicase nici când în predică, vorbind despre intrarea lui Iisus în Ierusalim, el comentase într-un sens mai larg cuvintele „Nu te teme, fiica Sionului! Iată împăratul tău vine șezând pe mânzul asinei”, insistând pe prima parte a perifrazei și arătând că nu cu neliniște și tulburare trebuie a te apropia de cele ale Domnului, ci cu bucurie și credință, precum făcut-a mulțimea strigând Osana! când Fiul s-a arătat la porțile Ierusalimului. Căci dacă veni-vom la spovadă fără dorința de a ne mărturisi toată vinovăția și fără a trăi bucuria căinței sau, și mai rău, dacă înspăimântați de mustrările preotului nu vom veni deloc, atunci mare

păcat luăm asupra noastră, iar plata păcatului este moartea, cum spune sfântul apostol Pavel în Epistola către Romani. „Nu te teme, fiica Sionului – și-aici își ațintise ochii spre locul știut – acestea sunt vorbele vestitorului Zaharia, iar vouă, iubiți creștini, să nu vă fie frică să cădeți la picioarele Lui și să ziceți, iată, Doamne, mărturisim că am păcătuit, iartă greșelile noastre precum iertăm și noi greșiților noștri și nu ne duce pre noi în ispită și ne mântuiește de cel rău.”

Dar ea nu ridicase capul. Pentru că nu venise la spovedanie când îi ceruse el, în prima vineri din aprilie, în a patra săptămână a Postului Mare. Singura făptură din parohie ce-i mărturisise un păcat greu, un păcat capital, singura având curajul recunoașterii rătăcirii și cerșind cu speranță și lacrimi îndurarea cerească, nu mai voia să-ngenuncheze în fața lui, să-și ușureze cugetul. Era clar, după felul cum se ferea să-l privească, după tristețea ce i se putea citi pe chip, că o împiedecase ceva să se amestece din nou printre cei care, tot mai mulți în apropierea Paștilor, încercau să se-mpace cu ei înșiși și cu lumea sub pavăza neagră a patrafirului. Rămăsese derutat în acea vineri când ultima babă își târî șoșonii scâlciați spre pronaos și de-acolo nu mai înaintă nimeni. Simțise absența Anei ca pe-o trădare. Păi de asta se gândise el de-atâtea ori la ea, de asta o apărase în mintea lui cu înfocare și-și promisese s-o scape din mrejele cine știe cărui tractorist parșiv ori brigadier cu patru clase, ca dumneaei să-i întoarcă spatele și să dea bir cu fugiții? O și visase, îi apreciase obiectiv frumusețea, farmecul, ținuta, o înțelesese, mă rog, greșise, călcase-n strâchini, nimeni nu e perfect, se mai întâmplă, oameni suntem… Dar de ce nu se înfățișase iarăși, cum se cuvenea, la scaunul mărturisirii, de ce respinsese această mână fermă, nesovăitoare pe care el i-o întinsese, pe care de altfel era de datoria lui să i-o-ntindă, ca s-o ajute să treacă, să sară înapoi…

Hopa! Se aruncă asupra undiței roșii care se curbase ca un arc, mai să cadă în apă. Ei, frate, ăsta era mare. Se fixă bine pe picioare, lăsă puțin nylon, apoi începu să recupereze. Două smucituri puternice aproape îl dezechilibrară și dintr-o dată simți că firul vine ușor, liber, biciuind apa. Îl scăpase. Bineînțeles: apăru întâi plumbul, apoi acul cu un rest de coropișniță. Ce bou, ce

măgar fusese! Se repezise ca un începător la prima bătaie și-nțepase prea devreme, n-așteptase ca peștele să-nghită bine. Ce-o fi fost? La coropișniță. Mreană, somn. Îi tremurară mâinile până puse momeala nouă. Să rateze el o asemenea bătaie! Din cauza ei. Fusese luat prin surprindere, nu văzuse primele tresăriri ale vârfului lansetei, „târcoalele" peștelui, nu se pregătise, nu judecase. Cu ăștia mari nu te joci, te lupți. Ce păcat, ce păcat! Așa-i trebuie. Lansă și-și aprinse o țigară.

Bine măcar că descoperise locul. Două mușcături într-o oră, un pește și-un rateu. Cam puțin, însă dacă are norocul la încă o bătaie ca asta ultima, merita. Să fie atent, să nu se mai gândească aiurea, să merite locul, să-l sfințească. Mda, sigur, tot din cauza ei îl descoperise. Dacă n-ar fi avut Ana porumb săpat în apropiere, ar mai fi venit el la așa distanță, sculându-se cu noaptea-n cap și lăsându-și locurile favorite pradă altor undițari? Nu prea. Tot de la moș Buie și tot în duminica Floriilor aflase, la întoarcerea spre casă, unde avusese pământ Pătru și unde-i rămăseseră și Anei câțiva ari. „În dreptul unui stufăriș din mijlocul râului, mai în susul apei, zisese moș Buie, acolo punea Pătru pepeni galbeni, ținea și pază la ei. Lae, de când îl știu, seamănă numai mălai, da' nu pe cât avea socru-său, c-atunci în '60 la-mpărțirea cu treizeci de ari, au primit și alții din hectarele alea. Pământ bun, gras, de luncă, să nu vorbesc cu păcat, c-am primit și eu. Cu căldurile astea, mâine-poimâine ne scoatem femeile la sapă." Când, în ce zi? – ar fi voit el să știe exact, dar nu-l întrebase, de teamă să nu bată la ochi atâta interes pentru niște sărmane loturi ajutătoare. Aflase ziua întâmplător alaltăieri, de la Getuța, care-i povestise bucurându-se că președintele se certase cu femeile de la C.A.P. că nu vor să meargă la răsaduri la gogoșari când le programase el, ci la porumbul lor din luncă. „Care femei?" întrebase el, ciulind urechile. „Astea din sat, Mărie, Viorica, Letiția…" „Numai cu astea trei s-a certat?" „Ei, mai erau, răspunsese Getuța, și Ruja, și Ana, și Floarea lui Traian și mătușa Morica, erau mai multe." „Le-o fi programat și președintele duminica, dacă n-au vrut să meargă", făcuse el pe prostu'. „Nu duminică, luni, precizase Getuța. Și ele s-au înțeles că se duc luni la sapă în luncă." „Treaba lor", zisese el și-n aceeași după-amiază încălecase pe bicicletă

și inspectase malul râului găsind într-un târziu stufărișul cu pricina, insula din susul râului în dreptul căreia se-ntindea într-adevăr un ogor cu porumb năpădit de buruieni.

Urcă pe buștean. Nimeni, numai moșneagul care întorsese în capul rândului și-acum se depărta săpând înspre sat. Poate până la urmă s-au dus totuși la gogoșari. Dacă era așa pierduse ocazia, i-ar fi fost greu să mai afle când vin ele la prășit, ar fi trebuit să bată drumul ăsta zilnic, trei sferturi pe bicicletă, un sfert pe jos. Simți cum se enervează. Și președintele, tocmai astăzi își găsise să pună răsaduri. Și ce răsaduri… Gogoșari. Precis fusese și el pe la vreo specializare și după ce se-ntorsese îl apucase rotația culturilor. Iar femeile umblă după cum bate vântul. O fi strigat ăla mai tare la ele și-atunci hai toate la gogoșari, ca oile. Femei, ce poți să zici. Cel puțin ea să fi venit, să-i fi dat dracului de gogoșari și să fi ajuns până la ora asta, era aproape nouă jumate. Și ratase și peștele. Tot din cauza ei. Nici ea nu era mai brează. Dac-ar fi fost, s-ar fi spovedit măcar în Săptămâna Patimilor, ca majoritatea oamenilor, nu i-ar fi stricat Paștile cu neascultarea, cu lașitatea ei. Nu-i tihnise toată sărbătoarea gândindu-se c-o pierduse, c-o scăpase din mână, că nu-și impusese autoritatea pastorală exact când era mai mare nevoie, că nu știuse, greșind undeva, s-o scoată din marasmul legăturii dubioase, în care, pare-se, căzuse iarăși, fiindcă altfel cum s-ar putea explica fuga ei decât printr-o mare, adâncă rușine?

Și cât de frumoase fuseseră Paștile anul acesta, primul an când el și nu Dima bătuse de trei ori în ușile închise ale bisericii, spunând cu glas grav vorbele ușor schimbate ale psalmistului: „Deschideți, boieri, porțile voastre să intre împăratul slavei!”, iar Nuțu, de după uși, mai treaz ca oricând, se răstise ca un bun actor: „Cine este împăratul slavei?” și el răspunsese: „Domnul cel mare, Domnul cel tare, acesta este împăratul slavei, stăpânul cerului și al pământului” și ușile se deschiseseră și-n cadrul lor apăruse, fericit că mai apucase o Înviere, Nuțu, bărbierit la sânge, cu un petic de ziar uitat peste una din tăieturi, un petic, ar fi putut să jure, din ziarul „Sportul”. Spre deosebire de localitățile din jur, în satul lor slujba de Înviere nu se făcea la

miezul nopții, ci dintr-o pricină neștiută, de demult, la cei dintâi zori ai zilei, când cerul prindea să se răzbune spre răsărit. La miezul nopții se trăgeau clopotele și adolescenții satului, exasperând șeful de post, pușcau cu carbid pus în cutii de vopsea, umplând văzduhul de zvonuri războinice. Apoi luminile de la ferestre se stingeau una câte una și o oră, două, satul era cuprins de somn. El nu se culcase în noaptea Învierii, își făcuse rugăciunile și ieșise în cerdacul casei, să fumeze. Noaptea era senină, liniștită. Dinspre cuptoarele de cărămidă răspândite prin curți mai suia spre stele, purtat de vagi adieri, mirosul de miel fript. Pașii câtorva navetiști întârziați sosiți cu ultimul tren, încărcați de pâine și pachete de margarină, își purtau ecoul pe ulițe.

El sta în cerdac și fuma, plăcându-i că stă în cerdac și fumează. Ca și cum ar fi vegheat. Păstorul și turma. Undeva, în dreapta, înspre balta râului, o oiță își făcea de cap.

La unu și jumătate se-aprinsese înspre centrul satului prima lumină. Era, sigur, la casa coratorului. Coratorul ducea primul pasca și după el se înșirau ceilalți fruntași. În dreptul coșărcilor lor înalte, acoperite de învelitori scumpe, lucrate de mână, se scotea din biserică și se așeza masa cu Evanghelia. Apropierea de masă și de preotul ce ținea de-acolo predica dădea adevărata, ascunsa ierarhie a familiilor satului. Rareori cei ce fuseseră și rămăseseră de neam mai slab ori noii parveniți îndrăzneau să ocupe locurile din fruntea celor două șiruri paralele de paști în capul cărora se așeza masa darurilor, locuri aparținând prin tradiție „bocotanilor”; ei, umilii, se scurgeau spășiți spre coadă, recunoscându-și o dată, o singură dată pe an, originea proastă. Imixtiunea disperată a coșărcii vreunui necăjit între coșărcile de elită era comentată ironic și de-o parte și de alta zile de-a rândul, iar imprudentul, când era prins în mijlocul mai multora la bufet, în tren sau pe șanț, era rugat să povestească ce-a zis popa în predică, fiindcă el fusese aproape de masă și ăilalți de mai încolo n-auziseră prea bine. Și se simțise bine acolo? Parcă-l bătuse și primarul pe umăr și-l întrebase „Tu cum o mai duci, măi Gheorghe? Mai ai capra aia neagră?” și-l țineau tot așa încât omul ajungea să-și blesteme clipa ori

nevasta care-l îndemnase să-și pună pasca între tâlharii aceia cu avere.

Pe la trei, când aproape toate casele aveau ferestrele luminate, ațipise în scaun. Îl trezise Getuța, speriată: „Tu aici ai stat? Eu credeam că citești în cameră” Ei, în ultima vreme o lăsase mai moale cu lectura. Citești, citești, și tot aia e. „Hristos a-nviat”, spuse el zâmbind. „Adevărat c-a-nviat. Hai în casă, ești vânăt de frig.”

În trăsură moș Buie îi spuse cu glas scăzut, plin de admirație, că pe la trei și-un sfert în curtea bisericii apăruse un mare ștab de la județ, ce-și avea părinții aici. Nu, nu va intra în sfântul lăcaș, nu intrase nici în urmă cu doi ani când mai venise la Înviere, va aștepta afară… Da' oricum venise, ținea la obicei, își aducea aminte de copilărie, pușcase și el cu carbid… La predică și la stropirea paștilor va sta și-apoi se va duce la casa părintească, va ciocni un păhărel de țuică și va mânca miel umplut – „îi place umplutura, am fost prieten cu el”, adăugase modest moș Buie – iar la opt dimineața va fi înapoi la județ, la datorie. Trecuseră pe lângă o gospodărie în curtea căreia se deslușea într-adevăr o „Dacie” neagră și-apoi îl văzuse și pe om în fața bisericii, vesel, înconjurat de notabilitățile comunei și, urmând sfatul lui moș Buie, dăduse mâna cu el înainte de-a intra în altar să se îmbrace; însă micul eveniment nu-i trezise altceva decât un ușor sentiment de inconfort; îl sâcâia; cu totul altundeva îi stătea lui gândul. N-o zărise în mulțimea ce aștepta lângă pești când înconjuraseră cu alai biserica și nici înăuntru, în timpul slujbei. Se gândise cu o spaimă de care el însuși rămăsese surprins că Ana n-o să vină la Înviere. Și-n timp ce-n scoruș coriștii stimulați de prezența afară a șefului de la județ cântaseră din toți rărunchii „Hristos a-nviat”, să se audă, el se întreba mereu ce s-a întâmplat, ce era cu femeia asta, de ce nu venise în biserică. Abia la sfințirea paștilor, înaintând prin iarbă pe culoarul flancat de lumânări aprinse, o văzuse stând cam pe la mijlocul primului șir, nici între fruntași, nici între pârliți, și dintr-o dată tot ceea ce nu observase până atunci, cerul împurpurându-se spre miazăzi, lumina lumânărilor jucând pe culorile ouălor din coșărci, bruma de pe iarbă, bocancii făcuți lună ai lui Nuțu, care mergea înaintea lui strângând paștile, chipurile îmbujorate ale oamenilor,

totul îi sărise în ochi cu un fel de patos și-n clipa aceea lumea, în elocvența ei, aproape îl duru. Stropise cu mănunchiul de busuioc coșarca, împrăștiind cu dărnicie apă sfințită în stânga și-n dreapta, o privise drept în ochi cu simpatie, ca pe-o veche cunoștință, ba-și permisese chiar să-i spună ceva fără importanță lui Lae, care stătea alături. „Apăi…”, făcuse bărbatul, uluit de-atâta considerație ce-i arăta popa, și începuse să râdă; da, moș Buie nu se înșela, Lae era tăntălău bine. Ținuse apoi și predica, o predică avântată și nițel confuză cu aluzii binevoitoare la frumusețea și puterea fără de preț a obștii care în marea sărbătoare adună la un loc pe mai toți fiii satului; și laudă acelora care, indiferent ce-au ajuns, nu uită de unde-au plecat și vin cu dragoste și sfială la acest praznic împărătesc să ciocnească, după datină, un strămoșesc ou roșu. La sfârșit, când oamenii ieșeau perechi-perechi în drum, oaspetele se apropiase și-i spusese zâmbitor că se bucură să vadă că Dima are urmașul meritat. Apoi, făcând câțiva pași împreună, îl întrebase dacă era adevărat c-au întâmpinat oarecari greutăți cu o repartiție de ciment pentru gardul din jurul bisericii. Da, era adevărat. Atunci, sugerase oaspetele, să treacă după sărbători coratorul Pop sau careva din Consiliu pe la el la birou. Și, încă o dată, îi făcea plăcere să știe că satul are un preot așa tânăr și instruit. El mulțumise bâlbâind ceva fiindcă tocmai văzuse peste umărul importantului personaj pe Ana și Lae cotind pe ulița spre baltă. Era puțin mai înaltă decât bărbatu-său. Amărăciunea resimțită în biserică îi reveni instantaneu și-n trăsură trebui să facă adevărate eforturi pentru a răspunde cât de cât întrebărilor pe care, de pe capră și de-alături, i le puneau cu schimbul moș Buie și Getuța, interesându-se ce-a spus, ce-a promis fiul satului.

A cincea țigară. Se termină pachetul până apare nenorocita asta. Dacă mai apare. Iar pești – ioc. Nici o bătaie. De-atunci. Urcă pe buștean și-n clipa următoare se și lasă jos. Venise. Era ea. Ea trebuia să fie. Luă binoclul și se ridică încet. Sigur. Ea era, ar fi recunoscut-o, cum se spune, dintr-o mie. Se uită la ceas: zece și patruzeci. Poftim, ora de venit la câmp a țărăncii române! De-aia merg lucrurile așa cum merg.

Se așeză pe buștean. Venise deci. Buuun… Acum să mediteze ce să facă. Ce-i de făcut? – vorba lui Lenin.

Ea începuse să sape dinspre capătul celălalt al ogorului și-ntr-un sfert de ceas va fi aici, lângă mal. Se sculă și prinzându-se de crengile tufelor de salcie se cățără pe peretele de lut până deasupra, strecurându-se pe burtă în iarbă. Parc-ar fi la o aplicație de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei. Privi din nou prin binoclu. Numai ea și moșneagul pe tot câmpul. Acuma și boșorogul ăsta ar fi cazul s-o-ntindă acasă, să lase de săpat și generațiilor viitoare. Doar n-o vrea să sape toată ziua. Sunt greu bătrânii de pornit, dar de-i pornești… Rupse un fir de iarbă cu dinții și-l mestecă. Reglă claritatea imaginii. Ana era îmbrăcată cu o rochie cam dărăpănată și-un jerseu negru. Pe cap, o năframă de culoare deschisă, nedefinită. În capătul șirului, pe unde trebuia să fie cărarea spre sat, își lăsase ceva semănând a sacoșă. Venea aplecată, săpând iute. Urmări rândul pe care era și-și dădu seama că va ieși puțin mai în stânga de locul unde stătea el. S-ar putea să nu-l zărească de tufe. Important era ca ea să-l descopere prima, nu el să-i iasă în întâmpinare. Se trase din iarbă și lunecă pe povârnișul malului înapoi lângă undițe. O apucă pe cea argintie și recuperă. Din râmă mai rămăsese un ciot albicios, zbârcit. O schimbă și lansă. Ei, acum să prindă o mușcătură zdravănă, să-l vadă ea cum dansează cu peștele, cum îl aduce până la minciog. N-are el norocul ăsta.

Sui precaut pe buștean și înălță capul. Mai avea vreo șaptezeci de metri și ajungea. Oare ce-o crede când o da cu ochii de el? Doamne miluiește, popa prinde pește. Sări pe prundiș, își scoase binoclul de la gât și-l puse în geantă. Se aplecă și se spălă pe mâini, pe față. Prinse de sfoara juvelnicului și-l săltă puțin afară. Cleanul se vânzoli speriat, lăsându-se pe-o parte și lățind coada ca un evantai. Îl lăsă înapoi în apă și se așeză pe buștean. Măcar unul să mai fi prins.

Auzi loviturile înfundate ale sapei apropiindu-se din stânga. Se gândi să fluiere ceva sau să tușească, s-o facă atentă când va ajunge lângă mal, să nu cumva să-ntoarcă pe alt rând fără să-l observe, dar apoi își aduse aminte de zgomotul ce-l făcea mulineta sovietică și luă în mâini lanseta roșie, învârtind mica manivelă. Se auzea de la o poștă, ce să mai fluiere. Coropișnița era neatinsă. O scoase totuși din ac și puse alta. Azvârli și lăsă lanseta

pe suport. Ciuli urechile. Nu mai auzea sapa. Întoarse capul.

Îl privea. Sta în picioare profilându-se pe cerul vânăt – ia te uită, nici nu băgase de seamă când se înnorase – și-l privea. „Aaa – zise el mirat – tu ești, Ană? M-ai speriat. Ce faci aici?”. O surprinse căutând iute în lături cu ochii, înspre moșneag. „La sapă” răspunse ea. „Ai pământ în locurile astea? N-am știut.” „Da, avem niște mălai.” Avem. Nu am. Avem. Ea și Lae. „Atunci suntem oarecum vecini. Pe-aici vin și eu la pescuit.” „Aici?” făcu ea. „Aici sau mai în jos sunt locuri bune, vin des.” „Nu v-am mai văzut.” „Da' tu ai mai fost în luncă?” „Am fost săptămâna cealaltă.” „Când?” zise el. Ea tăcu puțin: „Cred că joi. Da, joi. Avem niște cartofi mai încolo.” „Eu joi n-am fost, am fost sâmbătă”, spuse el și se gândi că discuția ar cam trebui să se încheie, ce să-și mai spună? „Joi era un pescar aici”, zise ea. „Unde?” făcu el. „Acolo, chiar unde stați dumneavoastră.” „Îl cunoști?” „Nu, nu-i de la noi din sat. Era cu o motoretă.” El tresări: te pomenești… „Cum arăta?” întrebă. „Nu m-am uitat așa bine… răspunse ea. Era mai bătrân și… nu mai știu… un om.” „Era îmbrăcat cu o salopetă?” „Da, își aminti ea. A umflat o barcă de cauciuc și-a trecut dincolo.” El era! Clar. Dacă avea și barcă… Precis ochise locul de vizavi și trecuse la știucă sau avat. „N-ai văzut, avea undițe multe?” „Nu știu, zâmbi ea, că n-am șezut să mă uit. L-am văzut numai că stă acolo și umflă barca.” „Îl cunosc pe om, zise. El m-a-nvățat să pescuiesc.” Ea privi din nou spre câmp și-și mută sapa în mâna dreaptă. „Te-am ținut de la treabă, zise el observând mișcarea. Mai ai mult?” „Nu, că-s numai câteva rânduri. Da' nu știu dacă mai rămân. Văd că vine vreme grea.” Se uită și el spre cer. Asta-i mai lipsea, să-l facă ciuciulete. „Nu vine spre noi, nu te teme. Se vede după cum bate vântul, norii trec încolo. Poți lucra liniștită.” Ea stătu un moment nehotărâtă, apoi se-ntoarse și începu să sape. Ca să facă și el ceva, scoase lanseta roșie pârâind din mulinetă și schimbă coropișnița cu un boț de mămăligă, apoi își aprinse o țigară.

Până va reveni, va trece oarece timp. Și-i va apuca și ploaia, norii se îngrămădeau încoace, nu încolo, cum minți-se el. Dacă începe să plouă când ea va fi spre

capătul celălalt al ogorului, poate nici nu se mai întoarce, o ia pe cărarea spre sat din porumbiște, e mai aproape pe-acolo decât pe lângă râu. Mda, la asta nu se gândise. Sări pe buștean și strigă: „Ană, n-ai cumva apă de băut la tine?” Ea se opri și întoarse capul: „N-am. Da' dacă vreți, am niște mere. Să v-aduc?” „Lasă, nu acum, când vii cu rândul”, zise el. Ea privi cerul tot mai întunecat și-și reluă săpatul. Rămăsese singură pe câmp, moșul o tulise. Ăștia bătrâni, cu reumatismele lor, simt apropierea furtunii mai ceva ca hârciogii. Bine că plecase.

I se păru că vârful roșiei mișcase. Stătu atent, încordat, cu palma pe mâner, dar nu se întâmplă nimic. Toată ziua de fapt nu se întâmplase nimic. Ce, asta fusese discuție? Ce faci aici? La sapă. Ai pământ prin locurile astea? Da, avem mălai. O tâmpenie. În loc s-o-ntrebe fără atâtea înconjururi de ce nu venise la spovedanie, de ce-l ocolea, cu ce-i greșise de se ferea în biserică să-l privească, el se lăudase că-l cunoaște pe pescarul cu motoreta. Parcă asta-l durea pe el, că are ăla motoretă și barcă… Și ce bine-i stătea cu năframa legată la ceafă, cu jerseul acela jerpelit, negru… Îmbrac-o pe Raquel Welch așa, pune-i niște tenișI descleiați în picioarele goale, dă-i o sapă-ntr-o mână și-o traistă-n cealaltă și planteaz-o-ntre buruieni, pe tarla, să vedem dacă mai inspiră ceva cuiva…

Prima picătură căzu aproape de mucul azvârlit în apă. Apoi alta și alta, rare și mari, clipocind. Strânse rapid telescopica argintie și-o vârî în husă, lăsând afară numai bățul roșu cu mulineta rusească. Pe-asta putea să plouă, să ningă, s-o trăznească, rezista la orice, cârâia la fel, imperturbabilă. Se uită pe câmp și-o văzu pe Ana fugind spre cărare, apucând sacoșa sau traista sau ce era și întorcându-se tot în fugă spre râu. Zâmbi. I-aducea lui mere. Fusese inspirat cu apa de băut, cu setea lui inexistentă. Deasupra siluetei ei în alergare un fulger lung se-ntinse la orizont ca-ntr-o poză de abecedar și imediat, pe urmele lui, sfântul Ilie își hurducă grozav căruța prin hârtoapele și rătăcăniile raiului. Doamne apără și păzește. Nu mai era de stat. Sări pe prundiș și începu să recupereze repede firul. Ana apăru sus pe mal. În mână ținea un măr. Arăta cam speriată. „Eu mă duc, părinte”, zise. „Stai că vin și eu, răspunse el. Să știi că

mi-ai purtat noroc. Cât ai săpat tu, am prins un clean.” Desfăcu forfacul, îl înfășură pe o rolă mică, demontă bățul în bucăți, înghesuindu-le în geantă. Scoase juvelnicul din apă, își aruncă geanta pe umăr și se uită în jur. Nu uitase nimic. Ea îl aștepta, zgribulită. Vântul îi lipise rochia de trup. Să-l aștepte, și el o așteptase destul. Se cățără pe mal mânjindu-se de lut pe pantaloni și ieși lângă ea în genunchi. Acum să-i vadă cineva, ea în picioare, cu sapa în mână, el în genunchi, cu peștele săltând bezmetic lângă gleznele ei prelungi, ude. Glezne de rasă. Pursânge românesc. Se ridică și observă că zâmbește: „Pentru atâta ați venit până aici?” Se uită și el la cleanul ce-și da duhul. I se păru cam pricăjit. „Se mai întâmplă, răspunse cu o ușoară iritare. Hai pe lângă râu, ajungem mai repede.” „Nu luați?” „Mulțumesc”, spuse și apucă mărul.

Porni pe cărarea dintre ogor și tufele de salcie mărginind apa. Fulgerele se întețiseră, tot cerul negru dinspre apus se lumina pe-ntinderi uriașe, ca și cum Dumnezeu s-ar fi amuzat apăsând curios pe butonul unui blitz nou, japonez. La developare, el și Ana, două făpturi mergând aplecate pe câmp. Ploaia încă nu-și dăduse drumul, dar se vedea deja pânza de apă măturând dealurile ce se profilau în dreapta. O auzea lipăind în spate cu tenișii ei străvechi și se simți cuprins de o înduioșare zâmbăreață: erau ca bărbatul și femeia lui prinși de-o furtună la muncă și grăbind spre casă cu gândul la geamurile lăsate deschise, la fânul nestrâns din ogradă, la scroafa legată pe șanț… Întoarse capul și surprinse ceva deznădăjduit pe fața ei, cum îl urma cu privirea în jos, căutând cărarea firavă, potopită de ierburi. S-o fi temând să n-o trăznească; dacă bate, Dumnezeu nu bate cu păru'… Un trăznet așa, mai mic, un trăznet-avertisment ar fi meritat și el, nu-i vorbă, cine-l pusese să bată de dimineață coclaurile? Și fără nici un rost, numai ca să schimbe două vorbe cu necăjita asta frumoasă.

Răpăitul urgiei îi ajunse cu câțiva metri înainte de locul unde-și ascunsese bicicleta. Făcu un salt în tufe, se aplecă, puse mâna pe ghidon și vru să se ridice, când vederea colibei de-alături, în formă de cort, cu saci de polietilenă învelind acoperișul, coliba pescărească pe care o descoperise mai în primăvară și unde se gândise

să vină cu Getuța, îl opri. „Ana, strigă hotărât, vino-ncoace!” Lăsă ghidonul și intră la adăpost. Ea apăru în deschizătura dintre crengi și-ntâi nu-l văzu. Apoi dădu cu ochii de el șezând întins pe paie și tresări. „Să stăm aici până trece ploaia. Hai, nu-ți fie teamă. Oricum nu putem merge peste câmp cu fulgerele astea. Eu sunt și cu bicicleta.” „Bate gheața”, zise ea. „Păi vezi? Hai șezi, nu mai sta acolo să te ude”, și se trase în fundul colibei, făcându-i loc. Ea se mai uită o dată spre sat, apoi păși aplecându-se pe sub ramurile salciei și se așeză lângă el, cu picioarele strânse într-o parte, netezindu-și rochia peste genunchi. „Ce vreme! – făcu el, învârtind un pai între degete. Potop, nu alta.” „O să strice mălaiul”, zise ea uitându-se afară. Da' praf să-l facă, gândi el, numai să nu se oprească. Ține-o, Doamne, ține ploaia măcar două ceasuri. Bucăți de gheață rotundă, cât ouăle de porumbel, se rostogoleau pe povârnișul malului, iar suprafața râului clocotea ca o fiertură gigantică. „De ce tremuri așa? Ți-e frig?” „M-a udat puțin”, răspunse ea. „Uite, ia asta, eu sunt obișnuit.” „Nu, nu, nu mi-e frig”, se-mpotrivi ea, dar el își scosese deja haina și i-o puse pe umeri. „Dar nu mi-e frig, părinte.” „Atunci de ce tremuri?” Ea nu răspunse, ocolindu-i privirea. Și ce gene avea! Parcă nu e țărancă din sat, parcă e țărancă din cărți, gândi el. „S-a mai oprit, zise ea. Haideți să mergem.” „Cum să se oprească? Nu vezi ce prăpăd e?” „Cine știe cât ține”, zise ea. Foarte bine. „Nu poate ține mult, zise el. Ploile de vară trec repede.” Ce prostii spunea. Ploile de vară trec repede. Ea ședea la zece centimetri de piciorul lui drept și el spunea prostii. „Ana, zise răsuflând adânc, de ce n-ai mai venit la spovedanie?” Ea înălță capul și pentru prima oară îl privi: „N-am mai putut.” „De ce? Ți-a fost rușine?” „Nu, nu.” Își coborâse iarăși ochii. Intrase iarăși în somnul ei de ziuă. „Atunci de ce?” Ea nu răspunse. „De mine nu trebuie să-ți fie rușine…” începu el și se opri brusc fiindcă în minte îi veni, absurdă, continuarea: eu ți-aș putea fi tată. I-ar putea fi pe naiba. Cel mult un frate, un verișor mai mic. „Măcar te-a ajutat cu ceva ce ți-am spus atunci?” „Da.” Tăcu o clipă, apoi zise: „Lucrul acela… s-a mai întâmplat?” Ea îl privi, ce ciudat, ca și cum i-ar fi fost milă de el și clătină din cap: „Nu”. Tot e bine, gândi. Să se știe că acela ce a întors pe păcătos de la

rătăcirea căii lui va mântui suflet din moarte… Deși, ce-o costa să mintă? „Atunci nu-nțeleg: de ce n-ai putut să vii?” „N-am vrut să fac rău”, zise ea încet. „Cui să faci rău? Ție?” „Mie ce rău să-mi mai fac? Mi-am făcut destul.” „Atunci cui? Omului acela?” „Nu, părinte, nu”, zise ea. „Dar cui?” „Dumneavoastră.”

Hopa. Na, poftim. Cine-ar fi crezut. „Mie? Cum să-mi faci rău mie? Și ce tot mă iei cu dumneavoastră, cu părinte? Mă faci să mă simt de optzeci de ani, ca Dima. Nu sunt așa bătrân.” „Nu, nu sunteți”, zâmbi ea. „Aici, cât vorbim, să-mi spui Emilian. Sunt mai tânăr ca tine. Hai, zi, să te-aud, Emilian.” „Emilian”, zise ea. Ce straniu sunase. „Și spune-mi, cum îmi faci mie rău?” Pe chip îi reapăru expresia aceea de deznădejde. „Nu știu… așa am crezut… după ce m-am spovedit, v-ați uitat nu știu cum…” „Te-ai uitat nu știu cum”, o corectă el. Ea înghiți și reluă privindu-l fără să clipească: „Te-ai uitat”. „Atunci, chiar în ziua când te-ai spovedit?” „Și atunci… și-n toate duminicile… și vă opreați unde stăteam eu în bancă…” „Te opreai”, zise el. „Așa, da, zise ea, și știam când în predică îmi… vorbeai… numai mie.” El sta nemișcat și i se părea că visează. „Eu nu știu ce am, șopti ea și două lacrimi mari îi țâșniră deodată pe obraji, parcă sunt blestemată… de-asta n-am mai venit…” „Ai văzut că mă uit la tine altfel decât la restul oamenilor?” Ea încuviință ștergându-și lacrimile cu colțul năframei. „Așa se uita și… celălalt?” „Da.” „Cum?” „Cu drag”, murmură ea. Simți cum îl ia cu frig. Sau era numai un fel de descărcare în corp, o destindere prelungă. „Da, așa e, se auzi vorbind, așa mă uit. Și azi am venit la râu numai pentru că știam că vii și tu acolo la sapă și-n predici am vorbit de multe ori numai pentru tine. Am făcut rău?” „Da”, șopti ea. El privi crengile încărcate de stropi, auzi ploaia domolită foșnind deasupra pe sacii de polietilenă, văzu apoi peștele mort în juvelnic. Întinse mâna. Degetele îi tremurau. Îi atinse tâmpla, obrajii umezi. „Nu trebuie”, șopti ea, dar nu se împotrivi. Se uită numai cu o implorare mută în ochi când o luă în brațe. Trebui s-o sărute pe pleoape ca în sfârșit să-i închidă. Murmura întruna: „Părinte… Emilian… nu trebuie… nu trebuie…” O întinse lângă el, amețit de mirosul părului ce scăpase de sub năframă. Se răsuci pe-o parte și simți că-l jenează ceva în coapsa stângă.

Continuând s-o sărute, își scoase încet o mână de după talia ei și pipăi locul. Mărul. Îl uitase în buzunar. Uitase să-l mănânce. Îl scoase cu două degete și-i făcu vânt mai încolo, stăpânindu-și un zâmbet: îl va mânca după.

*

* *

Se întâlneau cam o dată pe săptămână, uneori de două ori, după cum putea ea. Nu vorbeau mult, deși el ar fi vrut la început să dea legăturii lor, măcar în ceea ce-l privea, un aer cât mai natural, mai camaraderesc cu putință, pentru a scăpa de senzația apăsătoare ce i-o dădeau tăcerile ei lungi și răspunsurile monosilabice. Încercase s-o atragă în mici bârfe despre ceea ce se mai petrecea prin sat sau s-o facă să povestească întâmplări dinaintea venirii lui în comună, dar nu reușise. Nici când o rugase să-i vorbească despre răposatul taică-său, despre Pătru și necazurile lui, crezând că așa își va da drumul, nu izbutise să scoată de la ea mare lucru. Părea mereu cu gândul altundeva și singurul moment când o simțea în fine alături de el era efectiv cel al îmbrățișării.

Dar asta compensa totul, toate riscurile pe care era silit să și le asume ca s-o vadă, căci puține lucruri pot fi păstrate la nesfârșit în taină într-un sat. Când o lua în brațe și ea îl privea cu aceleași pupile temătoare ca prima oară, când simțea mlădierile instinctive ale corpului ei lung și tânăr sau fura cu coada ochiului albul mat al piciorului dezvelit, își pierdea capul ca un adolescent. Ea nu știa să sărute, n-avea „tehnica" și inventivitatea în fond apatică a Getuței, dar pe el tocmai asta îl tulbura, simplitatea, lipsa micilor tertipuri erotice ce zgândăresc și augmentează plăcerea, făcând-o artificiu. Era și foarte pudică și s-ar fi putut spune că niciodată n-o văzuse pe de-a-ntregul; mereu avea o mișcare de ascundere, o sfială în fața goliciunii și la un moment dat când, curios, el mersese prea departe cu mângâierile, ea, roșie ca focul, se-acoperise pur și simplu cu corpul lui, ascunzându-se și rugându-l apoi să nu se uite până se ridică. E drept că nici n-ar fi avut răgazul să se contemple reciproc prea mult în locurile unde se întâlneau când la fiecare foșnet de frunze, la fiecare zgomot îndepărtat, ea – și ca să fie sincer, și el uneori – tresărea și înălța capul, ascultând ca o ciută. Însă exact acest perpetuu provizorat, aceste iubiri în fugă, iubiri de campanie, aceste dăruiri care nu ajungeau niciodată la sațietatea și plictiseala resimțite de două corpuri goale ce se mișcă de la pat până la baie și înapoi în intimitatea inviolabilă a unui apartament în penumbră, aceste săruturi aproape caste și coapse acoperite în grabă îl fascinau, încât ajunsese ca zilele cu Ana să le marcheze în Calendarul creștin-ortodox din bucătărie prin puncte mici făcute cu creionul și era de-ajuns ca seara să vadă de pildă în dreptul celei de-A Treia Aflări a Capului Sfântului Ioan Botezătorul, luni, 25 mai, semnul cu pricina, ca să afle și el în memorie toate amănuntele legate de întâlnirea de atunci. Sărbători, în înțelesul pe care era el tentat să-l dea acum cuvântului, nu mai erau duminicile și praznicele din cursul săptămânii, ci zilele puzderiei de mucenici și cuvioși și sfinți mai mici, sfânta mucenică Achilina, sfântul Trifilie, cuviosul Samson și sfântul mucenic Anect, cuviosul Toma și Acachie, sfântul mucenic Chiriachi, în dreptul cărora era pus, discret, acel *schwerpunkt* al iubirii lor.

Își da în același timp seama cu uimire că nu aflase despre ea mai mult decât știuse imediat după ploaia aceea providențială. Trupul ei nu numai că nu se descoperea întreg, dar nici nu-i dezvăluia nimic. De fapt, n-o cunoștea. Ce-o făcea să vină în locurile unde-o aștepta, de ce de fiecare dată când o apropia în ochi i se aprindea o luminiță înspăimântată, ce credea despre tot ce se-ntâmplă între ei – habar n-avea. La biserică stătea în aceeași bancă – acum însă se ferea el să se uite-ntr-acolo ca să nu dea celorlalți prilejul nici celei mai vagi bănuieli –, părea că duce viața oricărei femei din sat, că nimic nu se schimbase pentru ea în curgerea egală a zilelor, săptămânilor, lunilor. Sau cel puțin nu arăta. Ar fi vrut să vadă uneori la ea un semn înviorător de cochetărie, o bluză, o rochie nouă, să audă că făcuse undeva între femei, la C.A.P., la gogoșarii lor, o glumă, că spusese o vorbă de duh, cum îi mai povestea Getuța despre cutare muiere; nimic. Parcă nu trăia. Și cu toate acestea, cu adevărat uluitor pentru el era că nimeni în sat nu băga de seamă cât e de frumoasă. La Rusalii, la sfințirea țarinii, când ea, ca toate celelalte, veni să sărute crucea, era atâta fervoare și tristețe în felul cum își apropiase buzele de trupul dezgolit al acelui Hristos pitic din argint încât el, privind-o, uitase să spună ce se cuvenea, stârnind tusea mirată a lui Simion diacul. Și totuși nimeni n-o vedea, nimeni n-o observa. Nici măcar moș Buie. Își luase odată inima-n dinți și remarcase-n treacăt ce femei frumoase are satul. Pomenise vreo două-trei care erau mai trupețe („Buuune, îîî…” gemuse aprobativ moș Buie), apoi aminti și de Ana. „Ana lui Pătru? – făcuse moș Buie. Ana nu-i frumoasă, Ana-i năcăjită.” „Da' are totuși, așa, un chip interesant, plăcut”, insistase el. „Nuuu, se strâmbase moș Buie. Ana-i cu Lae” și asta sunase ca o sentință definitivă. Parcă aveau toți orbul găinilor.

Se descălță și-și lăsă picioarele în apă. Oricum, prinsese doi somotei, își făcuse porția pe ziua de azi, iar peștii păreau că se mutaseră toți dincolo, spre malul jos al insulei. Era o adevărată vânzoleală în partea aceea. Sigur, știuci. Ce-ar fi să treacă, să-ncerce la lingură. Trebuie că râul era mic, văzuse mai devreme bivolii traversând, apa abia le ajungea la burtă. Și pe insulă nu fusese cu Ana. Poate găsește vreun locșor. Aici ar fi fost

în siguranță. Inspectează terenul și data viitoare îi spune unde să vină. Dar cum să treacă ea, ce motiv să aibă ca să ajungă dincolo? Dac-o vede cineva? Ei, și? Fusese după mure, după zmeură, ce, n-avea voie? Nu ținea… Cânepa! – se lumină deodată. Ana avea cânepă aici lângă porumb și-n câteva zile trebuia s-o smulgă și s-o pună la muiat. Nici că se putea ceva mai bun pentru asta decât lângă insulă. Apă mică, nisip pe fund, lemne pentru pari câți vrei. Și din când în când ai de ce trece: ca să vezi cum stă cânepa. Asta era. Chiar la întoarcere îi va lăsa un bilet la locul știut, lângă fântâna vitelor din capătul satului, în scorbura unui tei, pe lângă care trecea drumul spre luncă. Când nu puteau vorbi, și nu prea puteau, că prilejuri de a rămâne singuri în mijlocul satului n-aveau și el, din prudență, nici nu le căuta, îi lăsa câteva rânduri în scorbură, cu un teribil de amuzant sentiment de aventură, de participare la o vastă conspirație, în care-i spunea după-amiaza când o va aștepta și unde. De obicei ea venea și ce-l fermeca de fiecare dată când o vedea apropiindu-se nu era atât certitudinea că peste câteva clipe vor fi împreună și el îi va mângâia tâmplele, obrajii, îi va închide pleoapele, cât gândul că ea trecuse pe la scorbură și uitându-se speriată în jur, vârâse mâna după bilet, ca Nică a lui Ștefan a Petrei după pupăză. Uita atunci de obscurul reproș ce se năștea uneori în el privind-o pe neștiutoarea Getuța, uita și de gelozia stupidă de care nu putea scăpa când își aducea aminte de *celălalt,* de *precedentul* (nu aflase nimic nici în privința aceasta, decât că insul plecase, că nu mai era în sat; ori de câte ori aducea vorba despre el, ea tăcea și pălea atât de tare, încât lui îi era frică să nu leșine; renunțase să afle cine-a fost; oricine-ar fi fost, numai prost nu era dacă observase ceea ce și el descoperise la Ana, asta trebuia s-o recunoască; una peste alta, bine că dispăruse; ducă-se pe pustii), uită și de faptul că anul acesta nu se mai dusese să se spovedească la protectorul său, părintele protopop, tot gândindu-se dacă să-i spună ori nu ce păție. Păcatul său era, desigur, grav și cine știe cum ar fi reacționat bunul părinte, iar a nu-i spune, a trece peste povestea cu Ana i se părea și mai grav și-abia atunci – era convins – ar fi simțit și-ar fi trebuit să suporte în toată greutatea ei povara rea a vinovăției.

Căci la drept vorbind, acum nu se simțea *foarte* vinovat. Ce se-ntâmplase atunci pe ploaie fusese atât de aiuritor încât mergând spre casă după ce se despărțise de Ana lăsând-o s-o ia înainte, nu-i venise să spună, cum ar fi fost cazul, „Iartă-mă, Doamne, miluiește-mă, îndură-te de mine, păcătosul", ci pur și simplu să-i mulțumească acolo pe loc, pe câmp, în genunchi, ca și cum El l-ar fi ajutat să trăiască ce trăise, El i-ar fi împins-o pe Ana în brațe. Și oare chiar așa de neiertat era dacă în clipa aceea de calmă fericire gândul lui se înălțase spre cer, mulțumind înfiorat? Nu zice oare David, subtilul David, strecurând, în chiar momentul când își pune cenușă în cap cum numai el știe, un avertisment serios Domnului, nu zice „Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine. *Și în iad cine Te va lăuda pe Tine?"*

Se dezbrăcă și-și puse hainele lângă lansete. Luă de pe jos un băț uscat și măsură adâncimea apei. Până-n genunchi, dar pe fund erau bolovani. Ieși sus pe mal și-o luă spre vadul bivolilor. Porumbul Anei, crescut cât el, făcuse știuleți. Nu puteau însă veni aici, era mereu un du-te-vino prin luncă. Așa-i vara, oamenii stau mai mult pe câmp. Cam toate locurile lor deveniseră nesigure, și coliba unde te puteai trezi cu pescari orășeni sosiți să-nnopteze acolo, și moara părăsită unde apăruseră din senin niște corturi, și păduricea de stejar în care făcea excursii educatoarea cu copiii. Poate din cauza asta nu mai venise ea ultimele două dăți, se temea și avea dreptate. Nu trebuiau să riște. Trebuia găsit un loc sigur. Insula. Nu se cultiva nimic, nu sta în calea nimănui, nu aparținea nimănui. Și ce vegetație creștea pe ea! Adevărată junglă. Zece perechi n-ar putea fi văzute de la câțiva pași, darămite una.

Coborî malul lângă vad și intră în apă. Era caldă. Înaintă în șuvoi și se stropi pe brațe, pe umeri. De vizavi, de pe insulă, un bivol tolănit pe prundiș îl privea alene, rumegând. O să-l alunge, ca să dea cu linguriță de pe toată întinderea plajei. Apa îi ajunsese la brâu, curentul era puternic, dar pe fundul nisipos tălpile fixau bine fiecare pas. Cum de nu se gândise mai devreme la insulă. Vara se apropia de sfârșit și-n curând vor găsi tot mai greu unde să se adăpostească. În timpul din urmă aici ar fi fost ideal. Apa îi dădu un ghiont ușor în spate, între umeri, și el, ca-ntr-o joacă, ridică genunchii

lăsându-se dus lin un metru sau doi, apoi căută cu tălpile fundul. Nu-l mai găsi. Înălță bărbia, scoase brațele și se-ntinse cât putu, uimit. Râul îi veni o clipă peste creștet, dar el se smuci afară, ieși aproape jumătate din apă și-n timp ce cădea la loc văzu că fusese purtat deja până-n dreptul lansetelor, le zări lunecând cu malul în urmă și-abia atunci frica tresări în el: știa că mai jos apa e adâncă. Se lăsă dus la fund ca să se împingă cu tălpile în sus și i se păru că atinge nisipul după o veșnicie. Încercă să se ridice la suprafață și reuși atât cât să ia o gură de aer și de stropi și să gândească: mă-nec. Apa veni din nou peste el și el stătu o clipă chircit, nemișcat, apoi tot corpul începu să lupte energic, furios cu corpul inert, moale și dens al râului. Ceva prinse să scâncească, să plângă în el, cum să moară așa, nu se poate să moară așa, și înălță un braț căutând un sprijin dincolo de apă, afară, spre cer. Pieptul și fălcile încleștate îi cedară, începu să bea apă și se gândi că acum ar trebui să-i apară în minte derulându-se fulgerător toată viața, dar nu-i apăru, ce meschin, decât o singură imagine, pescarul cărunt în salopeta lui ponosită făcându-i semne mustrătoare cu degetul. Se revoltă, tot corpul i se mai revoltă o dată, ce meschin, apoi își pierdu cunoștința.

*

* *

Nădușise cumplit. Odăjdiile negre strângeau parcă toată căldura după-amiezii de sfârșit de august împrejurul capului și-n spatele lui și dacă n-ar fi trebuit să stea obligatoriu până la sfârșit, ar fi ieșit imediat din mulțime și s-ar fi dus îndărătul șurii de vizavi unde se zărea colțul îmbietor al cumpenei unei fântâni. Dar nu putea. Nu-i rămânea decât să strângă din dinți și să-ndure curgerea lipicioasă a pârâiașelor de sudoare ce izvorau din ceafă, din subsuori, din perciuni și se prelingeau încet, chinuitor, ca niște râme, pe sub sutană, pe corpul său vânjos. Vânjos, nu gras. Degeaba-i spusese nevasta că făcuse burtă. Era obsedată să nu se-ngrașe. Atâta avea în minte, să nu se-ngrașe el. Niciodată nu fusese prea slab și dacă în ultima vreme luase câteva kilograme în plus, era și normal, trăia bine,

mânca bine, înaintase-n vârstă, așa era de felul lui, mai voinic. Se temea ca proasta, voia să-l țină la regim. Își scoase batista și nu reuși ștergându-se decât să se ude mai mult.

Și mirosul. Măcar mirosul de n-ar fi. Câteodată nu se simțea, părea că dispăruse, dar dintr-odată, adus de nu știu ce boare, devenea atât de puternic că nici douăzeci de butoaie cu varză stricată răsturnate în fața lui n-ar fi duhnit mai tare. Unii mireni își țineau de-a dreptul batista la nas, dar el nu se cuvenea să facă asta. De altfel, nici unul din cei – câți să fie? – cincisprezece, șaisprezece popi nu-și permisese așa ceva. Bietul Emilian. Fusese cu doi ani mai mic decât el. Băiat bun, la locul lui. Numai o dată, parcă, îl prinsese portarul în magazia de alimente, noaptea, mâncând salam. Cum intrase acolo, numai Dumnezeu știuse. Se strecurase probabil ziua, când uitase vreo bucătăreasă ușa deschisă. Nu i-au făcut nimic, ce să-i facă? Mâncase vreo trei sute de grame. Îi era foame. Tuturor le era foame în seminar.

Și-acum, uite-l. Vânăt, negru, umflat, puțind. A avut damblaua asta cu pescuitul. De-aici i s-a tras. Au găsit întâi undițele și hainele și-apoi pe el, cu doi kilometri mai jos, după o zi și-o noapte, încurcat în niște crengi, în apă, așa se povestea. Mare, mare păcat. A lăsat-o pe femeia asta, care leșină din cinci în cinci minute, fără nimica, fără un copil, fără să-i fi făcut o casă, că stăteau la casa parohială, care nu-i a lui, e-a satului. Poate-i mai bine că n-au avut copii, ea se recăsătorește repede, e tânără, nu-i nici urâtă. Găsește ea pe cineva, lacrimile trec, durerea se uită, viața merge înainte.

Da' o casă nu i-a lăsat. Stătea, săracu', mai mult la râu, cu bețele. N-avea vreme de casă, pentru o casă trebuie să umbli, să te zbați, materiale, oameni, băutură, câte n-a făcut el până și-a pus-o pe-a lui pe picioare. Acuma, dacă protopopul se ține de cuvânt, o va vinde, doar nu va sta toată viața în sălbăticia aia. Plus c-aici, și-a dat imediat seama, e altceva, e la doi pași de oraș, tren, șosea, sat mare, comună, oameni cu greutate, uite ce case și ce șuri au. Emilian, săracul, nu știuse să strângă nițel șurubul, aici trebuia o altă mână decât a lui. El, Dumnezeu să-l ierte, cu peștii…

Vorbea protopopul. Îl lăuda pe răposat. Ce să zică și el la o asemenea nenorocire decât că neștiute căile tale, Doamne, și că sufletul mortului se va înălța la ceruri. Ce se zice de obicei. Parcă el ce zisese… Vorbise primul, în numele foștilor colegi de seminar. Vestea că el va fi succesorul celui din sicriu se cam răspândise printre oameni și avu grijă să folosească toate șmecheriile retorice învățate ca să placă. Plăcuse, ce mai. Plângeau pe capete. Când, tremurându-și glasul, amintise ce coleg bun fusese Emilian, cum îi ajuta pe toți la studiu, cum avea pentru fiecare o vorbă bună, hohotele se ridicară în jurul lui ca niște aplauze. Nu fusese Emilian tocmai așa, citea el mai mult ca alții, ce-i drept, dar era o fire mai retrasă, nu se amesteca printre ceilalți. Și-acolo tot cu bețele, una-două la Someș. Câteodată îi încurca pe părinții profesori la seminarii cu niște idei trăznite de-ale lui, dar în rest nu era nici coada, nici fruntea. Cum își ținea mâinile împreunate în față, plecă ochii și privi pe furiș ceasul: patru fără un sfert. Doamne, cât dura! Mai erau vreo doi de vorbit după protopop, bașca episcopul. Mai mult ca sigur că nu de capul lui îi promisese protopopul ce-i promisese; trebuie că se sfătuise cu Prea-Sfinția-Sa. Treaba era ca și rezolvată. Într-o lună, cel mult, ar putea fi încoace. Și chiar merita, la o adică. Bătuse destul drumul protopopiatului încărcat ca nimeni, să ceară altceva în locul cătunului prăpădit și azvârlit pe dealuri unde nimerise dintâi. „N-avem locuri, îi tot da înainte protopopul. Când se eliberează unul, ție ți-l dăm, Augustine.” Ei, acum se eliberase. Dumnezeu să-l ierte.

Ce pleașcă și pe nevastă! Nu mai trebuia să facă naveta aceea care-o scotea din minți, de-aici avea autobuz, tren, în douăzeci de minute era la servici. Să mai îndrăznească să zică ceva. Tot el o aranjase.

Apa curgea pe el întruna. Se simțea ud și pe pulpe. Se uită cu privirea împăienjenită peste mulțime. Oameni cu dare de mână, se vedea după cum erau îmbrăcați. Și femeile, curățele, îngrijite. Dacă ar fi fost iarnă, precis toate-ar fi venit cu cojoace de piele care de care mai gulerate. Câteva arătau chiar bine de tot. Te pomenești că e o viață în comuna asta… Numai să fii pe fază. Își opri ochii asupra uneia mai din margine, foarte palidă, cu fruntea înaltă, zveltă la trup. Interesantă. Ca și cum i-ar fi auzit gândul, ea înălță capul și-l privi. Da, da,

interesantă bine… ehei, și ce ochi, ce ochi… Își șterse năduşeala de pe ceafă, de pe față, se-ntoarse din semiprofil spre protopopul ce nu mai termina, luându-și o mină îndurerată, se plictisi repede să vadă bărbuța înspicată a superiorului săltând tot mai obosită și se uită din nou spre femeia înaltă și subțire din margine. Rămase plăcut surprins: ea continua să-l privească.

O.Z.N. - ul

În seara zilei de 3 iunie 198…, tehnicianul veterinar Ilie Pop, om cât un munte, celibatar, 43 de ani, din localitatea N., județul Cluj, a văzut în pădurea Baciu, nu departe de reședința județului, un O.Z.N. Se întorcea acasă de la Cluj, unde fusese după niște leacuri și cu niscaiva treburi personale, scăpase autobuzul de 7 seara, ultimul spre satul lui, și după ce băuse o bere în autoservirea autogării, prinsese o ocazie, un camion cu balast, care îl lăsase la „Intersecție", cum numeau oamenii din N. punctul unde firavul drum ce venea din satul lor intra prăfuit în curata șosea spre Oradea. De-acolo Ilie Pop nu o luase pe drum, ci-o scurtase prin pădure, pe-o potecă, cum făcea de fiecare dată când pierdea *rata.* După să tot fi fost vreo jumătate de oră de mers, în locul numit Poiana Sasului, zări cam la cincizeci de pași, în dreapta cărării, ceva ce el crezu a fi o rulotă, cum văzuse că au unii automobiliști mai înstăriți, pentru excursii. N-apucă să se mire cum au putut urca rulota acolo pe muchea dealului, deoarece ea începuse să se lumineze portocaliu, ca becurile din centrul Clujului, și nici n-apucă să mai înainteze, că rulota (dar nu era rulotă; semăna, asta văzu mai bine, cu două farfurii mari puse una peste alta, iar cea care era cu fundul în sus avea în mijloc o țepușă, cum aveau altădată coifurile honvezilor) se înălță încet țiuind subțire și când ajunse puțin deasupra fagilor, se înclină ușor într-o parte, păru că se stinge și dintr-o dată se repezi drept în sus și se pierdu în cerul negru, înstelat. Primul lucru pe care-l simți Ilie Pop după aceea era că în jur mirosea a ars. Băgă de seamă că firele de păr de pe degete îi erau pârlite. O vreme nu îndrăzni să se miște. Inima îi bătea cu putere. Își făcu curaj, își făcu și cruce și porni. În dreptul locului de unde se ridicase lucrul acela, se opri: iarba și buruienile erau culcate și arse, ca și cum cineva ar fi tăiat și pârjolit acolo mai mulți porci. Abia atunci i se făcu foarte frică și până văzu din buza pădurii lumina becului de pe stâlpul dinaintea Consiliului Popular și-a Bufetului din N., o ținu tot o fugă printre copaci.

Ajuns acasă, coborî în pivniță, scoase o oală cu vin și sui în casă, aprinzând toate luminile.

Nu-i venea să se culce. Ce Dumnezeu văzuse el? Așa-i trebuie: se lăcomise mai mult ca altădată cu doamna Pârvulescu, scăpase din pricina asta *rata* și-o luase prin pădure… În minte îi răsări iarăși, foarte clară, dihania, mașinăria aceea pâlpâind portocalie, smulgându-se parcă din pământ, lovind în urcuș crengile fagilor. Își privi mâinile: părul de pe dosul palmelor, de pe degete era pârlit, de parcă și le-ar fi trecut pe deasupra flăcării de la aragaz.

Bău și restul de vin, ieși și se duse la poartă. Era trecut de miezul nopții, satul dormea, nicăieri nici o lumină, cu excepția becului din fața Consiliului. Își aduse aminte de ceva și-o luă într-acolo. Pe treptele din față, rezemat cu spatele de ușă, stătea Simion, paznicul. Ilie Pop se apropie și-l mișcă: „Bade Simion! Bade Simion!” Simion tresări, puse mâna pe bâta de-alături și deschise ochii: „Ce-i?”. „Eu sunt, Ilie!” „Ce-i, mă?”. „Scoală-te să-ți spun ceva!”. „Ce-i?” „Bade Simion, am pățit un lucru urât… mă jur pe mama, bade Simion, dumneata mă cunoști…” Paznicul se dezmetici de-a binelea: „Ce-i, mă Ilie? Ce-ai pățit?”. „Am venit acuma de la Cluj… am venit prin pădure, am scăpat *rata*... și la Poiana Sasului, bade Simion, nici un ceas n-a trecut, să mă trăznească Dumnezeu dacă te mint, am văzut o din aia… cât o combină era…”. „Ce, mă?”. „O farfurie zburătoare, bade Simion, să nu mă mișc de-aici.” Simion lăsă bâta deoparte, se uită lung la el și zise liniștit: „Du-te, mă Ilie, dracu' și te culcă.” „Bade Simion, să mă trăznească…” „Hai, mă Ilie, nu vezi că nu poți sta în picioare? Ce dracu-ai băut?” „Vin am băut, dar am băut acuma, după ce-am ajuns acasă.” „Și bei singur? Mie nu puteai să-mi aduci?” „Bade Simion, pe cuvântul meu de om c-am văzut-o!” „Farfurie zburătoare?” „Farfurie, bade Simion!” „Cât o combină?” „Cât o combină!” „Du-te, mă Ilie, și te culcă”, zise cu blândețe paznicul. Ilie Pop se uită deznădăjduit la el, se întoarse și-o luă încet spre casă.

A doua zi se sculă cu capul greu, stătu la dispensar până după prânz, apoi trecu pe la Bufet să se dreagă. De cum intră, Nelu barmanul îl luă în primire: „Și ce-ai văzut tu, mă Ilie, în pădure?” Ilie Pop îl înjură scurt, fără veselie, primi cinzeaca și se așeză la o masă. Alături, la altă masă, stătea Vasile brigadierul cu câțiva tractoriști.

Unul din ei întrebă: „Și era mare?” Ilie Pop nu răspunse. Răspunse în schimb brigadierul: „Era cât o combină.” Ilie Pop bău, așeză cu grijă paharul pe masă. Era negru de mânie. Șchiopul de paznic nu-și ținuse gura. „Degeaba râdeți ca proștii. Am văzut-o”, zise el mohorât, apoi observând că ăilalți, știindu-l cât de tare e, o lasă mai moale cu râsul, adăugă zâmbind cam strâmb: „Acuma, dac-am văzut-o, ce să fac? Să mă omor?” Păru așa de neajutorat, că nu mai râse nimeni. Unul din tractoriști întrebă: „Și cum, tov Ilie, chiar ai văzut-o de-aproape?” Ilie Pop se uită la fiecare în parte, apoi spuse rar: „Dau un rând la toți care vin să le arăt locul”. Nu rămase nimeni în bufet. Se urcară într-o remorcă și-ntr-un sfert de ceas erau la marginea pădurii. De-acolo până la Poiana Sasului merseră pe jos.

„Aici a fost”, spuse mândru Ilie Pop, arătându-le locul larg, pârjolit. Oamenii se-nvârtiră îndelung, neîncrezători, în jurul petei negre, apăsând pământul ars cu vârful cizmelor. „Mă Ilie, zise în cele din urmă brigadierul, aici a fost o șatră”. Ilie Pop nu zise nimic. Se uita și el la cercul de iarbă făcută scrum. Deodată se aplecă și arătă cu degetul o urmă pătrată cu latura cam de două palme, cum lasă picioarele de sprijin ale automacaralelor. Mai găsi una și-apoi încă una. Erau așezate în triunghi. „Uitați-vă, sunt urmele de sprijin. A stat pe trei picioare, exact cum am văzut-o”, zise Ilie Pop. Nu văzuse asta, dar acum nu mai putea da înapoi. Cercetară urmele adânci, bine înfipte în pământ, descoperiră și crengile fagilor dimprejur pârlite, apoi se opriră nehotărâți, neștiind ce să facă. Nu-l prea credeau pe Ilie, pentru că dacă stăteai să te gândești bine, ce să caute un O.Z.N. tocmai în pădurea lor? Auziseră și ei de povești cu farfurii zburătoare, dar care nu aterizau aici, ci la americani sau la ăia din Australia, unde aveau ce să vadă: zgârie-nori, poligoane, canguri… Era însă păcat să-i strice omului plăcerea de-a da tuturor un rând de rachiu, așa că nu mai ziseră nimic și se întoarseră la Bufet.

*

* *

Nu-l credeau, dar vestea că Ilie Pop văzuse un O.Z.N. în Poiana Sasului se răspândi rapid în tot salul. Începură din ce în ce mai mulți să vină la locul cu pricina, să vadă arsura. Poiana era aproape de tarlalele cu porumb ale Consiliului agroindustrial N. și una-două prăsitorii lăsau sapele și urcau spre pădure. Sosiră și câțiva tractoriști din satele vecine, repezindu-și tractoarele spre poiană, în pauza de prânz. După două zile reveniră cu remorci în care se suiseră, suportând zgâlțâiturile, și câțiva curioși. Tot trecând încoace și-ncolo, aproape că făcură un drum bun spre Poiana Sasului, pe care a putut urca și „ARO"-ul inginerului agronom, dornic să afle unde o întind mereu oamenii lui.

La vreo săptămână după întâmplare, într-o dimineață devreme, Ilie Pop se trezi acasă la ușă cu tovarășa Zamfira, primărița comunei. „Ce mai faci tu, măi Ilie?" zise zâmbitoare femeia, ca și cum n-ar fi avut altă treabă decât să se scoale cu noaptea-n cap și să vină să-l întrebe asta. „Ce să fac? Bine", răspunse Ilie Pop privind-o chiorâș. Lui nu-i plăceau femeile. Le considera bune de un singur lucru și pentru atâta nu merita osteneala să ții una pe lângă tine. Era uimit că majoritatea bărbaților nu-și dau seama cât de ale naibii sunt, și nu o zi-două, ci în timp, ani întregi, viața întreagă, de parcă se născteau doar pentru a-i pune omului bețe în roate, a-l trage în lături de la drumul lui, a-i sări în spinare și a-i îngreuna astfel mersul. În primăvară, la adunarea generală a C.A.P.-ului, inginerul agronom, bărbatul primăriței, vorbise despre „pericolul erodării solului" pe tarlalele în pantă dinspre pădure, roase și săpate de ploile îndelungate. El reținuse expresia pentru că însăși fața inginerului, bărbat cam de vârsta lui, părea un mic teren gata să se surpe într-o mulțime de cute și șănțulețe care-i porneau de la tâmple, de sub ochi, de la rădăcina nasului, scurgându-i-se peste bărbie pe gât în jos. Nici nu era de mirare că arăta așa, că se erodase într-un asemenea hal când o avea de nevastă tocmai pe pieptoasa de Zamfira. Asta făceau toate: erodau omul. Și nu numai la față, la trup, dar și-n gânduri, erodau mintea, o întorceau spre lucruri mărunte, o făceau o minte de slugă.

Tovarășa Zamfira intră, se așeză pe un scaun, se uită în jur, clătină din cap: „Ți-ar trebui o mână de

femeie aici, Ilie!” „De ce?” zise Ilie Pop. „Păi uită-te și tu, te mănâncă păianjenii”. Ilie Pop se uită spre colțurile tavanului: da, erau, dar ce treabă avea ea? „Chiar vorbeam ieri cu Petre al meu, continuă femeia, și ziceam: oare de ce nu se-nsoară Ilie? Casă are, harnic este, bătrân nu-i…” „Nu mă-nsor”, zise dârz Ilie Pop. „Că altfel îi șade omului cu o femeie alături, zise netulburată tovarășa Zamfira, mai are cu cine schimba o vorbă, mai împarte și el bucuriile, necazurile, nu-i mai vin în cap tot felul de prostii. Că și eu când m-am luat cu Petre, n-aveam nici…” „Ce prostii?” făcu Ilie Pop. „Păi cu bazaconia aia ce zici c-ai văzut-o”. „Da, am văzut-o”, zise Ilie Pop. „Măi Ilie, zâmbi femeia, ai rămas cum ai fost: când apuci tu să zici ceva, apoi toți trebuie să dea după tine. Să-ți spun drept, de-asta mi-ai și plăcut, știi tu, atunci…”.

Ilie Pop ciuli urechile. Când îl plăcuse iapa asta?! Încercă să-și amintească dacă nu cumva o-nghesuise cândva demult, când erau tineri, adolescenți poate, și umblau ei, flăcăii satului, înainte de armată, în sat la fete, seara, iar ele se lăsau în devălmășie, democratic, strânse în brațe de fiecare din cei care le călcau pragul, căci altfel, dacă vreunul din ei anunța că-i fusese refuzată îmbrățișarea sumară, se solidarizau toți și nu mai dădeau pe-acolo. Era o mare rușine să nu-i meargă unei fete feciori în sat, înseamnă că ea se făcea vinovată de o „hibă” anume și de-aceea, chiar dacă avea pentru unul sau altul o preferință oarecare, trebuia să iasă în tinda întunecată după fiecare la rând și să stea – nu mult, două-trei minute – să „discute”. Sigur, se cunoștea cam cu cine-ar vrea fata să stea mai mult și de-obicei acela rămânea ultimul, dar într-un fel nimeni nu-l invidia fiindcă rămânând ultimul era silit, înainte de discuția pipăitoare din tindă, să poarte discuții plictisitoare cu mama vioaie și tatăl somnoros care, ambii, știau de bună seamă ce-avea să urmeze. Și nu urma mare lucru, nici n-ar fi avut ce să urmeze când în curând din casă se auzea vocea mamei sau a bunicii întrebând „Ai muls vaca?” și tatăl răspunzând „Nu, da' mă duc acuma”, semn că era cazul s-o-ntinzi din loc. S-o fi jumulit și el nițel pe Zamfira atunci demult când, de puține ori, mai mult de dragul obiceiului, umblase cu ceilalți la fete? Nu-și aducea aminte.

Se uită întrebător la ea, așteptând să continue, însă primărița oftă adânc, ca prinsă de-o amintire. „Trece vremea, Ilie, făcu ea încet, și uite că ne trezim cărunți… Da' de ce nu stai jos? Parc-ai vrea să mă dai afară…”. Păi aș cam vrea, îi răspunse în gând Ilie Pop, dar se așeză pe marginea patului, cu mâinile în poală. „Și nu știu cum se-ntâmplă, zise cu-aceeași voce scăzută Zamfira, că-n loc să ni se-adune și nouă bucurii, ne vin mai mult griji și necazuri… copiii cu examenele lor… aici tu ai scăpat, nu-ți faci probleme, da' parcă nici să n-ai copii nu-i bine…”. Ce mama dracului vrea asta? gândi Ilie Pop, privind-o țintă. „Și-apoi și copiii se duc în rostul lor, continuă primărița, și tot singuri rămânem… că mă și gândeam într-o zi, eu sunt mai mult pe câmp și-n birou decât cu săracu' Petre…”. Păi da, săracu' gândi înveselit Ilie Pop, așa-i trebuie dacă te-a luat pe tine. „Cum ajungem acasă, cădem frânți amândoi. Dimineața – de la capăt: du-te fuguța la grajduri să vezi cum stau livrările, scoate oamenii la sapă, ceartă-te cu toți bețivii ăștia de pe tractoare, dă-i doctorului șareta să-și facă terenul… Parcă tu nu știi…”. Ilie Pop scoase un mormăit nedefinit, ceva între încuviințare și „nu ți-oi plânge eu de milă”. „Acuma ne-au anunțat că o să vină și-o brigadă de ziariști de la Cluj, săptămâna viitoare… numai ăștia ne lipseau, oftă tovarășa Zamfira. Vezi c-o să treacă și la dispensar, cu măsurile profilactice, cu vaccinurile, de-asta am intrat să-ți spun, să fii pregătit”. „Sunt”, zise Ilie Pop. „Știu, zâmbi primărița. Dac-ar fi toți ca tine…”. Apoi deveni serioasă și coborî din nou vocea: „Brigada asta e mai complexă, are și-un resort, așa, educativ… să nu fie, știi tu, influențe, aiuriți din ăștia, sâmbetiști… sau alții… noi n-avem, ne-a ferit Sfântu', da' oricum, e bine să iasă bine…”. Tovarășa Zamfira își trase răsuflarea și Ilie Pop avu senzația că aude nasturii bluzei pârâind în butoniere. „De-aia zic, făcu ea aranjându-și după ureche o șuviță desprinsă din coc, că n-are nici-un rost să te scapi și să le spui c-ai văzut nu știu ce pe deal… doar înțelegi și tu…” „Nu înțeleg”, zise Ilie Pop. „Poate că ei vor auzi că tu ai văzut ceva – și sigur or s-audă și-or să fie interesați, fiindcă nu-n toate zilele se vede așa ceva. Eu, Ilie dragă, nu spun că n-ai văzut, crede-mă, făcu tovarășa Zamfira, aplecându-se în față, parcă dezechilibrată o clipă de

greutatea pieptului. Eu spun că e mai bine să spui că n-ai văzut nimic”. „De ce să spun că n-am văzut, dac-am văzut?” întrebă Ilie Pop. „Nu e momentul, Ilie, explică rar, aproape înduioșată, femeia, ca în fața unui copil care nu pricepe de ce 2 X 2 = 4. Nu e momentul, înțelegi? Noi suntem abia la prașila-ntâia, în schimb vedem farfurii zburătoare… De ce să atragem atenția asupra noastră? Și încă în ce situație! Tu știi c-avem numai în trimestrul ăsta două tone de lapte restante?” „Și ce-s eu de vină? – făcu Ilie. Eu hrănesc vacile? Eu le mulg? Eu, ce-a ținut de mine, am făcut.” „Nu-i vorba numai de tine, e vorba de sat, de comună, de noi toți”. „Tovarășă primar – zise Ilie Pop și văzu că fața femeii se-nroșește brusc – ce-am văzut, am văzut. Dacă mă-ntreabă cineva, eu nu mint.” „Uite ce-i, Ilie, zise deodată cu gravitate tovarășa Zamfira, ridicându-se să plece. Noi te-am știut om serios și nu ți se cade, că ești om bătrân, să susții asemenea lucruri. Chiar am vorbit ieri cu Petre, suntem în plină campanie și tu scoți tractoriștii de pe ogoare și-i duci să le arăți cai verzi pe pereți. Noi nu știm ce-ai văzut sau n-ai văzut tu, dar asta e misticism”.

*

* *

După ce plecă tovarășa Zamfira, Ilie Pop se strădui toată ziua să nu se enerveze. La dispensar munci cu fălcile încleștate, punând la punct registrele lăsate cam alandala de bătrânul doctor Rațiu, al cărui ilustru nume transilvan și „Wartburgul” său hodorogit îl trăgeau mereu spre Cluj, unde și locuia de altfel singur, înecându-și destinul lipsit de gloria străbună în considerabile cantități de vin de țară, singurul articol ce-l mai aducea din când în când în sat. Spre prânz Ilie Pop jugăni cu satisfacție doi mascuri, ca și cum prin sângeroasa operație și-ar fi putut pedepsi propriu-i instinct mascul ce-l făcuse să întârzie la doamna Pârvulescu, silindu-l să apuce prin pădure, să vadă blidul acela uriaș. I se păru că-n guițatul godacilor deslușește ceva din oftaturile amabile și sacadate ale doamnei din dormitorul umbros unde, chiar deasupra patului, răposatul colonel Pârvulescu privea impasibil dintr-o

fotografie de tinerețe undeva departe, spre bătălii și canonade pe care nu le trăise, dar care fuseseră cu siguranță mult mai mari decât jalnica încleștare de sub el. O cunoscuse pe doamna Pârvulescu prin intermediul doctorului Rațiu care-l trimisese odată acolo, pe strada Andrei Mureșanu, să-i ducă „unei vechi prietene de familie" doi bulgări de brânză. Doamna, anunțată de sosirea lui, îl primise într-un capot înflorat, bine strâns pe un trup păstrând încă oarece zveltețe. Trupul avea în jur de patruzeci de ani; doamna, cu certitudine, mai mulți, însă lui îi plăcuse pentru că nu vorbea mult și mai ales pentru că din toate casele clujene unde-l mâna doctorul Rațiu când cu brânză, când cu măruntaie de porc, când cu câte-o damigeană de vin, numai aici fusese invitat să se așeze și i se oferise o cafea. El, Ilie Pop, știa că orice-ar face, oricât săpun ar irosi, oricât parfum ar turna, hainele lui, părul lui, pielea și poate chiar carnea lui vor avea la nesfârșit același miros de veterinar și de-aceea nu se supăra când fețele simandicoase la care suna încărcat cu sacoșe și bidoane îl țineau la ușă sau în cel mai bun caz în hol, până goleau prin cămări și congelatoare ofrandele doctorului Rațiu. Într-un fel, chiar îi făcea plăcere să suie spre casele frumoase de pe strada Andrei Mureșanu, și unor foști avocați, foști doctori, foști ofițeri septuagenari ori octogenari, martori vii și tremurători ai timpurilor vechi, să le ducă produsele organizării noi. El, cu mirosul ce-i ieșea șugubăț din haine, reprezenta prezentul intrând triumfător și îmbelșugat pe ușă, umplând holul de prezența sa olfactivă. Strâmbau domnii și doamnele din nas, dar n-aveau ce face, trebuiau să-i mulțumească: aducea hrană.

Doamna Pârvulescu însă nu-l expedie imediat, cum făceau ceilalți, ci după ce-i luă ranița, îl întrebă dacă nu cumva dorește o cafea. Puțin uimit, dori. În sufrageria înaltă, la masa ovală din mijloc, el păru să observe pentru prima oară ce degete uriașe și nu prea îngrijite are, când luă ceașca pitică, albă, s-o ducă la buze. De cealaltă parte a mesei, doamna, cu o lucire blândă în ochi, se interesă ce mai face doctorul Rațiu. Nu mai trecuse de multișor pe la ea: o fi cumva bolnav? Nu, nu e, răspunse el, dar în ultimul timp are treabă până peste cap, la C.A.P. se-nregistrează câteva cazuri de pestă

porcină și… Și dânsul cu ce se ocupă? El? El e tehnician veterinar, lucrează împreună cu doctorul Rațiu. „Așa deci”, spuse doamna și-apoi tăcu. El se simțea stânjenit, dar nu mai era vorba de stânjeneala aceea vinovată din fața ușilor sau din holurile tapițate, cu candelabre greoaie, prăfuite, era o stânjeneală plăcută, ca și cum, din senin, l-ar fi lăudat cineva peste măsură. Poate că domnul tehnician dorește și puțin coniac? Nu, el n-ar vrea să deranjeze, doamna e foarte drăguță, dar… Dar nu e nici un deranj, ea chiar se bucură că mai stă de vorbă cu cineva, în general e destul de singură, mai venea doctorul Rațiu, însă acum, dacă e atât de ocupat… El bău și păhărelul de coniac, apoi se ridică, mulțumi, sărută mâna grăsuță a doamnei și ieși. A doua oară nu mai așteptă să fie trimis de doctorul Rațiu, ci se prezentă chiar el, de capul lui, într-o Vinere Mare, cu o jumătate de miel. Doamna îl primi în același capot, cu același zâmbet blând, fără urmă de surpriză și urmară aceeași cafea, același coniac, aceleași tăceri plăcut stingheritoare, ba se adăugă și-o farfurioară cu prăjituri de casă pe care el le rontăi preocupat să nu-i cadă firimituri pe piept. După încă două vizite ce nu se deosebiră de primele decât prin conținutul sacoșelor (îi adusese cucuruzi de fiert și pepeni galbeni), la următoarea veni îmbrăcat într-un rând de haine curățat la „Nufărul” din centrul Clujului, având totodată grijă ca înainte de a suna să facă o baie temeinică la un văr de-al său cu apartament în cartierul Gheorgheni, nu prea departe de strada doamnei. Bău cafeaua, tăcu, bău coniacul, mai tăcu puțin mestecând grijuliu cornulețiii acoperiți de zahăr vanilat, apoi se ridică și-n loc s-o ia spre ușă, se-ndreptă spre doamnă, punându-i mâna, laba lui uriașă pe umăr. La cel mai mic gest de împotrivire, la cea mai măruntă reacție de surpriză, s-ar fi retras imediat și n-ar mai fi dat niciodată pe-acolo. Se întâmplă însă cum sperase și de-atunci, o dată la două-trei săptămâni, urca, la propriu și la figurat, cu o anume familiaritate acum, spre lumea de foști avocați, foști ofițeri, foști doctori și senatori, lumea „Andrei Mureșanu”, care, iată, nu-l mai primea cu repulsie, cu grimase greu și rău stăpânite, ci cu zâmbet blând, cu tăceri, cu abandon, ca și cum din dosul înaltelor ferestre oblonite fețe prelungi, palide, aristocratice i-ar fi privit urcușul pe această

nobilă Golgotă la capătul căreia îl aștepta o plăcută răstignire, și i-ar fi spus: „Ești omul, ești tehnicianul vremurilor noi. Fiți bineveniți, tu și mirosul tău”. Și el, lumea asta, o respecta. Iar când, după vreun an, doctorul Rațiu îi spuse în treacăt „Mă bucur sincer că te înțelegi bine cu doamna Pârvulescu și o ajuți”, respectul lui crescu, căci își dădu seama că doctorul *știa,* că, într-un fel, chiar el pusese la cale totul, că-l împinsese ușor, discret, în locul său, cedându-i cu înțelepciune, din motive obiective, după-amiezele foșnitoare din dormitorul umbros unde el și doamna, doi soldați uriași de plumb, repetau o încleștare ocolită cu dispreț de privirea strategului din fotografia de deasupra patului. Pe el, tocmai pe el îl alesese Rațiu spre a-l înlocui *acolo,* și asta nu pentru că, la dispensar sau la C.A.P., el, Ilie, îl înlocuia la rândul său, mai tot timpul, pe doctor, ci poate pentru că Rațiu văzuse în el, în Ilie, în felul său de-a fi, în bunul său simț, în viața sa, ceva aparținător „foștilor”, ceva ce „mergea”, ce „cadra” cu lumea de sus, cu lumea „Andrei Mureșanu”, în ciuda mirosului care se legase de el aici, în lumea de jos. Și-apoi, nici nu era mirosul lui „natural”, chiar și doctorul Rațiu, după o zi prin grajduri, „lua” mirosul cu el, îl suia în „Wartburg” și-l ducea spre vechiul Cluj…

Nu stătea mult la doamna: trei ore. S-ar fi simțit mitocan dacă ar fi abuzat de bunăvoința lumii în care pătrunsese și-ar fi insistat să rămână acolo peste noapte. Dar nu era bou, nu făcea greșeala asta, își știa locul.

Și totuși, făcuse o greșeală, se gândi el în timp ce, ușor obosit, se spăla de sânge la fântâna din curtea dispensarului; ultima oară depășise cu mult cele trei ceasuri. Oare de ce? Ei, de ce… Fiindcă îi plăcuse, de-aia. Da' și altădată îi plăcuse și nu întârziase. Vine bătrânețea, nu mai sunt atent la ceas, gândi el, mă fură timpul. Pe bătrâni și pe copii îi fură timpul. Copiii mai au când recupera, da' bătrânii… El voise să recupereze timpul prin pădure și uite în ce belea dăduse. Dăduse într-un O.Z.N. Așa-i trebuie, dac-a vrut să pară taurul comunal.

„Mă Ilie!”

Recunoscu glasul șefului de post și se-ntoarse. Șeful de post sta rezemat de poarta dispensarului și-avea o figură cătrănită rău de tot. Ilie Pop se apropie prudent.

„Noroc, tov Stanciu”. „Noroc, Ilie”, mormăi plutonierul, ținând ochii pe jumătate închiși. „Care-i baiul?” făcu Ilie Pop. „Mă doare capul de-nnebunesc, zise plutonierul. N-ai o pastilă, ceva?…” „Ba cred că am, răspunse Ilie Pop. Poftiți înăuntru”. „Nu mai intru”, zise plutonierul. Ilie Pop urcă treptele în dispensar și reveni cu o cutie de Algocalmin. „Cât face?” întrebă plutonierul. „Nimic”, răspunse Ilie Pop. „Rămân dator, spuse plutonierul și aruncă în gură două pastile. Noroc”. „Noroc, tov Stanciu”. Plutonierul își trase încet chipiul pe frunte cu o expresie de mare concentrare în ochi și se întoarse grijuliu pe călcâie, îndepărtându-se. Îl doare rău, gândi Ilie Pop, apoi, după ce șeful de post dădu colțul uliței, închise dispensarul și-o luă spre casă.

În dreptul ulicioarei ce suia spre pădure se uită înapoi, ca și cum ar fi vrut să vadă dacă nu-l urmărește cineva, și părăsi drumul principal. Merse repede, ca omul mânat undeva de-o treabă urgentă, și după ceva mai mult de-un sfert de ceas, atinse poala pădurii. Printre copaci își domoli pașii. Ajunse. Locul arăta la fel, un cerc negru de pământ calcinat în care pantofii lui stârniră un colb de cenușă.

Își aprinse o țigară și se așeză rezemându-se cu spatele de un fag. Un gușter verzui șerpui prin iarbă în apropierea tălpilor sale, păru să intre în spațiul deschis, pârjolit, dar lângă buza arsurii o coti și se pierdu mai încolo. Nu i-a plăcut. O fi mirosit, o fi simțit că oarece nu-i în regulă aici. Animalele simt mai iute ca omul. El, de pildă, nu simte nici un pericol, stă chiar pe marginea cercului și fumează. Și dacă farfuria nu s-ar fi ridicat, atunci noaptea, el s-ar fi apropiat să vadă ce e, nu s-ar fi temut, ar fi fost mai degrabă curios, și mai știi, ar fi intrat, ca tot omu', în vorbă… *Cu cine?* – îi sui întrebarea, ca un fior, în creieri. Cu ăia, cu piloții. Bună seara, bună seara, da' ce-ați pățit? Păi, uite, ni s-a defectat, fir-ar… Da' dumneata cine ești? Eu? Sunt Ilie Pop, tehnician veterinar aici în sat… Și dumneavoastră? Noi? Umblăm și noi p'acilea… Da' niște apă nu știi unde-am putea afla, că ni-e sete… Cum să nu, este un izvor chiar aici, sub râpă, poftiți. Și ăl mai înalt, după două-trei înghițituri, către celălalt: bună apă, Sfinte Petre…

Se șterse la ochi și privi printre crengi spre cerul alb-albăstrui. Biata Buna. Înainte de a sui în O.Z.N.-ul ei dreptunghiular, din scânduri, la ceruri, Buna îl ținea pe genunchi și-i povestea cu Dumnezeu și Sfântu' Petru veniți pe pământ să vadă ce mai fac oamenii. Povestea asta îi plăcea Bunei cel mai mult și-o schimba, neobosită, păstrându-i de fiecare dată doar începutul: „Într-o bună zi, Dumnezeu l-a luat deoparte pe Sfântu' Petru (și asta-i plăcea lui: că Dumnezeu îl ia *deoparte* pe Sfântu' Petru, adică nu-l strigă tare, măi Sfinte Petre, ia hai să mergem noi până jos pe pământ, s-audă toți îngerii și arhanghelii și cine-o mai fi trăind pe-acolo, nu, Dumnezeu îi lua deoparte, șușotea cu el în secret, ia hai să ne ducem noi oleacă până jos la oameni, cum te-ai duce undeva pe șest, cum ai fugi seara dintr-un internat la film, la filmul cu oamenii) și-i spune: ia hai să mergem noi pe pământ să vedem ce mai fac păcătoșii ăia…” Și-aici Buna schimba situația, făcându-i pe cei doi umblăreți să se-ntâlnească mereu cu altcineva: ba cu un fierar, că i se stricaseră Sfântului Petru plachiurile de la bocanci („Da' celuilalt – întrebase el – celuilalt nu i se stricaseră?” „Nu – răspunsese Buna – că el nu mergea, el mai mult plutea”), ba cu un fântânar, ba c-un copil orfan… Și mai mult vorbea Sfântu' Petru cu oamenii, bucuros că poate vorbi, celălalt, mai înalt, tăcând sau mustăcind din când în când câte-un zâmbet… Apoi, pe măsură ce îmbătrânea și se făcea mai mică, strângându-se oarecum în ea, scăzând încet ca o pată de zăpadă la începutul primăverii, Buna nu-i mai făcea pe cei doi pelerini să se-ntâlnească cu oameni de aiurea, cu *oameni în general,* potcovari, călugări, păstori, nu, ci îi aducea tot mai aproape de satul ei, de casa ei, punându-i să stea de vorbă cu neamuri, cu vecini, ca și cum micșorarea trupului ar fi micșorat și spațiul pe unde hălăduiau oaspeții cerești sau i-ar fi scurtat ei raza privirii, care „bătea”, precum o lanternă cu bateria în descărcare, tot mai slab, tot mai aproape. „Apăi, Ană dragă (Ana era o vecină cu care Buna nu se avea bine), de ce i-ai luat Măriei (Măria era Buna) bobocul?”, întreba, cu glas mustrător, Sfântu' Petru. „Care boboc?” făcea pe niznaiu vecina. „Bobocul de rață, zicea Sfântu' Petru. Bagă de seamă, dumnealui e Dumnezeu și știe.” Ș-atunci Ana, hoțomana, se punea pe-un plâns și pe-o văicăreală și se

ruga de iertare și ca să scape de focul cel rău și veșnic îi aducea înapoi Bunei nu unul, ci doi boboci de rață. Și-ntr-o după-amiază, când el era cu vacile la pășune, Dumnezeu și Sfântu' Petru, după ce tot dăduseră târcoale luni întregi casei Bunei, au intrat în curte, s-au șters pe picioare în tindă, s-au dus la pat și-au stat puțin cu ea de vorbă, dar ce-au vorbit, asta Buna n-a mai apucat să-i povestească. Atâta îi împuiase Buna capul cu poveștile ei că el nu s-ar fi mirat ca sub coasta pădurii, unde ducea vacile la păscut, s-apară, așa, doi necunoscuți îmbrăcați sărăcăcios, la derută, și să-nceapă să-i pună întrebări, cum o mai duc oamenii, ce necazuri au și celelalte. N-apăruse însă nimeni și el crescuse mare și cei doi plimbăreți prin lume se îndepărtaseră tot mai mult, odată cu amintirea Bunei.

Apăruse în schimb, după atâția ani, *chestia* asta. Privi cercul negru, hârâi din gât și scuipă spre centrul lui. Ăștia din sat nu-l cred. Treaba lor. Adică nu că nu-l cred, nu le convine să-l creadă. Dacă l-ar crede, atunci fiecare s-ar putea gândi să se-aștepte să se-ntâlnească odată și-odată cu *așa ceva,* fiecăruia ar putea să i se coboare în ogradă, pe lotul ajutător, în curte, în spatele șurii, o drăcovenie luminoasă, și-atunci pe unde-ar fi scos cămașa, ce le-ar fi spus *ălora?* „Stăm cam prost cu livrările", ar răspunde grasa de primăriță. Și ce dacă stai prost cu livrările?! Sau șeful de post: „Mă doare capul de-nnebunesc, n-aveți o pastilă, ceva?". Păi asta le spui tu *după atâta timp?* Da' el, el ce mare brânză ar fi avut să le zică? „Sunt Ilie Pop, tehnician veterinar în sat, și…". Și mai ce? Ciuciu, nimic. Nu mai avea ce să le spună. Că e singur. Păi da, da' el a vrut-o, lui nu i-a trebuit însurătoare. Că-l mai dor șalele și dacă s-ar putea să nu mai miros așa… Prostii.

Strivi mucul de coaja fagului, se ridică, traversă cercul pârjolit și-o luă spre sat.

*

* *

Exact în ziua când se află data la care urma să sosească brigada complexă de ziariști din reședința județului, pe poarta dispensarului veterinar intră o căruță

îngustă trasă de un cal mic, bătrânicios. Ilie Pop o zări dinăuntru, pe geam, și fiindcă nu recunoscu figurile celor care ședeau în ea, ieși să vadă ce e. Dădu peste un moșneag aproape adormit cu hățurile în mână și peste două babe. Una din ele era culcată pe fân și-nvelită cu un țol. Ilie Pop se gândi că precis căutau dispensarul uman de vizavi și vru să le strige că nimeriseră greșit, când baba mai vioaie coborî din căruță, veni spre el și-l întrebă unde-ar putea să-l găsească pe unu' Ilie Pop. „Eu sunt, mătușă, zise el. Da' care-i baiu?" Baba îl măsură din cap până-n picioare, ca și cum ar fi voit să-și verifice un gând al ei, apoi zise încet: „Domnule dragă, dacă ești Ilie Pop, apăi numai dumneata ne poți ajuta. Că tare de departe și cu mare năcaz venim". „Ce năcaz?" întrebă el și-n minutul următor află că babele, care erau surori, veneau tocmai dintr-un sat de lângă Zalău, de la vreo optzeci de kilometri, că una paralizase până la brâu de puțină vreme și că să facă bine el să-i pună bolnavei mâna pe picioare, s-o tămăduiască, că i-au adus țuică și sâmburi de nucă și s-or înțelege ei cumva și la plată, numai să fie bine. „Mătușă, da' eu nu mă pricep la bolile oamenilor, zise cu blândețe Ilie Pop, eu îs tehnician veterinar, am treabă cu animalele, cu vacile, cu caii, cu porcii, nu cu oamenii." Baba îl privi așa, dintr-o parte, bănuitoare: „Lasă că te pricepi dumneata și la oameni. Numa' spune cât face și ți-om da". „Cine ți-a spus că mă pricep?" zise tot mai uimit Ilie Pop. „Apăi n-ai văzut dumneata în pădure pe Maica Sfântă? Că până la noi s-o auzit". Ilie Pop se făcu alb. „Du-te, lele, în treaba dumitale, zise el înăbușit. Du-te și lasă-mă, că n-am văzut pe nimeni". „Nu vrei să ne-ajuți, zise baba. Apăi rău om ești, domnule. Da' Dumnezeu vede și judecă". Ilie Pop se răsuci pe călcâie și sui iute treptele în dispensar. Înăuntru își aprinse o țigară și se învârti de colo-colo, pândind din când în când pe geam. Într-un târziu, văzu căruța cu moșneagul somnoros la hățuri ieșind pe poartă și luând-o pe drumul Zalăului. Atunci încuie grăbit dispensarul și nu se opri decât în Bufet unde bău până se făcu pulbere și trebuiră să-l ducă doi tractoriști acasă. Trei zile la rând, umblând împleticit de la Bufet acasă și din casă în pivniță, se păstră atât de beat, încât șeful de post care veni într-una din seri să-i ia o declarație despre cele întâmplate în pădure, sugerându-

i în același timp să scrie, spre binele tuturor, că nu văzuse nimic, că i se năzărise fiind în stare de ebrietate, trebui să renunțe. „Nu, nu, nu! – făcu Ilie clătinându-și capul cu fermitatea omului băut – nu, nu, nu!” „Ce nu, nu? – îl îngână plutonierul. Adică n-ai văzut nimic, da?” „Nu, nu. Am văzut. Da' nu scriu. Nu, nu.” „Mare cutră” ești, mă Ilie, zise plutonierul, masându-și tâmplele. Niște bumbi din ăia mai ai?” „Am, da' de scris, nu scriu”. Șeful înghiți pastilele și plecă.

Mai rău era că nici căruța cu babe nu ieșise din sat nebăgată în seamă; scăpaseră ele ceva, așa că popa, care altfel evita să se-atingă cu vorba de ceva sau de cineva din sat, se văzu obligat să amintească în predica din săptămâna aceea că Maica Domnului, Prea-Curata Fecioară Maria, nu se-arată oricui și oriunde, iar celor care mint c-au văzut-o le tulbură Dumnezeu mințile și-i duce-n patima beției.

Ilie Pop deveni mai retras, mai tăcut. Nu mai intra în Bufet și se ferea să stea de vorbă cu oamenii. Când brigada complexă de ziariști sosi după vreo săptămână în sat, totul era în regulă la dispensar, apăruse și doctorul Rațiu, registrele cu monta, cu vaccinurile erau la zi, putea veni orice control. Brigada, formată din trei persoane, se instală în aripa din spate, dinspre pădure, a Consiliului Popular și prezența ei ocultă nu se mărturisea în exterior decât prin forfota din jurul sediului și prin du-te-vino-ul de seară dintre cantina școlii cu zece clase și camerele unde munceau oaspeții. Se părea că satul va trece cu bine și prin această încercare; cum-necum însă, povestea cu O.Z.N.-ul lui Ilie Pop transpiră și-n birourile Consiliului, iar ziaristul pe problematică agrară, un ins tinerel, mic de statură, ținu morțiș – din plictiseală? din curiozitate? – să vadă locul cu pricina. Chemat de badea Simion paznicul să meargă „urgent” la Consiliu, că tovarășii se interesează de treaba cu Poiana Sasului, Ilie Pop refuză. Trebui să vină șeful de post și, cu vorbele primăriței, să-i explice că-i în joc prestigiul comunei, că n-ar fi potrivit ca tocmai acum, la spartul târgului, când brigada mai stătea doar o zi, tovarășii să rămână cu o impresie greșită despre solicitudinea celor din N. Și nici măcar nu mai era vorba să nege ce văzuse, nu, ci să-i arate unuia din ziariști unde-a stat măgăoaia. „Nu asta ai vrut, mă Ilie,

parastasu' tău? zise plutonierul fără să ridice tonul, atent mai degrabă la ce se-ntâmpla în dosul frunții lui, pe care și-o tot răcorea c-o batistă umedă. Acuma hai și-arată-le, nu mă mai omorî și tu”. Ilie Pop cedă. Suiră el, plutonierul, ziaristul și badea Simion în trăsura Consiliului și-o luară spre pădure.

El stătea pe capră, în față, lângă Simion, care mâna caii. Moșu se uita din când în când cu coada ochiului spre el, că adică am trăit s-o văd și pe-asta, să te duc io, mă Ilie, în trăsura Consiliului și cu domnu' ăsta care nici el nu-i întreg, să arăți unde a-nceput ție să-ți lipsească o doagă. Pe drum nu vorbiră mare lucru, ziaristul părând și el cam stânjenit de propria-i inițiativă. Spusese doar la un moment dat „Frumos porumb” și moșu Simion: „Da, a dat Dumnezeu vreme bună anu' ăsta” și cam atât. Sub coastă moșu lăsă caii să pască, împiedecându-i, iar ei merseră pe jos. Când ajunseră, ziaristul, văzând locul, scoase un fluierat admirativ. „Exact ca în cazul Saline, Michigan, 1956! Aceleași caracteristici!” exclamă el și deschise geanta Diplomat, luă metrul-ruletă pentru verificarea adâncimii arăturilor și-ncepu să măsoare diametrul cercului, circumferința, latura urmelor de sprijin. În spatele lui, aruncând priviri piezișe către Ilie, șeful de post nota totul într-un carnețel. „Știți dumneavoastră că deasupra pădurii acesteia a fost fotografiat în 1967 un O.Z.N. care-n timpul ascensiunii își schimba zona luminoasă dinspre rebord spre partea superioară, pe măsură ce accelera?” întrebă ziaristul. „Aicea?” zise badea Simion. „Da, da, nu asta-i pădurea Baciu?” „Ba asta-i”, zise badea Simion. „Atunci aici, zise ziaristul, care se opri o clipă pe vine, să-și amintească exact. Da, cazul Barna, pădurea Baciu, septembrie 1967. Și mai interesant e faptul că pe baza celor trei instantanee făcute de un excursionist, Barna se numea, Victor Barna, da, s-a putut emite o ipoteză destul de coerentă privind principiul de zbor al farfuriilor”. „Îîîmde”, făcu moșu Simion.

Pe drumul de întoarcere, ziaristul îl luă pe Ilie lângă el, pe bancheta din spate, și-l chestionă despre forma O.Z.N.-ului, mărimea, culorile lui, felul cum se desprinsese de sol, ce sunete scosese și altele. „La dimensiunile lui, cred c-ar fi putut avea echipaj, medită oaspetele. N-ați observat nimic în acest sens?” „Nu, asta

nu”, răspunse Ilie Pop, privindu-l cu simpatie: părea om serios, om învățat.

Pe capră, hurducându-se, șeful de post întorcea din când în când spre ei o figură amabilă, suferindă. Și el e până la urmă băiat de treabă, gândi Ilie; să nu uite să-i dea, le avea parcă rătăcite pe undeva prin casă, două pastile Bayer, bietu' om.

*

* *

Una peste alta, amplul reportaj care apăru nu peste mult timp în ziarul județean (aproape două pagini) despre comuna N. fu, în esență, pozitiv. Existau acolo și câteva semnale de alarmă trase de jurnaliști (în special în articolul „Ce se-ntâmplă cu livrările?”) dar ele erau literalmente copleșite de prezentarea realizărilor cu care, pe drept cuvânt, se puteau mândri sătenii. Primăria, C.A.P.-ul jubilau. Așa că atunci când în ediția de sâmbătă a ziarului, la rubrica „Diverse”, fu inserată pe un sfert de coloană notița „Un O.Z.N. la N.?”, semnată cu inițiale, nimeni nu tresări deranjat, nimeni nu reacționă negativ. Foarte bine, să se scrie și despre asta! Prașila-ntâi am terminat-o, grâul promite o producție record, la îmbunătățiri funciare suntem primii, ce-i rău că oamenii noștri văd și O.Z.N.-uri? Au maturitatea necesară să vadă și-așa ceva. În fond, ăsta, Ilie ăsta, nu l-a văzut în timpul programului, l-a văzut noaptea, în timpul său liber! Notița descria cercul de pământ ars, urmele pătrate și pe „harnicul țăran cooperator Ilie Pop, gospodar de frunte al satului”, cel care văzuse farfuria.

A doua zi, duminică, un număr considerabil de „Dacii”, unele cu rulotă, părăsiră șoseaua spre Oradea, abătându-se pe drumul spre N., încărcate cu copii, grătare, butelii de excursie. Când ajungea la prima casă din sat, fiecare automobilist cobora geamul, scotea capul și-o întreba pe lelea Teodosie, care ședea pe laviță la poartă: „Unde-i Poiana Sasului?” Lelea Teodosie ducea o mână la ureche, automobilistul punea mai tare întrebarea și lelea zicea: „Tăt înainte!” Pe la sfârșitul lui iulie, Biroul Executiv al Consiliului Popular hotărî plantarea unui indicator, pentru că lelea Teodosie, care

trecuse prin două războaie mondiale, trecu în cele din urmă în lumea drepților. Pe indicator scria „Spre O.Z.N.”. Tot atunci, avându-se în vedere sporirea deosebită a valorilor traficului, se obținură fonduri pentru asfaltarea drumului de la „Intersecție” în sat, iar Bufetul local deschise la doi pași de cercul pârjolit, acum împrejmuit cu un gărduleț de sârmă ghimpată, o tonetă unde Nelu Barmanu' vindea sâmbăta și duminica mici, fleici și bere „Napoca”. Sâmbăta dimineața devreme moșu Simion avea sarcina să intre în cerc și să culeagă de-acolo chiștoacele, cutiile de conserve, frunzele, hârtiile, ca locul s-arate negru, ars, proaspăt, așa cum îl arătase ziaristului Ilie Pop. În septembrie, condus de un entuziast profesor stagiar, în școala generală se înființă „Cercul micilor exploatori”; după prima ședință, micii exploratori se prezentară *in corpore* acasă la Ilie Pop, aducându-i în dar un pachet cu cărți: *Farfuriile zburătoare – o chestiune serioasă* de Frank Edwards, *O.Z.N. – o sfidare pentru rațiunea umană* de Ion Hobana și Julien Weverbergh, *O.Z.N. – o problemă modernă* de Florin Gheorghiță și *Experiența O.Z.N.* de J. Allen Hynek. Ilie Pop luă cărțile și le așeză în camera dinspre drum, în vitrina bufetului, printre pahare de sticlă, ouă vechi de Paști și gutui.

Se ținea departe de toată mișcarea declanșată de notița din ziar. Simțea că, într-un fel, așa cum îi zisese într-o zi primărița, O.Z.N.-ul nu mai era al lui, era acum un bun, un avut al comunei. Și mai adăugase ceva atunci, zâmbind, femeia: „Pe toți i-ai dus la-nceput să vadă locul ăla, mă Ilie, numai pe mine nu”, și-i trăsese din senin cu ochiul. „Caută-ți și tu timp într-o zi și du-mă, până-i vremea bună”. El se făcu că n-aude, că nu vede.

Trecură săptămâni, trecură luni. În locul zilelor mari și frumoase veniră zile mici și posomorâte. Excursioniștii soseau tot mai rar; toneta se închisese; în ianuarie, un viscol a smuls indicatorul din capătul satului, iar entuziastul profesor stagiar a prins o suplinire la Cluj, părăsindu-i pe micii exploratori. Primăvara, o iarbă nouă, mai grasă parcă, a șters urmele arsurii din pădure și-o coajă tânără a învelit rănile crengilor vechi. Au început însămânțările și nimeni nu mai urca spre pădure. Doar în unele nopți senine, putea fi văzută o

umbră furișându-se pe lângă garduri, prin grădini, apoi apucând-o pe drumeagul părăsit, intrând în pădure și oprindu-se în Poiana Sasului. Acolo umbra se așeza cu spatele rezemat de-un fag, aprindea o țigară în căușul palmei, ca și cum s-ar fi ferit să fie văzută, fuma trăgând din pumn și privea în răstimpuri spre cerul înstelat. Înainte de a se lumina de ziuă o lua înapoi spre sat.

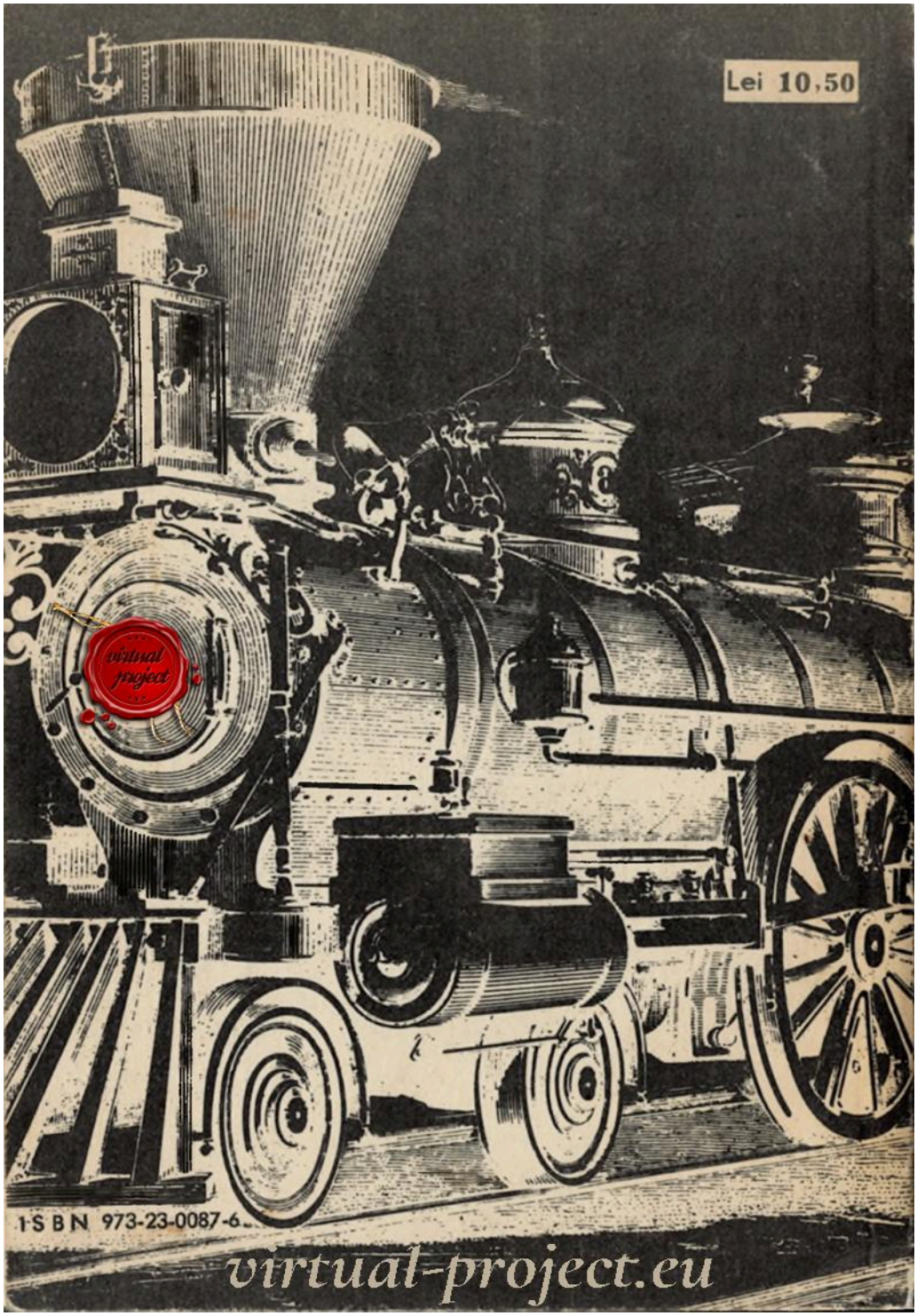
Lei 10,50
ISBN 973-23-0087-6
virtual-project.eu

Table of Contents

TRENUL DE NOAPTE
ADOLESCENT
SPOVEDANIA
O.Z.N. - ul

Table of Contents

TRENUL DE NOAPTE	5
ADOLESCENT	32
SPOVEDANIA	77
O.Z.N. - ul	179